The University (...)
THE LIBRA(...)

הצפה

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך הראשון: הרב מאיר בר-אילן ז"ל

...ה, יום ששי, ג' כסלו תשל"ו — (7.11.1975)
...ה ל"ח — גליון 12067 — המחיר 2.20 ל"י

ארה"ב פועלת להשגת הסכם הפרדה נוסף בין ישראל וסוריה

...סופרנו המדיני בירושלים: ...פוהות במאמץ כדי ...ת ישראל וסוריה להגיע ...בם הפרדה נוסף ברמת- ...שגריר ארה"ב בדמשק, ...ברפי, נצפוה לשוב ל- ...ן כדי לדון במצב. ...החוץ האמריקאי, ג'ונז ...מר אתמול במסיבה עתונ- ...הלבן כי הנשיא ג'רלד

פורד הבטיח לסאדאת, שארה"ב תפ- על להשגת הסדר ביניים ברמת ה- גולן. (ראה עמוד 2).

יש רמזים לכך שסוריה תסכים בצורה כלשהי להאריך המנדט של כוח האו"ם בגולן המסתיים ב-30 בנובמבר. רמזים אלה נכללו גם באומו של נשיא סוריה, האפז אסד, אשר אמר כי אין זה משנה אם יישאר כוח האו"ם בגולן או לא. שגריר ארה"ב בדמשק נקרא להת- ייעצות בוואשינגטון, אך אין סבו- רים כי סוריה תסכים להיכנס למו"מ על הסכם ביניים בגולן, לאחר העבו- דות הקיצוניות שסוריה נקטה כנגד הסכם הביניים עם מצרים.

אתמול אמר הנשיא פורד בשיחה עם עורכי עתונים מצריים, כי לא קיבל אישור רשמי לגבי כוונותיה של סוריה בדבר הארכת מנדט כוח האו"ם ברמת הגולן בתום החדש נובמבר. „אנו תמיד מקווים, ואני סבור כי תהיה זו תרומה חשובה לעתיד, כפי שהיתה בעבר", אמר.

בתגובה על הדרישה שסאדאת הפר התחייבויותיו למתן את התקפותיו ה- פוליטיות נגד ישראל, אמר אתמול הנשיא בראיונים שישראל לא הוציא לאור התחייבויותיה מגדירות אלא את תוראליך לעשות כן.

גם אם סאדאת התחייב למתן את הלוחמה הפוליטית, הלוי הדבר לאיזו צורה של מיתון הוא התחייב. סאדאת יכול לטעון שהתחייבויותיו אינן כו- ללות לוחמה דיפלומטית למען אש"ף ותכניות הפלשתינאים. ישראל סבורה שההתבטאויותיו של סאדאת אינן תואמות את רוח ההסכם וה- ציפיה שהיו למיתון בלוחמה הפו- ליטית.

שר החוץ, יגאל אלון, העביר ענין זה בשדר לשר החוץ האמריקאני ד"ר הנרי קיסינג'ר, ובו גם ביקש לתקן את העוול שנעשה לישראל ע"י התעלמות מן ההסכם בענין הסיוע לישראל.

שופרו תנאי הסיוע הצבאי לישראל

וואשינגטון, 6 (ע"נ) — הממ- שלה האמריקאית שינתה לטובת ישראל את התנאים שנקבעו ב- קשר עם מתן אשראי של 1.5 מיליארד דולר עבור סיוע צבאי.

בהודעה שפורסמה כאן נאמר כי מחצית הסכום יינתן בצורת מענק, שאותו לא תחוייב ישראל להחזיר. קודם לכן הודיעה ארה"ב שרק שליש מהסכום יינתן בצורת מענק.

במיניסטריון החוץ האמריקאני נמ- סר כי ההודעה הנוכחית, שבה יוגבר על מענק של שליש בלבד מן הסכום, בעמות יסודה.

קיסינג'ר קורא לקונגרס לאשר הסיוע למזרח התיכון

„הידידות החדשה בין ארה"ב ומצרים אינה חותרת תחת יסודותיה של הידידות המסורתית עם ישראל"

...טון, 6 (ע"ר וסוכנויות) — ...של ארה"ב, הנרי קיס- ...יא היום לקונגרס לאשר ...ארד דולר כסיוע צבאי ל...ישראל ו-750 מיליון דולר ...כלכלי למצרים, בנימוק ...ה המצב במזרח התיכון. ...יר את ועדת החוץ של בית ...כי אם לא תאושר „עיסקת התבילה" של סיוע לישראל „למצ- רים, עלול הדבר לגרום לעימות אמריקאני-סובייטי במזרח התיכון עתיר הנפט.

בסך הכל מבקש הממשל 3.3 מיליארד דולר, כולל סיוע עבור ירדן וסוריה.

קיסינג'ר אמר כי הסיוע האמרי- קאני לישראל נועד לאפשר לה לש- מור על עצמה הגנתית וכלכלית.

קיסינג'ר אמר כי חייני לעזור ל- ישראל להגן על עצמה, ולמרות ה- קשיים הכלכליים העוברים עתה על ארה"ב עצמה. ברור שישראל זקוקה לסיוע כלכלי וצבאי משמעותי.

הוא הדגיש כי הידידות החדשה בין ארה"ב ומצרים איננה חותרת כלל תחת יסודות הידידות המסורתית עם ישראל. הוא אמר כי מצרים הפגינה אומץ רוח כאשר עלתה על דרך השלום, וכי היא נמצאת עתה בפני משימות פיתוח קשות.

עוד אמר כי על ארה"ב לסייע ל- מצרים להתגבר על בעיות כלכליות גדולות, ולהידדה במאמציה להדק את קשריה עם המערב.

בהודעתו גם הדגיש שר החוץ כי על ארה"ב לשמור על עמדה צבאית חזקה, בעזרת קשרי הגנה עם ארצות אחרות.

ברכות מאליפות
לחברנו
מר זבולון המר
בהבחרו לתפקיד הרם
כשר בממשלת ישראל
יברכך ה'!
המרכז העולמי של המזרחי והפועל המזרחי

לח"כ זבולון המר
ברכות נאמנות
ואיחולי הצלחה
עם בחירתך לכהונת שר הסעד
בממשלת ישראל
פרל וסטיוארט אלגרוד
45 Mallard Way, London, N.W. 9. England.

לחברנו רב הפעלים
זבולון המר
חזק ואמץ
בהיכנסך לתפקיד הרם כשר הסעד
בממשלת ישראל
מיטב הברכות
המפלגה הדתית לאומית חיפה המזכירות
...תדרות והמ"ז חיפה

תנועת האשה הדתית לאומית
ישיבת ההנהלה הארצית
תתקיים אי"ה ביום שני ו' כסלו תשל"ו (10.11.75)
בשעה 3.00 אחה"צ בירושלים, „היכל שלמה",
רח' המלך ג'ורג' 58, קומה ד'.
על סדר היום: בעיות החינוך הממלכתי דתי
ישתתפו בדיון:
נציגי המפד"ל
י. קיה, מנהל האגף לחינוך דתי במשרד החינוך
ראשי המרכז לחינוך דתי
המוזמנים מתבקשים לדייק

מועצה המקומית אור יהודה
שולחת ברכה לבבית
לה"כ זבולון המר
בהבחרו לתפקיד הרם
כשר בממשלת ישראל
חברי המועצה ועובדיה
מנשה יצחקי
ראש המועצה

תנועת האשה הדתית לאומית
סניף תל-אביב
מודיעה על פתיחת חוגים לשנת תשל"ו
חוג תורה שבעל פה — ע"י הרב מאיר גרוזמן
חוג לתנ"ך — ע"י הרבנית נחמה רבינוביץ
חוג לספרות — ע"י גב' חנה רבינוביץ
חוג להתעמלות — ע"י גב' שוהד
כמו כן יתקיימו
חוגים לאנגלית, קרמיקה ובטיק
החוגים יתקיימו בבוקר ובערב
חברות המעוניינות להשתתף בחוגים מתבקשות להתקשר בהקדם על מנת להבטיח לעצמן מקום.
רח' אחד העם 110, ת"א, טל. 226787.

...שכת הרבנות והמועצה הדתית אור-יהודה
לה"כ זבולון המר
בהבחרו כשר הסעד בממשלת ישראל
ברכות נאמנות
יהי נועם ה' עליך ומעשי ידיך יכונן
בי"ב
יחזקאל עבדי — חברי המועצה ועובדיה
שירין אפרים

חוג צעירים דתיים
חברינו וכן חברים משכבר הימים, מוזמנים
למיפגש חברתי
שיערך אי"ה במוצאי שבת פר' „וישלח" י"ח כסלו תשל"ו (22.11.75) לרגל ביקורם בארץ של חברינו מאיר ורות וגנר משוויץ
המיפגש החברתי יתקיים בנתניה.
המעוניינים יפנו בטל. 03-734830 בערב. 03-729215 בערב. 03-440316 (רדור) בשעות היום
הועדה המארגנת

לבור נפתלי רוזנפלד וביתו
להולדת הנכדה
ברכת מזל טוב
הצפה

למכובדנו
זבולון המר
איש בני-ברק
ברכות להיבחרך
כשר הסעד בממשלת ישראל
ה' עמך עלה, והצלח!
לשכת הרבנות — המועצה הדתית
בני-ברק

בעקבות הביקורת בציבור וההתנגדות במשרד האוצר

שר האוצר ביטל את הטלת המס על נת"ד

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

שר האוצר, יהושע רבינוביץ, הודיע אתמול על ביטול הטלת המס על הנת"ד. ביטול הטלת המס בא בעקבות הביקורת בצי- בור על צעד זה וההתנגדות באו- צר עצמו להטלת המס מתוך החשש לזעזוע שוק ניירות הערך.

ההחלטה בעניין ביטול המס הת- קבלה בישיבה מיוחדת של צמרת האוצר שכינס מר רבינוביץ בלשכתו ואשר היתה נרגשת למדי. מר רבי- נוביץ ביקר את נציב מס הכנסה, י. מן, על צורת הפעלת המס. הוא העיר שאין ויכוח בשאלה אם זהו סמכותו של הנציב על פי החוק, אולם צעד כזה, שיש לו השלכות כלכליות וציבוריות כה נרחבות, מחייב היוועצות מוקדמת עם הגור- מים העוסקים בשוק ההון בממשלה תבאת ההכרעה בפני. הוא הורה שבעתיד תהיה זו הדרך לקבלת הח- לטות. יחד עם זאת ביקר את החשב הכללי הממונה על שוק ההון, ח. ששטל, בעניין הביטוי הפומבי שנתן להתנגדותו לצעד זה. מר שטסל הס- ביר שאילו היתה זו החלטה שנת- קבלה בפורום מוסמך של הנהלת האוצר לא היה מבקר אותה, גם אילו התנגד לה. אך מכיוון שזה נעשה בצורה חריגה מצא לנכון להביע את עמדתו.

בישיבה הוחלט שיש לפעול במהי- רות כדי לצמצם את הנזק. לכן הודיע שר האוצר מיד להוקעת הכספים של הכנסת על החלטתו לבטל את המס.

הממונה על הכנסות המדינה, משה גוידרמר, חייב את עצם הטלת מס על הנת"ד, אך הסכים שבחירת העי- תוי היתה כשלון.

מכיוון שאתמול לא היה סחר בי- נת"ד ובסוף השבוע הבורסה סגורה, יש להניח שלא ייגרם נזק בעקבות פרשה זו.

ביקורת בישיבת ועדת הכספים

ועדת הכספים דנה אתמול בהצעת האוצר בדבר הטלת מס על נת"דים. בישיבה השתתפו שר האוצר, מנכ"ל האוצר, החשב הכללי, הממונה על הכנסות המדינה, נציב מס הכנסה והמפקח על מטבע חוץ.

בתחילת הישיבה הסביר נציב מס הכנסה, יצחק מן, כי אכנם ניתנה קונצסיה בעבר אבל כעת מחייב ה-

(סוף בעמוד 2)

גם שר האוצר עצמו הופתע מ„הטלת המס"

מאת יצחק דויטש

שר האוצר, יהושע רבינוביץ, הופתע מהוצאת ההוראה בעניין הטלת המס על נת"ד. ההוראה הוצאה בלי שנמסרו לו לפני כן פרטים על הכוונה לעשות זאת בזמן זה.

לפני כמה שבועות שוחח אג- שר המכס עם שר האוצר על התכנית. הוא הסביר שעקרונית הדבר נראה לו, אך יש לדון על כך בבוא העת. מאז לא הגיע הענין לשולחנו.

ההודעה כי נתקבלה ההחלטה להטיל מס נמסרה לשר ביום ד' אחה"צ. הוא הופתע והשתומם. אך העניין הוצג בפניו כעובדה.

באותו זמן גברה מורת הרוח בקרב חברי הנהלת האוצר. החו- שב הכללי הממונה על שוק ההון, חיים שטסל, הגיב במורת רוח גלויה על צעד זה. הוא אמר לעתונאים כי לא נועצו עמו כלל בעניין זה, לא קיים דיון בהנ- הלת האוצר וכי הדבר מזיק ל- שוק ההון. הוא דרש כינוסה מיידי של הנהלת האוצר.

נגיד בנק ישראל, משה זנבר, ראה את המהלך בחומרה רבה. אף הוא הדגיש, כי לא נועצו בו בעניין זה. העניין הוא מעבר למשמעות של ההכנסה הצפויה ממנו. הוא מזעזע את שוק ניי- רות הערך לאחר המאמצים הר- בים להרגיעו. אך הוא נקט נימה מתונה ואמר כי הדרישה לדיון חוזר היא בתחום האוצר עצמו.

שר האוצר, י. רבינוביץ, חש בתגובות החריפות של חברי הכנסת, הציבור והעתונות. הוא חשש מפני הזעזוע שיפקוד את שוק ניירות הערך. לכן החליט לכנס את הנהלת האוצר. שם נתקבלה ההחלטה על הביטול כאשר המעשה של הוצאת ההו- ראה מוצג כפעולה אדמיניסטרא- טיבית רגילה מצד נציב מס- הכנסה.

בדיעבד התברר, כי היתה זו מהומה גדולה על לא כלום. מניחים כי „התקר האדמיניסטר- טיבי" עוד יעורר שאלות הנוג- עות לאחריות הביצועית.

סאדאת החל את ביקורו בבריטניה

יבקש נשק ותמיכה בעמדתו

לונדון, (יונייטד פרס, עפ"א, ע"ר וע"צ). — הנשיא סאדאת פתח היום בביקור ממלכתי של שבוע ימים בבריטניה, ופקי- דים בריטיים אמרו כי הוא יב- קש תמיכה בתוכניות השלום שלו במזרח התיכון, וכן עיס- קת נשק גדולה, לרבות מטוסי תקיפה עליקוליים אנגליים- צרפתיים מדגם „יגואר".

סאדאת, שהגיע בתום ביקור ממ- לכתי של 11 יום בארצות הברית, נתקבל בכבוד מלכים בנמל התעופה של לונדון. קידם את פניו ראש ה- ממשלה, הארולד וילסון. הם שוחחו 15 דקות בנמל התעופה. שיחתם ה- רשמית הראשונה תיערך מחר (היום) בבוקר.

בראיון אמר סאדאת, כי הוא מבקש לשכנע את וילסון ואת ממשלת ה- לייבור שלו להגביר את התמיכה ב- מצרים ולהחליש את התמיכה בישר- אל.

העובדה שסאדאת כלל במפלייתו את שר החוץ, איסמעיל פהאמי, ואת שר הכלכלה ושיתוף הפעולה הכל- כלי, זאקי שפעי, מצביעה על חשי- בות הגדולות שסאדאת תולה בשי- חות אלה.

משרד החוץ הבריטי עדיין לא אי- שר ידיעה כי עיסקת נשק תופסת מקום ראשון במעלה בשיחות סאדאת בלונדון. המצרים מעוניינים במטוסי „יגואר", מטוסי אימון, מסוקי-קומנ- דו מסוגים שונים ועוד.

אפילו ידידי ישראל במפלגת ה- לייבור אינם משלים את עצמם, כי ביכולתם למנוע חתימת עיסקת נשק, ואת בשל צרכיה החמורים של ברי- טניה בדולרים וביצור מקומות תע- סוקה. כדי למנוע אבטלה במדינה.

הדולר ירד שוב

בריסל, 6 (יופי"ע) — עלית הדו- לר מאתמול נמחקה היום, ושערו חזר לשער שלפני עלייתו אתמול במר- בית שוקי המטבע האירופיים.

מחיר הזהב עלה בדולר אחד בצי- ריך והגיע ל-146 דולר לאונקיה. בפרנקפורט נסגר שער הדולר במחיר 2.563 מרקים, ובציריך היה מחירו 2.641 פרנקים שוויצריים.

הג'יעו!!
שמלות כלה
ל-3 קומות אופנה
שניידמן
דיזנגוף 128, ת"א

ב"ה
בית הכנסת הגדול
תל-אביב, רח' אלנבי 110
עריכת חופות מפוארות
לפנות למשרד

אם תתונה מכובדת
אם אך רק עם
התזמורת המפוארת
המודרנית-החסידית
בהנהלת ברוך שור...
תל-אביב, שינקין 33
טלפון 284381
— מחירים נוחים —

מרכז
מכונות גילוח
PHILIPS
מכל הסוגים
גילוח ■ תספורת ■ על חשמל ■ על סוללות (לחיילים) או מילוי
מכירה, תיקון והתקנים
החודש בהנהגה נוכרת
„הגבר המבין פתה לדובנר"
ג. רובין ת"א
יסוד המעלה 6 טל' 32161
אל תזרוק את המכונה הישנה
אצלנו תקבל תמורתה

בר בי רב דחד יומא
כולל אברכים „אש דת" ...בסיוע כ"ק אדמו"ר מקאליב שליט"א
בחסות המרכז הקהילתי „איחוד שיבת ציון" ת"א
ב"ה
הננו שמחים להודיע בזה, כי ביום שלישי, כ"א בכסלו תשל"ו (25.11.75), יערך אי"ה
יום שכולו קודש ללימוד תורה
וחיזוק ערכי היהדות והמוסר
בנושא:
נר חנוכה
במרכז הקהילתי „איחוד שיבת ציון"
רחוב בן יהודה 86 — תל-אביב.
במסגרת יום הלימודים, ינתנו שיעורי תורה על-ידי מרנן הרבנים הגאונים שליט"א:
מרן הראשון לציון הרב הראשי לישראל
הרבנים הראשיים וראב"ד ת"א-יפו
אב"ד ת"א, אדמו"רים, רבנים,
ראשי ישיבות וכוללים
בשעה 1.00 בצהרים תתקיים סעודה חגיגית לנרשמים
עצרת נעילה — ע"י כ"ק אדמו"ר מקאליב שליט"א
פרטים והרשמה:
ביהכ"נ דחסידי אהרה"ב תנצי"ן, שד' רוטשילד 126 ת"א. טלפון: 221833, 252021, 796078
כולל אברכים „אש דת", ת.ד. 36628 ת"א
משרדי „איחוד שיבת ציון", רח' פרישמן 12, ת"א
משרדי בית הכנסת הגדול, רח' אלנבי 110 תל-אביב
אצל גבאי בתי הכנסת בעיר
בית האדמו"ר מקאליב, קרית קאליב, ראשל"צ, טל. 948703
בברכת התורה

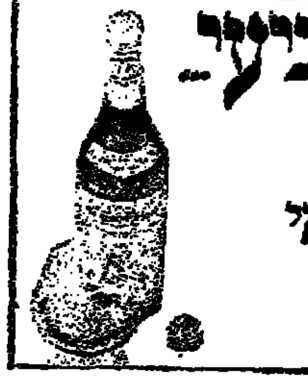

ביום השביעי
שתו 777
ברנדי ביגלאומי
כרמל מזרחי

מיופה הכוח העיראקי בהאג:

אהרונסון חי

לא הוצא להורג אך צפוי לעונש מוות
ממשלת הולנד מבקשת הבהרות מעיראק

האג, 6 (ע"ר) — משרד ה- חוץ ההולנדי הודיע היום כי נמסר לו על ידי נציג עיראקי, ש„המרגל" יליד הולנד אלכ- סנדר הארון, (כלומר, אלכסנדר ליאון אהרונסון), שעליו נמסר כי הוצא להורג בתליה בבג- דאד) — עודנו חי, אם כי ני- דון למוות.

מיופה הכוח העיראקי בהאג, אי- בעל מאיבהאל האדי, טילפן היום למשרד החוץ, והדגיש כי „הארון" לא הוצא להורג. אלא עדיין צפוי לעונש מוות, אמר הדובר ההולנדי. לא נמסרו פרטים נוספים.

סוכנות הידיעות העיראקית מסרה ביום ב' השבוע על הוצאתו להורג של אהרונסון, בהוסיפה כי הוא הוע- מד למשפט בפני בית משפט מהפ- כני באשמת ריגול לטובת ישראל, ולאחר מכן נתלה.

הדלקת הנר

	קריש	מוציש
ירושלים	4.09	5.21
תל-אביב	4.27	5.23
חיפה	4.17	5.20
אילת	4.28	5.26
באר-שבע	4.25	5.22

למרות קריאת מועצת הביטחון לבטל את „מצעד השלום"

40 אלף מרוקאים פלשו לסהרה

נעצרו 5 ק"מ לפני שדות מוקשים של הצבא הספרדי

מאה, סהרה המערבית, 6 (ע"ר וע"צ) — 40 אלף אזרחים מרוק- אים בלתי מזויינים חצו היום את הגבול לסהרה הספרדית, למרות קריאה דחופה של מועצת הביט- חון לבטל את „מצעד השלום".

40 אלף המרוקאים הם קבוצת- חלוץ מתוך 350 אלף, שהתרכזו לאו- רך הגבול, אך לא ידוע אם גם האח- רים יבואו בעקבותיהם ויחצו את הגבול.

הצבא הספרדי, שהודיע כי לא יניח לצועדים להעמיק תוך לטריטוריה, עוקב מקרוב אחר חיל החלוץ המר- רוקאי.

רדיו מארוקו מסר כי הצועדים נעצרו במרחק של 9 ק"מ אחרי תחנת הגבול של טחא, רק 5 ק"מ לפני שדות המוקשים של הצבא הספרדי.

אם כי הצבא הספרדי הניח לצוע- דים להיכנס „לאוהרוחיו", אמרו מקורות צבאיים בחוות כי אם יתי- שיכו בהתקדמותם מעבר לאיזור ה- זה, יפעיל הצבא את הכוחות בתוך אוהרה.

במועצת הביטחון התנהלו בינתיים בלילה שיחות חדשות כדי למצוא הסדר של שלום, אולם אין סימנים למציאת פתרון קל.

הצעדה החלה שעות ספורות בלבד לאחר שמועצת הבטחון שיגרה מב- רק למלך מרוקו, בו ביקשה ממנו לעכב את המצעד.

בחיל החלוץ של הצועדים ראש ממשלת מרוקו עוסמאן ומספר שרים וכן משלחות רשמיות מסעודיה, ירדן וגאבון.

עם רדת החשיכה הגיעו אל מקום הריכוז של חלוצי הצעדה משאיות אספקה עם מזון ומים.

מועצת הבטחון דנה עתה בהצעת החלטה שהוכנה על ידי הקיר התורן שלה, השגריר הסובייטי יעקב מליק. נוסח הסיומה לא פורסם.

ישראל הגישה מחאה לצרפת על ההכרה במשרד אש"ף

מאת סופרנו המדיני בירושלים

שגריר צרפת בישראל, ז'אן הארליז, נקרא לפגישה עם מנכ"ל משרד החוץ, אברהם קדרון, אשר מחה בפניו על מתן הכרה דיפלו- מטית למשרד אש"ף בפאריס. בעת ובעונה אחת התייצב מרדכי דרורי, הציר הישראלי ב- פאריס, לפני משרד החוץ בפריס והגיש מחאה דומה.

ישראל טוענת כי הגישה הצרפתית שצעדים מעין אלה יביאו למיתון טירור, הוא היפך מן האמת. צעדים מעין אלה יעודדו את הקיצוניים למעשי טירור נוספים. עשרות מעשי טירור של אש"ף נעשו אחרי הופעתו של יאסר ערפאת באו"ם. מה עוד שהמטרה של השמדת ישראל אושרה ע"י פארוק קדומי, נציג אש"ף באו"ם בעצרת האו"ם. ישראל מזהירה שממשלת צרפת מכירה בארגון טי- רור מסוג זה.

חוגים מדיניים אומרים שהמניע לצעד זה הוא החשש של צרפת שמא תפסיד את יוקרתה בין הער- בים לאחר שהצביעה באו"ם יחד עם כל מדינות אירופה נגד ההצעה ה- ערבית בעניין גינוי הציונות.

נפרק מטען הנשק בשביל הפלאנגות

ביירות 6 (יופי"ע) — ראש ממש- לת לבנון, ראשיד כראמה, האשים היום קשות את הצבא על שההעלם מפקודתיו להחרים מטען של נשק שהגיע באניה עבור אנשי מיליציה נוצריים, הוא רמז כי יתפטר אלא אם כן תכובד סמכותו.

בהודעה מוסמכת במרידות האשים כראמה, בתום פגישה סוערת בת שש שעות עם מנהיגים מוסלמים אחרים, את מפקד הצבא גנראל חנא סעיד, כי התעלם מהוראותיו להחרים את מטען הנשק של האניה אשר נפרק על ידי אנשי פלאנגות סמוך לנמל ג'וניה, צפונית לביירות. (ראה גם עמוד 2).

מפרשית ערבית נעצרה מול חופי עכו

ספינת מפרשים עם צוות עיר- וני שבעה אנשי צוות ערביים נתפסה שלשום בלילה על ידי ספינת חיל הים בסיור הטריטורי- אליים של ישראל, מול חופי נה- ריה ועכו.

הספינה, הנושאת את השם „סמרי", היתה מאויישת על ידי שבעה מצריים ופלשתינאי אחד. היא הובאה לנמל חיפה ואנשי צוותה נעצרו לחקירה. יצויין, כי זוהי ספינה מן הדגם הידוע בשפה הערבית בכינוי „בו- בב".

אנשי הצוות טענו בחקירתם, כי הם היו בדרכם בין שני נמלים ער- ביים, לא היה להם שום מטען והם תעו בדרכם. אם בסיום החקירה יתו- אמתו דבריהם, קרוב לוודאי כי ישר- אל תנהג כפי שנהגה במקרים דו- מים בעבר, והספינה תשוחרר על אנשי צוותה.

רבין: אין מנוס מקיצוץ תקציב הביטחון

„אני משוכנע, שתוך זמן ק- צר נצטרך לבוא לציבור לא רק עם הגזרות יעודים בתחום הכלכלי. אלא גם עם הצבעה על הדרכים להשגתם, ולמטרה זו חייבת להיות פעולת תיאום והבנה בין הממשלה, ההסתד- רות והמעסיקים" — אמר אמש ראש הממשלה, יצחק רבין, ב- הופיעו בחוג „אתגר" של מפלגת ה- עבודה בבית „יהדי" בתל אביב.

לגבי הקיצוץ בתקציב הביטחון, אמר: „אין לי הסביר בטחוני, שיש בעיקר לאלה שלא שירתו בצה"ל. אין מנוס אלא לקצץ גם בתחום זה. אני שמח שבעניין זה יש עמדה זהה לראש הממשלה, שר הביטחון ושר האוצר".

לדעתו, לא נוכל להוריד במידה ניכרת בשירותים, כגון חינוך, ברי- אות, שיכון, סעד וסובסידיות, ויש לשמור על רמת השירות הנוכחי תוך ייעול. כן הביע ספק אם ניתן להוריד את תנאי השכר בשירותים.

3 התנועות באנגולה הסכימו על הקמת ממשלה זמנית

נאירובי, 6 (יופי"ע, ע"ר ע"צ) — שלוש תנועות השחרור הגדולות של אנגולה עשו היום נסיון של ה- רגע האחרון כדי לשים קץ למל- חמת האזרחים ביניהן, בהסכימן עקרונית להקים בשבוע הבא ממשלה זמנית.

על החלטה זו נמסר בתום 24 שעות של שיחות בין נציגי תנועות השחרור לבין הנשיא אמין בקמפלה.

אנגולה אמורה לזכות בעצמאותה מידי פורטוגל ביום ג' הקרוב, אחרי כמעט 500 שנות שלטון קולוניאלי. שלוש תנועות השחרור של המושבה, נלחמות ביניהן זה חדשים כדי ל- הבטיח לעצמן עמדה דומיננטית לפני קבלת העצמאות.

תחזית מזג האוויר

בהיר ויבש. השקיף לשבת — בהיר עד מעונן חלקית. הטמפרטורות: ירושלים 14 עד 25, תל-אביב 13—25, חיפה 13—26, רמת-הגולן 12—25, נהריה 10—25, צפת 13—23, טבריה 13—29, בצרה 16—27, עפולה 9—30, שומרון 18—24, גמל הפופה ב. ג. 11—28, יריחו 11—30, עזה 14—26, באר-שבע 9—26, אילת 16—30, מפ- רץ-שלמה עד 28 מעלות.

אנו אבלים על פטירתו של חברנו היקר
ר' מאיר אור ז"ל
ממייסדי קבוצת שירת-צבי וממעצבי דמותה החברתית והרוחנית של הקיבוץ הדתי, שופר ההגה-דעות.
תנחומים למשפחה, לקבוצת שירת-צבי ולקיבוץ הדתי
בנחמת ציון וירושלים ובבנין הארץ
ברוח „תורה ועבודה" ינוחמו.
הסתדרות הפועל המזרחי הועד הפועל
המפלגה הדתית-לאומית ההנהלה

מהיצרן לצרכן!
עדיין במחיר הישן
מעילים וחליפות
אופנת 76' לנשים
גם לפי מידות
עבודה מעולה
בלי תוספת
שלייפטקס
מונטיפיורי 15, ת"א
בשעות 9—16

ביום השנה לפטירתו של
בעלי, אבינו, סבנו ואחינו היקר
ר' אברהם יעקב זיק ז"ל
שדה-יעקב
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
ביום רביעי ח' כסלו תשל"ו, 12.11.75, בשעה 3.30 אחה"צ
בבית העלמין בשדה-יעקב
המשפחה

רהיטי אלון
רח' שינקין 34
תל-אביב
טל. 285620
ריהוט כפרי
פנות אוכל
ריהוט סלוני
חפצי חן ומתנות
הספקה מיידית
מקבלים הזמנות

של הצופה

מסע והשלכותיו

בצאת סאדאת מארצות־הברית בתום ביקורו, נקרא השגריר האמריקני בדמשק להתייעצות עם המימשל בוואשינגטון. זו התחלת „התנופה המדינית" המחודשת של פורד במזרח־התיכון להשגת הסכם־הפרדה נוסף בין ישראל לסוריה. הודעה זו של ג'וזף סיסקו, סגן שר־החוץ, מציינת במפורש, שנשיא ארה"ב הבטיח לנשיא מצרים פעילות מאומצת לשם הסדר בגבול הסורי. אף־על־פי שדוברי דמשק ובראשם אסאד נוקטים לכאורה עמדה השוללת הסדר־ביניים והיא זיהה עם אש"ף, הרי המימשל האמריקני סבור, כנראה, שיש סיכוי להידברות עם סוריה. בעיית רמת־הגולן הולכת ונעשית אקטואלית ביותר ביחסי ישראל—ארצות־הברית, מצרים, סוריה, תאריך תוקף המאנדט של כוח־או"ם ברמה.

ביקורו של סאדאת בארה"ב הסתיים ללא הודעה משותפת כנראה למנוע ניסוחים בשאלות מדיניות וצבאיות שטרם הגיעו בהן לעמק השווה, אך המימשל שקד ביותר שהביקור יהפך מאורע מדיני ראשון במעלה לארצות־הברית. מצרים, ששנים רבות היתה כפופה לברית־המועצות, עשתה תפנית ממזרח למערב והיא כרתה ברית ידידות עם ארצות־הברית.

סאדאת, מוקף כבוד רב כמדינאי רם־המעלה, ביקש את המחיר בקול רם, גם בתוקפנות גלויה נגד ישראל, ובהתפרצויות־איבה כלפי היהודים. אף בנאומיו המרוסנים כביכול, שנשא בעצרת או"ם ואחר כך לפני מושבי הקונגרס והסינאט, דרש מצד אחד הקמת מדינה פלשתינית־בגדה ולה מסדרון לרצועת עזה, ומצד השני צימצום הסיוע הצבאי לישראל. הוא כיוון כל דבריו אל דעת־הקהל האמריקנית, בהציגו לפניה את ישראל התוקפנית, שנישלה את הערבים מאדמתם ואת הפלשתינים הנרדפים, שחובת ארצות־הברית להתייצב לימינם בדרישתם להגדרה עצמית.

ישראל ויהדות ארצות־הברית קולן היה קול צעות חלושה נוכח מסע־השיטנה הפרוע של סאדאת.

מאחר שהמימשל רצה ביקרו, כעדות מיבצע הכיבודים לאורחו, הרי נראה, שהשיג הישגי יוקרה בדעת־הקהל והישגים מדיניים ומשקיים בשיחות עם הנשיא ועוזריו, כשבעתיד תבוא גם אספקה צבאית ראויה לשמה.

מר סיסקו, שסיכם את הביקור בדברים זהירים, אמר, ש„הסיוע הצבאי למצרים נידון רק במונחים כלליים ולא נעשו התחייבויות ספציפיות", והוסיף משפט משמעותי: „ברור, זו בעייה שבה נצטרך לטפל בבוא העת". ייתכן שהבעייה נפתחה לעיסוק בה אחר הבחירות. אשר לרכישת שני כורים גרעיניים על־ידי מצרים, הרגיע את החוששים מפני שימוש לייצור פצצות אטומיות, שההסכם מלווה ערובות קפדניות, שהאנרגיה המיוצרת תנוצל למטרות שלום. ארצות־הברית תסייע בכך למצרים.

לדעתו של סיסקו גרם נאום סאדאת בפני הקונגרס „להבנה בין שתי המדינות", ובין השאר, הבטחה לחדש דיוני ועידת ז'נבה ועניני המזרח התיכון. סיסקו התעלם, כמובן, מהתקפותיו של סאדאת נגד ישראל ומתכנית המדינה הפלשתינית שלו. אך יש מקום לחשוש שההבנה בין מצרים לארצות־הברית, שהודגשה על־ידי סיסקו, תגרום קשיים רציניים לישראל, ובשורה הראשונה בעניין רמת־הגולן.

מסע סאדאת בארה"ב ועתה באנגליה, כשהוא מופיע כדובר העניין הפלשתיני בשם העולם הערבי כולו; הדיון בבעייה הפלשתינית בעצרת או"ם כשהגוש הערבי־סובייטי לוחץ לקבל החלטת־הגינוי של הציונות „הגזענית"; הקשיים שמתלווים לאישור הסיוע לישראל על־ידי הקונגרס, והחשש מפני קיצוצים בהיקפו ובהרכבו: הם וכיוצא בהם, בצירופם מרכיבים מציאות מדינית רבת־מכשולים, שעמה יהיה צורך להתמודד ולהוכיח עמידה של אומץ ותבונה בכל המהלכים. המדינה זקוקה עתה ביותר לעזרת היהדות האמריקנית במערכתה הכבדה.

דבר והיפוכו

הודעת שר־האוצר לביטול הטלת מס על הנתי"ד, שבאה למחרת הודעת נציב מס ההכנסה, נתקבלה בהקלה, תוך כדי ביקורת על העדר תקשורת בין הגורמים האחראיים לביצוע הנושא בטרם מגבשים החלטה סופית.

התנגדות הציבור להטלת המס הגיעה כדי זעזוע, לאחר שהובטח פעמים כמספר להמנע ממיסים העלולים לגרום דירדור בבורסה לניירות־הערך ושנהפרסם הדבר הופתע, כנראה, שר־האוצר עצמו, שאמנם נתן את דעתו כנראה לתכנית, אך קיים מרחק בין בירור לבין החלטה ופירסומה. הטלת מס זה אי־אפשר שלא תאיץ תגובות שליליות, כעדות התגובה של הציבור, ולכן יש לדון מראש בכל תוצאותיה הכלכליות והציבוריות.

יחד עם נקיטת פעולה מהירה לצימצום הנזק שגרמה ההודעה הראשונה, הטלת המס, יש לקבוע נוהלים מדוקדקים בהבאת הצעות לדיון, במינויים של הבוחנים כל הצעה והצעה ובהימנעות מכל פירסום ללא הכרעתו של שר־האוצר לגופו של העניין ולעיתויו.

לקח התקר הוא קשר רצוף בין האחראים, התייעצות עם כל הגורמים, אבחנה בין עניין לעניין וביקורת אישור סופי. אחריות מחייבת סדר.

פיקוח חמור

הטלוויזיה הישראלית נתונה לביקורת במכללה ובכנסת, שלפיה משדרת תכניות פוגעניות במוראל הציבור, או בערכים וחוגים, ואין היא משנה למעשה בתוכן השידורים, חבר־העובדים בשירות הממשלתי עושה את שלו לפי טעמו.

השבוע נערכה בכנסת מיתקפה על התכנית הסאטירית „ניקוי ראש", שבה נאמר בסגנון ליצני, שהיתוש־הגבול הסורי הוא תכסיס ישראלי, כדי לחפות במיתח בטחוני על המצוקה הכלכלית והחברתית מבפנים. התחכמות לקוחה מדברי־שיטנה ערביים, שוודאי אין לה מקום בטלוויזיה הישראלית.

הן דובר סיעת הליכוד והן דובר סיעת המערך ביקרו קשה את הקטע הסאטירי, כביכול, שאינו אלא פיספוס פרוסע בלבד.

אף שר החינוך והתרבות הצטרף למותחי־הביקורת, שיש להבחין בין צליפה סאטירית בנקודות־תורפה של חיינו לבין עלילה בתחום רגיש ביותר. כרגיל, אלה המטשטשים את הגבול בין עקרון חופש הביטוי לבין השמצה, הגנו על תכנית זו, כהגנתם על תכניות שלוחות־רסן דומות. אך הבית ברובו המכריע החליט להעביר את הדיון בנושא לוועדת החינוך.

שבענו ביקורת על תכניות הטלוויזיה. יש הכרח להטיל פיקוח חמור ולא להרתע מן המלה „צנזורה". אין מחסור במקטרגים ומטעים מבפנים באילו סיעות ובאילו עתונים. לפחות במכשיר־שידור ממלכתי, שמגיע למירב האוכלוסים, יש לסלק תפל, שימצה הילול־ערכים, ולהשאיר מה שיש בו עניין ציבורי, לרבות ביקורת עניינית. פיקוח מדוקדק הוא צורך דוחף ביותר בשידורי־השידור הישראליים.

ראש ממשלת לבנון מאיים בהתפטרות

אם הצבא לא יתערב למניעת פריקת נשק שהגיע בשביל אנשי הפלאנגות הנוצריות

ביירות, 6 (עיר, יופי"ע, עת"צ) — ראש ממשלת לבנון, ראשיד כראמה, תבע היום את התערבותו של הצבא, כדי למנוע פריקת נשק שהגיע לאנשי הפלנגות, ורמז כי אם לא תיענה דרישתו הוא עשוי להגיש את התפטרותו.

הוא אמר לכתבים, כי אניית הנפק פורקת את מטענה בג'וניה, במרחק כ־30 קילומטר צפונית לביירות, כשהצבא עוקב אחר המתרחש ואינו מתערב.

„לאור מצב זה, אצטרך להודיע על עמדתי", אמר ראש הממשלה. משפט זה מתפרש כאיום שראש הממשלה עשוי להתפטר.

משקיפים אחרים, כי אם אמנם יגיש כראמה את התפטרותו, יש לצפות להידרדרות נוספת של המצב. אמנם הקרבות נפסקו, אך מקורות דיפלומטיים ומשקיפים אחרים העלו את ההשערה כי ייתכן ששני הצדדים היו מעוניינים בהפסקת הקרבות, כדי לחדש את מלאי המזון והתחמושת לקראת סיבוב נוסף.

יצויין, כי כראמה כבר איים כמה וכמה פעמים בהתפטרות מאז קיבל לידיו את תפקיד ראש הממשלה לפני ארבעה חודשים, אך כל פעם שוכנע שעליו להמשיך בתפקידו.

ראש הממשלה הגיש תלונה בקשר עם אניית הנשק לנשיא לבנון, סלימאן פרנג'יה. יצויין, כי היחסים בין הנשיא וראש הממשלה מתוחים ביותר.

השקט בלבנון מאשים את יצרא. שבו חופשים נוצרים מרוניטים את עבודת המסחה, ביחוד אוהד כלפי כוחות הפלנגות.

מצב מתוח

על אניית הנשק מוסר בשאון ד־מפלגה הקומוניסטית הלבנונית „אל־דינא" כי האניה פרקה בלילה — אתמול כמות גדולה של נשק, שנועד לאנשי הפלנגות ולמפלגה הלאומית־ליברלית, שבראשה עומד שר הפנים כמיל שמעון.

לדברי העתון, עצרו אנשי הפלנגות קצין בכיר של הצבא וכמה חיילים על רקע פריקת מטען הנשק.

כתבים מוסרים, כי בשעות הלי־לה נשמעו יריות בקרבת הנמל וכי יחידות הצבא סגרו את הגישה למקום, אך מולם התייצבו קבוצות של אנשים חמושים. לדברי הכתבים, המצב במקום מתוח ביותר.

ראשיד כראמה

הצבא ניסה למנוע את הפריקה

הספינה הגיעה ביום ד' מביירות ופרקה מטען של שתי סירות מלאו נשק — זאת אמר מקור מדיני יעני. המקור ציין, כי הצבא ניסה למנוע את המבצע. „היתה התנגשות קצרה, אך לבסוף פרקה אי ההבנה ופעולת הפריקה הושלמה".

ספינות של משמר החופים הקיפו את האניה, שלא הניפה דגל, אך נמ־נעו מלנקוט צעד כלשהו למניעת פריקת המטען.

לדברי מקורות מדיניים, הורה ראש הממשלה לצבא למנוע את פריקת הנשק, אך נראה שהצבא נסוג מן האיזור, לאחר שקיבל הוראות מנוג־דות לאלה של כראמה ממקור אחר.

בינתיים פתחו הבנקים בביירות את שעריהם זו הפעם הראשונה במשך למעלה משלושה שבועות.

משקיפים אמרו שעל אף הנזק הגדול שנגרם לכלכלה לבנון במשך שבעה חודשים של מלחמת אזר־חים. הלירה הלבנונית יציבה למדי.

קיסינג'ר: ארה"ב רוצה בפתרון שיבטיח את עצמאות לבנון ושלימותה הטריטוריאלית

ארה"ב רוצה בפתרון של המשבר הלבנוני, שיבטיח את עצמאותה ואת שלמותה הטריטוריאלית של מדינה זו. נאמר באיגרת שנשלחה על ידי שר החוץ, הנרי קיסינג'ר, ושפורסמה כאן היום.

האיגרת שנשלחה אל ראש הממש־לה לבנון, ראשיד כראמה, מציינת כי ארה"ב עקבה אחר ההתרחשויות בביירות בדאגה עמוקה. „אני רוצה שתדע כי ממשלתי מקווה בכל לבה שהקרבות בלבנון ייפסקו והיא יכו־לה ללא הסתייגות במאמצי ממשלתך להשיג מטרה זו", כתב קיסינג'ר.

„אני חוזר ומטעים שאנו רוצים בפתרון, שציין את עצמאותה, של־מותה הטריטוריאלית ואחדותה הלאו־מית של לבנון", נאמר.

סיסקו: ארה"ב לא קיבלה על עצמה התחייבויות לסיוע צבאי למצרים

התחייבה לעשות מאמצים להשגת הסכם הפרדה נוסף בין ישראל וסוריה * שגריר ארה"ב בדמשק נקרא לוואשינגטון לדיון במצב

וואשינגטון, 6 (יופי"ע, ע"ח, ע"צ) — ארה"ב לא קיבלה על עצמה התחייבויות איתנות בעניין סיוע צבאי למצרים, בזמן ביקורו של הנשיא אנואר סאדאת — זאת אמר סגן שר החוץ האמריקאי לעניינים מזרח־תיכוניים, ג'וזף סיסקו.

בשיחה עם עתונאים לאחר שפורד וסאדאת קיימו את פגישתם האחרונה בבית הלבן, ציין סיסקו כי נושא הסיוע הצבאי למצרים נידון רק במונחים כלליים בזמן הביקור הממלכתי.

לא נעשו התחייבויות ספציפיות

„לא נעשו התחייבויות ספציפיות", הטעים סיסקו והוסיף כי „ברור שזו בעיה שבה נצטרך לטפל בבוא העת".

סיסקו אמר כי פורד הבטיח לסאדאת שארה"ב תמשיך במאמציה להשכין שלום בר קיימא במזרח התי־כון. במיוחד התחייבה וואשינגטון ל־עשות מאמצים, כדי להשיג הסכם הפרדה נוסף בין ישראל לסוריה.

סיסקו גילה באותו מעמד שבמס־גרת המאמצים האמריקאיים להשיג הסכם הפרדה נוסף בין דמשק לירו־שלים, נקרא שגריר ארה"ב בסוריה לחזור לשם דיון במצב.

סיסקו אמר שאין לצפות לפגישה רשמית של הנשיא פורד עם נשיא סוריה, חאפז אסד, על אף רמזים ש־הושמעו קודם לכן במקורות ממשל־תיים אמריקאיים, שהנשיא פורד מ־עוניין בפגישה מעין זו. „לא קיימות תכניות בקשר עם פגישה מעין זו", אמר סיסקו והוסיף: „לא הייתי מצפה שפגישה מעין זו תיערך".

הדובר אמר שאין לייחס כל מש־מעות מיוחדת לעובדה שעם סיום הביקור של נשיא מצרים לא פורסמה כל הודעה משותפת. בהקשר זה הט־עים שכל מה שהיה צריך להיאמר נכלל בהצהרות פומביות.

ההסכם בעניין הכורים הגרעיניים מלווה בערובות

סיסקו הזכיר את ההסכם העקרוני שנחתם ביום ד' בראשי תיבות על ידי שרי החוץ של ארה"ב ומצרים ב־עניין רכישת שני כורים גרעיניים על ידי מצרים בארה"ב. הוא אמר כי הסכם זה מלווה ב„ערובות" קפד־ניות ביותר, כדי להבטיח שהאנרגיה שתיוצר בדרך זו לא תנוצל אלא ל־מטרות שלום.

ההסכם בעניין הכורים האטומיים קובע כי על מצרים לשגר את הפלו־טוניום שיופק על ידי כורים אלה אל מחוץ למדינה לצורך עיבוד מחדש ואיחסון.

עוד אמר סיסקו כי פורד הבטיח לסאדאת שארה"ב תעשה מאמצים כ־די לחדש את דיוני ועידת ז'נבה ל־עניני המזרח התיכון.

ביקורו של סאדאת איפשר לסאדאת להכיר את ארה"ב ואת העם האמרי־קאני. אמר סגן שר החוץ, והוסיף כי הנאום שהשמיע סאדאת בפני ה־קונגרס „תרם להבנה בין שתי המדי־נות".

הפגישה האחרונה בין פורד לסא־דאת נמשכה כחצי שעה ועם סיומה הצטרפו לשני הנשיאים נשותיהם לטקס פרידה קצר. בני משפחת פורד ליוו לבסוף את בני משפחת סאדאת למכוניות שהמתינו להם ותזמורת צבאית ניגנה, שעה שהשיירה שבה יצא סאדאת עם מלוויו לשדה התעופה התרחקה מהבית הלבן.

במהלך ביקורו בארה"ב קיים ה־נשיא סאדאת חמש פגישות עם נשיא ארה"ב.

חוגים מצריים: סאדאת זכה ל„עידוד"

חוגים מצריים רמזו כי הנשיא סאדאת זכה ל„עידוד" בנושאים שבשיחותיו עם הנשיא פורד. נשיא ארה"ב אינו יכול ללכת בקשר עם הנושאים שנדונו, לאור הרגישות של הקונגרס, בנושאים אלה.

נראה, כי מסיבה זו הצטיין כמה וכמה פעמים כי לא הופיעו „רשימת קניות" לארה"ב. העובדה שטרם צאתו לדרך הצהיר כי בדעתו לבקש אספקה אמריקאית במסגרת מאמציו לגוון מקורות הנשק של מצרים.

אחת הסיבות לאי פירסום הודעה משותפת טמונה בחילוקי הדעות של שני הנשיאים בעניין הציונות ובעיה הפלשתינאית.

פורד מקווה לבקר במצרים

וואשינגטון, 6 (יופי"ע, עיר, ע"צ) — נשיא ארה"ב, ג'ראלד פורד, אמר בראיון שפורסם היום כי הוא מקווה לבקר במצרים וב־מדינות מזרח תיכוניות „אחרות בשנה הבאה".

בשיחה עם עורכי ארבעה עתונים מצריים, שנערכה אתמול בבית ה־לבן, גילה מר פורד ששוחח על כך עם הנשיא אנואר סאדאת ואמר: „אני מקווה שאוכל לקיים את ה־ביקור ב־1976, אך לפי שעה לא אוכל לקבל על עצמי כל התחייבות".

כשנשאל, אם השינויים שחולל ב־הרכב הקבינט שלו ישפיעו על ה־מדיניות האמריקאית במזרח ה־תיכון, השיב פורד ואמר „לא".

כשנשאל אם הקונגרס ידחה את בקשתו למתן סיוע כלכלי בסך 750 מיליון דולר למצרים, מפני שסירב להגיש סיוע לניו יורק, אמר הנשיא כי הוא מקווה שהמחוקקים יכריעו בשני הנושאים בנפרד.

בתשובה על שאלה, מה עמדת בריה"מ במזרח התיכון, אמר הנשיא כי אין כל סימן שיעיד על כך שי־מוסקבה מנסה לחבל בהסכם המצרי־ישראלי. הנשיא הוסיף ואמר: „השלום למזרח התיכון תואם את האינט־רסים של כל המדינות".

משבח את סאדאת. להלן שיבח הנשיא פורד את סאדאת על שהגיע לכלל הסכם הפרדה חדש בסיני עם ישראל. ... לה על גם את ישראל על גמישותה בהסכימה לנסיגת כוחות נוספת.

אחד הכתבים המצריים אמר כי כוחות ישראליים עדיין במצב מרחק של 220 קי"מ בתוך האדמה המצרית, וכי לפי הקצב ידרשו עשר שנים נוספות עד ישראל תסגה לגמרי את האדמה המצרית. על כך השיב פורד: „אני סבור כי יש לשפוט לגבי על פי ההתקדמות של הסכם מבחינת מטרים או קילומטרים, „העמדה היא החשובה. אני כי בסופו ארוך יש הכרח לנהוג יותר", אמר. הסדר נרחב חייב להתקבל במסגרת קווי היסוד של החלטות מועצת הבטחון.

רוקפלר: לא רציתי להסתבך בסכסוכים מפלגתיים

וואשינגטון 6 (עיר) — סגן נשיא ארה"ב נלסון רוקפלר אמר היום כי החליט לא להציג את מועמ־דותו לבחירות ב־1976, משום שלא רצה להסתבך בסכסוכים מפלגתיים רפובליקאים.

רוקפלר הדהים ביום ה' את ארצות הברית, כאשר שיגר מכ־תב לנשיא פורד בו הודיע, כי הוא פורש מהמירוץ על כהונת סגן נשיא מטעם המפלגה הרי־פובליקאית.

הערבים פתחו במתקפת תעמולה בארה"ב

נגד ישראל, הציונות והיהודים

ניו יורק, 6 (עתמ"א) — הלי־גה נגד השמצה של „בני ברית" הודיעה היום כי הערבים פתחו במתקפת תעמולה מרוכזת בארה"ב נגד ישראל, הציונות והיהו־דים, בתקציב של 45 מיליון דולר.

בהודעת הליגה נאמר, כי מתקפה זו מסתייעת בכספים של מפיקות הנפט הערביות, תעשיית הנפט ה־אמריקאית ויסודות פרו־ערבים ב־ארה"ב עצמה.

מתקפה זו, נאמר בהודעה, כבר השיגה כמה יעדים והצליחה לחדור ל„מטרות כפתח במדוריות ה־קאנית, כגון עוזרי קונגרס אמ־ כלי התקשורת ההמונית, ארגו־ בריים, קבוצות אוניברסיטאי־ סיות וקהילת העסקים באוה"ב. הליגה נגד השמצה קובעת כי מטרת מערכה זו היא להבל... דעת הקהל האמריקאית... ולהביא שינוי במדיניות האמריקאית לרעתה של ישראל.

יו"ר הליגה נגד השמצה, גראובארד, אמר את הדברים בת עתונאים בפתיחת הוועידה השנתית של הליגה במלון ריהי בניו יורק.

הוסיף, כי פרטים על מסע התעמולה הערבית נתגלו במשך שנתיים ואשר נעשה על ידי הליגה נגד השמצה. על פי מה הוציאו הערבים בילייני דולרים שנה, תוך שהם נעזרים בכספי ... נות הנפט.

סוריה מכינה הצעה לשינוי החלטה 242

מרכז האו"ם 6 (עיר וע"צ) — בעוד במשך הדיון על השאלה הפלשתינאית בעצרת הכללית של האו"ם, נמסר כי סוריה שוקלת ... הצעת החלטה שלפיה ... מועצת הביטחון שינויים בהחלטה 242.

החלטה זו קראה להסדר באמצעות מו"מ, תוך הבטחת ... של כל הארצות המעורבות בסכסוך לרבות ישראל.

מצרים הגישה אתמול הצעת החלטה לעצרת הכללית, הקוראת לתוך אש"ף בשיחות ז'נבה ... הצעה זו זכתה לתמיכת שתי מדינות ערביות בלבד, ... וסודן.

נודע, כי סוריה מתכוונת ל... שמועצת הבטחון תיישם את ה... פים של פרק שבע של מגילת ה... נגד ישראל. היא גם רוצה שה... תדרוש כי כל הארצות יש... לסיוע הצבאי, הכלכלי, המדיני תרבותי שהן מגישות לישראל.

הסינט האמריקאי אישר סיוע מזון לארצות נזקקות

וואשינגטון 6 (עיר וע"צ) — ... האמריקאי אישר אמש חוק ... חוץ בסך 3 ביליארד דולר להם מזון לארצות נזקקות ... בכספים לפיתוח כלכלי ולחו... בריאות.

מסכום הסיוע נועדו 50 מיליון דולר לקורבנות הבצורת בארצות ... ריקה, ו־200 מיליון דולר נוספים לקרן הבינלאומית לפיתוח החקלאות.

הצעת החוק הוגשה עתה ל... משותף של הסנאט ובית הנבחרים כדי למצוא פשרה בין ההצעות השונות.

לאחר שהבנק המרכזי סירב להגיש סיוע

צפויים פיטורי אלפי עובדים בניו יורק

ניו יורק 6 (עיר) — צפויים פיטורי אלפי עובדים בניו־יורק, לאחר שהבנק המרכזי של ארה"ב סירב להגיש סיוע חירום למצוקת המימון של העיר ניו־יורק.

מושל מדינת ניו יורק, יו קרי, פנה אל הנשיא פורד באיגרת, שבה צויין כי אם לא יוגש סיוע חירום לארבע הסוכנויות, הבונות בתי־ספר, בתי־חולים ומוסדות ציבוריים אחרים, יצטרפו אלפי פועלים לציבור המוב־טלים בארה"ב. מוסדות אלה זקוקים למלוות בסך 576 מיליון דולר.

נשיא הבנק הפדראלי בניו יורק, פאול ולקר, הודיע למושל קארי כי אין בסיס למתן המלצה בקשר עם מלווה מעין זה.

מושל מדינת ניו יורק תקף בחריפות את הנשיא פורד על החלטתו שלא להגיש סיוע לעיר ניו יורק.

נשיא חדש בבנגלה דש; הפרלמנט פוזר

ניו דלהי, 6 (עיר, יופי"ע) — הנשיא החדש של בנגלה־דש, אבו סאדאת מוחמד סאיים, אמר היום, כי נכנס לתפקידו כראש של ממשלה ניטראלית ולא־מפלגתית, כדי להשיב את הסדר על כנו ול־קיים בחירות.

הוא הודיע על פיזור הפרלמנט ואמר כי מטרתו היא לקיים את הבחירות עד פברואר 1977, כדי לה־קים ממשלה דמוקרטית במדינה, ל־אחר שני קשרים צבאיים שנערכו במדינה תוך פחות משלושה חדשים.

סאיים, שתפס היום את מקומו של הנשיא הקודם כונדאקר מושטאק אחמד, אמר בנאום לאומה ששודר ברדיו, כי הקשר הראשון ב־15 באוגוסט בוצע על ידי מספר קצינים בדימוס ומספר אנשים המשרתים עדיין בצבא, והם שרצחו את ... מוג'יבור אר־רחמן ובני משפחתו.

סאיים, בעבר נשיא בית המשפט העליון של בנגלה־דש, אמר כי ממשלתו תחזק את היחסים הידידותיים עם שכנות. הכוונה היתה להודו.

הוא אמר, כי המשטר הצבאי יימשך.

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירת
אמנו וסבתנו היקרה
שהלכה מאתנו אחרי מחלה קשה

טרודה ברמן לבית שפרונגלס

הלוויה תצא היום, יום שישי, ג' בכסלו תשל"ו 7.11.75 בשעה 12.00 מבית הלוויה העירוני רח' דפנה 5 תל־אביב, לבית העלמין בחולון.

אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.

המתאבלים:
ד"ר רפאל והילדה ברמן — ארה"ב
עלי וחנה ברמן — רמת חן
הנכדים והנין.

השבעה, ברמת־חן, רח' ירמיה 3.

בעקבות ההחלטה לקבל את אש"ף במעמד של משקיף

ארה"ב הודיעה על כוונתה לפרוש בעוד שנתיים מארגון העבודה הבינלאומי

האומות המאוחדות, ז'נבה, 6 (עיר ויע"צ) — ארצות הברית הודיעה היום רשמית על כוונתה לפרוש בעוד שנתיים מארגון ה־עבודה הבינלאומי, ולדעת כל ה־משקיפים זוהי אזהרה מוקדמת לאו"ם.

שגריר ארה"ב ליד המרכז האירופי של האו"ם פרנסיס דייל, הגיש ה־יום לארגון העבודה הודעה על ה־כוונה לפרוש, זו תיכנס לתוקפה על פי החוקה של הארגון, בעוד שנתיים.

ארצות הברית האשימה בעבר את ארגון העבודה הבינלאומי בעמדה אנטי־אמריקנית, אולם ההחלטה ה־נוכחית נתקבלה בעקבות החלטה של הארגון לקבל את אש"ף במעמד של משקיף, בוועידה השנתית שנערכה ביוני אשתקד בז'נבה.

זו הפעם הראשונה שארה"ב מו־דיעה על כוונתה לפרוש מארגון בינלאומי. ארגון העבודה הבינלאומי הוקם בשנת 1934 ושני אמריקנים עמדו בראשו — ג'ון וינאנט (1938—1941) ודוד מורס (עד 1970).

כמה מדינות כבר פרשו מארגון העבודה בו חברים כיום נציגים ממשלתיים ונציגי ארגוני מעסיקים ואיגודים מקצועיים של 126 ארצות: דרום אפריקה, אלבניה, לסותו, ונצו־אלה וסוריה. אינדונזיה הודיעה על כוונתה לפרוש ב־1965, אולם ביטלה אותה שנה לאחר מכן.

אין זה הצעד הראשון בו מפגינה ארצות הברית את מורת רוחה כלפי ארגון העבודה: ב־1970 סירב ה־סינט לשלם את הלקה של ארה"ב בתקציב הארגון, על פי לחץ של ג'ורג' מיני, מנהיג קונגרס האיגו־דים המקצועיים, אשר מיחה נגד מינויו של סגן מנהל ביאלורוסי.

המשבר של 1970 יושב חלקית, אם כי ארה"ב טרם שילמה את הפיגו־רים של אותה תקופה.

המשבר החדש פרץ ב־12 ביוני אשתקד, כאשר האסיפה הכללית של הארגון קיבלה לתוכה כמשקיפים את אש"ף בלי להעניק להם זכות הצ־בעה. נציגי ישראל וארה"ב פרשו אז מן האולם. נציג ארה"ב חזר ל־מחרת, אך נמנע בעת ההצבעה על התקציב, ונציג האיגודים המקצועיים האמריקנים לא חזר עוד לארגון.

פרישתה של ארה"ב מהווה אזהרה ברורה מאד נגד „היחס האנטי־אמריקני" המתגבש והגובר ב־או"ם, ואשר הוקע פעמים רבות על ידי ארה"ב בהזדמנויות האחרונות.

העובדה שארה"ב שילמה עד כה רבע מתקציב ארגון העבודה, מבש־רת משבר פיננסי חמור אם אכן הפ־רישה סופית.

אם תפרוש ארצות הברית, סבו־רים משקיפים כי ארצות אחרות יילכו בעקבותיה, בין היתר הולנד, מערב גרמניה ויפאן.

באגרת שנמסרה בידי השגריר ה־אמריקאי, הודיע שר החוץ קיסינ־ג'ר, כי היא מקווה שהנסיבות יש־תנו בתקופת השנתיים ההדרגתית. קי־סינג'ר הודיע, כי הוקם צוות בדרג ממשלתי, כדי לשקול את שאלת ה־יחסים עם ארגון העבודה. הוסיף, כי ארה"ב איננה מעוניינת לפרוש מארגון העבודה ואיננה מצפה לעשות זאת. ארה"ב תשתדל מאד בש־נתיים הקרובות לפעול להכנת תנאים אשר יאפשרו המשך חברותה ב־ארגון.

סטודנט נהרג בטורקיה

איסטנבול, 6 (יופי"ע) — סטודנט נורה למוות ואחרים נפצעו בתקרית אלימה חדשה שהיתה היום באקדמ־יה למדעי הכלכלה והמסחר של איסטנבול.

המשטרה מסרה כי הסטודנט נהרג מאש רובה בהתנגשות בין סטודנטים ימניים ושמאלניים.

סא"ל דליה רז — קצינת ח"ן ראשית

סא"ל דליה רז עומדת להתמנות בימים הקרובים לקצינת ח"ן ראשית. עם מינויה תועלה סא"ל דליה רז לדרגת אלוף משנה — על כך הודיע אתמול דובר צה"ל.

סא"ל דליה רז נולדה ב־1937 בחי־פה. בוגרת אוניברסיטת חיפה ובעלת תואר „בי. איי." בעבודה סוציאלית. חניכת תנועת „צופים" בביה"ס הרי־אלי בחיפה. בצה"ל — החל ב־1955. סיימה קורסים צבאיים שונים ומילאה שורה של תפקידים בתחומי הדרכה, ארגון, ניהול וחינוך. בין השאר, שי־משה כמפקדת פלוגה בנח"ל, כקצי־נת כוח אדם בחיל הים וכקצינת הח"ן של פיקוד הצפון. ב־1971 עמדה ב־ראש משלחת צה"ל בצעדת ארבעת הימים בניימיכן שבהולנד.

שר החוץ יצא לאירופה

שר החוץ, יגאל אלון, יצא אתמול לאירופה, שם יערוך ביקור רשמי בהולנד ובבלגיה, ינהל שיחות עם השוק האירופי המשותף ויעמוד ב־ראש משלחת מפלגת העבודה לוועי־דה השנתית של המפלגה הסוציא־ליסטית הגרמנית (ס.פ.ד.) בעיר מאנהיים שבגרמניה המערבית.

במסיבת עתונאים שערך לפני צא־תו נגע מר אלון בשורה ארוכה של נושאים אקטואליים. בין השאר סי־כם את משמעות ביקורו של הנשיא סאדאת בארה"ב, הגיב על פתיחת משרד אש"ף בפאריס, התייחס למש־מעות הסיוע האמריקאי למצרים ו־מסר פרטים על מסעו לאירופה.

מר אלון סיפר, כי בעת ביקורו הרשמי בהולנד ובבלגיה יבקר גם בנציבות העליונה של השוק האי־רופי המשותף בבריסל. הוא ייעדר מהארץ כ־10 יום.

פרס: השלום אצל סאדאת — טקטיקה ולא אסטראטגיה

„אצל סאדאת השלום הוא טק־טיקה ולא אסטרטגיה. הוא מוכן כעת להסתפק במדינה פלשתינ־אית שתכלול את יהודה ושומרון ועזה ולא מפני שהדבר יאפשר לישראל להתקיים כמדינה, אלא כדי ליצור ראש גשר כאה"ב" — אמר אתמול שר הבטחון, שמעון פרס, בהרצאתו באוניברסיטת חי־פה, לרגל פתיחת הקתדרה לציו־נות על שם ד"ר ראובן הכט.

שר הבטחון אמר כי כאשר מקשיבים להתקפותיו של סאדאת על הציונות ולהגנתו האופורטוניסטית על הפלש־תינאים, מתעוררות מספר שאלות לגבי אמינותו של התוקף. הוסיף, כי אדם המציב סימני שאלה לגבי ה־ציונות, חייב להיות מצויד בשורה של תשובות לגבי הערביות.

אשר להקמת המדינה הפלשתי־נאית, אמר שר הבטחון, כי ב־1948 ניתן היה להקים מדינה ערבית ב־יהודה ושומרון, אך מצרים היתה זו אשר יצאה בחרב שלושה פעם אחרי פעם, לא כדי להקים מדינה פלשתינאית אלא כדי למנוע את הקמתה של מדינה יהודית.

מר פרס הוסיף, כי מי יערוב לכך שמדינה פלשתינאית לא תהיה קרש קפיצה לחיסול ישראל אשר הפכה למדינה חילונית ודמוקרטית, נוסח סוריה, עיראק ולבנון, שם חוסלו האשורים, הכורדים והנוצרים.

בראש הקתדרה לציונות עומד פרו־פסור יוסף נדבה, אשר הירצה בטקס הפתיחה על דרכו הציונית של סיר לורנס אוליפנט.

כתב עתיים מסר, כי הקתדרה תהפוך למרכז לימוד הציונות. בין היתר תוציא הקתדרה לאור באנגלית בשם „ארץ ישראל הציונית".

משטרת פורטוגל הפעילה נשק וגאז מדמיע נגד שמאלנים

ליסבון 6 (יופי"ע, עיר) — כוחות משטרה ואנשי משמר לאומי הפעילו היום נשק וגאז מדמיע נגד קהל של שמאלנים, שהפגינו ליד בית־משרד ההסברה.

שני מפגינים נפצעו באש כוחות הביטחון, אחד מהם קשה — זאת אמרו האחראים לבית החולים, שבו אושפזו הפצועים.

ככה אנשים נוספים נפצעו. כאשר כוחות הביטחון התערבו בשעה מוק־דמת יותר נגד מפגינים שמאלנים. בין הפצועים — עתונאי ואשה ש־אושפזה.

ההמון ידה אבנים בבניין מיניס־טריון ההסברה וניפץ כמה שמשות. כאלף איש השתתפו בהפגנה. פע־מיים הפעילו כוחות הביטחון גאז מדמיע, כדי לפזר את הקהל.

המפגינים הניפו כרזות ובהן היה כתוב „פאשיסטים, הסתלקו ממיניס־טריון ההסברה". המפגינים קראו גם לסילוקו של פריירה דא קונהא, המכהן כסגן שר לענייני הסברה.

המפגינים טוענים, כי לויטננט קר־לוס דא קונהא היה מעורב בפעולות הקבוצה ללוחמה פסיכולוגית של המשטר הימני, שהופל בפורטוגל. סגן שר ההסברה הכחיש את ההאש־מות ואמר כי הוא דורש שתוקם ועדת חקירה, שתחקור בהאשמות אלה.

איגוד עתונאי ישראל קיבל תשובה ממועדון העתונות בוואשינגטון

נשיא מועדון העתונות בוואשינג־טון הודיע אתמול — בתשובה ל־מברק של האיגוד הארצי של עתונ־אי ישראל — כי מועדונו לא מנע בעד כניסתם של עתונאים ישראלים למסיבת העתונאים עם נשיא מצרים אנואר סאדאת, וכי לא הגיעה אליו שום תלונה מעתונאי ישראלי בארצות הברית בעניין זה.

כן נאמר במברק, כי גם בשגרי־רות ישראל בוואשינגטון לא ידוע על כך. עם זאת מבקר במועדון העתו־נות בוואשינגטון שמא אנשי בטחון או קציני עתונות של המימשל הר־חיקו עתונאים ישראלים, שלא בי־דיעת אנשי מועדון העתונות.

במברק תשובה של יו"ר הנהלת האיגוד הארצי של עתונאי ישראל לנשיא מועדון העתונות בוואשינג־טון, הודה לו על התעניינותו ומסר כי המידע על הרחקת עתונאים יש־ראלים פורסם בעתונות הישראלית בידיעה מאת כתביה בוואשינגטון. הוא גם ביקש כי מועדון העתונות בוואשינגטון יבדוק את העניין גם עם שליחי העתונות הישראלית ב־ארה"ב.

אש"ף מבקש להקים משרד מדיני ביוון

אתונה, 6 (עיר) — נציגי אש"ף נפגשו היום עם שר החוץ היווני, דימיטריוס ביטסיוס, וביקשו רשות להקים משרד מדיני ביוון.

נציגי אש"ף ובראשם ... הגיעו לכאן בשבת.

פקידי משרד־החוץ סירבו להשיב על השאלה, אם מוכנה יוון להיענות לדרישת אש"ף.

בהגרלת מפעל הפיס

בסך 500,000 ל"י זכה המספר: 708930.

בסך 100,000 ל"י זכה המספר 582547.

בסך 50,000 ל"י זכה המספר: 391370.

בסך 10,000 ל"י זכו המספרים: 581451 753896.

בסך 5,000 ל"י זכו המספרים ה־באים:
100805 212236 277437 321856 468839
472820 661650 703573 718476 784978

בסך 1,000 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־ 04435 13458
14716 27431 33220 61783 69394
78241 98860

בסך 500 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־ 03843 12896
17847 29639 32962 38971 39439
59465 67730 80078

בסך 200 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־ 4284 7227
8783

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־ 0141 0587
0823 0893 1199 1227 1433 1911
2051 2091 2304 2820 3050 3058
3142 3373 3925 4220 4780 5342
5345 5753 5918 7123 7208 7608
7672 7974 8005 8040 8185 8189
8626 8959 9071 9359 9429 9593
9650 9885

בסך 6 ל"י זכו כל הכרטיסים הרגילים שמספריהם מסתיימים ב־ספרה: 5.

שר האוצר ביטל

(סוף כעמוד ראשון)

חוק הטלת מס על נתי"ים. הממונה על הכנסות המדינה, משה נוידרפר, אמר שאין הוא רואה כל סיבה לא להטיל מס על נתי"ים.

בתחילת הדיון אמר יו"ר הוועדה, חה"כ ישראל קרגמן, כי לא ייתכן שאחרי ההכרזות בעניין ניירות צמו־דות — למרות הילוקי הדעות — תבוא הודעה של נציב מס הכנסה בעניין הנתי"ד, ואחר כך הודעה נג־דית של החשב הכללי. שר האוצר חייב לתאם בין הוראות השונות של משרדו. הציבור מבולבל לגמרי. התנהגותו של כל פרט בתחום החי־סכון וההשקעה איננה יכולה להיות סבירה ומודרכת ע"י הממשלה, כי האמינות במקרים כאלה איננה יכולה להיות יציבה. רוב חברי הוועדה מתחו ביקורת על צורת ההחלטה להטיל מס על נתי"ד ועל ציפויה, אך חלקם אמרו כי יש להטיל מס זה.

תשובת שר האוצר

בדברי תשובתו אמר שר האוצר, י. רבינוביץ: „צר לי על התקלה שאירעה בחוסר התיאום בהודעת ה־אוצר בעיתוי פרסום הודעת נציב מס הכנסה, אף שאני מבחין היטב בין מיסוי על הצמדה לבין מיסוי רווחי נתי"ד. הסערה שנגרמה בצי־בור איננה בשום יחס לנושא עצמו, למספר האנשים בהם עשוייה הודעת נציב המס לפגוע או להיקף הכספי של שוק הנתי"ד. נציב מס הכנסה נהג לפי סמכויותיו, ואני משבח את כוונותיו ללחום בכל העורות של הצלכת המס. אולם בדיון שהתקיים הבוקר בהנהלת משרד האוצר, נוכח הסערה הציבורית שהתעוררה כתבוּ־בה לדברי הנציב, סוכם, כי הצעד שנקט נציב מס הכנסה נעשה במס־גרת הפעולות השגרתיות לאור השי־נויים בפקודת מס ההכנסה. עם זאת החלטתי, כי אין מקום לזעזע את שוק ההון ולכן יישאר המצב כפי שהיה".

שר האוצר אמר, כי מה שנעשה כיום בנציבות מס הכנסה במאבק נגד העלמת מס הינו אחד הצעדים החשובים ביותר במדיניות הכלכלית היום.

בסיום הישיבה הודיע י. קרגמן, על דעת כל חברי הוועדה, כי הווע־דה מקבלת בברכה הודעת שר האו־צר ומביעה תמיכה בכל הצעדים הננקטים נגד העלמת מס וספקולציה. עם זאת, יש להביא צעדים אלה לידיעתה המוקדמת של הוועדה.

משלחת הכנסת תצא ביום א' לארה"ב כאורחת הקונגרס

מאת סופרנו בכנסת

משלחת הכנסת השמינית יוצאת ביום ראשון בפעם הראשונה כאור־חת הקונגרס האמריקאני. במש־לחת — יו"ר הכנסת, ישראל ישעי־הו (ראש המשלחת), ח"כ זרח ורהפטיג (מפד"ל), מנחם בגין (הליכוד), ארי אנקוריון (מערך), חייקה גרוסמן (מפ"ם), יוסף תמיר (ליכוד) ויצחק בן־אהרן (מערך).

סגן היו"ר, פ. שייגמן, בירך את־מול בתום הישיבה את המשלחת ב„דרך צלחה", וברכת ה' תלווה אותם, וברוכים יהיו בצאתם ובשובם.

בהזמנה מבית הנבחרים האמריקאי בחתימת קרל אלברט, יו"ר בית ה־נבחרים, ומייק מאנספילד, מנהיג הרוב בסנט, ליו"ר הכנסת, ישראל ישעיהו, נאמר, בין היתר:

„שמח לנו להזמינך בשם בית הנבחרים והסנט של ארה"ב לע־רוך ביקור רשמי בקונגרס של ארה"ב בשנה זו.

אלה מבין חברי הקונגרס ש־זכו להם ההזדמנות לבקר באופן רשמי או בלתי־רשמי ב־כנסת ולהיפגש עם חברי הכנסת מעריכים מאד את קבלת הפנים החמה והנדיבה, וביקורים אלה היו מועילים מאד ושימשו מקום להבנה והכרה מובנה יותר של ה־בעיות של מדינותינו ולחיזוק הידידות ביניהן.

אנו מרגישים כי חילופים בין בתי המחוקקים של שתי המדי־נות והידידות בין שני העמים יתגברו אם תוכלו להיענות להזמנה זו".

היו"ר דחה דברי הביקורת בפגישה עם כתבים פרלמנטריים דחה יו"ר הכנסת בתוקף את דברי הביקורת, שפורסמו בכמה עתונים ובשידור על הרכב המשלחת. מר ישעיהו הדגיש, כי במשלחת ארבעה שרים לשעבר, ארבעה יושבי־ראש ועדות בכנסת ושלושה חברי ועדת החוץ והביטחון.

במיוחד דחה דיבורים על כך, שאין היו"ר יודע אנגלית. היש להת־בייש בידיה שיאמר דבר ישראל בחו"ל בלשון העברית? עובדה ש־הופעתו בגרמניה, ולפני כן באוסט־ריה, הוכתרו בהצלחה.

כן נמסר, שראש הממשלה, יצחק רבין בפגישה עם חברי המשלחת אמר שלא הסתייג מהרכב המשלחת, ואמ־נם הסיעות בכנסת הן הקוב־עות את ההרכב. חה"כ צבי גרשוני מהמערך, שנקבע להיות אחד מחברי המשלחת, ושר החוץ הטיל על כך „וטו", הודיע למפלגתו שהוא מוותר על השתתפותו במש־לחת.

קרייסקי מתכנן „סקר עובדות" חדש במזרח התיכון

וינה, 6 (עתמ"א) — הקנצלר ברונו קרייסקי מתכנן מסע של בדיקת עובדות בארצות המזרח התיכון — אמרו כאן אתמול מקו־רות ממשלתיים.

קרייסקי יעמוד בראש משלחת של האינטרנציונל הסוציאליסטי אשר תבקר בירדן, עיראק ובנסיכויות ה־ערביות המאוחדות. הביקור יתקיים בשנה הבאה.

נשיאת ארגנטינה: לא אתפטר

בואנוס איירס 6 (עיר, יופי"ע) — נשיאת ארגנטינה, מאריה איזבל פרון, הצהירה היום בשידור אל האומה ממיטתה בבית החולים, כי מנוי וגמור עמה שלא לפרוש מכהונתה.

האלמנה בת ה־44, שאושפזה לא־חר שהיא סובלת מסיבוכים בכיס המרה, הצהירה בנאום שנמשך ארבע דקות, על ידי תחנות הרדיו והטל־וויזיה: „לא התפטרתי ואין בדעתי להתפטר".

על אף הצהרה זו, שהושמעה באו־רח של שעתיים וחצי, אמרו מקורות יודעי דבר כי עדיין מופעל לחץ חזק על הגב' פירון להתפטר. בין אלה שדורשים את התפטרותה — ראשי הצבא.

רק קבוצה קטנה של פרוניסטים ימניים עדיין תומכים בה. מנהיגי האיגודים המקצועיים, מפלגות האו־פוזיציה ואפילו מנהיגי מפלגתה וחברי הקבינט מאוחדים בדעתם, שאין היא יכולה להמשיך ולכהן כנשיאת ארגנטינה.

מקורות יודעי דבר אמרו כי סי־מני המחלה נתגלו אצל גב' פירון בעקבות התמוטטות עצבים, שבה לקתה לאחר שמנהיגי האיגודים ה־מקצועיים הודיעו לה כי עליה לפ־רוש.

עתון קאהירי מוסר על מטוסי „מיג 23" במצרים

קאהיר, 6 (עיר) — העתון ה־מצרי „אלמצוואר" פירסם היום כתבה מלווה בצילומים ובה הוא מגלה שמטוסים מדגם „מיג 23" שוהים במצרים.

העתון המצוייר מביא חמשה צי־לומים של המטוס המשוכלל זה הנושא את סמל חיל האוויר המצרי. בין השאר פירסם העתון צילום של מטוס „מיג 23" בשעת טיסה. צילום אחר מראה את המטוס המשוכלל בשעת נחיתתו בעמדת מבנה.

מזה כמה חדשים נפוצו שמועות כי בידי מצרים נמצא מטוס מתוחכם זה, אך עד כה לא פורסם על כך דבר באורח רשמי. „אלמצוואר" פירסם את הכתבה לרגל יום חיל האוויר המצרי.

...וח בקרן לייזר — תקווה לסובלים מאי־קרישת דם

...ש בקרן לייזר לצורכי ני־ ...שוי להעניק תקווה חדשה ...ניתוח הסובלים מהמופי־ ...י קרישת הדם).
...ה בשיטות המקובלות עלול ...ולים הסובלים מאי קרישת ...תון שאצל אלה קשה לעצור ...ם הנגרם על ידי הניתוח. ...ת, כאשר משתמשים בקרן „מלהבים" כלי הדם תוך כדי ...כך שהמנותח כמעט אינו ...ם וגם אינו מדמם לאחר מכן. ...ם מבית החולים ע"ש שיבא, ...הורושובסקי, ד"ר י. פרינץ ...אנגל, סיפרו פרטים על הני־ ...ה בסימפוזיון הבינלאומי ה־ ...לכירורגיה בעזרת לייזר, ...אתמול בבית החולים בילינ־ ...כרם על השימוש בקרן לייזר ...ה אורטופדיה הוכידו את ...השיטה החדשה לגבי מנות־ ...סובלים מאי קרישת דם. כן ...הרופאים שהתאוששות של ...לאחר הניתוח היא קלה ד־ ...יותר, הוא סובל פחות כא־ ...תוצאות סובות יותר.
...מנתחים גידולים ממאירים ...הניתוח בקרן לייזר מנע ...טאים פרטניים לאחר הפרה ...לריפתם, בכל ניתנה שמר ...הביתנה — ...בקרן לייזר.
...ם הבוהה"ג ...בילינסון, ד"ר ...לו, ד"ר ש. ארדמן, ד"ר ...ד"ר ש. גסנר, דיווחו על ...בשימוש בקרן לייזר לניתוחי ...ציינו כי בניתוחי לב בשיטה ...ת משתמשים בסכין השמלית ...ין מעבירה זרם דרך הגוף ...מפריע לרישום פוטנציאלים ...כמו א.ק.ג.
...מאמר: יהדותנו רבים ...ר. טואף, מנהל המחלקה בביה"ח הקריה בתל־אביב.

ציין כי גם בגינקולוגיה יש יתרו־ נות רבים לשימוש בקרן לייזר. מדו־ בר בהסרת גידולים ממאירים מאברי המין, והניצונים המעטיכים אצל נשים. גם כאשר מתעורר הצורך להוציא גידולים מהרחם, אך יש להשאירו במצב שיוכל לתפקד כראוי בעתיד — טובים הסיכויים בקרן לייזר. לדבריו יש יתרון עצום בכך כאשר ניתן לעשות ניתוחים בשיים כמעט ללא דימום. הוא הדין בטיפו־ לים שנועדו להחזיר את הפריון לנ־ שים הסובלות מהצצרות חצוצרות. ואת נוכח העובדה, שהבזק הניתוחי בקרן לייזר הוא מינימאלי והתוצאות הראשונות שנעשו עד כה מעודדות.

ירד מספר ההרוגים בתאונות דרכים

לעומת שנת 1974

ב־8 החודשים הראשונים של 1975 ירד מספר ההרוגים בתאונות דרכים ב־14 אחוז לעומת החודשים המקבי־ לים בשנת 1974 וכמו כן מסתמנת ירידה מתמדת במספר תאונות הדר־ כים לכל 1000 מכוניות.

זאת אמר אתמול שר התחבורה, מר גד יעקבי, באסיפה הכללית השנ־ תית של פעילי המועצה הלאומית ל־ מניעת תאונות, שנערכה בכלון „מג־ דל דניאל" בהרצליה.

השר ציין, כי על אף שמספר ה־ תאונות בכבישים מהווים עלה — הרי חלה ירידה במספר התאונות לכל 1000 מכוניות מ־38 תאונה לפני שנ־ תיים ל־33 תאונות בשנה זו. מר יע־ קבי ציין, כי על אף גידול העצום בכלי הרכב הנעים בכבישי הארץ (430 אלף כלי רכב לעומת 170 אלף לפני 10 שנים), אנו משקיעים רק כ־ 50 אחוז מכה שהיינו צריכים להש־ קיע בפיתוח תשתית התחבורה בארץ, וזאת, כמובן מטעמים תקציביים.

השר קרא למועצה הלאומית למני־ עת תאונות להמשיך בחינוך, ובהס־ ברה וקרא להגברת השיטור ואכיפת החוק.

25 אלף נהגים השתתפו בקורסים לנהיגה מונעת

יו"ר המועצה הלאומית למניעת תאונות, השופט ה. ש. לובנברג, סקר את פעולות המועצה בשנתיים הא־ חרונות ובמיוחד הדגיש את הקור־ סים לנהיגה מונעת, אשר בהם הש־ תתפו בשנתיים אלה 25 אלף נהגים, בהם נהגים ותיקים. מר לובנברג ציין, כי המועצה להתמה מזה 21 שנים בתאונות הדרכים ומלחמה זו כוחה בהתמדתה.

בכנס פעילי המועצה השתתפו כ־ 120 איש מכל רחבי הארץ. בסיום האסיפה החליטו לקרוא לציבור הנ־ הגים בארץ לחגור את חגורת הב־ טיחות לא רק מחוץ לעיר. כאחור הוד־ גש כי מספר הנפגעים בתאונות קט־ לניות קטן מאז החלו לחגור חגורות בטיחות בחודש יולי השנה.

מאסר בעקבות תאונה קטלנית

מאסר שבעתיים בפועל ופסילת רשיון נהיגה למשך 15 שנה הוטלו אתמול בבית משפט השלום בת"א על דוד נחום, בן 23, מרמת השרון. השופט ד"ר יוסף מגורי כהן הרשיע את הנאשם בתאונת דרכים קטלנית שארעה לפני 3 שנים בדרך חיפה ב־ ת"א.

נחום נהג במכוניתו בשעה שהיה בפסילת רשיון ומכוניתו פגעה בצי־ ריך הצריך התבוסה בעצבת ההת־ גושות וישישה בת 80 שמכרה עתר־ נים במקום נהרגה, וזקנה אחרת נפ־ צעה.

השופט מגורי ציין בגזר דינו. כי הנאשם הוא עבריין מועד המסכן את שלום הציבור.

צופר אלקטרוני נייד יופעל ע"י הג"א בשעת חירום

צופר אלקטרוני נייד, המודרכב על גג מכונית, יוכנס בקרוב לשימוש ב־ מערך הג"א. הצופר יוצר בארץ ע"י חברה מקפיה בפיקוח מפקדת קצין קשר ואלקטרוניקה ראשי. הוא ניתן להרכבה תוך דקות ספורות מוסר „במחנה".

באמצעותו של הצופר האלקטרוני הנייד, ניתן להפעיל אזעקה. לשדר הודעות לקהל ברדיוס של 100 מ'. וכן לשדר הודעה מוקלטה. יעיוד — לשדר הודעות לאוכלוסיה בכת פיגוע יכן לשדר הוראות לאנשי הג"א בעת עבודתם בזמן הפיגוע.

הצופר החדש מורכב מתיבת מג־ ברים, תיבת פיקוד אלקטרוני והוג רמקולים המותקן על גג המכונית. הוא מופעל באמצעות מגבר הכיב־ נית וצורך 200 ואט בעת צפירה ו־ 140 בעת דיבור.

יש אפשרויות קריאה ניתנות ד־ הפעלה בצופר האלקטרוני הנייד:

● אזעקת־אוויר עולה ויורדת — מופעלת באמצעות לחיצה אחת ל־ משך 16 מחזורים, בני 6 שניות כל אחד.

● אזעקה ארוכה מונוטונית — מופעלת באריעות לחיצה אחת ל־ משך 60 שניות.

● אזעקת אב"כ — מופעלת באמ־ צעות לחיצה אחת למשך 9 מחזורים, 6 שניות אזעקה עולה, 4 שניות אזע־ קה יורדת, הפסקה למשך 14 שניות לאחר כל 3 מחזורים.

● צפירה לפינוי דרך — מופעלת ע"י לחיצה למשך זמן הלחיצה. 2 שניות עולה ו־2 שניות יורדות.

● קריאה לקהל ברמקול — העברת הודעות לאוכלוסיה ומתן הוראות ל־ אנשי הג"א בעת עבודתם. באמצעות הכיקרופון.

● שידור הודעות מוקלטות — ב־ מקרה הצורך בשידור אזהרות בעת פיגוע וכד'.

עיריים התנדבו לביבורים בבקעה

עשרות עולים מברית המועצות,

„מבצע זמר החסידי" — הקהל ממוצאי־שבת בורדיו —

החל ממוצאי השבת תושמע תכ־ נית חדשה ברדיו בגל א'. יהיה זה „מבצע זמר חסידי" שיכלול דירוג ופרסים והצבור יוזמן לבחור את ה־ שירים־החסידיים הטובים ביותר ל־ שיפוטו.

זוהי הפעם הראשונה שרשות ה־ שידור מאפשרת יצירת מסגרת של „מבצע זמר חסידי" שישודר מעתה דרך קבע.

40 עובדים חדשים בקופ"ח קיבלו קביעות בעבודה

40 עובדים ביניהם רופאים אח־ יות, רוקחים פסיותרפיסטים לבורג־ סים, עובדים סוציאליים, מרפאים ב־ עיסוק, עובדי מינהל ומשק קיבלו כתבי קביעות בטכס מיוחד מטעם הנהלת קופת־חולים במחוז ת"א. ה־ עובדים רובם עולים חדשים יוצאי הארצות: ברית המועצות רומניה, מרוקו, תימן, פולין, אנגליה פרס ותורכיה.

הטכס נערך במסיבה ליד שול־ חנות ערוכים. ניהל את הטקס מנהל המחוז החי' שמואל גרביה, שבירך את העובדים החדשים וציין את ה־ חובות המוטלים עליהם בקופת־חו־ לים ועל יחסם אל הציבור אותו הם באים לשרת. כן עמד על תפקידי המיוחד ועל הישגיו בתחום הבריאות בארץ.

נערים מת"א הופנו לקיבוצים במסגרת פעולות שיקום

במסגרת פעולות שיקום נוער ב־ מצוקה בת"א־יפו, הנערכות ע"י ה־ סדור לשיקום נוער בעיריית ת"א ו־ משרד העבודה, יצאו אתמול 15 נע־ רים ונערות להכשרה, לקיבוץ „הדר־ תרים".

את ברכת העיריה הנערים עם צאי־ תם לקיבוץ, הביא מנהל האגף ל־ עבודה סוציאלית, מר אברהם לשם, שאיחל ליוצאים הצלחה בהכשרתם ובקליטתם בקיבוץ.

הסגרה האמורה מתמקדת בטיפול בנוער גילאי 14—17 שנה, שנפלטו מלימודים ולא נקלטו באורח סדיר בעבודה בעיר. הכנת הנערים לק־ ראת היציאה לקיבוץ נמשכת מספר חדשים והיא מיועדת להקנות לנע־ רים הרגלי עבודה ולימודים בסי־ סיים, המסייעים להם לתפקד היטב בחברה.

קבוצה נוספת של 15 נערים עומ־ דת אף היא לצאת בקרוב להכשרה בקיבוץ.

במפלגה ובתנועה

ב„היכל שלמה", ירושלים

השיעור ב„פרשת השבוע" לאור „מינך". מטעם „ארגון ותיקי התנו־ עה" בירושלים, יתקיים מחר, ש"ק, בשלש אחה"צ, בביהכ"נ של היכל שלמה. את השיעור יתן הרב ד"ר נחמן פרידו. מרכזת השיעורים היא הח' ציפורה גחיק.

מחר, ש"ק, ב־7.30 בבוקר, יתקיים השיעור של ר' משה גבירצמן, יו"ר ארגון ותיקי התנועה בבירה, בפרשת השבוע, בביהכ"נ של היכל שלמה.

השיעור ברמב"ם, הלכות סנהדרין, מאת הרב חיים צימרמן, יתקיים ביום הראשון, בשבע בערב, בהיכל שלמה. השיעורים מאורגנים מטעם ארגון ו־ תיקי התנועה, האגף לתרבות תורנית שליד מחלקת התרבות לעיריית ירוש־ לים, והיכל שלמה.

מפעל המלגות של „עולי ארצות המערב" מתקדם

המפעל „למען החינוך התורני" מט־ עם „ארגון עולי ארצות המערב", ע"י מתן מילגות לתלמידים מצטיינים ב־ מוסדות החינוך התורני של התנועה בארץ, הולך ומתקדם. עד עכשו נת־ קיימו מספר חוגי בית לשם זה, ש־ הוכתרו בהצלחה. חוגי בית כאלה נת־ קיימו בבית הרב צבי תבורי, בקרית משה, ובבית משה שרייבר, בבית וגן. מסיבות כאלה תתקיימנה בקרוב בבית הרב ש. ב. סולומון, בגבעת שפירא. ובבית הרב ח. ד. רגנסבורג, בבית הכרם.

המפד"ל הפוה"מ בתל אביב

במועדון סניף נוה שרת ב־11 שעור במדרש ע"י הח' י. ש. שפירא.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן בכ. שלם ב־4 שעור תורה ע"י הרב ז. יונה.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן בכ. שלם א' ב־4 שעור תורה ע"י הח' יצחק רבי.

בביהכ"נ „תפארת ישראל" רח' ה־ מעפילים ב־4 שעור תורה ע"י ר' זכריה כהן.

בביהכ"נ „זיכרון קדושים" ביפו, שעור בפרשת השבוע לפני קבלת שבת ע"י הרב אלעזר הגר.

במועדון „רמת ישראל", רח' ה־ מכבים 19. שעור בפרשת השבוע בשעה 2.30, שעור בגמרא ב־3.30 ע"י מר א. ארנברג.

„בבית ישעיהו" צלנוב 18 ב־11 שעור במסכת בבא מציעא ע"י הרב מ. נוף.

באוהל שם רח' בלפור 30 ב־11 שעור על תפילות ישראל ע"י הרב ד"ר ש. ז. כהנא.

במועדון אהבת חסד נחמני 61 ב־ 8 בערב מסיבת עונג שבת ליד שול־ חנות ערוכים המרצה: הרב בן ציון נשר — חבר בית הדין. המנחה: הרב משה ברנשטיין.

פרקי חזנות ושירה בציבור.

שבת לעובדי המדינה

בשבת חנוכה פרשת „מקץ" במלון בנתניה עובד מדינה תושב ת"א ה־ מעוניין יתקשר לטל. 224175 או 228642.

תנועת האשה הדתית לאומית ירושלים

עונג שבת במכון הרי פישל, פר־ שת השבוע — הגב' מלכה סרגן עיר־ נים בהפילה: הגב' שושנה הולצברג. בבית הכרם בפנסיון מרגוע — פר־ שת השבוע, הרב דוד שפירא.

תנועת האשה הדתית לאומית חוגים בשיתוף עם מנהל ההסברה

גן יבנה: ביום שני ב־7.30 בערב בסניף הפועל המזרחי — עוזי ביטן. האחראית במקום הבצלת עמירון.

בני עייש: ביום שלישי ב־7.30 ב־ ערב בסניף הפועל המזרחי — ינאי קמחי.

קרית עקרון: ביום רביעי ב־7.30 בערב בסניף הפועל המזרחי. האח־ ראית במקום הח' חבצלת עמירון.

ראשון לציון: ביום רביעי, ב־7.30 בבית החב' ברוריה באורזה — יהודה המאירי רח' ביאליק 9 א'. ראשון לציון.

חולון: ביום שני ב־7.30 בערב ב־ סניף הפועל המזרחי — עוזי ביטן, רח' חומה ומגדל 53. פנת רח' ביאר־ ליק. האחראית במקום הח' חיה שוור־ צר.

ראשון לציון: ביום שני ב־8 בערב בסניף הפועל המזרחי יפתח חוג למ־ לאכת יד.

סניף חולון: יום מכר יערך בימים שני שלישי ורביעי בסניף הפועל ה־ מזרחי רח' חומה ומגדל 53. פנת רח' ביאליק.

תנועת האשה הדתית לאומית המחלקה לקליטה חברתית — רוחנית של עולים

ליל שבת:

תל אביב — מעון עולים „קסם" — בן יהודה 14, מסיבת עונג שבת שירה ושיחה עם פרשת השבוע עם החזן מר יצחק שפירא.

מעון עולים „הירקון" — רח' היר־ קון 66, מסיבת עונג שבת שירה ו־ שיחה על פרשת השבוע עם החזן מר יוסף זיו.

יום שני:

תל אביב — מעון עולים „הירקון" שעור ביהדות ע"י ד"ר סרבר ב־7 בערב.

יום רביעי:

חוג ליהדות — לאקדמאים עולים מברה"מ עם אקדמאים ישראלים. ה־ מרצה: הרב עדין שטיינזלץ, במרכז הקהילתי. „אהוד שיבת ציון" — רח' בן יהודה 86 תל אביב. ב־8.15 בע־ רב.

יפו ד' — ביום שלישי יפתח מתנדה לפעולות תרבות וחברה בגן ילדים, רח' חלמוה 7.

תנועת האשה הדתית לאומית סניף תל אביב

פרשת השבוע:

המושב שינקין: בבית הכנסת רח' המערכה 40 המרצה: הרב מאיה.

קרית שלום: בבית הח' סיברגר, מסלנט 31 המרצה: מר משה נוימן.

חוגים:

חוג צהלה: יפגש ביום ראשון בבית הח' מרים שינפלד. רח' מרכז בעלי מלאכה 47, ת"א, ב־5 אחה"צ.

חוג דוברות אנגלית: יפגש ביום שני בבית הח' רות הירש, רח' סו־ קולוב 35. ת"א ב־8 בערב.

חוג נתנזון: יפגש ביום שלישי ב־ בית הח' פלורה פילים, רח' קראו־ זה 36, חולון, ב־8.30 בערב. בהש־ תתפות ד"ר יהודית דישון — שעור תנ"ך.

חוג פין: יפגש ביום רביעי בשעה 6.30 בערב, בבית הח' גרוס. רחוב אריסטופול 4, ת"א.

חוג הצעירות:

יפגש ביום רביעי בבית הח' סיל־ ביה ליפסקר רח' פנקס 67. ת"א. ב־ 8.45 בערב המרצה: הרבנית אילה גליקסברג.

הנושא: מעמד האשה וחינוך הבת.

תל־אביב

בבית הכנסת הגדול בתל־אביב אלנבי 110

השבת יעבור לפני התיבה החזן מר יאיר סבר. ערבית: 4.27. שח־ רית: 8.00.

„אהל שם" — עונג שבת

השבת ב־10 תנ"ך — י. סברסקי. ב־11 — תפילות — ד"ר ש.ז. כהנא. ב־4 במסיבת עונג שבת ירצה מר יעקב בראור ע. ה. „יסודות חנוכיים במקרא". דברי אגדה — ד"ר ש.ז. כהנא. דברי פתיחה — משה גולד־ שטיין — יו"ר „אוהל־שם".

ב„אגודת אהבה תפרי"

בליל שבת ב־8, במועדוננו, תת־ קיים מסיבה „עונג שבת", ליד שול־ חנות ערוכים בהשתתפות רבנים ו־ חזנים אורחים.

ביום שני: ב־8 בערב, יתקיים שיעור בתנ"ך לנוער נשים ע"י הרב שהכסון מרגלל.

ביום רביעי: ב־8 בערב, יתקיים שיעור ב„מורה נבוכים", ע"י הרב ד"ר ש.ז. כהנא.

בחוג הנוער הדתי, תל־אביב

באולם הלימוד ע"ש הרב ד"ר ד. אוקס זצ"ל שבמרכז הקהילתי רח' סמולנסקין 2, מידי שבת אחה"צ ב־ 3.30 מסיבות עונג שבת לבנות עד גיל 8.

בכל יום א' בשבוע ב־8.30 בערב מתקיים שעור בבעיות אקטואליות ע"י הרב חיים זונגפלד מיועד לבנות תיכון ומעלה. ב־9.15 בערב שעור לנשים בספר איוב וב־9 בערב שעור במשניות מסכת תרומות ע"י הרב יוסף א. במבך, למבוגרים וצעירים.

בית כנסת לנוער בביה"ס מקיף „יבנה — נבה ישראל"

התפילות בכל ליל שבת לפי זמני הדלקת הנרות ובשבת בבוקר ב־8.15 לפני התפילה שעור בתלמוד ע"י המורה הרב ישעיהו נגר ב־3.30 לפני הקריאה לימוד משניות ע"י הרב הנ"ל לזכר תלמידי ביה"ס ש־ נפלו במערכות ישראל.

היום

יום שישי ג' כסלו התשל"ו 7.11.75

פר' תולדות

הפרק: שמואל ב' ג'ד; המשנה: נזה י' ה'ו; הדף: שבת עה; ההלכה: אורח חיים תרל"ח, ג—ב. שבת — הפרק: שמואל ב' ה'ד; המשנה: מכשירין א' א"ב; הדף: שבת עו; ההלכה: אורח תרלט. א"ב

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א', ב', צ' — כל שעה

09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
17.55 (א) חדשות באנגלית
18.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי תכניות לעולים (ב) עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית — 20.30; רוסית — 20.45

רשת א'

08.10 „קונצרט בוקר" 10.05 שיר ופזמון 10.15 שידורים לתלמידים בבתי הספר היסודיים — לקראת שבת: לקט שבהה ופאה 10.35 „רדיודף" 11.00 עברית לעם 11.15 שידורים לתלמידים בבתיה"ס היסודיים 11.35 „בוטיקה חוץ־אירופית" 12.05 בהקלטה התזמורת הסימפונית ירושלים — רשות השידור 13.55 „מה בבוטיקה" 14.10 לאם הילד 15.05 „קבלת שבת" — פרשת „תולדות" 16.10 „עליית היקים"

רשת ב'

06.00 „מה טובו אהליך יעקב" 08.10 „בוקר טוב" 09.05 „בוקר טוב" — הכשף 11.45 כמה דקות עם — באוזה גיל — 11.45 „כמה דקות עם צוות הווי נחל" — 12.05 „בבקצב יוצר" 12.30 „בשיר ובזיוד" 13.05 „בחצי היום" 14.10 „כאן, שם ובכל מקום".

גלי צה"ל

05.58 ברכת השחר 06.00 צלילי בוקר 06.55 פינת כושר 07.05 ד"ש בוקר 08.05 יומן הבוקר 09.05 ד"ש עם שיר 10.05 חמים וטעים 12.05 כוכב עב שלוש פינות — להקת הנח"ל 12.15 חיילים שואלים 12.40 הנקודה היהודית 12.55 הסיפור ה־ חסידי הקצר 13.05 ידה כל בליר 14.05 מבצע הכרגניה 14.55 המסרת הלבות 15.05 שלום לפני לבה.

טלוויזיה כללית

15.00 לרופא באהבה 15.30 שלום לבוא שבת לפרשה „תולדות".

טלוויזיה לימודית

10.00 ביולוגיה י' 10.20 אזרחות ד' — זכרויה האורח 10.45 ייעוץ והכוון ס' 11.05 חברה ותרבות (יסודי) 12.00 חברה התרבות (על־יסודי) 14.00 כימיה בגבעתיים 14.15 הנגנים הצליחים 14.30 סין רושבית — סרט הפעולה הצל. 14.45

במוצאי שבת

רשת א'

19.05 יומן השבוע 19.50 פרקי היום בתנ"ך: שמואל ב' פרק ז' ה' — קריאה כפי יעקב בנאי ושיחה מאת פרופ' ביבר־ אופנהיימר 30.05 „הבכדיל" — „מלווה מלכה" 21.05 „כך עוגות כולך" — אופרה מאת הבארים 00.10 רגע של שיר.

רשת ב'

18.05 „הנושא בסיפולי" 18.30 מבמרס הפסורים 19.05 „זמר עכשיו" — שירים ופזמונים ישראליים 20.05 „התזמורת כליי נשיפה" 20.35 „מהיר זכר נודד" 21.05 „כוכבי־ספורט" 21.20 „פינת הג'אז" 22.05 „שבת אחינו" 23.05 „רידופק" 00.10 שעתה הגדולה של להקה „הבתוקים".

גלי צה"ל

18.05 לוח הכטל 19.05 דיוקן — דיוקנו של ד"ר עזריאל קרליבך 19.53 על כל פנים 20.05 מעניין לעניין 21.05 כסופה מסורה 21.30 היכה נבינה 23.05 שירי־עם 23.45 יומן חצות 00.05 ציפורי לילה 02.00 מבזק ידיעות.

טלוויזיה כללית

18.00 קיצור התוכניות (ערבית) 18.02 סרטים מצוירים 18.45 סרטים הצי־ 20.00 מילוה וחזן — על בור בעלי אבלנו 20.30 מבט חדשות 21.15 כגב במועדה 22.05 מקלאוד 23.35 פסוקו של יום והדרכה

האופרה הישראלית

מייסדת ומנהלת: א. דה־פיליפ

תל־אביב: 20.11
הספר מסביליה
אופרה קומה מאת רוסיני

הצגות נוספות בת"א
15.11, 18.11, 23.11
לאקמה
אופרה מאת דליב

תל־אביב: 8.11, 16.11, 22.11, 26.11, 29.11
ההצלחה הגדולה של העונה
ספינת השעשועים
מחזמר מאת קרן והמרשטיין

25.11
לה טראוויאטה
אופרה מאת ורדי

הצגות מיוחדות עם בנות חדש
ת"א: 10.11, ● חיפה: 13.11
ירושלים: 17.11 בבנייני האומה
פלדרמאוז
אופרטה מאת יוהן שטראוס

כרטיסים: אלנבי 1 ת"א, טל. 57227

התיאטרון הישראלי

במוצ"ש 8.11.75

הבימה
אמא קוראז': אולם גדול
בני ערובה: באולם הקטן

הקאמרי
חיי הזיר
מישל יריל: ת"א „צוותא"

תיאטרון עירוני חיפה
הכיאו ויוליה
טיול: ת"א „בת דור"

הצופה

עתון יומי

HATZOFE
DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ. העורך: ש. דניאלי. מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66. טל. 35421. ת"ד: 2045. חשבון בבנק הדואר 41144 ✱ סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3. ת"ד 1142. טל. 234910, בערב טל. 528341 35609 ✱ סניף חיפה רח' ארלוזורוב 3. טל. 663628 דפוס „הצופה" בע"מ ת"א, רח' המסגר 66. טל. 31584

●

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות

תורנות בתי מרקחת

יום שישי 7.11.75

ירושלים — כאיד, רח' יפו 46 טל. 233542; אל זהרא — רח' אל זהרא טל. 283543.

תל אביב: פרנקל — רח' המלך ג'ורג' 28 טל. 223721; שלמה המלך — רח' שלמה המלך 78 טל. 246461.

נתניה — הדסה — רח' הרצל 24 טל. 22243.

בת ים — בלפור — רח' בלפור 90 טל. 883448.

הרצליה — ד"ר ברניקר — רח' סו־ קולוב 28.

רמת גן — הרצל — רח' הרצל 52.

פתח תקוה — אסותא — ברון הירש 21.

יום שבת 8.11.75

ירושלים — ד"ר פרקש — רח' הפלמ"ח 28 טל. 36084.

תל אביב — צפון — רח' יהודה המכבי 33 טל. 449995; יאני — רח' יהודה הלוי 67 טל. 612474.

באר שבע — אביב — שכון ג'.

נתניה — המגן — רח' ויצמן 13 טל. 22985.

רמת הנשיא — רמת הנשיא — רח' אלי כהן 1.

רמת השרון — רמת השרון — אוסישקין 41.

רמת גן — נגבה — דרך נגבה 38.

בני ברק — הדסה כפר השיבה.

פתח תקוה — הירקון — ששספר 24.

מוצאי שבת 8.11.75

ירושלים — הבירה — חזקיהו ה־ מלך 23 טל. 33843; בית חנינא — רח' ראשי, בית חנינא טל. 854680.

תל אביב — כבר המדינה — ה' באייר 48 טל. 258046; יאני — רח' יהודה הלוי 67 טל. 612474.

לוח הצופה

● פיליפ הקונה רהיטים אנטי־ קות פריז'ידרים, טלויזיות וירושות — 804938 בערב 876852.

● למשפחות מסורתיות בין סביון לבר אילן דירות 3 חדרים מ־170,500 ל"י 4 חדרים מ־196,500 ל"י. תנאי תשלום נוחים מאד. משכנתא גדולה. „אפריקה ישראל להשקעות" בע"מ טלפונים: 03—751540 03—757101 03—50437.

● למכירה 4 חדרים במחיר הד־ למנותי עם שכלולים בקרית הרצוג בני ברק 824691 בערב.

● שלח/י 30 ל"י ופרטים תקבל/י כתובות מתאימות ת.ד. 33454 תל־ אביב.

● בית"ש 3—4 גדולים ברחביה, ירושלים, טלפון 03—787061. חוץ משבת.

● דרושה מטפלה לתינוקת + ילד בגן. תנאים טובים למתאימה. 267801 ת"א.

במרכז ת"א 2 חדרים מרפסות סגורות הול קי"ב + טלפון 256957.

● אלמנה 52 נאה ושקטה מעוני־ נת בקבצניק לפנות ת. ד. 2045 עבור א'.

● 2 גדולים + הול קי"ב דניאל 10 בני ברק 788769.

● למכירה דירה, 2½ חדרים ב־ בני ברק עם טלפון בסביבה דתית. טלפון 854648 או 784348. להתקשר בין 7—5 אחה"צ.

● למכירה דירה 3 חדרים בבני ברק ברח' השומר 73 140,000 789103 משעה 17.00.

● לבתנו היפה 26/169 מבית אי־ רופי מסורתי רצוי אשכנזי לנשואים ת. ד. 2045 עבור לוח.

בתי קולנוע

ירושלים

שעות הצגה
בימי חול — 4.00—7.00—9.00

אורנע — שבוע 2 — שמפו

אורדיון — גבר ללא חת

ארנון — שבוע 2 — חשמלית ושמה תשוקה

הבירה — שבוע 2 — וידויו של „עוזרת בית"

מיטשל — שבוע 5 — תמונות מחיי נישואים

סינרמה — שבוע 6 — מנדינגו

דרייב אין — דטרויט 9000

חיפה

אורה — מיכאל שלי — שבוע 2

ארמון — שבוע 4 — עשרת הדברות

חן — אלף לילה ולילה

אורלי — שבוע 11 — עמנואל

אמפי — עקיצה ב־60 שניות — שבוע 2

פאר — לני

רון — שבוע 5 — המרוץ לצמרת של דודי קרביץ

תל־אביב

אשדר — שבוע 14 ואחרון — עמנואל

גורדון — שבוע 11 ואחרון — מיכאל שלי

חן — שבוע 8 — רעידת אדמה

דרוש אחראי

לאחזקה ונקיון

בבית כנסת

הצעות יש להגיש בכתב לביהכ"נ ע"ש במבורגר,

יהודה הלוי 7 בני־ברק

מעגלי גשום

במבחר גדול בכל המידות למכירה גם ליחידים

קוסטנר ת"א אלנבי 81 קי"ב

לשכת ההוצאה לפועל באשדוד
תיק מס' 39266/74
64/75

מודעה בדבר מכירה פומבית של מיטלטלין

ביום 16.11.75 בשעה 1500 יוצאו למכירה פומבית המיטלטלין המתו־ ארים להלן של החייב בריסקין יצחק — רח' גורדון 14 אשדוד לגבית חוב בסך 2000 ל"י. הבציע לזוכה סכו־ גלוב בע"מ ע"י ב"כ עו"ד שמעון ארליך ת"א.

תיאור המיטלטלין

1. מקרר חשמלי ישן 9 קוב „קור־ עור". 2. מקלט טלויזיה „סלורה". 3. שולחן אוכל „תיקי" חום. 4. 6 כסאות תיק חום.

המכירה תתקיים בכתובת החייב הנ"ל.

כל המעונין בכך יוכל לבדוק את המיטלטלין העומדים למכירה כאמור.

על הקונה יהיה לשלם את כל המסים, האגרות וההיטלים אשר, מכח כל דין, חלים על קונה וכן 1% מהמחיר למנהל המכירות אם אינו פקיד של בימ"ש.

ממונה לפועל

ועדת הכספים דנה בהענקת אשראי ל„אגד"

ועדת הכספים של הכנסת המשי־ כה אתמול בדיוניה בהצעת משרדי האוצר והתחבורה להורים 60 מליון ל"י לאגד כאשראי.

חה"כ י. פלומין ציין כי הועדה לא קיבלה נתונים שיאפשרו לה ל־ הבחין בין מצב הרווחיות של החב־ רה ומצב הנזילות שלה וכי כספים רבים הושקעו ברכוש ובחברות בת. חה"כ פלומין הציע לאשר 20 מיליון ל"י בלבד.

חה"כ ש. לורנץ הצטרף להצעה זו אבל אמר שיש לעשות כל מאמץ למנוע השבתת התחבורה הציבורית.

חה"כ ג. קצב, הטעימה, כי התח־ בורה הציבורית היא שירות, עצמי ולכן יש להמשך בה אבל תוך כדי פיקוח והבטחה שהכספים יופנו ל־ שיפור השירות ולא להגדלת הרווחים.

חה"כ ד' קורן טען, כי הדיון מת־ קיים תחת לחץ וללא חומר מספיק. דבר שאין הדעת סובלת אותו. על הועדה להתנגד להגדלת סובסידיות. הוא הציע להתנות מתן הסיוע ב־ הסעת חינם של חיילים.

הצעה שחברי הקואופרטיב יקבלו שכר עבודה בלבד

חה"כ צ. אמוראי טען, כי הסוב־ סידיה לתחבורה היא אכגם. לנצרך אבל המחקר של פרופ' סרוואי וד"ר אופיר מראה, כי התמורה למניה ב־1971 היתה 35 אחוז וללא סוב־ סידיה היתה מסתכמת ב־12 אחוז. למעשה, שילמו דיבידנד של 50 אחוז כאשר ירד הביקוש, דבר שהורס את החברה ע"י אכילת ההון העצמי. הוא הציע שחברי הקואופרטיב יקבלו רק שכר עבודה ורק אז יעמידו לרשו־ תה את הסכומים הדרושים.

גם חה"כ ז. סובל הציע לאשר לאגד 20 מיליון ל"י בלבד. אולם הוא הציע להתנות זאת במינוי באגד מטעם הממשלה, חשב ומבקר פנימי — שניהם במשרה מלאה. חה"כ סובל סבור שבעצם הגיעה אגד לפשיטת רגל וראוי היה למנות לקואופרטיב כונס נכסים.

בהשיבו לדיון אמר מנכ"ל משרד התחבורה, מר א. שילה, כי המשרד מטפל במכלול בעיות הקואופרטיב והדגיש, כי התחבורה הציבורית בכל העולם בשבר בגלל המצוקה הכל־ כלית. מר שילה הסביר כי ועדת קשתי לא לקחה בחשבון את המצב אחרי 1973 והמילה ספיגה של הוצ־ אות על החברה, דבר שלא ניתן ל־ ביצוע לאור ירידת הביקוש. מר שילה סקר את עבודת ועדת גולומב שבוד־ קת את ענייני אגד ואמר שהסיוע המוצע יילקח בחשבון בעת ביצוע המלצותיה.

הועדה תסיים את דיוניה ביום א'.

● פעוט בן שנתיים ממושב אמו־ נים בדרום נפצע קשה אתמול מפגי־ עת אוטובוס, וקיים חשש לחייו. הנ־ הג נעצר לחקירה ואילו הפצוע הועבר לביה"ח קפלן ברחובות.

...נגד מינהל המקרקעין בקשת חברת „סיימקו"

ישראלית־אמריקאית למי־ קרוניקה („סיימקו") הטוע־ ...ינהל מקרקעי ישראל מסרב ...ת חלקת קרקע בירושלים ...מכירתה אושרה ע"י ועדת ...ענייני כלכלה והיא בנתה ...מפעלה — השיבה ביום ה' ...נגד שרי האוצר והחק־ ...ינהל מקרקעי ישראל.

...לצו על השרים לנמק ...מדוע לא יורו למינהל ל־ ...החלטת ועדת השרים ל־ ...כלה למכור לחברה את ה־ ...כן מורה הצו למינהל ...ישראל לנמק מדוע לא ימנע ...לביצוע עיסקת המכירה. ...שהגישה לבית המשפט

הבגמה לצדק מציינת חברת „סיי־ מקו" למדי־יומן ואלקטרוניקה, כי בעידוד משרד המסחר והתעשיה ו־ החברה הכלכלית לישראל, הוחלט ב־1971 על הקמת מפעל של החברה ליצור שעונים באיזור התעשיה ב־ שכונת תלפיות בירושלים. ההחלטה אושרה גם ע"י ועדת השרים לענייני כלכלה בדצמבר אותה שנה, ולכן החלו משקיעי החברה בבניית המפ־ על על השטח, בלי להמתין לאישור פורמלי. הוא אף הופעל לתקופת נסיון בתחילת 1973.

אולם לטענת העותרת, על אף אי־ שורים אלה, התברר כי מינהל מקר־ קעי ישראל מתנגד לעסקה כפי שסו־ כם עליה ודורש בעבור הקרקע מחיר גבוה יותר. בעתירה נאמר כי כל מאמצי החברה לשכנע את המינהל לבצע את העסקה המקורית נכשלו, ובמוצאה 1973 נסוגו המשקיעים ה־ זרים מתכניתם להקים את המפעל והוחלט לסגרו.

העותרת טוענת כי הפסידה סכום של כ־400 אלף דולר בעקבות העמ־ דה שנוקט המינהל, והיא מבקשת מבג"צ כי יורה לו להסיר התנגדותו למכירת הקרקע.

...גרמני מארגן ...ת ספורטיבית ...המזרח וערב

מאת סופר „הצופה"

...צים הגרמני לשעבר, מ. ווי־ ...ינן חזית ספורטיבית של מ־ ...רב אירופה כנגד ה„בלוק" ...ארצות הגוש המזרחי, כולל ...ערב, בשדה הספורט — על ...מכב"ל „אליצור". ואגב ...שחזר אמש מסיור בגרמ־ ...ורת התוחר האולימפי הגר־

...ורמן נפגש לשיחה עם מ. ...משמש היום כיו"ר התאח־ ...ורס בגרמניה. הלה ציין ...ראשונה של ה„חזית הס־ ..." תתקיים בראשית הצמבר. ...תף גם נציג ישראל. לישר־ ...יוסיף מכב"ל אליצור, תהיה ...ת להוכיח את אירופיותה, ...ף הספורטיבי בו היא נמ־ ...ת.

תופעל יחידה חדה להעמקת הגביה

סופרנו הכלכלי בירושלים

...הכנסות המדינה הולים ...ים יחידה מיוחדת להעמקת ...הכנסה הדבר ייעשה ב־ ...המסגרת הקיימת.

...נתקבלה לאחר שסוכם על ...בשיטת הטיפול בדוחות. ...וסו יותר על שומה עצמית ...דיקות מדגמיות לעומק. ...שנה נידונה התכנית לה־ ...דה המיוחדת.

...על הכנסות המדינה מר ...ר מסר לסופרנו כי ישנה ...גבייה ממס הכנסה, מעבר ...על אף הפעלת הרפורמה ...השנה. אחת הסיבות העיק־ ...ל ההכנסות היא בהעמ־ ...ה.

מלון זילברהורן

גרינדלוולד, שווייץ
טל. 036-532822

חוגג 50 שנה לייסודו
(1926 - 1976)

✱

מלון חדיש עם כל השכלולים

...חדרים עם שרותים צמודים ✱ טלפון ורדיו
...מרפסת לכל חדר ✱ גן מטופח ✱ משחקי
...פינג־פונג ✱ מסבה מעולה כשר למהדרין ✱
...בית־כנסת ✱ מקווה ✱ בר „שלום" ✱ אולם
לטלוויזיה ✱ ספריה

● פתוח כל השנה ●

בהנהלת

משפחות כאהן־ווגנר

יוקם פורום פריטטי משותף למשרד התחבורה וארגון בתי הספר לנהיגה

על הקמת פורום פריטטי משותף למשרד התחבורה וארגון בתי־ספר לנהיגה לשיתוף והידברות ושיתוף הפעולה בין שני הגורמים, החליטו אתמול שר התחבורה, מר גד יעקבי, בתום פגישה שנערכה עם נציגי הארגון בלשכת השר בת"א.

דובר משרד התחבורה שמסר על כך הוסיף, כי גוף זה יפגש באורח סדיר וקבוע או לפי יוזמה של אחד הצדדים.

בפגישה, שנערכה לפי בקשת אר־ גון בתי הספר לנהיגה, העלו נציגי הארגון את בעיותיו. יו"ר הארגון אמר, כי הוא מודע למצוקה באשר למשך ההמתנה למבחני נהיגה הנו־ בעה ממספר בוחנים קטן ומגבלות תקציביות. הוא הוסיף, כי הוא מעונ־ יין ללמוד את הבעיות שהועלו בפניו על ידי נציגי הארגון, ולקיים עליהן דיון עם אנשי משרד התחבורה בתוך מספר ימים. תוצאות הדיון יודיעו לפורום הבטיחות שעל הקמתו סוכם.

שר התחבורה פנה לנציגי בתי־ הספר לנהיגה ובקשם, כי יקפידו להורות נהיגה על פי תוכנית לימוד הנהיגה שהוכנה על ידי משרד התח־ בורה, ולהביא בכך לאחידות ביור־ בית. כן ביקש השר, כי יוקפד על הגירות הגדרות הבטיחות במהלך שי־ עורי הנהיגה.

2513 מורים קיבלו הלוואות ומענקים מיוחדים לשם השתלמות

2513 מורים קיבלו בשנת הלימו־ דים הקודמת (תשל"ה) הלוואות ו־ מענקים מיוחדים לשם השתלמות מ־ טעם המחלקה להשתלמות עובדי הו־ ראה במשרד החינוך והתרבות.

על כך מסר היום מנהל המחלקה מר אליעזר פטקין.

חלוקת ההלוואות והמענקים היתה כלהלן:

— 37 מנהלים ומורים (כיתות ז'—ח' בחטיבת ביניים קיבלו הל־ וואות מותנות לשם השתלמות במוס־ דות להשכלה גבוהה.

— ל־936 מורים אושרו 2919 שעות השתלמות באוניברסיטאות.

— 140 עובדי פיקוח והדרכה קי־ בלו מענקים כהשתתפות בשכר לי־ מוד באוניברסיטאות.

— כ־900 מורים המשתלמים „זה־ ראה בחטיבת הביניים קיבלו השת־ תפות בשכר הלימוד ובהוצאות ה־ נסיעה.

— כ־500 מורים בחטיבות הביניים קיבלו דמי השתתפות בשכר הלי־ מוד באוניברסיטאות ובהוצאות ה־ נסיעה.

נוסף לכך קיבלו בתשל"ה 26 מנ־ הלי בתי ספר יסודיים שחרור מלא מהעבודה למשך שנת לימודים אחת בשכר מלא. במשך שנה זאת השת־ תפו המנהלים בקורס למנהלי בתי־ ספר, המתקיים בבית הספר לעובדי הוראה בכירים של משרד החינוך התרבות בירושלים.

● שומר נפצע בשעה שניסה להש־ תלט על צעירה שהתפרצה אתמול ב־ לשכה הסוציאלית בסביבת בית השר אבה בת"א. האשה בת 25, התווכחה עם פקידת הלשכה על רקע הטפול בה, ובשלא מילאו את כל מבוקשה החלה להתפרע.

תמורות בתיפקודן של אמהות במצוקה

תמורות יסודיות בתיפקודן של אמ־ הות מישראל השנה אשר סבלו מ־ היסטריה נפשית על רקע מצוקה, התחוללו השנה במועצה האיזורית יבנה. לאחר הפעלת קבוצה טיפולית ע"י היחידה לעבודה קהילתית וצוות מרפאת ההרן של ביה"ח הממשלתי בנס ציונה.

באיזור זה אופיינה קבוצה גדולה של נשים שסבלו מעצבנות והיסטריה, שאובחנה ע"י עומס ילדים, מצב כל־ כלי ירוד, בידוד נפשי וחוסר קשר גיקציה עם המשפחה.

לקידום נשים אלה. כדי שתת־ פקדנה ברמה בוגרה ותמצאנה ספוק בדרכים בונות, הופעלה קבוצה טי־ פולית נסיונית לשלש עשרה נשים בגילאי 45—25. לאחר סידרת בי־ קורי בית שוכנעו הנשים להשתתף בפגישות שנערכו אחת לשבוע משך שנה. לאחר הסתייגויות וגישושים נו־ צר קשר של אימון והדדיות בין ה־ משתתפות לבין עצמן ולבין המנחות — קשר שהלך והעמיק משך השנה. בחודשים הראשונים היו הנושאים העיקריים בשיחות על בעיות חינוך הילדים תכנון המשפחה ושאלות כל־ כליות, בהמשך הועלו בעיות התקשו־ רת עם הילדים הבוגרים והבעלים ואף ניהלו בעיות אישיות, אשר לא העזו לשוחח עליהן בשום פורום אחר.

בד בבד עם הפתיחות הרגשית ש־ נוצרה החלו הנשים לפתח תובנה ל־ גבי מקור הסימפטומים שלהן ולמצוא דרכים בוגרות להשגת תשומת לב ו־ סיפוקים. בהדרגה השתחררו הנשים מההיסטריה שאפיינה אותן. עובדה שחוללה תמורות משמעותיות בחייהן ובחיי משפחתן.

נעצר חשוד בהזרקת סמים

צעיר החשוד בהזרקת סם לחברו, אשר איבד את הכרתו עקב כך, נעצר אתמול ל־5 ימים בפקודת בית מש־ פט השלום בירושלים. המשטרה פת־ חה בחקירה לשם איתור של רופא שנתן מרשמי סמים לחשוד, ונבדקה האפשרות שהוא קיבל טובת הנאה תמורת המרשמים.

מעצר לנאשמים בהשתייכות ל„כנופיית פנטום"

שבעה מהנאשמים בהשתייכות ל„כנופיית פנטום" נעצרו אתמול ב־ בית המשפט המחוזי בתל־אביב עד תום ההליכים המשפטיים נגדם. בנמ־ קו החלטה ציין השופט דב לוין, כי הפרשה חמורה ביותר מבחינת שלום הציבור והן הראוי שהנאשמים ישארו במעצר.

כזכור הוגש כתב אישום נגד 8 צעירים בני 19—23 מהרצליה, הנא־ שמים בביצוע בריונות וסחיטה ב־ מסעדות בחוף הרצליה. בראשית ה־ שבוע נעצר עד תום ההליכים דב בשירי, המכונה „פנטום ב'", אשר לטענת התביעה הוא ראש הכנופיה. ביום ה' נעצרו שבעת חבריו, אילו אחד מהם שוחרר בערבות, לפי בק־ שת התביעה.

בנימוקי החלטתו הסביר השופט כי מצטיירת תמונה שהיתה כנופיה של צעירים, ברובם שלוחי רסן ו־ בעלי עבר פלילי עצום, אשר התרכזו סביב דב בשירי. כמה מהם הציגו כלי יריה בפני בעלי מסעדות, כדי שיבינו כי מוטב להם לא לעורר בעיות.

אף כי כתב האישום עוסק במקרים בודדים שארעו בשבועות האחרונים, הביע השופט את התרשמותו כי ה־ מתלוננים היו נתונים לטרור במשך תקופה די ניכרת ורק באחרונה פנה אחד מהם למשטרה.

לשופט היו היסוסים לגבי מעצרם של שנים מן הצעירים שאין להם עבר פלילי — מרדכי שולזינגר ודני־ אל ביטון מנתניה. אולם שולזינגר היה נהגו ועושה־דברו של ראש ה־ כנופיה, ואילו ביטון מאשם גם ב־ החזקת נשק, ולכן ישארו במעצר יחד עם חבריהם — ציון סיטה, דניאל לבנטר, פרוספר כהן, אבר־ הם תורג'מן ושלמה פרץ — כולם מהרצליה.

נהרגה מפליטת כדור

בדואית בת 20 מאזור ואדי עריש בצפון סיני, סלמה אבו סולטין, נהר־ גה בירייה, כאשר בילתה יחד עם חברותיה ועם שני בדואים חיילי צה"ל, בחורשת הדקלים בחוף הים באל עריש. המוות נגרם כפי הנראה כתוצאה מפליטת כדור בשגגה.

● שוטרים שסיירו ברחוב פינקוס ב־ יפו, הבחינו בנערה צעירה אחוזת להבות. הם העבירו אותה בדחיפות לבית החולים „דונולו", שם החלו במאמצים להצילה. בחקירה התברר כי הנערה, תושבת יפו בת 19, ניס־ תה כנראה לשים קץ לחייה.

● חשוד שנעצר בקשר לנסיון הס־ חיטה מהקבלן בצלאל מזרחי שוחרר ממעצרו. לאחר שהחוקרים לא הצלו נגדו כל ראיות בהשיות.

אדריכל וקבלן חשודים בפרשת השוחד ברחובות

אדריכל וקבלן נעצרו ביום ה' בבית משפט השלום בתל־אביב ב־ קשר לפרשת השוחד של מתן שוחד ל„עובד צבורי" בעיריית רחובות.

החוקר, רפ"ק אברהם זוטלר טען, כי האדריכל מרדכי אסכנזי חשוד בכך שלפני שנתיים נתן שוחד בסך 8000 ל"י ל„עובד הצבורי" כדי לזרז רשיון בניה לקבלן שהיה לקוחו.

ב"כ החשוד, עו"ד חיים סאמים הסכים למתן פקודת מעצר למשך 5 ימים והשופט אריה אבן ארי הורה על כך.

לאחר מכן הובא הקבלן יוסף חלי־ בי. לגביו נאמר, כי נתן המחאה למתווך המקרקעין בסך 100 אלף ל"י, שחלק ממנה היה מיועד ל„עובד הצבור" בעיריית רחובות.

ב"כ החשוד עו"ד דב מילכן טען, כי מרשו חף מפשע, אך השופט אריה אבן ארי הורה לעצרו למשך 4 ימים.

באותו בוקר שוחרר בערבות של 5000 ל"י מתווך המקרקעין יוסף דגוני, אשר היה העצור הראשון ב־ פרשת מתן השוחד לעובד הצבור. עם שחרורו הוציא נגדו השופט אריה אבן ארי צו עיכוב יציאה מן הארץ.

עובדי משרד החקלאות זכו בפרסי ייעול

15 עובדי משרד החקלאות קיבלו אתמול פרסי־ייעול מטעם המשרד על חידושים ושיפורים בעבודתם, ש־ הביאו לחסכון בכסף ובזמן עבודה. הזוכים בפרס מהווים חתך של עובדי משרד החקלאות. החל מחוקרים, מד־ ריכים ועובדי מנהלה. גובה הפר־ סים הוא בין 500—200 ל"י.

מנכ"ל משרד החקלאות, מר ר. אילנד, ציין בדברי ברכתו לזוכים, כי מסירותם של העובדים מעבר ל־ מוטל עליהם במסגרת תפקידם. מהווה תופעה חיובית בשרות המדינה.

هكذا من الاصل

هكذا من الأصل

מרכז השלטון המקומי מתנגד לכל חריגות בנושא השכר ברשויות

בעקבות פניות שהגיעו למרכז השלטון המקומי הודיע אתמול מזכ"ל מרכז השלטון המקומי מר זאב מליץ שמרכז השלטון המקומי מתנגד לכל חריגה בנושאי שכר ברשויות המקומיות ועומד על קיום וכיבוד הסכמי השכר כפי שאושרו ונתחמו ע"י הנהלת המרכז.

מר מליץ הוסיף שהסמכות החוקית והמלכודית לפיקוח על הרשויות המקומיות וההורגות בהסכמי השכר זהו משרד הפנים, והוא שבוטקר על הנושא במסגרת ממשלת ישראל.

כן הוא הוסיף שמרכז השלטון המקומי מתנגד לאיומי ראש רשות מקומית כלשהו לבטל שרותים לאזרחים בתגובה לדרישות חוקיות של משרד הפנים.

ההתלוקות בין עיריית בת־ים ומשרד הפנים

בעוד הנהלת עיריית בת־ים "הנמיכה את הטון" ומנסה להגיע להידברות עם משרד הפנים בקשר לתשלומים החריגים לפקידות הבכירה נשקלת עדיין במשרד הפנים האפשרות לפזר את המועצה, כל עוד לא בוטל ההסכם החריג על משכורות הבכירים.

לכתב עתיים נודע, כי ביום ד' בערב התקיימה ישיבה של הקואליציה העירונית, בה נידונה ההסלמה ביחסים עם הנהלת משרד הפנים.

בתום ישיבה ממושכת סוכם להפסיק את "המסע" בכלי התקשורת ולחפש דרכים להידברות עם משרד הפנים במגמה ליישר את ההדורים.

כן נמסר, כי אתמול היו כבר נסיונות למגעים עם ראשי משרד הפנים.

מאידך, בהנהלת משרד הפנים מקיימים התייעצויות ונשקלות האפשרויות להכריז על פיזור המועצה, נוכח הפרת הסכם העבודה ע"י מתן תוספות בסך 800־700 ל"י לחודש לכל הפקידות הבכירה בעיריית בת־ים. כידוע, הופסקה השבוע העזרה הכספית הממשלתית לעיריה בגלל ההסכם החריג עם הבכירים.

המסים מהווים 70% מההכנסה הלאומית

נוידרפר נגד חידוש ההקלות עבור עבודת משמרת לילה לפי פרמיות

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

המסים מהווים כיום 70% מההכנסה הלאומית, לעומת פחות מ־30% בשנת 1967 — זאת מסר אתמול הממונה על הכנסות המדינה משה נוידרפר בכנס רואי החשבון בירושלים.

הוא ציין כי בשנים האחרונות היתה עלייה תלולה בשיעור המס מההכנסה הלאומית. אם לכלול גם את כספי הרשויות המקומיות והביטוח הלאומי הוא מגיע ל־70%.

הממונה על הכנסות המדינה אמר, כי ישנן בעיות רבות בהפעלת מס עזבון ורכוש. הדבר מעלה את הצורך בהנהגת מס הון נטו, אך הביצוע כרוך בקשיים רבים. לכן אין עוד החלטה אם להפעיל מס זה, איך ומתי.

מר נוידרפר דחה את דרישת משרד המסחר והתעשיה לחדש הקלה במס עבור עבודה במשמרת לילה ד תשלום לפי פרמיות מדודה. הוא הדגיש שהאוצר מתכוון לבצע את הרפורמה במס באופן קפדני.

יש לתת הקלות

לעומתו חזר סמנכ"ל משרד המסחר והתעשייה עמוס מר־חיים על הדרישה לתת הקלות במס על עבודה במשמרת לילה, כדי להבטיח ניצול תקין בתעשייה. כן אמר שמשרדו דורש לתת הטבות במס הכנסה או במס חברות לייצוא.

המכשיר העיקרי לגלוי הון שחור — השומה

סגן הממונה על הכנסות המדינה ד"ר בן־עמי צוקרמן, אמר כי המכשיר העיקרי לגילוי הון שחור הוא השומות והבדיקות פקידי השומה. לדעתו האמצעים הקלים המוזכרים מדי פעם אין להם משקל בקרב זה.

כנס רואי החשבון ננעל אמש בירושלים אחרי שני ימי דיונים.

הצעה להרכיב ועדה מורכבת מנציגי כל הסיעות של הקואליציה

מאת סופרנו בתל אביב

הצעה להרכיב ועדה של הנהלה קואליציה, שתפקח באורח ישיר על עבודתה של הקואליציה בעיריה תל אביב ותגבש הצעה, פעולה לקידום העבודה המוניציפלית בעיר, הועלתה במהלך הפגישה של ה"ועדה לרצון טוב".

ועדה זו, מורכבת מנציגי כל הסיעות המרכיבות של הקואליציה בעיריה תל אביב, וניתנה להבטיח את שלום הבית שעורער על רקע היחסים הפנימיים המתוחים בסיעת "הליכוד". אתמול הכחיש מר א. בריאר, בשיחה עם סופרנו בתל אביב, כאילו הוצע לו להצטרף לקואליציה חדשה של הליכוד המפד"ל, בלי לשתף בה את ראש העיר מר שלמה להט. "לא אתן ידי לעיסקה מעין אלה" — אמר מר בריאר.

להבוקר נועדה בתל אביב פגישה מחודשת של חברי סיעת הליכוד בעיריה. אמורים להשתתף בפגישה זו גם ראשי סיעת הליכוד בכנסת. כשהמגמה היא, ל"הביא מה שיותר מהר להיסולד של המשבר".

סיעת "המערך" באופוזיציה, הביעה את חששותיה לגבי "מצב מעורער זה" שבקואליציה. בהתאם למצב, בחרו חברי האופוזיציה, וכדי לקדם את עבודתם בתוך אתמול במר שרגא קנטור, כראש סיעתם. במקומו של מר א. שפיזר, שהגיש בשבוע שעבר את התפטרותו.

שר הבריאות:

הפסקת בניית בתי חולים היא עוול ואיוולת

מאת סופר "הצופה"

הפסקת בניית בתי חולים כיום היא עוול בריאותי ואיוולת כלכלית — אמר אתמול שר הבריאות, מר י. שמטוב, בסיור של חברי ועדת השירותים של הכנסת בבתי חולים בגוש דן.

שר הבריאות תבע להקציב מיליארד ל"י ל־3 השנים הבאות בכדי לאפשר המשך הבניה של 10 בתי חולים הנבנים כיום ברחבי הארץ. אי אפשר לקצץ דבר מתביעה זו — אמר, בהזכירו כי בגוש דן יש 22 מיטות לכל אלף נפש במקום 33 מיטות של הממוצע הארצי, וגם ממוצע זה נמוך מהמקובל בעולם.

בבניה נמצאים עתה 10 בתי חולים ובהם 4330 מיטות. מהן 1910 הן להחלפת מיטות קיימות הנמצאות במצב תת־סטנדרטי.

לדעת שר הבריאות צריך לשנות את סדרי העדיפות בהקצאת המשאבים הכספיים ואם לא תימשך תנופת הבניה בבתי חולים תהיה קטסטרופה באיעפה.

עובדי בית החולים באשקלון הפסיקו את הסנקציות

ועד עובדי בית החולים הממשלתי באשקלון הסכים אתמול להפסיק את הסנקציות עליהם הכריז בראשית השבוע ולשוב לעבודה תקינה.

ההסכם הושג בפגישה שהתקיימה במשרד מזכיר מועצת פועלי אשקלון מר יעקב אלון. בפגישה שנמשכה מספר שעות, השתתף סמנכ"ל משרד הבריאות מר א. ריפתין ואנשי הנהלת בית החולים וכן ועד העובדים.

נמשכת שביתת מורים בקרית־גת

בשני בתי ספר ממ"ד ושני ממלכתיים

נמשכת השבתת 1200 תלמידי ארבעת בתי ספר בקרית גת זה היום השלישי.

הסתדרות המורים בקרית גת השביתה את בית הספר הממלכתי דתי "שבטי ישראל" מיום ראשון כאמצעי לחץ על משרד החינוך כדי שיפתח את שתי הכיתות, שסגר שם. תלמידי הכיתות שנסגרו צורפו לכיתות המקבילות וכתוצאה מכך מונה כיתה ג' 44 ת' וכיתה ד' 42.

מאחר ומשרד החינוך לא נענה החליטה הסתדרות המורים בקרית־גת בראשותו של מזכיר הסניף מר דוד אסולין, להשבית ארבעה בתי ספר החל משלשום.

בתי הספר שהושבתו הם: "שבטי ישראל" — ו"יהודה דעה" מהזרם הדתי ו"עליות" ו"מעפילים" מהזרם הממלכתי.

ארבעת בתי הספר נמצאים באיזור אחד בקרית גת.

הצעת משרד החינוך עד כה לא מספקת את הסתדרות המורים ולכן נמשכת השביתה ועלולה אף להתרחב.

עיריית קרית גת עשתה מאמצים לפתירת הבעייה אך טרם נמצא פתרון שישביע את רצון כל הצדדים.

בטעות נמסר אתמול שבקרית־גת היתה השבתה לימודים ב־4 בתי ספר דתיים. השביתה היתה בשני בתי ספר דתיים ו־2 כלליים.

משרדי הממשלה לא יקבלו הצעות במכרזים ללא אישור על ניהול חשבונות

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

משרדי הממשלה לא יקבלו הצעות במכרזים להזמנות של סחורות ושירותים מצד גופים שאינם מצרפים אישור על ניהול חשבונות.

סגן החשב הכללי במשרד האוצר מר ג. בר־זוהר הוציא הוראה אל כל החשבים והגזברים במשרדי הממשלה המחייבת אותם לקבל מכל מגיש הצעה למכרז או להזמנה להצעות מחירים, אישור רואה חשבון או פקיד שומה בקשר לניהול ספרי חשבונות על־ידו.

מעתה אסור להזמין טובין או שירותים מספקים שלא יציגו אישור כנדרש.

חטיבת רפ"י הכניסה נציג למזכירות "העבודה" ב"דלת האחורית"

מאת שאול מיידליש סופרנו לענייני מפלגות

חטיבת רפ"י שבמפלגת העבודה, הכניסה "בדלת האחורית" את אחד מחבריה, מאיר בראלי, למזכירות לשכת מפלגת העבודה. זאת לאחר שסוכם תחילה כי בראלי ישמש סגן מזכ"ל המפלגה מטעם רפ"י (במקום אליס (מ"ל.) משה נצר שעבר למשרד הביטחון); אולם כידוע קיבלה בזמנו רפ"י החלטה כנגד סמזכ"לות מטעם, כביטוי הסגנותי להתנגדותה לחטיבתיות במפלגה. לקראת הבחירות הפנימיות במפלגת "העבודה" רוצים אנשי רפ"י לחזק את כוחם בעמדות הכח והמשאבים של המפלגה. ומשום־כך המליץ השר יעקובי על בראלי כסמזכ"ל. אלא שלשם־כך יש צורך בכנוס חטיבת רפ"י לאישור המועמד. מכך חשש יעקובי, שכן חילוקי־הדיעות הקודים לאחרונה את החטיבה, בעטיו של מאבק פרס־דיין, לא הבטיחו בחירתו של בראלי. כך, שעל החדר שהוכן לבראלי כסמזכ"ל הוחלף השלט, ובמקומו נכתב: חבר מזכירות הלישכה...

הגיעו כתבי היד מציריך

"אני נרגש מאד ושמח לציין שהמטען היקר של כתבי היד העתיקים והנפלאים מאוסף ששון הגיע ארצה בשלום — אמר אתמול, בערב פרופ' ראובן ירון מנהל בית הספרים הלאומי שחזר מציריך. יחד עם ד"ר מ. נדב מנהל מחלקת כתבי היד.

פרופ' ירון ציין, כי עדיין יש לעשות הרבה בעניין האוסף הגדול של משפחת ששון, המונה 1200 כתבי יד. הוא אמר שאולי הפריטים שנותרו "אינם כה חשובים כמו אלה שרכשנו, אך יש לעשות מאמץ ולהעביר גם אותם לבית הספרים הלאומי".

פרופ' ירון מסר לכתב עתיים, כי כתבי היד, לרבות "חומש דמשקי" וכתב היד של הרמב"ם שנרכשו במכירה הפומבית הוכנסו לשתי מזוודות והועברו בליווי משטרתי לבנק לאומי לישראל בציריך, שם נשמרו בכספת במשך הלילה. אתמול בבוקר שוב לוו שוטרים שוייצריים את פרופ' ירון והמזוודות עם המטען היקר, עד המטוס.

בנמל התעופה בן גוריון שחררו עובדי המכס מיד את כתבי היד (מסמכים עתיקים ממאה שנה ונכללים במונח עתיקות, אינם חייבים במכס). לנמל התעופה הגיע סגן מנהל בית הספרים הלאומי, מר משה פלד והוא שהעביר אישית את כתבי היד למכונית שיצאה לירושלים.

נחנך סניף חדש של בנק המזרחי בנמל התעופה בלוד

מאת סופרנו בתל־אביב

סניף חדש של בנק המזרחי המאוחד, נחנך במוסף המסעפים שבנמל התעופה ב. ג. בלוד.

במעמד החגיגי השתתפו מר ג. פיינגולד, יו"ר מועצת המנהלים של בנק המזרחי המאוחד, מנכ"ל הבנק מר אהרן מאיר, הסמנכ"לים, חברי ההנהלה של הבנק, נציגי חברת "אל על", המכס, אישי ציבור וקהל לקוחות רב.

כמנהל הבנק נתמנה מר חיים קופרמן.

הסניף החדש של בנק המזרחי המאוחד ישרת במיוחד את עמילי המכס וחברות התעופה וכל הקשור בעיסקות היבוא והיצוא ומטבע־חוץ וכל זאת בנוסף למיגוון השירותים הבנקאיים הרגילים.

ועדי העובדים באוצר החלו בהכנות לביצוע צעדים ארגוניים

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

מטה הפעולה של ועדי העובדים במשרד האוצר החל בהכנות לביצוע צעדים ארגונים כדי להכריח את הנהלת האוצר לבצע השוואת שכר מלאה בין עובדי המסים לשאר העובדים באוצר.

הצעדים יינקטו במשרד הראשי, בחשב הכללי, במדפיס הממשלתי, במרכז למיכון משרדי, במינהל הדלק ובאגף הפיקוח הכללי.

ממטה הפעולה נמסר כי לקראת ביצוע הצעדים הארגוניים שיותוו יוצגים בכירים מהאגפים השונים של האוצר שיכינו תכנית פעולה מתאימה.

טענות עובדים אלה באוצר יש על קיפוח בהשוואה לעובדי המסים המקבלים תוספות ייחודיות במאות ל"י לחודש. הלוח לדוגמה שפורסם ע"י מטה הפעולה מראה כי עובד מסים מקבל תוספת ספציפית של 455 ל"י בעוד שחברו באגף אחר בדרגה הנ"ל ובאותו הותק אינו זוכה לכך.

נבחרה הנהלה חדשה בסוכנות החדשות בעתי"ם

האסיפה הכללית השנתית של עתי"ם (עתונות ישראלית מאוגדת), שהתכנסה בתל־אביב בראשותו של מר ג. רבינוביץ, בחרה בהנהלה חדשה בהרכב כדלקמן:

ה"ה ש. הורוביץ, י. דרורי, ש. הימלפרב, ש. וייס, נ. מוזס, א. קראוס, י. קרני, ג. רבינוביץ, צ. שוקן וא. ולנר. המועצה הביעה הערכתה לחברים היוצאים ג. נאמן וג. מאכב.

בישיבת ההנהלה, שהתקיימה אתמול נבחר מר ש. הימלפרב כיו"ר מועצת המנהלים של עתי"ם, מר י. קרני כגזבר, ה"ה א. קראוס וג. רבינוביץ כחברי ועדת הכספים, מר נ. מוזס כיו"ר הועדה המייעצת לעניני עריכה.

מועצת המנהלים בחרה במר אלתר ולנר כעורך ראשי וכמנהל עתי"ם במקום מר חיים בלצן, שפרש לגימלאות. המועצה הביעה הערכתה לפעולתו ולעבודתו של מר ח. בלצן, ששימש בתפקיד עורך ראשי ומנהל עתי"ם מאז יסודה. צוינה בתודה עבודתם של עובדי עתי"ם, מזכיר החברה מר ר. רופי וסגן המנהל מר י. גבע.

מרכז תעשייתי בבירה — על שם פנחס ספיר ז"ל

מאת סופרנו בירושלים

החברה הכלכלית לירושלים החליטה להנציח את זכרו של פנחס ספיר ז"ל על ידי קריאת מרכז תעשייתי גדול על שמו. מרכז התעשיה והמלאכה ההולך ומוקם על ידי החברה הכלכלית בגבעת שאול יקרא מעתה "מרכז ספיר".

מרכז ספיר נמצא עתה בשלבי בניה. שני מיבנים ראשונים כבר הושלמו ונמצאים בהם מפעלי דפוס, אלקטרוניקה, הלבשה ועוד. מבנה שלישי ורביעי מוקמים עכשיו השלמתם צפויה בחודשים הקרובים. שישה בניינים נמצאים בתכנון מפורט והם יוקמו בהדרגה תוך שנתיים — שלש.

עם השלמתו יכלול מרכז ספיר גם שירותים טובים למפעלים ולעובדים, מקומות מתאימים במבנים יוכשרו למסעדות ומזנונים, לשרד דאר, לבנק ולמפעלי שרות אחרים.

צווי חיפוש לשם ביקורת תשלום אגרת הרדיו והטלוויזיה

בית משפט השלום בחיפה נענה ביום ה' לבקשת רשות השידור והוציא צוי חיפוש נגד אזרחים אשר סרבו לאפשר לפקחי הרשות לבקר בדירותיהם.

הפקחים פקדו את בתי האזרחים כדי לברר אם יש ברשותם מקלט טלויזיה או רדיו ולבדוק את האישורים על תשלום האגרה. במהלך הביקורת בחיפה נתקלו ב־3 מקרים של סירוב לאפשר את הבדיקה ולפיכך הוגשה הבקשה.

בית המשפט נענה לבקשתו של ב"כ רשות השידור עו"ד דוד גבון, והורה לערוך את החיפוש הדרוש להשלמת החקירה, כדי לקבוע אם יש בסיס לפתוח בהליכים משפטיים נגד בעלי הדירה.

כתב עתיים בחיפה מציין, כי בחדשים האחרונים הוגשו לבתי משפט שונים ברחבי הארץ כ־100 משפטים נגד אזרחים אשר לא שילמו את האגרה עבור החזקת מקלטי טלוויזיה. הקנס המקסימאלי שהוטל במקרים אלה הגיע לכדי 300 ל"י.

הופסקה "שביתת החלב" בחיפה

תוצרת החלב הופצה הבוקר לתושבי חיפה והקריות, אחרי שהמובילים הסכימו להפסיק את השביתה ולקיים בירור בפני מועצת פועלי חיפה.

נעצר חשוד בירייה באשתו

פקודת מעצר ל־15 יום הוצאה אתמול נגד יוסף מהולף, מאשקלון שאשתו סינה נורתה בראשית השבת מאקדחו הוא.

יו"ר המחלקה לאיגוד המקצועי:

מועצת הכותנה מוכנה לפשרה בעניין מחיר הכותנה הגולמית

נציגי מועצת הכותנה הודיעו אתמול בפגישתם עם יו"ר המחלקה לאיגוד המקצועי, כי הם נכונים לפשרה עם בעלי מטוויות הכותנה בעניין מחיר הכותנה הגולמית.

בפגישה שהתקיימה אתמול בלשכתו של א. אברהמוביץ השתתפו יו"ר מועצת הכותנה ג. נוימרק, המזכיר הארצי של הסתדרות פועלי הטכסטיל ח. מאירי וחברי מזכירות נרסבים.

נציגי מועצת הכותנה הסבירו את דרישתם להעלאת מחיר הכותנה הגולמית בשוק המקומי בעקבות ההתייקרויות שהיו בתקופה האחרונה ובגידול עלות ייצור הכותנה.

עם זאת אמרו כי הם מבינים את קשיי ענף מטווית הכותנה ומודעים בייחוד לצורך למנוע פגיעה בתעסוקתם של אלפי עובדים בענף זה.

נציגי ההסתדרות אמרו שהם מודעים לצרכי החקלאים, אך ציינו כי יש להתחשב גם בקשיי תעשיית הטקסטיל.

לדעת המחלקה לאיגוד מקצועי והסתדרות פועלי הטקסטיל מוטלת האחריות לפתרון הבעייה על הממשלה ובעיקר על השרים הנוגעים בדבר — שר המסחר והתעשיה ושר החקלאות.

נציגי ההסתדרות הסכימו כי על שני הצדדים לגלות גמישות לפשרה שתבטיח מחיר סביר לצרכני הכותנה ותאפשר המשך הייצור הסדיר במטוויות.

קני צמר ב־אמפיסל וחסכי 20%
באמפיסל אין מתווכים!!
רק אמפיסל יכולה להרשות לעצמה למכור צמר באיכות כה טובה ובמחיר כה נמוך

אנגור — להיט העונה — 3.45
רונית — אקריליק ניילון — 2.45
אפולו — צמר סינטטי לכל המשפחה — 3.95
ארנון — אקריליק מעורב — 2.95
אלסקה־סילבר קראון — 100% אקריליק, צבעים מודרניים — 2.95
טליה — צמר עבה לסריגת־יד — 3.95
קרינה — שלל צבעים, מולטי־קולור — 4.25
איבון — אקריליק ניילון ליד ולמכונה — 3.95

אלו הן רק דוגמאות אחדות מהמבחר הצמר לסריגת יד ומכונה!
ראו את המבחר הגדול ביותר בארץ בחנויות הראוה שלנו, למעלה מ־500 סוגים של צמר וחוטי סריגה!
אמפיסל
תל־אביב: המלך ג'ורג' 62; אלנבי 98; אבן הגליל 9; תחנה מרכזית; נחלת בנימין 6. ירושלים: יפו 43. חיפה: הרצל 31. באר־שבע: הרצל 66. חולון: סוקולוב 66; מרכז מסחרי, קרית שרת. בת־ים: בלפור 37. רמת גן: הסניף החדש: רח' ביאליק 33. ראשון לציון: רוטשילד 50. רחובות: הרצל 194. פתח־תקוה: אמפיסל, אשכנזי 3. הרצליה: סוקולוב 16. נתניה: אמפיסל, תחנה מרכזית. טבריה: אמפיסל, רח' יהודה הנשיא. נהריה: ריכנטל, הרצל 77. אשקלון: אמפיסל, הרצל, מול בנק קופת־עם. קרית־גת: בנין רסקו 108. אילת: אמפיסל, מרכז התיירות החדש. אשדוד: חנות 44, מרכז א. דימונה: מרכז מסחרי.

מאיר
מרכז מכונות כביסה
אנו ממשיכים עד גמר המלאי במחירי בינים
* תנורי בישול ואפיה "תקי"
* מכונות כביסה "קריסטל"
* מכונות כביסה "בלה"
מאיר מרכז מכונות כביסה
רחוב ר' עקיבא 41 בני־ברק ● טל. 782564

הרינו מביעים ברכת מזל טוב לבבית
למורנו ורבנו
הרה"ג ש. הכהן קוק שליט"א
הרב הראשי ואב"ד רחובות
לאשתו הרבנית נחמה תחי'
להסבתא הרבנית חיה קבלקין תחי'
להסבתא הרבנית רחל קוק תחי'
בהכנס הבן־הנכד יניק וחכים בן־ציון נ"י לעול מצוות
יה"ר שתשבעו מנכד הרבה נחת יגדל לאילנא רברבא בישראל להפארת המשפחה הרגלה
הרבנות הראשית — המועצה הדתית
עובדי הרבנות והמועצה"ד
רחובות

לבית הרב שלום ס. גמליאל שליט"א
מנהל איזור ירושלים, חבל הדר, הדרום במשרד הדתות
ברכת מזל טוב נאמנה
לנשואי הבת
אסתר תחי' עב"ג ישראל נ"י
יזכו לבנות בית נאמן בישראל לתפארת המשפחה המפוארת
יהודה זכריה
מזכיר סניף המפד"ל בקרית...
וחברי מועצת הסניף

למכירה
לשומרי מסורת
דירות בקרית־אונו ודוממה
בנות 5 — 3 — 2 חדרים עם כל הנוחיות
כניסה מיידית
אפשרות למשכנתא —.50.000 לא צמודה
בדבר פרטים נא לפנות טלפונית:
02—231833, 02—221774

למוסד לנוער חרדי במרכז הארץ
דרושים
1. פקיד זריז — לעבודה פקידות כללית
2. מדריך — לבי"ס על יסודי
לפנות בכתובת תולדות אהרן לת.ד. 65 ראשון לציון

לצה"ל דרושים
באיזור ת"א
מלווי ציוד
פקידים
בדבר פרטים יש לפנות:
(עבור מלווי ציוד) ד.צ. 2400 — אזור ת"א
(עבור פקידים) ד.צ. 1190 — אזור ת"א

תנועת האשה הדתית לאומית

● **ימי עיון לארגון ותרבות**
ביום ראשון ה' כסלו (9.11.75) תתקיים פגישה מזכירות באולם בית התנועה רח' אבן גבירול 166 תל־אביב, בקומה ד', בשעה 9.30 בבוקר עד שעה 12.30 בצהרים.
בתכנית:
א. דרכים להרחבת הארגון והעמקתו בסניפים — ...
ב. ההתגברות לפעילויות השונות — ...
ג. דיון בקבוצות

● **פגישת יו"ר ועדות התרבות**
בין השעות 3 אחה"צ עד השעה 6.30 בערב.
בתכנית:
• הצגת מסגרת לתכנית תרבותית בסניפים — ...
• דיון בקבוצות — בהדרכת חברות ועדת התרבות

● **פגישת הדרכה לגננות ותונכות**
תתקיים אי"ה ביום רביעי ח' כסלו (12.11.75) משעה 4.30 ...
...
• חלוקת תיקים.

דרוש רוכש מודעות
לעתון נוער
רצוי נסיון קודם
* * *
מועמדים מתאימים יפנו בכתב
לת. ד. 7440 ירושלים
עבור עתון נוער

לחברנו ומכובדנו
ר' צבי ליבוביץ
מגיד שעור בתלמוד בבית הכנסת המרכזי
בשכון הפועל המזרחי פתח־תקוה
ברכות נאמנות והצלחה
לרגל קבלת התפקיד החשוב —
רכז ארצי מתאם פעולות השתלמות למורי חמ"ד
חוג לומדי גפ"ת
שכון הפוהמ"ז פ"ת

לחברנו
ר' צבי ליבוביץ הי"ו
ברכת עלה והצלח
עם קבלת המשרה החשובה
מרכז ארצי מתאם פעולות השתלמות למורי חמ"ד
ידידיך:
ש. אלבן, מ. גיליס, א. וייץ, ש. וינברגר,
מ. כהן, מ. ליטמן, ד. נוימן, ש. לנגזם,
א. מרמורשטיין, א. פיקסלר, ש. שטרנברג,
ש. שלר השכנים ברח' הרב הרצוג.

חכמת נשים
— מקביל ל"בר בי רב דחד יומא"
שיעורו של האדמו"ר מקאליב שליט"א

יום לימודים לנשי רחובות והסביבה

יתקיים אי"ה ביום שלישי ד' בכסלו תשל"ו (11.11.75) בבית הרבנות והמועצה הדתית רחובות, רח' גולדברג 2
בתכנית:
...

דמי השתתפות —.10 ל"י — ההרשמה בבית המוה"ד ברחובות

מועצה אזורית שפיר
מרכז־שפירא, דואר מרכז־שפירא • טלפון 055—96981

מכרז פומבי

בהתאם לסעיף 13 לצו המועצות המקומיות (שירות עובדים) תשכ"ב—1962, מכריזה בזה המועצה האזורית שפיר על משרת מנהל כדלקמן:
...
בקשות למכרז יש להגיש למועצה עד יום 17.11.75
לפי הכתובת: מועצה אזורית שפיר, דואר מרכז־שפירא, טלפון 055—96981
ראש המועצה
משה מושקוביץ

עירית בני־ברק — המחלקה לעבודה קהילתית
בשיתוף עם
המכון להשתלמות מקצועית משולבת
לנשים ונערות נפתחים
קורסים מיוחדים בבני־ברק
* גזירה ותפירה * נברשות ואהילים
* עצבי דירתך * התכשיט ואת
* צורפות ורקוע * אמאיל
* שפות * עבודות נוי 5x5
פרטים והרשמה: בימים א', ב', ה' בשעות 16.00—19.00
במחלקה לעבודה קהילתית ברח' חברון 4, טל' 787300

יצאו לאור
ברכונים בעטיפת ניילון
עם דינים וקצור ברכות
אם שכח "רצה" וכדר
ערוך בסגנון קל 1.50 ל"י
מדריך לברכת הנהנין
עם רשימת כל המצרכים
—.3 ל"י
חוברת עזר־עבודה בנ"ך
מאת החומש
ופרקי תלמוד שטיינברגר
ויהר פרשנה
דרוש קמ"נ
מכון מרדכי
מהר"ש"ל 9 בני־ברק
להשיג בכל חנויות הספרים

למכירה
בית עם עצי לימונים
בכפר חסידים
טל. 952275

במלאת שנה
לפטירתם של יקירינו
ברוך ויעקב
רנד ז"ל
תתקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום שני ר' כסלו תשל"ו (10.11.75) בשעה 3.00 אחה"צ, בבית העלמין בחולון.
אוטובוס יצא מרח' הרצל 53 בני־ברק בשעה 2.30 אחה"צ.
המשפחה

המועצה הדתית שלומי
משתתפים בצערו של ידידנו
מר יוסף קלמנוביץ הי"ו
מנהל המחלקה למועצות דתיות במשרד הדתות
בפטירת אמו ע"ה
בנחמת ציון וירושלים ינוחם
הרב ריחה מסעוד — הרב המקומי
דנינו דוד — יו"ר חברי המועצה

(ס)אדאת והיהודים

ביקורו של נשיא מצרים בארה"ב: סיכום ביניים

מאת ד"ר יצחק בן גד (מכלוף)

שתצנו מדבריו הבוטים והגסים של אנואר אלסאדאת בארה"ב (ב)ימי הציונות. אמנם לא גרסנו מעולם כי הנשיא המצרי ...ת שלום של המזרח התיכון, אבל גם לא צפינו להתפרצות ...לת נימה אנטישמית חריפה. נטינו גם לחשוב כי לאחר ...ביניים" אשר אחד מסעיפיו הסודיים הוא מיתון התעמולה ... נגד ישראל ניתן לצפות שסאדאת ינהג במתינות. דבריו ... הוכיחו כי הנשיא המצרי אינו מוכן למתן את התעמולה

...שמעת הדברים נגד הציונות ...מקום שם הנשיא המצרי ...ת רשמי הביכה מן הסתם ...של האמריקני שעשה כמיטב ...עשות לביקור אופי חגיגי ...יהודה מזה סאדאת למעשה ...מישת הקול בארה"ב ובי־ ...עובדים של מדינה זו. ...: אחד ו־415 מתוך 435 ...נבחרים גינו את ההחלטה ...יזה השלישית של האו"ם ...ת הציונות להגיזה גזענית. ...לא מנע מסאדאת להביע ...גדות את השקפות העק־ ...הם חלק האו"ם של העם ...נבחריו מאבינים. בדבריו ...ע במעמד הכנסת האורחים ...לו מארחיו. סביר להניח ...אלה אף הזיקו לענין הערבי ...ברצונו של סאדאת להופיע ...מתון בעולם המערבי.

...פיע על הצהרותיו

...אם סאדאת לומר את ...עביר להניח שסאדאת עקב ...בינערבים רצה להשמיע ...מניים ליצרבי לאוזניהם של ...פוצות התעמולה של חזית ...רבית הכוללת את עיראק ...מבלים יצאו בבקורת חרי־ ...פיותו והתקרבותו לארה"ב. ...אף בדברי פרשנות ב־28 ...ראה לבנון לומר כי מדיה ...ציגות בהסכם ביניים עם ...ה להסכם הכניעה המצרי ...יין הסורי הוסיף כי הנשיא ...ין לו רשות לדבר בשמה ...ה הערבית בארה"ב אלא ...ם ארצו בלבד. על סאדאת ...דין הסורי — לאמץ את ...סאדאת עצמו — שאמר ...אזר לדעת את מגבלותיו. ...ם תמיכה רבה בשליחותו ...ת לארה"ב נשמעה בערב ...מבוית. בסודאן, בטוניסיה, ...יה, העתונים בארצות אלה ...ונתנו, העלו על נס את ...רק כי הביקור הוא מאורע ...חשוב לערבים בכלל ול־ ...ם בפרט. העתון „אלבילאד" ...של נאום סאדאת בקונגרס ...פה להשיבות שמיוחס העם ...לסכסוך ישראל ערב. ה־ ...העתון הסעודי גוער ב־ ...ורים והמוכיחים וקבע כי ...ה הערבים צריכים לשים ...על למפלגתיות (בהתכוונו ...) „אלעמל" הטוניסי ו־ ...הירדני גם הם שיבחו את ...רס על ביקורו בארה"ב. ...המצרי ב־30 באוקטובר ...עם הראשונה בהיסטוריה ...ישראל ערב מביאים כלי ...בארה"ב את העמדה ה־ ...לואה כפי שביטא אותה ...דאת. עבברו זו הוסיף ה־ ...יה פירצה את מעמד ה־ ...איש את כוחם. הצהרותיו ...ל סאדאת בענין היהודים ...מסולפת כי הם שלטו על ...מצרית עד שנת 1952, ...לו להגר ליריבין בעולם ...הוא סאדאת אמיץ לב ...לומר דברים קשים ובלתי ...עילו בארה"ב המדינה ה־ ...ביותר לישראל. לעומת ...של סאדאת בארה"ב ו־ ...לצית להוראת מוסקוה ...רו בארה"ב, הרי הסורים ...לדבוק בבעלת בריתם, ...אז „מלחמת ששת הימים" ...א הצליחה להחזיר לערבים ...שטר אחד של אדמה כבו־ ...כיום מסרבת למלא את ...של מצרים לנשק ותרש.

(ה)סיוע הכלכלי

...ית שדבריו של סאדאת ...אליטת־פה" מצערת אלא ...אלה מכוונים ומדודים. ...עיקר להמוני האמריקנים ...מצבה הכלכלי של ארה"ב ...הרבה שבה. בני העם ...שמעו על המשבר הכלכלי ...קר עתה את עיריית ניו־ ...במעט הגיעה לפשיטת ...וב הממשל הפדרלי לסייע ...גם כי המוני האמריקנים ...חיוב את הסיוע המוגדל ...ור הובטח על ידי קיסינג'ר ...הנתן על הסכם הביניים ...בארה"ב נוצר הרושם ...תה מעמסה כלכלית על ...המה בדרישותיה. קריאת ...קרב רבים שהממשל של ...ת לישראל סיוע מעל ו־ ...ג לה וזאת בשעה שההמנה ...בינים שהוא רק ההתחלה. ...ט", כי אז מה יהיה הסוף? ...בברו על היהודים ש־ ...הכלכלה רצה לחזק את ...ציבורית בארה"ב נגד ה־ ...הודית שם הלוחצת על ...צניק למעלה מ־2.2 מלי־ ...בסיוע לישראל. ...ע ניתן להניח שדבריו ...אוזן קשבת אצל צורדי ...ארה"ב שיתעוררו מדבריו ...שר את מאמציהם להגביל ...סיק את התמיכה האמרי־ ...אל. מאידך, הנבשם ה־

מתקבל הוא שדבריו לא עזרו לו ב־מאבקו להופיע כמנהיג מתון ב־ארה"ב הראוי לעזרה אמריקנית ביד נדיבה. הצהרותיו על היהודים זכו לבקורת באמצעי התקשורת ולאי־שביעות רצון מרובה בחוגים אמרי־קניים שונים, ובמיוחד בקרב החוגים הליברליים והפרו־ישראלים.

השאלה היא איפוא מדוע עד היום איש מהקונגרס או הממשל טרם הגיב על דברי הבלע של סאדאת. התשובה היא כי בארה"ב אין זה מקובל למ־תוח בקורת על ראש מדינה הנמצא בביקור רשמי בארה"ב, מה גם ש־ראש מדינה זו עמד להופיע לפני ישיבה משותפת של שני בתי ה־קונגרס. הגיוני לחשוב שכאשר תובא בקשת הסיוע הכלכלי למצרים שיגיש הממשל לקונגרס, יתחשבו נבחרי ה־עם במכלול דברי ההתבטאויות של סאדאת ועל פיהן יחליטו דבר. מן הבחינה הזו קשה להניח שדבריו של היהודים בארה"ב יסייעו בידו לשדל

את חברי הקונגרס להצביע בעד סיוע מוגדל למצרים.

מחלוקת בין הממשל ומתנגדיו

בשביל ממשלו של פורד מהווה ביקורו של סאדאת גולת הכותרת של הצלחת „המדיניות השלבית" האמרי־קנית. לכן אך טבעי שהממשל „יצא מכליו" להעניק את ידידותו והערכתו לנשיא סאדאת על מתינותו וגבורתו. מאידך גיסא אנואר אל סאדאת מעורר מחלוקת חריפה בארה"ב בין הממשל ומתנגדיו ובעיקר החוגים היהודיים. הממשל גורס שכדי להפוך את סאדאת למנהיג יותר מתון ו־לעודדו לצעוד לקראת השלום יש להעניק לו סיוע ביד רחבה, להעניק לו כבוד מלכים בביקורו בארה"ב ואולי אף לספק לו נשק שבשלב זה אין הוא יכול להשיגו מבריה"מ. ה־תאוריה של הממשל גורסת כי כל התקרבות מצרית לארה"ב בהכרח תגביר את המתינות של מצרים, תר־חיקה מדרך המלחמה ותפחית במידה נוספת את השפעתה של בריה"מ דבר שהוא בהכרח לטובת ארה"ב. תאוריה זו של הממשל עולה בקנה אחד עם האמונה הידועה כי סיוע כלכלי אמריקני לארצות מצוקה שימש ב־עבר כנוף לזרוז היציבות הפוליטית והכלכלית באותן מדינות. במקרה זה מזכירים את תכנית „מרשל" משנת 1947 אשר נועדה להעניק סיוע כלכלי ל־18 מדינות באירופה אשר נפגעו במלחמת העולם השניה ב־מטרה להביא להבראתן.

מתנגדי הממשל גורסים כי המדי־ניות של הממשל היא להקדים את המאוחר. על סאדאת להוכיח שאכן הוא מוכן לעשות שלום עם ישראל ואז, ורק אז, תשקול ארה"ב אפשרות סיוע מסיבי למצרים. „הסכם ה־ביניים" גורסים חוגים אלה אינו מע־שה יוצא דופן שבגללו יש להעניק לנשיא המצרי את כתר השלום. מה גם שמאז נחתם לא הפסיק סאדאת ושריו להשמיע דברים צורמים ש־בודאי אינם עולים בקנה אחד עם התחייבותה של מצרים למתן את מל־חמת התעמולה. יותר על כן הסכם הביניים, הוא למעשה יותר ויותר ישראלי למצרים מאשר להיפך.

המטרה של סאדאת לבודד את ישראל

מי שמודע לטקטיקה, או האסטר־טגיה של סאדאת במאבקו נגד ישראל קשה לו להיות מופתע ממעשיו ו־הכרזותיו. סאדאת אמנם הגיע למס־קנה שבשלב זה בכוח הזרוע לא יעלה בידיו להשיג את האדמות ש־העולם הערבי איבד במלחמת ששת הימים. לכן הוא הביע הסכמתו להכיר בקיומה של ישראל תמורת נסיגה ישראלית מהשטחים. סאדאת מבין שהמדינה היחידה שיכולה להפעיל לחץ אפקטיבי על ישראל והאלצנה לסגת היא ארה"ב. לאור האמור הוא עושה במיטב יכולתו כדי להפחית את השפעתם של ישראל וידידיה ב־ארה"ב. הרדיו המצרי אף ידע לספר כי 69 אחוזים מהאמריקנים תומכים בנשיא סאדאת ובמדיניותו. סאדאת סבור שאם יצליח במשימתו זו הוא יצליח לרכז בבוא הזמן את כל כוחו של העולם הערבי למלחמה בישראל — ובמיוחד אם היא לא תקבל את תנאי הערבים לשלום — מבלי לחשוש שארה"ב תתערב או תסייע לישראל במאבקה לשמור על קיומה. דבר זה מזכיר לנו את אשר אירע בקפריסין כאשר התורכים פלשו לאי. כל דרי־שותיהם ובקשותיהם של היוונים בארה"ב מהממשל להתערב ולשים קץ לפלישה התורכית לאי נתקלו בסרוב מוחלט.

ביקורו של סאדאת בארה"ב מהווה את ההמשך של הטקטיקה המצרית שהחלה עם סוף מלחמת יום הכיפורים והמשכת עד ימינו אלה. תכניתו זו עלולה להתנפץ אל מול סלע המציאות שלא תמיד עולה בקנה אחד עם שאיפות אישיות. אנו מאמינים ש־שהתקרבות שלו לארה"ב עשויה לעזור לערבים אך לא בכוון של הזורת קרקעותיהם בכוח אלא על הצגת המתינות ואימוץ הדיפלומטיה במקום האופציה הצבאית כאמצעי ל־פתרון הסכסוך. במלים אחרות מבקר־זה ראות מפוקחת ונכבד לאמוציות אם אכן תירתם מצרים בעולם המדי־ניות המבוקרת של ארה"ב אמנם יש מקום לדאגה שהדבר יהיה במידה מה על חשבון ישראל. מאידך יש גם תקוה שהמצב לא יתדרדר למלחמה. מבחינה זו סאדאת חייב לזכור את אשר אומר הפתגם הערבי: „לפעמים מנשבה הרוח לאן שפני הספינות אינן מיועדות".

השביתה ב„אל־על" נסתיימה — הבעיות נמשכות

מאת ברוך אודלר

השביתה הממושכת ביותר בתולדות „אל על" הגיעה השבוע ל־קיצה עם חתימת ההסכם בין ההסתדרות, הנהלת החברה וועד העוב־דים בני המלאכה, שאיפשר למטוסים להמריא שוב לאחר שקרקעו למשך 17 יום. מטוס שיצא ליוהניסבורג בישר את התחלת התפעול התקין של הטיסות, כשלמחרת היום ובימים שלאחר מכן חזרות הטיסות בהדרגה ללוח הזמנים הרגיל. ורחבת המטוסים מתרוקנת מצי המטוסים שרובצו בה.

הטיסות של „אל על" חודשו, אך הבעיות שבגללן פרצה השביתה ו־שביתות שקדמו לה נשארו בעינן. והעובדים חזרו לעבודה אך יחסי העבודה בחברה נשארו משובשים ו־בגללם יש חשש כי יהיו גם בעתיד הקרוב שיבושים בטיסות. כבר עתה יש חשש רציני שעובדי התחזוקה מ־שבשים בכוונה תחילה את עבודתם והעובדים לאט, דבר הגורם להקלות ביציאת של המטוסים ולאיחורים. סכסוך חמור אורב לפתח החברה מ־צד מהנדסי הטייס, המאיימים בש־ביתה אם ישלחו לקורסים של מ־הנדסי טייס אנשי תחזוקה. אין כל בטחון שבעתיד כל הבעיות יתיישבו — מודה מנכ"ל „אל על", מר מ. בן־ארי. גם אם יצליחו להתגבר על הבעיות שמעמידים שני סכסוכי ה־עבודה הנראים כבר עתה באופק — עובדי התחזוקה ומהנדסי הטייס — אין ספק שהחברה תעמוד בפני ב־עיות חמורות ביותר שקשה יהיה ל־פתור אותן, בעת שיתחיל המו"מ על חתימת הסכמי עבודה חדשים.

תוקפם של הסכמי העבודה החד־שים יפוג, בסוף חודש של השנה ה־באה. עד אז צריך לקום, לפי ההס־כם שנערך עם ההסתדרות, ועד גג לכל הועדים של „אל על". כמו־כן אמורה לסיים עד אז את עבודתה ה־ועדה המיוחדת, בראשות גזבר ה־הסתדרות מר י. קיסר, לבדיקת יחסי העבודה בחברה. גם אם שתי הוו־עדות אלו — המהוות חלק נכבד ב־הסכם שאיפשר לחסל את השביתה — יתממשו ספק אם יהיה בכוחן ל־מנוע את העימות הגדול הצפוי ב־עתיד בחברה, כשיהיה צורך לקבוע את דרגות השכר החדשות ולפתור את הבעיות המסובכות שהריפורמה גרמה להן.

מי אשם ביחסי העבודה המעורערים?

ביקור חריף לנעשה בחברת התעו־פה הלאומית של ישראל, שהינה מו־קד להסיטה של עובדים שאין כמוה בכל המפעלים והחברות בארץ, נתן השבוע נשיא התאחדות התעשיינים, מר א. שביט, הוא הטיל במפורש את האחריות לנעשה בחברה על כל רא־שי החברה ועל שר התחבורה, ש־משרדו אחראי על החברה. הוא תבע את התפטרותם של השר, יו"ר מו־עצת המנהלים של החברה והנהלת החברה, כשהוא הראשון המעז לנ־קוב בשמות ובלשון חד־משמעית ל־הטיל אחריות אישית על אנשים א־לה, בעוד שאחרים, שחשו באותה דעה כמותו, הסתפקו בדיבורים מ־עורפלים על החלפת ההנהלה. בדב־ריו אלה הביע את עמדת הרוב של רבים הסוברים שהנהלת „אל על" נכשלה בתחום יחסי העבודה ולכן היא צריכה לתת את הדין. נקודה זו היתה גם אחת הנקודות המרכזיות במו"מ לחיסול השביתה. העובדים, בלחץ דעת הקהל שהיתה נגדם וה־הסתדרות שגינתה על כי הפרו את מרותה, התקפלו במשך הזמן מכל דרישותיהם הכספיות ועמדו רק על דרישה אחת — למנות ועדת חקירה לבדיקת הנעשה בחברה. הנהלת „אל על" התנגדה בתוקף לדרישה זו, ש־פירושה הוא למעשה אי־אמון בה. במהלך המו"מ המפרך המייגע נ־מצא כוכא של פשרה ולא הוקמה וע־דת חקירה אלא, כאמור, ועדה הס־תדרותית. החלטה זו מתפרשת ב־אופן שונה ע"י שני הצדדים המעו־רבים בסכסוך. מנכ"ל „אל על" מד־גיש את העובדה שדרישות העוב־דים להקמת ועדת חקירה בלתי תלויה לא נתקבלה, ואילו האחרונים סוב־רים כי השביתה השיגה את מטרתה ונתקבלה הדרישה לבדוק את הנעשה בחברה. האמת היא, כנראה, כרגיל, באמצע וברור כי ועדה שבודקת את יחסי העבודה לא תוכל להתעלם מ־האחריות של המופקדים על נושא זה — מנהלי החברה. מצד שני אין, כמובן, כל סמכות לועדה הסתדרו־תית, ומסקנותיה יכולות לכל היותר לשמש כהמלצות. כלומר: גם אם יתברר לה שלהנהלת „אל על" יש חלק בהידרדרות ביחסי העבודה ב־חברה לא יהיה לה כל סמכות להו־ציא מסקנות אופרטיביות מכך.

עם זאת יש חשש שעלול לקרות מה שקרה בנמל אשדוד ומסקנות הועדה, יחד עם הכרסום המתמיד של אמינות ההנהלה, שלו תרמו ה־עובדים בשביתותיהם הרבות, יביאו לכך שלא יהיה מוצא אלא סילוקה של ההנהלה, כמו שסולק מנכ"ל „רשות הנמלים", מר ח. לסקוב. מ־דיניות מוטעית זו של ההסתדרות יש לה תוצאות הרסניות על המשק הישראלי ועל יחסי העבודה עד ה־יום הזה. זה תולים את ההפקרות שנשתררה בתחום יחסי העבודה בי־רידת קרנה של ההסתדרות, כשב־מקביל לכך עולה מעמדם של ועדי עובדים והעומדים בראשם, המשלי־טים את רצונם על הכל ומכתיבים להסתדרות את עמדתה.

לקח הדחת לסקוב לא נלמד

לפחות מבחינה זו השיגו השובתים את מטרתם הם הצליחו להחדיר ב־תודעה של הציבור כי אכן לא בתנם שובתים ב„אל על". גם אלה שגינו את השביתה ורגזו על חוסר האח־ריות המשווע של השובתים, שהיו מוכנים לגרום למדינה הפסדים של מיליוני ל"י הפסדים חמורים יותר באובדן האמינות בחברת התעופה הלאומית של ישראל, החלו להרהר שמא בכ"ז יש מידה מסויימת של צדק בדרישות העובדים. גם הללו החלו להרהר אולי באמת לא העוב־דים בלבד אשמים ביחסי העבודה המעורערים בחברה ואם יש בה הר־בה שביתות הרי שהדבר נובע גם מיחס נוקשה כלפי העובדים. הרהו־רים אלה, שכאמור מצאו גם את בי־טויים בהכרזות פומביות, מזכירים יפה את מה שקרה לפני הדחת לס־קוב. גם אז שיבחו הכל את כשר הניהול שלו, ישרו וכוחו אבל ה־עובדים הצליחו לערער את מעמדו בתחום הרגיש של יחסי עבודה. הוא הוקרב קרבן למגמה זו והשבר כי בכך ישיגו שקט בנמלים. העתיד הוכיח, כמובן, שלא היה שחר לה־נחה זו ועד היום אנו משלמים מחיר יקר ביותר על המדיניות המוטעית של אז. עתה קיים חשש שלא נלמד לקח העבר ושוב עלולים לחזור על השגיאה ובכדי לקנות כביכול שקט ירצו להקריב בקרבן את ההנהלה ש־התעקשה לא לוותר לעובדים, ואמור מזה — היא גם הצליחה בכך וה־עובדים נאלצו לחזור בבושת פנים לעבודה אחרי שנגרם להם הפסד כספי כבד.

ההפסד של העובדים הוא ממשי ומנכ"ל „אל על" הבהיר בצורה חד־משמעית שלא נעשה כל הסדר עם העובדים לגבי תשלום דמי שביתה ולא יהיה כל דיון על כך. שום דרי־שה של העובדים בנושא זה לא נענתה ונדחו הצעות בדבר הפרת ה־שביתה בימי חופשה, מתן הלוואות לתשלום העיכויים בעד הימים שבהם לא עבדו העובדים או כל הסדר אחר. למעשה, כבר נוכו השבוע, בעת ש־העובדים קיבלו את משכורתם, ה־תשלום בעד הימים שבהם שבתו.

עקשנות ההנהלה נשאה פרי

האמת היא שהנהלת „אל על" זקי־פה לזכותה הפעם הישגים שמעטים כמוהו בתחום יחסי העבודה בארץ. היא עמדה בעקשנות על שלה ולא ויתרה כהוא זה על עמדתה המקו־רית, שאותה הביעה לפני פרוץ ה־שביתה ובעת שפרצה — לא להי־ענות לדרישות העובדים. היא הע־קשה הצליחה — ולו גם במחיר היקר של הפסדים עצומים — לעמוד על העקרון שהסכמי שכר יש לכבד ואין לבוא בדרישות שכר כל עוד ההסכם הוא בתוקף. שום פלפולים והתפתלויות של נציגי העובדים לא יכולים להסתיר את האמת, כי מה שהעובדים דרשו הוא תוספת שכר, בעוד שהסכם העבודה הקיים הוא ב־תוקף. שום התפתלויות לא יכולות לטשטש גם את העובדה שהם לא השיגו את דרישתם זו. התוצאה מכך יכולה להיות שבעתיד יחשבו עוב־דים ועדיהם יפה לפני שביתה או סנקציה אם כדאי להם להכנס לסכ־סוך עבודה כשאין כל בסיס לדרי־שות אם אכן זו תהיה התוצאה — יצא ההפסד של נזקי השביתה ב־שכר צמצום שביתות בעתיד.

אולם ב„אל על" זו הנחה בלבד וקשה לדעת אם אכן כך יתפתחו ה־ענינים בעתיד. ואת כל עוד קיים הגורם העיקרי בסכסוכי העבודה — פער עצום בין קבוצות העובדים. בחברה שבה יגיע עובד בשיא הוותק והדרגה שלו למשכורת נטו של 18 (שמונה עשר אלף!) ל"י לחודש לא יתכן שקבוצות עובדים אחרות לא ירצו לפתוח לצמצם פער דוקר עי־ניים זה. אם בחשבות המשכורות שיקבלו עתה עובדים מיוחסים אלה, בעקבות הריפורמה, בברוטו נגיע ל־מספרים אסטרונומיים המתקרבים ל־כמאה אלף ל"י לחודש. הנטו, כא־מור, הוא אמנם, פחות בהרבה אבל מספיק שמישהו יראה שחור על גבי לבן בתלוש משכורת כי עובד בחב־רה קיבל משכורת דמיונית של 93 אלף ל"י בכדי שכל עולם המושגים של יחסי עבודה יטשטש בעיניו. עובד כזה לא יעשה אז את החשבון של המדינה ושל החברה והמחשבה שלו תהיה אם יכולים לשלם 18 אלף ל"י לחודש, ולא גם מדובר בקברני־טים בכירים שאת מספרם אפשר ל־ספור באצבעות הידיים, מדוע שלא ישלמו לו כמה מאות לירות לחודש יותר מכפי שהוא מקבל היום. וגם אם משכורתו הנוכחית איננה מה־גרועות במשק בחברה שבה קיבל עד כה קברניט 16 אלף ל"י נטו ל־חודש ומהנדסי טייס כעשרת אלפים ל"י ובשנה הבאה, לפי החלטה ש־נתקבלה כבר עתה, יקבלו תוספות שכר העולות לעתים על משכורות שכירים במשק הישראלי, קשה לשמ־ור על שקט ולמנוע תסיסה בקרב העובדים. הכל מסכימים שטייס הוא יצור מיוחד במינו ומגיע לו פיצוי על אחריותו, ימי העבודה הלא רגי־לים שלו, על שהוא הרבה בחו"ל ניתוקו ממשפחתו וכו'. אבל מכאן ועד משכורות כאלה עדיין רבה ה־דרך, וכה עוד שלא ניתן לבודד ק־בוצה מיוחסת זו מכלל ציבור העוב־דים באותו מקום עבודה. קנאה זו היא הרסנית וכל עוד לא תיפתר בעיה זו אין ספק אם ישררו אי־פעם יחסי עבודה תקינים בחברה. זאת אי אפשר יהיה לתקן ע"י החלפת מנהלים ובודאי זה לא הדרך אבל לב הצולה על זה שגילו כלפי השוב־תים בכדי להגיע למערכת שכר הוג־נת, אך לא דוחקות את העיבים ב־עייותים שבה.

המעבר בסואץ — הישג מפוקפק

מאת יעקב אדלשטיין

הטיפול במעבר אניה עם מטענים ישראליים בסואץ, שנדחה משבוע לשבוע ולא הופעל מאז הסכם ההפרדה הראשון, היה טיפול שלומיאלי מובהק, הן בצד הטכני והן בצד הפוליטי. לאחר חתימת הסכמי ההפרדה נמנעה ישראל ממעבר אניה עם מטענים, משום שהתחשבה במצבו של סאדאת, למרות שכיום מתברר שלא היה צורך בכך. סאדאת עומד יפה בתמרוני. לאחר מכן מכר סאדאת פעמיים את אותה הסחורה, כאשר הכליל אותה בהסכם הביניים השני, וזאת משום שישראל לא העמידה אותו במבחן. התברר שאין צורך לרחם על סאדאת, לא לפני כן ולא כיום.

הטיפול הטכני לאחר הסכם ה־ביניים השני היה אף הוא טיפול רשלני ביותר. תחילה עמדה לעבור אניה עם מטען וברגע האחרון עוכ־בה האניה, מטעמים של מזג אויר רע. שוב הצביעו על אניה ואף היא עוכבה. לבסוף נמצאה אניה, אבל התברר שהיעוד שלה והמטען שהיא נושאת אינם מתאימים למעבר רא־שון. ברגע האחרון נאלצו להחזיר את האניה. סוף־סוף נמצאה אניה עם מטען של מלט מרומניה והתברר שלא שילמו בעדה את דמי המעבר. כל זה מערכת של משגים טכניים כביכול, המוכיחים עד כמה המנגנון אינו פועל כהלכה, לא בצד המדיני ולא בצד הטכני. כך נוצר מצב שהאניה עברה דווקא בתקופה ש־סאדאת שהה בארה"ב. ומעבר זה הוסיף לו יוקרה של „רודף שלום" ושומר על הסכמים, שעה שהוא מש־ליך מעל כל בימה בוץ של השמצות אנטי־יהודיות.

התשלום הגבוה של „דמי־המעבר" מעמידים במצב של פקפוק תועלתי, את עצם המעבר בסואץ. הכדאיות הכלכלית היא מפוקפקת ביותר. ספק אם יהיה כאן חסכון כלשהוא. ה־כדאיות המדינית אף היא מפוקפקת. הנסיון מוכיח כי מצרים יכולה להפ־סיק את המעבר בכל זמן שתרצה, וכי עצם מעבר אניה עדיין אינו מבטיח מעבר סדיר של מטענים בעתיד וביחוד עם גבור המתיחות.

לאור נסיון העבר

נסיון העבר מוכיח כי מצרים עמדה בהסכמים מסוג זה שנתיים בלבד. בתקופת נאצר, לאחר מבצע קדש, כאשר נאצר הבטיח שיט ב־סואץ, הוא שמר על ההסכם, משנת 1957 עד שנת 1959 בלבד. אז החליט להפסיק את השיט הישראלי ואיש לא מחה נגדו.

לשם כך נסקור את תולדות ה־מאבק לחופש שיט בתעלה ובמפרץ שניהלה ישראל מאז תקומתה ואת ההתנכלויות של מצרים לשיט ה־ישראלי.

עוד בשנת 1948 עיכבה מצרים את האניה האמריקנית „מארין קארף" שהובילה מטען מישראל לארה"ב ו־החרימה את הסחורה. בנובמבר 1949 מנעה מצרים מהאניה „חסטר ווייק־סורי" לעבור בתעלה כשעל סיפונה פליטים יהודים מצפון סין.

בשנת 1950 הוצאו במצרים צווים המתירים לרבי חובלים של אניות ומיכליות להצהיר שהאניה תמשיך שירות לנמל הרשום בתעודה לאחר המעבר בסואץ. בשנת 1951 הצהיר ראש מטה משקיפי האו"ם הגנראל ריילי שהתערבות מצרים במעבר סחורות לישראל מהווה פעולה תוק־פנית ועויינת. בשנה זו קבלה מוע־צת הבטחון החלטה מס. 2322 בה קראה למצרים לבטל את ההגבלות על מעבר אניות בתעלה. למרות החלטה זו עכבה מצרים שלוש אניות ומטענן החרם. המטען הועבר ל־פליטים פלסטינאים. האניות הללו נרשמו ברשימת החרם הערבי ונמנע מהן שירותי ספנות.

בשנה 1954 הגישה ישראל תלונה למועצת הבטחון על אי בצוע ה־החלטה לשיט חפשי בתעלה. הוגשה הצעת החלטה שקראה למצרים לבטל את ההגבלות. אז נכנסה לתמונה ברית המועצות שהתייצבה לצד ה־ערבים והטילה וטו על ההחלטה.

באותה שנה יצאה האניה „בת־גלים" לשוט דרך התעלה על סמך הבטחות של נאצר שיתיר מעבר. ההבטחה לא קוימה. האניה נעצרה ואנשי הצוות נאסרו. מועצת הבטחון דנה בנושא. לא קבלה החלטה עקב הטלת „וטו" של ברית־המועצות. נשיא המועצה סיכם שהחלטת ספ־טמבר בדבר שיט חפשי קיימת ו־עומדת.

בעקבות הלאמת תעלת סואץ קיב־לה מועצת הבטחון בשנת 1956 הח־לטה המציינת שוב את זכות חופש השיט בתעלה ללא הפליה. מצרים הסכימה להחלטה.

לאחר „מבצע קדש"

לאחר „מבצע־קדש" בשנת 1956, הצהיר נשיא ארה"ב הגנראל דוייט אייזנהואר, בהקשר לפעולה המדי־נית של ארה"ב להשיג את נסיגת צה"ל בסיני. אין להניח שאם ישראל תיסוג, תמנע מצרים שיט חופשי ישראלי בסואץ, או במפרץ עקבה. אם מצרים תפריע, תגיב משפחת האומות — הצהיר אייזנהואר, על סמך הסכמתה של מצרים. נסיגת ישראל מסיני בשנת 1957 התנתה בזכות שיט חפשי.

הסכם זה נשמר עד 1959. במאי 1959 נעצרה האניה הדנית „אינגה טופט" ששטה לישראל ולא הורשתה לעבור. לאחר מכן נעצרו אניות נוספות ששטו עם מטענים בכיוון לישראל. זאת למרות שנאצר הבטיח למזכיר האו"ם דאג המרשילד כי הוא ירשה מעבר אניות עם מטען לישראל. בשנת 1960 הגיב המרשילד על התקרית בהודעה שעצירתה של האניה היא בניגוד לעקרון הנהוג על ידי האו"ם. מצרים הגיבה על כך בזעזוע רב. העתונות המצרית לעגה לדברי המרשילד. המשיכה לטעון לזכות מצרים למנוע מעבר אניות של מדינה עמה היא נמצאת במצב מלחמה, וזאת בניגוד לאמנת קושטא שאינה מרשה לשם עכוב של אניות במעבר דרך התעלה, שהיא תעלה בינלאומית.

חופש השיט עלה עוד פעם במוע־צת הבטחון ובעצרת האו"ם בשנת 1960. נציגי מדינות ימיות דרשו לכבד את ההתחייבות של מצרים לשיט חפשי. מצרים הסכימה, אך לא בצעה את ההחלטות.

בפרוץ מלחמת ששת הימים, טיב־עה מצרים אניות בתעלה כדי למנוע שימוש בה. בכך ביקשה ללחוץ על המערב לדרוש מישראל נסיגה. מאז ועד מלחמת יום הכיפורים היתה התעלה סגורה. במגעים שקיימה יש־ראל עם מעצמות המערב, הציעה להרשות את ניקוי התעלה, ואף לסגת ממנה כדי להפעיל אותה, וזאת ללא קשר עם הסדר המקיף. מצרים דחתה הצעה זו. בשנת 1971 הג־ה סאדאת רעיון לפתיחת התעלה. ראש הממשלה דאז גולדה מאיר, הגיבה בחיוב. התנהל מו"מ באמצעות צד שלישי. אך ללא תוצאות.

בשנת 1974 במסגרת הסכם ה־הפרדה, הסכימה ישראל להרחיק כוחותיה מן התעלה. מצרים התחיי־בה להרשות מעבר מטענים ישרא־ליים. אך ישראל לא העמידה במבחן את ההסכם לפי בקשת ארה"ב, ש־טענה כי מעבר מטענים לישראל וממנה יעמיד את סאדאת במבוכה והוא יותקף על ידי הקיצוניים הער־בים. כאשר התנהל המו"מ על הסכם הביניים, וישראל דרשה להכליל את סעיף חופש השיט בהסכם הביניים, טען סאדאת שאין צורך בכך. הרי יש בהסכם ההפרדה על חופש שיט למטענים ישראליים וישראל אשמה בכך שלא העמידה במבחן את בצוע הסכם ההפרדה. היה זה לעג לרש, שכן סאדאת ידע היטב מדוע ישראל לא הפעילה את הסעיף ולא העמידה במבחן את ההסכם.

*

ההסכם לחופש שיט בתעלה ש־הושג באמצעות ארה"ב בשנת 1957, לאחר נסיגת ישראל מסיני החזיק מעמד שנתיים בלבד. עתה ניתן לצפות כמה זמן יחזיק הסכם ה־ביניים שבאופן בלתי רשמי תוקפו למשך שלוש שנים. לאחר מכן עשוי סאדאת או יורשו לטעון כי ההסכם אינו קיים יותר. סאדאת צריך להת־גבר על בעיה נוספת — דרישת משרד החרם הערבי לבדוק את ה־אניות הללו המובילות סחורה לישר־אל. כנראה שהוא יעקוף את משרד החרם הערבי, ובענין זה צפוי לו מאבק לא קטן.

ההישג של מעבר אניות אין בו תועלת כלכלית, אלא מדינית בלבד, ואף בכך ההישג הוא מפוקפק למדי.

המצרים „מוכרים" יהדות

מאת יונה כהן

היה זה בשבוע שעבר כשאיש־שיחנו, א. רוסקובסקי, טייל להנאתו במצרים. ביום הראשון לבואו לקאהיר הצטרף לקבוצת מסיירים ב„קאהיר הישנה", מה גם שמארגני הסיורים פרסמו ש־התכנית כוללת ביקור גם בבתי־כנסת עתיקים.

רוסקובסקי שאל את מורה הדרך: האם נשארו יהודים בקאהיר?

מורה הדרך, שבהתנהגותו, שאלותיו ודבריו יצר מיד רושם שהוא גם „שליח השלטון" הבוחן ובודק כל מסייר ומגמותיו, השיב: ודאי, כעשרת אלפים, והם חיים בחופש גמור...

איש שיחנו ממשיך ומספר לנו: לא האמנתי לו. (בכל קאהיר ספק אם נותרו מאה יהודים — י.כ.) מורה הדרך הבחין בספקותי ואמר:

— אציג אותך בפני הרב של בית הכנסת.

לזה חכיתי ברצון, ונרשמתי לסיור. בו ביום טיילתי לבדי בחוצות קאהיר ושכונותיה. בכל פינה עוני ודלות איומים. רפש וזוהמה בין הבתים. קבצנים על כל צעד ושעל. כהם תפשו בשולי בגדי ותבעו: נדבה. דומה שמצרים ארץ עניה ביותר. פרט ל„פינות" של אמידים ושבעים.

בשיחה עם כמה מעובדי בית המלון ושכירי אורח נוכחתי שהשכר החדשי הממוצע הנהוג ב־מצרים נע בין 150 ל־200 דולאר לחודש לרופא מומחה ודומיו. מלצר מרוויח כ־40—50 דולאר ל־חודש. בתי המלון ההדורים בקאהיר מעטים הם, ותיירים רבים מקצרים את שהייתם בשל כך. בבית מלון רגילים, כזה שגרתי בו בקאהיר, התשלום זול, חמישה דולארים ללילה, אך „הצבא האדום" — הלא הם הפשפשים — הטרידוני, ונאלצתי להחליף חדר ומזרון...

בביהכ"נ אבן עזרא

למחרת יצאנו לסיור ב„קאהיר הישנה". נכנסנו לסימטאות צרות והשוכות גם בצהרי היום. שכ־רובע היהודי לשעבר, שעתה שמם לחלוטין. נכנסנו לבית הכנסת הנושא את שמו של ר' אברהם אבן עזרא. כשנכנסנו את ארון הקודש פתוח ותיירים פותחים את ספרי התורה, מרימים ומניחים אותם. בארון מצויים גם כמה מספרי התימניה, לצידם של ספרי התורה.

מורה הדרך הצביע על „הרב של בית הכנסת" היושב בפינה. נגשתי ומצאתי אדם חבוש כיפה שחורה, מוכר שקופיות על בתי כנסת ותשמישי קדושה של היהודים, גלויות דואר העוברה (באנ־גלית) על היהודים במצרים, פסוקים מהתנ"ך ו־קטעים מהתלמוד.

שאלתי אותו: אתה הרב של ביהכ"נ?

הוא השיב בגמגום: כן, רב.

הכנסתי ידי אל כתונת להולכתו, ושאלתי: היכן הציצית? חזר האיש וגמגם:

— ציצית, ציצית, לא. יש טליה גדול רק בשבת, תפילה.

שאלתי: היכן היה גר הרמב"ם?

האיש: הרמב"ם, הרמב"ם, הנה... הוציא תמונה, נתן לי וביקש כסף. ראיתי שעיקר התעניינותו ורצונו למכור את סחורתו. לקחתי שלוש שקו־פיות וחוברת „יהדות מצרים" ושילמתי לירה מצ־רית אחת (כשני דולארים).

אמרתי למורה הדרך: סליחה, זה לא רב. מורה הדרך „שם עלי עין" הציג לי שורה של שאלות, מי אני ומניין באתי, ולהיכן פני מועדות. תשו־בותי הרגיעוהו.

סיור בלוקסהור ובאסוואן

רוסקובסקי המשיך לספר לנו:

בשני הימים הנותרים סיירתי בלוקסהור וב־אסואן. לוקסהור מקום יפה ובניינים באים בו. באסואן שטנו בסירות, ועמנו כמה עשרות רוסים. כאן הוטלו על התיירים הגבלות חמורות: אסור לצלם גשרים של הסכר, אסור לצלם תחנת ה־כוח. איסורים קפדניים מוטלים על הבאים לשדה התעופה באסואן. מרחוק אתה מבחין במטוסים רבים בשדה התעופה, כלהם בתוך מנהרות־בטחה.

גוי פולני העומד להתגייר

אנדריאס רוסקובסקי, איש שיחנו, רופא לפי מקצועו, חי כיום בדרום אפריקה. מוצאו מפולין והגיע בהורשה. פעם, בהפגנה של יהודים ב־פרטוריה נגד התבטאותם של „יהודים להכפן ישו" שם, נראה אנדריאס מפגין וקורא בלהט נגד ה־נוצרים והעמוליהם. בהפגנה זו, שאורגנה ע"י הרב הראשי ליהדות דרום אפריקה הרב בכספר, השת־תפו גם הכרים מבני עקיבא ביוהנסבורג והלו־מדי ביה"ס „כרמל" בפרטוריה, ובראשם שליח ההנהלה לחינוך התורני דב גולדפלאם.

אנדריאס נכנס לוויכוח קולני עם הנוצרים ל־הוכיח את שקריהם, וסתר את פירושיהם לפסו־קים בתנ"ך, שעליהם רצו הנוצרים להסתמך ב־עמדתם.

אנדריאס הוזמן לחוג ללימודי יהדות בפרטוריה בהדרכתו של השליח הנ"ל, והחליט כשהתקרב ב־קביעות בלימודי החוג. חדשים בספר הקדיש ל־לימוד דינים ומחשבת היהדות. הודיע על החלטתו להתגייר, ועבר שלב ראשון של הליכי הגיור בסכם הרבנות בדרום־אפריקה.

לפני שבועות מספר יצא ללונדון, עמד בהזדמנות בהפואה, ביקר אצל הוריו בוורשה, נסע לרומא ומשם „קפץ" לסיור כנ"ל במצרים. ב־דרכו נסע ליוון, ובדרכו חזרה לדרום אפריקה בא לביקור קצר בישראל.

אגרות מארה"ב

בעקבות ויכוח אחד

מאת הרב א.ל. ברנשטיין

יום רביעי, ג' מרחשון, היה יום סוער בוושינגטון. על המדרגות הלבנות לפני הכניסה המרכזית של בנין הקונגרס עמד ד"ר מ. מהדי עם כרוזים בידו בשם ועד מאולתר נגד הסכם סיני. שני אנ־שים, אחד ערבי והשני „היפי", וילד קטן בן חמש או שש, היוו הצוות של הדובר הערבי באמריקה. האנשים לבשו שלטים אשר הזכירו לעוברים ושבים את וויטנם ושהתערבות אמריקאנית עם מאתים חילים היום תסחב אלפים אחריהם. הארבעה נראו כאבודים כי לא היו הרבה עוברים ושבים אשר נכ־נסו לתוך הבנין ביום הבהיר וד"ר מהדי והילד הבלונדיני היו צריכים ל־בקש לקוחות לסחורה שלהם. הילד ה־תמים שש כשבקשתי כרוז ממנו. את הכרוז העברתי לציר לסטר וולף אשר התקשר מיד עם משרד המשפטים ודרש שיסלקו את מהדי המקום כי הועד לא היה רשום כתעמולן מוכר.

בכניסה שלפני בית הנבחרים התעכב ילד חבוש כיפה סרוגה. שמעתי את השפה העברית בפי ההורים והנה לפני משפחת תיירים מירושלים. האבא עובד במשרד הדתות. בשיחה, הסברתי על הויכוח בתוך הבנין. הוא לא הראה ענין להסכם, כי לפי דעתו מוטב שההצעה לשיחה מומחים תב־של.

לפני הקונגרס עמדו אז ערבי וישראלי יקיר שהקונגרס ידחה את הצעת קיסינג'ר. בתוך ה־בנין, גם בסנט ובית הנבחרים, טענו מחייבי ה־הצעה שגם ישראל וגם מצרים בקשו את המומחים ולכן יש צורך לקונגרס להעביר את זה כדי ליצור אווירה נוחה להסכם סופי במזרח התיכון. הויכוח המתוח בתוך בית נבחרים קבע את קוי הויכוח בשבועות הבאים כאשר הקונגרס ידון בסעיפים האחרים של ההסכם.

כבר הבעתי את דעתי שישראל היתה יכולה לדחות את התכנית של קיסינג'ר. אבל מיד ש־הסכימה אז לא נשאר ליהדות אמריקה ברירה אלא לתמוך בזה. נשיא הציונים הכללים בארה"ב ביקר בחריפות בזמן האחרון את כינהן הנשיאים שלא הזעיק את יהדות אמריקה נגד ההסכם. הרב עזריאל מילר צודק בהחלט בדחייתו את הבקורת. ההכרעה היא של ממשלת ישראל, אמנם אני מצ־טער על ההחלטה וכממשלת ישראל לא התחשבה עם המציאות האמריקאית והנציגות של יהדות אמריקה אבל כשההצעה כבר עמדה לפני הקונג־רס, אז בלית ברירה היינו חייבים לתמוך בה.

לא בכל פעם שומעים ויכוח בבית הנבחרים על רמה גבוהה. הפעם היה זה ויכוח לענין ותוקב. אלה שהגבו בהצעה לשלוח טכנאים היו אוהדי המדינה. המתנגדים מתנגדים לישראל ולאו דווקא להסכם של הטכנאים בהתחלת הויכוח כמעט שלא היה ספק שההצעה תתקבל. מה שגם היה ברור שיש־ראל לא תקבל את התמיכה הכספית והצבאית אשר קיסינג'ר הבטיח. אף הצירים היהודים הודו ש־הסכום הסופי אשר ישראל תקבל יהיה פחות ממה שישראל מצפה.

עיקרו של ויכוח

הויכוח לא היה על ההצעות כמות שהן אלא על תי־קון להגדיל את בעלות הטכנאים לשבעתיים. היה ברור שהתיקון לא יתקבל על ידי ישראל ואפשר גם על מצרים וכך חשבו תומכי התיקון להכשיל את כל ההצעה. בראש תומכי התיקון היה הציר זבלוקי מוויסקונסין אשר בתקופה אחרת היה טוראי בצבא של פלטורסקי. הוא הסתיר את איבתו לישראל. התומך העיקרי העצי פייל, פולמוסן חריף, הדגיש את הנקודה שאסור למסור לרשות המבצעת יד חפשית שמא תתפרש ההצעה כמו הצעת מפרץ טונקין.

אין ספק שהצל הקודר של וייטנאם חזר למהות הויכוח. יש אנשי קונגרס אמריקאים, ביחוד ממרכז אמריקה, שהיו מתנגדים לשלוח צבא ל־קליפורניה, אך לניו־יורק אם צבא עויין היה נוחת שם. כמה צירים הסתייגו מן ההצעה כי לא היה ברור להם שאמריקה לא תצטרך אי פעם לחלץ את הטכנאים אם תפרוץ מלחמה. הציר הכושי דלומס ביקש שיבטיחו לו במפורש שאמריקה לא תשלח תגבורת לחלץ את הטכנאים אם יותקפו.

ההתנגדות הרצינית ביותר אשר עוד עלולה להיות לרועץ נובעת מדעה שהתמיכה בישראל יכולה לעודד את ישראל להתעקש ולא לצאת לקראת הערבים. הציר דוד אובי בטא את הדעה הזאת במאמר מרכזי ב„ניו־יורק־טיימס". הוא חזר על דעתו בשעת הוויכוח. הדעה הזאת רואה את סאדאת, חוסיין, ואפילו את ערפאת ואסד כליבר־לים, כביכול, ביחס לקיצונים המחכים לכשלונם. הם אינם שוללים את זכות קיומה של ישראל ואפילו מודים שארצות הברית צריכה להיות ער־בה לקיומה אבל היא צריכה ללחוץ על ישראל כדי להשיג ויתורים וגמישות.

לקחים מן הוויכוח

ראשי הועדה לעניני חוץ „דקי" מורגן יושב ראש, הרפובליקני ברומפילד, ראש המיעוט, נהלו את המחייבים בויכוח הפרלמנטרי, הצירים היהו־דים עקבו אחרי הויכוח אבל חוץ מלסטר סאלף אשר שאל את זבלוקי שאלות מביכות ובנימין גילמן אשר חייב את ההצעה בשני נאומים כנציג המיעוט הרפובליקני, לא נשאו נאומים אבל הע־דיפו לפעול אחרי הקלעים. רק אחד מה־22, סם סטייגר מאריזונה, אשר אינו מכחיש את מקורו היהודי, אבל כמעט שאינו מזדהה עם היהדות, הצביע בעד התיקון.

המחייבים הבליטו את ההבדל בין ויטנאם וה־מזרח התיכון, הם ראו בהסכם של פרוד הכוחות הביצוע הראשון לשלום כאי תכנית החלוקה. את הצד השוה לויטנאם דחו בהוכחה שכאן מוזמנות ארצות הברית להפריד בין שני הצבאות בהזמנה מפורשת משני העמים אשר מגלים אמון בה ורק בה. קונגרסמן, הייז מאוהיו, הרויד והד, אמר שהטכנאים יהיו יותר בטוחים מאשר ציר בוושינ־גטון שהיה מטייל מהבירה ליד לינקולן. היא הצביע שהסכם אשר אוסרת על 350 אמריקאים לעזוב את המדינה לאמריקה אינה שולחת חיל ילדן. 3,000 חיילים בני האומות, צבא מצרים, וצה"ל מאשרים את הבטחון של הטכנאים הוא הצביע על ההסכם כתמיכה לרוסיה ועל הפירוד שבכרי הביא בין מצרים הערבים הקיצוניים אשר מתנגדים לאמריקה.

יש ללמוד לקח רציני מן הויכוח. השתיקה במאמר קודם שישראל טעתה כשלא טענה שהיא עומדת תחת לחץ אישור.

אנשי הקונגרס האמינו שהם משביעים את רצון ישראל בכל ההסכם ולכן אינם מרגישים את ה־אחריות האמריקאית לסיכון שדורשה מישראל.

על יהדות אמריקה להדגיש מכאן ולהבא את התרומות של צה"ל ושל מדינת ישראל לעולם החפשי בכלל ולאמריקה בפרט. רק בנאום אחד הוזכר שישראל היא המדינה הדמוקרטית באיזור. לישראל עדיין מאגר גדול של רצון טוב בקונגרס ואין לוותר על קלף רציני זה במשחק שלא היה להוך או בויתורים אשר לכאורה באים להשביע את רצון אמריקה.

هكذا من الاصل

هكذا من الاصل

עיטורי סופרים וספרים

במעגלי יצירה

מאת ש. קורא

דברי־הערכה על סופרים חוקרים, הם וספריהם, שפירסם מ. אונגרפלד בשנות־כהונה ארוכות, מיבחרם מכונס עתה בספרים. לפני שנה יצאו שני כרכים „ארץ וחכמיה", „הוגים ומשוררים", הראשון על אישי תורה ומדע בגליציה ואוסטריה. עתה יצאו שני כרכים נוספים („במעגלי יצירה", מיבחר מסות, הוצאת עם הספר. 670 ע'), הכוללים קרוב למאתיים רשימות על סופרים ראשונים במעלה בסיפור ובשירה, במסה ובמחקר, וגם על אנשי־עט רבים, רובם בני דורנו, שהמחבר העריך חיבוריהם וסיכם פעלם ביום יובל או ביום־זכרון.

ספרי־כינוס אלה ערכם בהיקפם. עשרות, עשרות מחברים, מכל תרבות ההוגים, עוברים לפני הקוראים, שעינו הטובה והשקידה של המעריך נותנת את דעתה עליהם. הדברים נכתבו בשעתם בעתון זה, גם בעתונים אחרים, והערכת כמה וכמה אישים בעלי שיעור־קומה טעונה הרחבה והעמקה. לעומת זה, המחבר מרבה קריאה ועיון בכל מה שיוצא־לאור. מגלה עניין בתחומי־כתיבה מגוונים ורושם רשימותיו במסירת תמצית החיבורים ובהערכתם הכללית. יש בדבריו מידע ביוגראפי וביבליוגראפי, זיקה לכל גילוי ספרותי והבלטת החיוב בכמה שהוא סוקר ומעריך.

הדברים סדורים לפי סדר אלף־בית של שמות המחברים, מהם נודעים מן העבר הרחוק והקרוב, ומהם ותיקים וצעירים מבין אנשי־העט שבדורנו, שנפגשים במסילת הכתיבה לכל סוגיה וצורותיה בלשון העברית.

הרי, למשל, בסדרת את אלף בא רבי נתן אדלר, מחכמי התורה בדורו, להופעת ספרו „תורת אלוקים עם נתינה לגר" לתרגום אונקלוס, ובא אהרן אנמן, מחבר מחזות בן דורנו. הנה הפייטן לוי אבן־אלתבן, שחיבר את פיוטיו לפני שמונה מאות שנה בסאראגוסה שבספרד והרי רחל אמרי, עתונאית, מחברת ספרי־ריפורטז'ה בימינו. אנו פוגשים כאן את ההוגה היהודי־איטלקי אליהו אמוזג, רב ודרשן בקהילת ליוורנו, ואת ישעיהו אביעד, מטובי אנשי הרוח של יהדות גרמניה בדורנו. ליד יהודה־דוד אייזנשטיין בעל ה„אוצרות" פוגשים את המשוררת אלישבע, הוקר החסידות יצחק אלפסי ואיש־הפולקלור עמנואל אולסוונגר.

הוא כתב על המספרים יהודה בורלא ודבורה בארון, סקר את ספריהם של דוד בן־גוריון ויצחק בן־צבי, והעריך את אישיותו של נתן בירנבוים. הרי שורות־פתיחה ממסות: „נפעם ונסער התהלך כל הימים ובליבו כיסופים למשהו שמים. נפשו נשרפה מכמיהה לנעלה ונשגב. והוא תעה תמיד בעולם הרעיונות, עבר גילגולי אמונות והשקפות ונאבק בהיפרשיה הבלתי נלאים אחרי האמת המוחלטת".

אנו קוראים בספר הערכה על הרב נפתלי־צבי־יהודה ברלין, הנצי"ב מוולוז'ין, מגדולי התורה בדורו, מחבר „העמק דבר", „העמק שאלה", „משיב דבר" ועוד, כשהוא סוקר בהרחבה תוכן ספריו ודעותיו. הכותב מסתייע בשיר „המתמיד" של ביאליק, גם בקטעים שנגנו המשורר, לציבוב דמותו של ראש־הישיבה האדיר מוולוז'ין. ובאותו סדרה של אות ריי"ש באים דברים נלבבים על רבי שמואל ביאלובלוצקי, העילוי מוולוזשק, שבאחרית ימיו היה מרצה לתלמוד באוניברסיטה בר־אילן, ומאוסף מחקריו התלמודיים מושפע אוצר של בקיאות רבה ובינה בעמיקה ובקורת.

ברשימתו של החוקר יהושע גוטמאן, מחבר „הספרות היהודית ההלניסטית", שזכה בפרס ביאליק, יש צירוף של ביוגרפיה והערכה. והדברי על ר' מתתיהו־יחזקאל גוטמאן, מחבר מונוגרפיות בעניני החסידות, כתובים בחיבה: „הוא אחד המעטים שגדל בתוך החסידות, חי אותה בכל רמ"ח אבריו ורוחה ור"ה גידיו ספוגים בו, מבצאצי הבעל־שם־טוב. לשונו עסיסית והסברתו ערבה".

הוא כתב כמובן על המשוררים המספרים יעקב גלשטיין, לאה גולדברג, אורי־ניסן גנסין ושמשון גינזבורג. אבל לא פסח על הרודיו ופיוטיו של מרדכי גוספריד, שבשנותיו האחרונות התגורר בתל־אביב. הכותב, שהכירו עוד בווינה, מציג אותו: „בהופעתו החיצונית, בלבושו הציורי, בעניבת־האמנים הגדולה לצוארו, במעיל־הקטיפה, בבלוריית היהלים השמנה שהעטירה את ראשו, ובחוברות הרזות שירה־ופרוזה שהיו נושרות מכיסי בגדו, הוא ייצג בחוצות וינה את איש הבוהמיין הספרותי־טיפוסי. כשהלוכד המיוחד אומר כולו רחבות של החוגג ורוצה עולם. רשימה ביבליוגרפית של חוברותיו מונה מאה וחמישים יחידות".

הוא כתב על ר' דוד הנגיד, נכדו של הרמב"ם, ראש קהלות ישראל במצרים. סוריה וארץ־ישראל לפני שבע מאות שנה, מחבר מדרשים לתורה ולפרקי־אבות. הוא כתב על ר' בנימין דה־פריס, מחנך וחוקר בן ימינו, בן יהדות הולאנד ותושב ותיק בתל־אביב, מרצה בבר־אילן ובאוניברסיטה תל־אביב ומחבר ספרי־מחקר בספרות התלמודית. יש בספר סקירה על החיבור „תוספות רי"ד" לרבי ישעיה דטראני, מן הראשונים, מבאר ופוסק מובהק. והוא גם משרטט קווים לעבודתו העתונאית של יוסף הפסמן ולשיריו העממיים.

במאמר על ר' אברהם־משה לונץ, מחלוצי מחקר ארץ־ישראל וירושלים, הוא מעריך חיבוריו הרבים. ורשימתו על מרדכי ליפסון, בעל „מדור דורי", נפתחת בשורות אלה: „איש־עט מעולה, שחפר והפך כל ימיו עפרות־זהב ואבני־חן במכמני ספרותנו ולשוננו והעלה מטמוני־פנינים שלא יסולאו בפז. היה פובליציסט ואב־קרבות במאמרי־הפולמוס שלו, עורך עתונים, לוטש ניבים וצירופי־לשון במחקריו הבלשניים, ומאסף ומנפה אוצרות פולקלור בנוסח משובח".

ברשימתו על המשורר יצחק למדן עוסקת בפואימה הדרמטית „מסדה" של מסליה, ובספרי־השירה ב„רתמה הכישלשתי" וב„מעלה עקרבים". הוא גם כתב על שמואל־חיים לנדוי, הוגה רעיון תורה־ועבודה ומראשי חבורת מגשימו: „אישיות מגשיבה שמיזגה חריפות שכלית, אמונה תמימה והעזה רבה. למדן והוגה־דעות בעניני הציונות הדתית. הניף דגל המדיר הקדוש במחשבה ובהגשמה".

יש לו עניין בפירושיו לתורה של רבנו מיוחס ברי אליהו, מבאר ומדקדק, שסוקר את ספרו שיצא על־פי כתב־יד עתיק, והוא כתב על סופרי דורנו פ. לחובר ויוסף ליכטנבוים, א. ליסיצקי ויעקב פיכמן. בהערכה רשם את דבריו על ר' שמואל ק. מירסקי חוקר ספרי ראשונים ומהדיר חיבורים של פוסקים ופרשנים עם הערותיו, והסופר בעל ראייה ותבונה.

מעריך בהרחבה את נחום סוקולוב, איש האשכולות, אמן הדיוקן, פובליציסט ומסאי, ליד מנהיגותו בציונות. בכתבו על נחום סלושץ, חוקר־תייר רב־צדדי, הוא מקדים: „מעוף במרחב וכוח־דחף להעפלה בלתי פוסקת הם מסימניו המובהקים. אין דרכו להכניס צווארו בעול בענף מדעי אחד, אלא דומה הוא לדבורה הנפה מפרח לפרח, מוצצת עסיסיהם ומרקחת מהם את דבשה. הוא סייר כשרונו בתולדות ישראל ובקורות הספרות העברית העתיקה והחדשה, בארכיאולוגיה, בהיור וחקירת שבטים יהודים נידחים.

בדבריו על משה סמילנסקי מעריך תוגה־מוסה שכתב סיפורים מחיי הערבים, את מחבר „משפחות האדמה", מראשוני המתיישבים ואת איש הציבור שעמד בראש התאחדות האיכרים. ובבין היותיקים מעלה את דמותו של א. ר. מלאכי, יליד ירושלים וחוקר קורות יישובה בין החומות ומחוץ לחומות. פירסם מאמרים רבים על ראשוני העתונים בירושלים.

בשתי רשימות הוא מעריך את הרב שמעון הלוי גליקסברג, רבה של אודיסה ובשנותיו האחרונות תושב תל־אביב, למדן, דרשן וסופר, כחבר הספר „הדרשה בישראל"; ואת בנו הצייר חיים גליקסברג, אמן וסופר נודע. בדבריו על משה קראסניאנסקי, בעל הכינוי סמבטיון, מעריך את מחברו על הרומאן „החלק השישי של העולם", אחד־עשר כרכים, מחסידי סקוויר. שדר בשנותיו האחרונות בבני־ברק. עם ספרו נאמר: „זה סיפור רחב פעלים התרחשויות, עצום־תנופה וגדול־יריעה, בחיי היהודים בברית־המועצות. הרבה חומר היסטורי, פולקלוריסטי וביוגראפי מקופל בפרקי הספר".

בסקירה מפורטת דן בחיבוריו של ר' יעקב רייפמן, מראשוני חקר חכמת ישראל במאה הקודמת, שהרבה לעסוק בבאורי אבן־עזרא למקרא. ברשימתו על אליעזר־אלתר שהראי, עתונאי דתי־לאומי חריף־מבע ומחבר מונוגרפיות על אישים וישובים, באמר: „סופר רב־כשרון היה. בעמקות, בהסברה ובסגנון מקורי היה דן בשאלות היום. חיבר מחקרים עיוניים בשדה הלכה, אגדה ומוסר. רוב דבריו מפוזרים עדיין בכתבי־עת שונים".

בהרחבה הוא כותב על יצירתו המגוונת של אליעזר שטיינמאן, בספר ובמאי, מבקר ספרותי ופובליציסט, חוקר חסידות ודברי חז"ל, בעל „באר החסידות" בעשרה כרכים ו„באר התלמוד" בארבעה כרכים. ברשימתו על יצחק שטייברג, ההוגה סוציאליסטי שומר־מצוות, קומיסאר המשפטים הראשון בממשלת לנין במוסקוה, הוא מציין אמונתו ומידותיו, הגותו בעל־פה ובכתב.

הוא גם כתב על סופרים ממוצא יהודי שכתבו בלשונות־לעז, כגון פראנץ קאפקה, בוריס פאסטרנאק, אליה ארנבורג ואחרים.

זו כתיבה בידע רב של סופר הלך בעולמה של ספרות, בעניין רב־צדדי בכל מה שמתפרסם, ברוח חיובית ובלשון ספרותית היה הקריאה בשני הכרכים היא פגישה עם סופרים ומחברים מרובים, עיון בתוכן ספריהם והערכת סיכם ורמתם.

מאלזוס עד ירושלים

(לדמותו של פרופ' אנדרה נהר)

מאת ד"ר יוחנן כהן־ישר

אנדרה נהר נולד בשנת 1914 בעיירה קטנה וציורית שבחבל אלזס. איזור זה השרה חכמה מיוחדת ל־הגנה הדיעות, כי הוא שוכן בגבול־המריבות שבין צרפת וגרמניה, ומי שנולד שם, חוי את הטרגדיה של הקרע בין שתי תרבויות והניתוק מן המולדת האהובה — ליבו מוכשר להבין את גורלו התורג של עם ישראל. בנוסף על כך, ההפתחה בקרב יהודי אלזס מסורת מקורית מתוך דביקות תמימה בשורשי־היהדות. האמנציפציה וההתבוללה כרסמו מאוחר יחסית בעקרונות אלה.

מלומדי ישיבת מונטרה

יש להבין שבעיית העימות הצרפתי־גרמני הדאיגה במיוחד את א. נהר, כי כבר בנעוריו התמסר לימוד מקביל של תרבות שתי האומות גם יחד. את חוק לימודיו באוניברסיטה סיים בהתמחות בלשון ובספרות גרמניות (מנקודת ראות צרפתית). אולם צד זה של השכלתו לא האפיל במאומה על לימודיו היהודיים לפי מיטב הדפוסים המסורתיים בחדר ובישיבה. אביו, שהיה תלמיד חכם מובהק, הכניס אותו להיכל של לימודי־קודש. כמו כן, למד א. נהר אצל רבנים מקומיים כגון הרב דרום לוי והרב רוברג בראונשויג. עיקר חוכמתו ינק מראשי־הישיבה שבמונטרה שבשוויצריה על שפת אגם ז'נבה. כידוע, היתה ישיבה זו מקום גלותם של חכמים מופלגים, שהשפיעו על התפתחותו הרוחנית של דור שלם; זכות מיוחדת היא לו, לפרופ' נהר, שהכיר אותם אישית ולמד במחיצתם. נזכיר כאן במיוחד את הרב א. בוטשקו ואת הרב י. ב. ווינברג.

בנוסף ללימודי־קודש נמרצים ולימודי־חול מעמיקים, הקדיש המחבר את רוב זמנו הפנוי למוזיקה, ואף כתב בנעוריו מאמרי־ביקורת אחדים בנושא זה. עובדה היא, שבכתביו העיקריים, מרגיש הקורא שאזניו קשובות להרמוניה שבעולם, ושנפשו סובלת מכל נימה צורמת.

בשנות השואה

האיזון העדין בין כל שתי התעצמות אלה הופר באופן מכריע בימי־השואה. א. נהר הסתתר עם בני משפחתו בכפר קטן במרכז צרפת, הקרוי בפיהם „מחנַיים", ושם נצלו כולם בנס מטריקות המשטרה. ממקום המחבוא, בחיק הטבע, צמחו מחשבות נוגות ומעמיקות על דרכי אנוש ויחודה של האומה הישראלית.

ואמנם התגבר המחבר על עוגמת נפשו ועצר כוח לקראת המאבקים הצפויים עם פרוץ המשבר של גילוי ממדיה האמיתיים של השואה ועם עלות השחר המפוקפק על תקומת־עמנו. מיד אחרי השחרור, נרתם נהר ללא היסוס למלאכת השיקום הרוחני: הוא ניסה להסביר את הבלתי ניתן להסביר מתוך תנופה קיומית שבאה לחפות על עיגוי־ההגיון ודכאון הלב. הוא מצא מלים והשכיל לפחד את הנוער היהודי בצרפת, שירים ראש ויפעל למען עתיד שונה בהכלה השיגוי בהריסות העבר.

מרכז ללימודי היהדות בשטראסבורג

בשנים הראשונות אחרי המלחמה, לימד א. נהר גרמנית, אולם לא התכוון להמשיך בכיוון זה. הוא שינה את נושא עבודת־דוקטוראת שלו וחתר להכניס לאוניברסיטה את מקצועות היהדות. כידוע, התנכרו המשכילים הלא יהודיים למקור היהודי של תרבותם, ובני עמנו, שהתבוללו, הלכו בעקבותיהם. בבקרה הטוב ביותר, הסתפקו בלימוד התנ"ך (המכונה בפיהם „ברית ישנה") ובחקר המגילות הגנוזות, שהיה אז באפנה. התלמוד, הפילוסופיה היהודית הקלאסית, הספרות העברית החדשה היו בחוגים אלה בבחינת „ארצות לא ידועות" („טרה אינקוגניטה" בלע"ז). כמעט שום איש לא ידע שהשפה העברית חזרה לתחייה, שממשיכים בני־אדם חיים ליצור בשפה זו. על מנת לזכות בהרשאה רשמית ללמד עניינים אלה באוניברסיטה הצרפתית, השלים א. נהר את עבודת הדוקטוראת שלו, ואחר־כך ייסד מכון להוראת השפה העברית שסיפק שיעורים והסברות למחקר בכל תחומי היהדות מתקופת התנ"ך עד ימינו אנו. העיר שטרסבורג („סטרזבורג" לפי המבטא הצרפתי) הפכה למרכז ראשון במעלה ללימודי היהדות. פרופ. נהר ניהל את המכון עד פרישתו המוקדמת לגמלאות בשנת 1974. הלימודים שהתקיימו באותה מסגרת, הספרייה העשירה שנוסדה במקום, הביקורים התכופים של סופרים וחוקרים דגולים כגון ש. עגנון וח. הזז, תרמו רבות להרים את קרנה של התרבות העברית החייה בתפוצות הגולה. בנוסף על מחקריו של פרופ' נהר עצמו, פורסמו ספרים חשובים באותה אכסניה.

ישיבת קבע בירושלים

אחרי שפרש מעבודתו הפעילה באוניברסיטה, עלה פרופ' נהר לירושלים, השתקע בה לצמיתות יחד עם רעייתו, וממשיך כאן את מפעלו הספרותי המדעי.

אולם לא רק בתחום האקדמי הצטיין א. נהר. הוא השקיע מאמץ עצום בתיקון מעוות שהכתים את הקהילה היהודית באלזס. במשך יותר ממאה שנים, נהרו אל חבל ארץ זה פליטים יהודיים רבים ממזרח אירופה, ולא נתקבלו תמיד בסבר פנים יפות. הסיבה לכך היא שיהודי אלזס שאפו להתבוללות ולזיקי התרבות הצרפתית, ואילו היהודים מן המזרח פנו עורף לערכים המטובבים ביותר במערב, כגון נימוסים יפים, לשון צחה (גרמנית או צרפתית לפי כללי הדקדוק), בגדי אופנה, נקיון הגוף, הגינות במסחר וכו'. ה„פולאקים" הזכירו בלי משים ליהודי אלזס שבכיסתם לחברה המערבית אינגה מקדמת דגן ושיהודי שטרע מדי פעם בין אהוזה לאמית בקרב הגויים ובין הסולידריות של כל בני ברית שבעולם. אביו של נהר ניסה ללא הצלחה רבה להלחם בנטייתם של יהודי אלזס להתנכר לאחיהם מפולין, ופעל נמרצות כדי לגשר בין יהודי צרפת המתבוללים ובין המהגרים, ששמרו על זהותם המסורתית בסגנון כשונה. אבל השואה שמה קץ לכל המאבקים האלה, וכרכה בכריכה אחת את גורלם של כל היהודים באירופה, בלי להתחשב במוצאם ובנימוסיהם. הנה, חזרה ההדבנות לקלוט בצרפת גל של יהודים שנעקרו ממקום מושבם העתיק, הלא הם יהודי אלג'יריה. הפעם, לא חזרו יהודי אלזס על טעותם מן הדורות הקודמים, וקיבלו את אחיהם המגורשים בזרועות פתוחות. א. נהר ורעייתו עמדו בפרץ ועשו כל מה שלאל ידם כדי לשקם את ההריסות החברתיות שנבעו מגירוש צפון אפריקה.

כשעלה ארצה, לא התכוון פרופ' נהר להגשים משאלה אישית בלבד, אלא לתת משמעות מוחשית וחיה

(סוף בעמוד 8)

המנהג מהו?

הרב אביגדור ארנא

כאשר באים לתאר מנהגי ישראל, יש להגדיר תחילה, מה הוא „מנהג". חייו של יהודי מוסדרים על ידי מצוות התורה, זו שבכתב וזו שבעל־פה, ואלה המצוות מסודרות. אבל בדומה לחוק המדינה, הזקוק להוראות ביצוע כדי שאפשר יהיה להפעיל אותו למעשה בחיי יום־יום, כך דרושה למצוות הדרכה, איך לקיים אותן ואיזו צורה לתת להן בחיי המעשה. הדרכה זאת נותן לנו המנהג, הרי זה אחד התפקידים הרבים שלמנהג בישראל.

מנהגי ישראל כוללים את כל הצדדים של תורה, עבודה וגמילות־חסדים. יסודותיו של עולם היהודי. בתורה: מתי ללמוד ומתי לא ללמוד, באיזו צורה ובאיזה ניגון ללמוד, ומה ללמוד באירועים רחיים או באירועים של חיי יום־יום. בעבודה: הם קובעים את זמני התפילות, צורתן החיצונית וניסוחן, את דרך הגשתן — על־ידי שליח־ציבור או על־ידי כל הקהל, את קביעת התפילות וסדרן בציבור, בבית־הכנסת ולהתפלל ביחידות בביתו, אם לקרוא בתורה, מה לקרוא, מתי לקרוא ואיך לחלק את הקריאה. ובתחום גמילות־חסד מתחילים המנהגים מלידת אדם בישראל, ואפילו לפני שנולד. נמשכים דרך הכנסתו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה, בר המצווה, האירוסים והנשואים, עד שהוא עוזב חיים לכל חי. הם מקיימים בחיי החברה את ההשתתפות של כל פרט בשמחותיו של הזולת, ובנשיאת דאגותיו ועולו של הנתון בדאגה והסובל, עד לגמילות־חסד של אמת עם הנפטר. בכל תחומי החיים אנו מתחשבים וצריכים להתחשב בקיום המנהגים, ואפילו לגבי דיני אסור והיתר — סימני העופות הטהורים המותרים לאכילה נמנים במפורש (חולין פרק ג', משנה ו), אבל למעשה מותרים לנו לאכילה רק אותם העופות, שיש „מנהג המקום" מפורש לאכול אותם. וכן אנו מוצאים בפסח, שיש מאכלים, שעל־פי מנהג עדה אחת אסור לאכול אותם מחשש שיחליפו אותם בחמץ, בזמן שעדה אחרת אינה חוששת, לכן אנשי עדה זו נוהגים לאכול אותם בפסח, ואנשי עדה אחרת נמנעים מאכילתם.

לא קל למצוא הגדרה מדויקת, מנהג מהו — ולפעמים קשה למצוא את הקו המפריד בין מצווה ומנהג. אפשר, אולי, לקבוע שהמצווה — כוח מחייב לה בכל תפוצות ישראל ובכל העדות, והמנהג לעומתה, קשור לרוב במקום מסויים או בעדה מסויימת. אבל אנו מוצאים גם מנהגים, שפשטו בכל עם ישראל, כדוגמה המנהג להעמיד „כסא של אליהו" בשעת ברית־מילה. כסימן היכר חיצוני, אם לפנינו מנהג או מצווה, יכול לשמש, אם מברכים על העשיה הנדרשת או לאו. על מצוות, גם מדרבנן, אנו מברכים; לא כן על מנהג, ראה רמב"ם, הלכות, פ"א הל' טז. אך גם כאן יש יוצאים מן הכלל. קריאת ההלל בראש־חודש היא מנהג, ובכל זאת מברכים עליה ברוב רובן של קהילות אשכנז, ואילו על חיבוט הערבות בהושענא־רבה אין מברכים בשום מקום, אף־על־פי שהוא מנהג נביאים.

יש בין המנהגים כאלה שחשיבותם גדולה עד שאמרו „מנהג מבטל הלכה" ו„מנהג ישראל תורה הוא". אבל גם אם הכוח המחייב אינו שוה בכל המנהגים, רבה חשיבותם כדי להכיר את אופי העדה הנוהגת על־פיהם, ואפילו כשמדובר „רק" במנהגי אכילה ושתייה, או במנהגים באשר ללבוש שלובשים באירוע מסויים, כלומר במנהגים שאינם קשורים דווקא עם קיום המצוות.

באמור יש למנהג כוח מחייב, לפעמים מוגבל לגבי מקום, או לגבי קהילה או לגבי עדה, ולפעמים יש לגבי מי שעזב את מקומו ואת מסגרת קהילתו. כוח מחייב זה תלוי במידה מרובה במקורו של המנהג עצמו. כפי ששמו מעיד עליו, תלוי המנהג בזמן, שהרי נוהגים אותו. אבל מה גרם לו שינהיגו אותו? לפעמים הנהיג איש צדיק לעצמו כנהג חסידות, ומנהג יחיד זה נתחבב גם על בני סביבתו, והם קבלוהו על עצמם, הוא התמשש לחוג רחב יותר עד שנעשה „מנהג המקום". ויש שהקהל מצדו הנהיג בעצמו הנהגה טובה שנשתרשה, וגם קבלה אישורה מצד החכם. ויש שלשם ציון יום פורענות או ציון הצלה בדרך נס קבלו וקבעו יום צום או „פורים" מקומי כמנהג לדורות.

לפעמים גם השפיעה, בלי שישימו לב לכך, הסביבה הלא־יהודית את השפעתה, ובקרב היהודים התחילו להתמשש נהגים שהיו זרים לרוח היהדות. אף היו אנשים שעשו מה שעשו מכוח אמונות טפילות. ועם זאת חשבו שבידם מנהג שחייבים לשמור. גם היו מקרים שקיבלו מסורה נכונה, אבל טעו בפירושה או המסורת נשתבשה בתרבות הזמן. ואכן, כאשר אפשר לגלות ולקבוע בוודאות את המקור הזר או את השיבוש שבמסורת, מובן שאין לשמר „מנהג" כזה אלא מותר לבטל מה שצריך לבטל, ואפילו מצווה לעקור נטע זר.

אם נזהיר לנו, שראשיתו של מנהג בהררי קודש יסודה. ואם יש לנו רשות לבטלו? עקרונית אנו אומרים „אין בית־דין יכול לבטל דברי בית־דין חבירו עד שיהיה גדול ממנו בחכמה ובמנין" (עדויות פרק א, משנה ה) גם ביחס למנהג, והוא כאשר מדובר בציבור. ואילו אדם בודד העוזב את מקומו ומתחשב לקהילה במקום מגורים חדש, כפוף למנהגה שלה.

ושונה המצב כאשר קהילה שלמה עוזבת את מקומה, מרצונה או תחת לחץ של גירוש או של רדיפות — דבר שקרה לא אחת בימים קודמים וגם בדורנו — ומתיישבת במקום חדש שאין בו מנהג, בלהם אותם המנהגים שנהגו במקומם נשארים מנהגיהם ומחייבים אותם גם כאן? או שמא חופשים הם לבחור לעצמם מתוך המסורת מה שנראה להם, ולבטל את השאר?

אמרנו, שבודד המגיע למקום חדש כפוף למנהגה של קהילתו החדשה. הנה, אך טבעי הוא, שאחרי שנקלט בסביבה החדשה, ואנשים נוספים ממקום מגוריו הישן מגיעים אליה, ואולי אפילו בעזרתו וביוזמתו, ויחד ניגשים לייסד מניין קבוע, או אף בית־כנסת לפי מנהג המקום שיצאו משם ולא כמנהג אנשי המקום. הרבה קהילות נוסדו בדרך זו בכל הזמנים, ובמיוחד בארץ־ישראל ובירושלים, ובמנהגים שהביאו אתם שמרו מהגרים ועולים לא רק על הסדר הכללי של התפילות ועל ניסוחן המיוחד, אלא גם הניגון המקובל עליהם נחשב לחלק מן התפילה. וגדולי תורה, בהתנגדם לשינוי מנהג שירותיים, דרשו בפירוש לשמור גם על הניגון המקובל כחלק מן המסורת, האם נכון הם עושים, או שמא עליהם לקבל בכל את מנהגי המקום שאליו באו?

קשה ליתן תשובות לשאלות אלה, כי לרוב נקבעת התשובות — בידי המציאות, בכוח הרצון של הבודד או הקהילה הנעקרים ממקומם, בכוח הרצון ובאקלים הרוחני של המקום שאליו הם נקלטים ובגורמים נוספים רבים.

מכל מקום, מטרתו של „ילקוט מנהגים" זה איננה לתת תשובות עיוניות לשאלות אלה, אבל מטרתו היא להכיר לקורא, ובמיוחד למורה הדתי, ממנהגיהם של שבטי ישראל נוספים, בנוסף על אלה שהוכרנו לו בילקוטנו הראשון, שיצא בשנת תשכ"ה.

(מהקדמה „ילקוט המנהגים", חלק שני, הדן במנהגי עדות אשכנז, שיצא לאור ע"י אגף החינוך הדתי).

פרשת השבוע

תולדות

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם־כן למה זה אנכי (כה—כב)

רבקה עברה שרק ילד את בקרבה, וכיון שראתה שכשהיא עוברת על־פתחי בית המדרש יעקב מפרכס לצאת, וכשהיא עוברת על־פתחי ע"ז עשו מפרכס לצאת — שאלה: „אם־כן למה זה „אנוכי"? — כלומר: למה זה שאדם אומר על עצמו „אנוכי" — אני בוחר ברצוני במה שאני רוצה, הרי כאן רואה שעוד לא יצא הולד כך ופעם אחרת! [illegible] התשובה? השיבו לה: שני גוים בבטנך — אחד בוחר בטוב ואחד ברע (על־פי אוהב ישראל).

*

שני גוים בבטנך (כה—כג)

באפוקי יהודה (דרוש לב) מפרש את הכתוב (תהלים כ"ד) מי זה מלך הכבוד. מי הוא מלך הכבוד"... כי ההנהגה נסית, חוץ לדרך הטבע, נקרא „ה'" — שהכל רואים ויודעים שהוא מעשה ה'; אבל ההנהגה הטבעית — הגם שהקב"ה מנהיג הטבע — מכל מקום יען הוא נסתר, תבונה בשם „הוא" (לשון נסתר). וכבר אמרו דברי חז"ל (ע"ז כב:) הרי עשו על אשת־איש, והולד ממנה מה זר, דין הוא שלא תתעבר, עולם כמנהגו נוהג; אבל לעשו גם, שלא בדרך הטבע, לא [illegible] אלא לדבר מצוה, והוה [illegible] בדרך נס, שלא עפ"י הטבע ולכן כשהתרוצצו הבנים בקרבה וכשעברה דרך ע"ז עשו מפרכס לצאת, וראתה שהתעברה מרשע — שאלה: „אם־כן למה „זה אנוכי"? למה נתעברתי בדרך של „זה" — ההנהגה נסית השיבו לה: „שני גוים בבטנך" — שנים נבראו, [illegible]

*

הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי (כז—ב)

נותן לפרש: „הנה נא זקנתי" — הננו מחזיק את עצמו לזקן כי דרך צדיקים לחזור בתשובה, שאם לא [illegible] — אף ש„לא ידעתי יום מותי" ולא ברשעים, [illegible] הם צעירים, ויש להם זמן לשוב בתשובה, ורק באשר מגיע זמנם הם מרגישים שהם זקנים. [illegible] לשוב על חטאיו (קרבן אשר)

*

ועשה לי מטעמים... ואכלה בעבור תברכך נפשי (כז—ד)

יצחק אמר: „ואכלה בעבור תברכך נפשי", ורבקה אמרה „ואכלה ואברככה" (ז); כי לשון „בעבור" מורה שלא היה לו דבר לאכול, רק כדי שילחך הברכה. [illegible] (מחזה אברהם).

*

וילך עשו השדה (כז—ה)

יצחק אמר לו: „צא השדה" ולמה לא נאמר כאן; ויצא השדה, אלא הלך? כי אדם שעיקר דירתו בביתו ובמקום [illegible] הרי התנועה מן הבית לשדה [illegible] יציאה. אבל עשו, שהיה איש שדה, ושם היו כל עסקיו — אין התנועה אל השדה נקראת יציאה, רק הליכה, לכן נאמר: וילך השדה (הכתב והקבלה).

*

ויאמר יעקב אל אביו אנכי עשו בכורך (כז—יט)

במדרש: אנוכי עתיד לקבל י' דברות, עשו בכורך. [illegible] (ר' שלמה קלוגר).

ליקט שלמה יהלומי

מגבעתי

מאת מאני לייב

העניקת לי בשפע מלא שנים שבעות.
עטרת הזקנה - שער נאה. מכסיף,
ראיה של אילה - שסבבי יקיף
סביבתי זו דקודי הזכרונות: —

בקעה ומצולות. בהן עברו מרכבותי
משמרת חיי ומות חמה וזיו -
אל צהר ימי חרפי אחרי בו האסיף,
עת גלגל־בצורב תקפיא את זהר הלאותי

בקשניו עלי מכחי קטני יום־יום. —
תוחשת־עדות בהתהלכי על אדמתך,
כי כל אשר עמדה לי זכותך;

בשמש שידך תוביל אל תוך היום. —
כן גם זרועך חזקה בנפש תינוקה
להרים ולהלל אותך מן הגבעה.

(מאידיש: מרדכי סבר)

שיחה עם המשורר שלום כתב

על גדות הנהריים

מאת נעמי גוטקינד

אבוי, ארץ הנהריים!
אבוי, ארץ התמר הגפן והמים!
זאת הגית ובתוכבי אימה!
ואת בפחזי בניך / מה ימריות הגאה?
ואת, במולידה בהה / בכוי ידיה /
למניבה לנקב / על תמותה — / מחיר!
(לזכר תשעת הרוגי מלכות שנתלו בעירק
בעלות שחור של יום ב־27.1.1969).

„מעשה שהיה באחד הקונגרסים הציוניים העולמיים, כאשר הציג אחד הנואמים את העולים מארצות ערב שהגיעו לישראל, ואמר: כל יהדות המזרח — לא רופא ולא מדען... קם אחד הנוכחים, דודי, יוצא עירק, והעיר: הנה רק ממשפחתי עלו שבעה רופאים..."

סיפור זה שמענו השבוע מפי שלום כתב, אחד המשוררים המעניינים ביותר החיים עמנו היום. משורר הידוע בלבנון ובעירק, בכפרי המשולש בארץ, ובחוגים הספרותיים של מצרים, משורר דו לשוני, ששני קבצי שיריו הראשונים הופיעו בערבית וזיכוהו בתואר חלוץ חדשני השירה הערבית המודרנית, ואילו קבצי שיריו העבריים, לאחר ששהו במגירתו עשרים שנה — יוצאים לאור עתה, בשנות השבעים.

שני קבצי שירה

על שלום כתב אין מרבים לכתוב מבקרי הספרות שלנו. חבל. שני קבצי שיריו העבריים „לא רש מאודי" (1972) ו„על גדות הנהריים" (1973) בהוצאת עקד, מוכיחים בשלות ויכולת תימצות מפתיעים אצל משורר שהוא כאילו פנים חדשות בספרותנו. ורק כאשר מתגלה כי „הפנים החדשות" שייכות למשורר בוגר בעל עמדה מוכרת בשירה הערבית מזה שלושים שנה שכתב שנים רבות גם עברית — בטרם הוציא ספר ראשון, תובן התופעה. ייחודו הוא גם תוכנו: הווי, פולקלור, תחושת שלום עמוקה של בן קהילת בבל על מסורותיה שהם בני אלפיים וחמש מאות שנה ועד הפרעות, התליות, הציונות המחתרתית ועליית המבצעים „עזרא ונחמיה" — בדורנו.

את האנקדוטה אשר הבאנו בראש הרשימה לא סיפר לנו כתב במרירות. אדרבא, המשורר שהוא גם מחנך ותיק והיום מפקח מטעם משרד החינוך הוא איש בהיר מבט והשקפת עולם, אדם אופטימי שהגיע לביטוי עצמי בגיל צעיר מאוד וכהרבה אנשים מוכשרים מלידה ומתורשה, ניחן בבטחון עצמי שליו, לא מופגן, כמעט נטול היסטוליס. רק כאשר נוגעת השיחה בנסיונותיו כמורה ומנהל בתי ספר במעברות העולים ובעיירות הפיתוח בנגב בשנות ה־50 וה־60, או כשהוא מספר על קשייו להתקבל בעולם הספר שלנו, כמשורר יוצא עירק, נחשפות כמה מן העכבות והאפליות שנתנסה בהן בישראל.

קשר תולדותי עמוק

שיריו של שלום כתב רוויים תחושה עמוקה של קשר היסטורי לעברה של יהדות בבל ומתאים לכן להתחיל את ספורנו עליו בייחוס אבותיו. מצד אמו הוא נצר למשפחת פועלים, משפחה של רבנים ולמדנים בנגלה ובנסתר. על אחד מהם, חכם אליהו מעלם רחמים, סבו, כתב בספר „על גדות הנהריים": „לסבי היה שיר / והגוע אי עמי / חיי".

„חכמי בבל ידועים בצניעותם" מסביר שלום כתב „הם לא פרסמו ולא התפרסמו. דוגמא לכך במקרה של סבי שלא השאיר מילה מודפסת אחרי מותו, אבל בשולי הספרים שבספרייתו מצאתי הרבה מחידושיו והערותיו".

מצד אביו כתב הוא בן משכילים מערבים סימוסים למעמד הביניים של יהדות עירק „סבא מצד אבי היה חלפן וידע צרפתית ואנגלית עוד בימים החשוכים של עירק. בראשית המאה אבי הכנות היה מתורגמן של גנרל מוד, מכובשי עירק ודיבר שבע שפות. שלושים שנה היה פקיד בכיר של בית המלוכה העירקי עד לפיטוריו עם קום המדינה.

למרות מעמדו היה ציוני בלב ונפש. כשהייתי כבן ארבע, ארזנו את המטלטלים והגענו לשדה התעופה וכמעט עלינו למטוס, כשגילו שאבא פקיד בכיר והחזירו אותנו. בפעם השניה כבעם נאסר על נסיונו לעזוב את המדינה. גם אני, אגב, ניסיתי פעמים לברוח בעזרת תנועת „החלוץ" הציונית המחתרתית, ונכשלתי".

בפרברי בגדד

כזה היה הבית בו נולד בשנת 1931 שלום כתב. הוא גדל בתנאי רווחה. בית הוריו היה מוקף גן ענקי ופרדס בפרברים האמידים של בגדד. מגן הילדים ועד גמר התיכון למד ב„אליאנס", בילדותו דיבר ארבע שפות (אנגלית, צרפתית, עברית וערבית).

„הייתי תולעת ספרים כלידה" הוא אומר בחיוך ובעברית הבהירה ויפת המבטא האופיינית לו „בלעתי ספרות ילדים בערבית. הייתי מנוי על כמה עתוני ילדים ונוער, הקמתי לי ספריה פרטית שהכילה כמה מאות ספרים ובגיל „בר מצווה" הצטרפתי ל„חלוץ" בהסכמתם הנלהבת של הורי שהרשו לי להפוך את ביתנו וגננו לבית התנועה. כלפי חוץ הייתי בן טיפוסי של מעמד האינטליגנציה העירקית וכמעט הצטרפתי למשלחת פיסל ה־2 שנסע להתחנך באנגליה".

נער משורר

תחיית תנועת הנוער המחתרתית, הספרים שקרא והחיים האינטנסיביים שניהל הביאוהו בגיל זה לכתוב יומן. לאט לאט הפכו רשימותיו לפרוזה שירית, והוא החל לגבש סגנון מיוחד בהשפעת המשוררים הבוצריים הלבנוניים כמיכאל נעימה או ג'ובראן חליל ג'ובראן שהוסיפו לשבירת מסגרות הפיוט הקלאסי שהשתמרו בשירה הערבית מאות שנים והיו עטופות בהילה של קדושה ומסורת. בגיל 16 העיז כתב לשלוח שיר לעתון יומי „אל חואתר" והשיר פורסם מיד. מאז החל לשלוח לכל כתבי העת בעירק, בלבנון ובמצרים ונעשה מפורסם בשמו הספרותי סאלם אל כתב. בן שבע עשרה וחצי נתנו לו הוריו מימון כספי להוציא ספר שירה ראשון: פמליות המחסור. הספר נדפס בלבנון ונמכר בכל ארצות ערב. עשרות מאמרים נכתבו על הנער המשורר בשל חדשנותו והעזתו בשירה. הוא כתב ללא משקל, ללא חרוז, ברוח השירה הסימבוליסטית הצרפתית על נושאים כלל אנושיים ועשה בכך רושם עז. איש לא חשד ביהדותו. רק פעם אחת כתב עליו מבקר עירקי בארס: „קולו של המשורר בשיר „אל אלקים" נשמע כתפילה בבית־כנ"ס ואילו חבריו סיפרו כי באוניברסיטה בגלל מתווכחים הסטודנטים האם סאלם אינו בעצם שלום...

„לו ידעו שאני יהודי ודאי הייתי נאסר על הבקורת החברתית שהבעתי בשירי" הוא מסביר. כאן המפתח לחיים הכפולים של יהדות בבל. למרות השכלתם ועושרם היו מוקפים עוינות מעיקה ששיאה בפוגרום של המרד הפאשיסטי של ראשיד עלי ב־1941 (תליית יהודים בעירק הנעשית עד ימינו ועד תלייתו של היהודי ההולנדי השבוע — היא המשך ישיר לכך).

גולה ללא טמיעה

אומר כתב: „כברוב הגלויות גם אנחנו ישבנו איש תחת גפנו ותחת תאנתו על הר געש. היו בינינו סנטורים, מליונרים, רופאים, חכמים, פקידים בכירים ואנשים מרכזיים בתרבות ובכלכלה, אבל במשך אלפיים וחמש מאות שנה קיום הקהילה לא היו תופעות של טמיעה. אפילו המשכילים והעשירים כשכבר לא שמרו תרי"ג מצוות עדיין התפללו בשבתות וחגים ושמרו שבת וכשרות. היו יוצאי דופן, כמה קומוניסטים, כמה לאומנים, כמה שחיפשו באולתם בירידה לסין, להודו, לאנגליה, עד היום חיים בעירק כמה מאות יהודים עשירים — אבל הרוב כמה לציון. באחד מביקורי נצורי אצל סבא, ברובע היהודי, שמעתי כיצד אשה אחת אמרה בחלחלה לבנה שכישן בשבת, ואז היה ערב עלייתו לארץ: מה עשית? מי ירשה לך לעלות עכשיו לארץ הקודש אחרי שחיללת שבת?... היא וכמותה המוני יהודות בבל לא פיללו למצוא בארץ את המציאות הנוכחית שלמה בהם בשער העליה..."

לא רק החילוניות הלכה בעולי בבל. „אישית" מספר כתב „הכינו אותי הורי נפשית ופיסית לעליה ממש מלידה. אבי התכוון להיות עובד אדמה והוא הכין לעצמו ולי, עוד בבגדד, חולצה ומכנסיים מבד האקי. הרשו לנו לקחת חמישים ק"ג מטען ואני הבאתי מתוך זה — 35 ק"ג ספרים. כל חפצי המותרות האחרים נראו לנו מיותרים בארץ ישראל... לא ציפינו בבואנו לשום דבר. כשהגישו לנו בשער העליה לחם חיתים היה טעמם בפה ממש כמתנה ה'... עברית ידענו על בוריה, ומן הרגע הראשון חשנו אחותי ואני כבני הארץ. אני זוכר איך הרקדנו את הנוער ולימדנו שירים עבריים את העולים והיינו מאושרים בבואנו. ובאמת, כפי שהוכנתי לכך ע"י אבי — עבדתי בשנה הראשונה כבניין ובכרמים ורק כאב לי להרגיש שנקטלתי מבחינה ספרותית. חשבתי שלא אגיע לרמה של התבטאות בעברית כפי שהגעתי אליה בערבית וגם את מעמדי כמשורר מוכר הפסדתי".

בשדה החינוך

לא זמן רב עסק כתב בעבודת כפיים. ידיעותיו הלשוניות היו נחוצות במקום אחר. עם מלחמת השחרור ברחה רוב האינטליגנציה הערבית מן הארץ ובכפרים כמעט לא נותרו מורים. בין עולי בבל נאספו איפוא בשנת 1951 חמישים מורים ונשלחו ללמד בכפרי המשולש. שלום כתב החל בנקודה זו את מסעו הארוך והפעלתני בתחומי החינוך בארץ. שנה שניה לעבודתו בהוראה (ור עלייתו) נעשה מנהל ביה"ס ערבי והוא אז נער בן עשרים!

אחר־כך הוא מנהל בתי ספר יסודיים ועל יסודיים במעברות קטנות ובישובי הנגב, מלמד חיים בבי"ס ערב [illegible] לתלמידים מעוטי יכולת, מקבל על עצמו תפקידים ציבוריים ותרבותיים (לדוגמא: מזכיר איגוד אקדמאים ואנשי רוח) נעשה חבר אגודת הסופרים, נשלח לצרפת כמנהל המחלקה לחינוך ולתרבות בצרפת הדרומית. מתרגם שירה עברית לערבית (ביאליק, ש. שלום ועוד) וערבית לעברית, בעורך משיתי „בבית השידור הישראלי", מפרסם שירים עבריים בעתונות (שיר עברי ראשון שלו יצא ב־1956 ב„הפועל הצעיר") — בקיצור, מנהל חיים אינטנסיביים וגדושי פעילות התואמים את מזגו ומיוצו האישיים וההתכליליים בתחום הקרוב לליבו — השתלבותם של כלל שבטי ישראל — בתרבות ובחברה הישראלית.

„שנה אחרי עלייתי, כשהייתי מורה במעברת קסטינה, התחלתי לכתוב יומן בעברית", מספר כתב, „זה לא היה תרגיל יצירתי כדי להשתלם בשפה אלא צורך נפשי לכתוב כמה מילים על המציאות החדשה. מה כאב לי אז? ראיתי כיצד רומסים את יהודי בבל מבחינה תרבותית, יהות חבתתית. אני מודה — גם לי הולך בחטא הזה. רצינו כולנו להקפיץ את העולים בתרבותם הצבעית — אל המערב. זה יצר עיוותים רבים. גם אני למשל אסרתי על התלמידים לדבר ערבית, או לספר על ביתם בגולה... מאז התכבנו. היום כשאני מפקח על קליטתם החינוכית של עולי רוסיה, ברור לי שיש להרשות לילדים לדבר רוסית בינם לבין עצמם, לעודד אותם לספר על הבית שעזבו ועל מנהגי הוריהם. לכבד את עצמיותם וכך לקרב אותם, במקום לרמוס את גאוותם.

סלוף עובדות

כבר בשנות החמישים, ניחשתי שעושים לנו עוול גדול בארץ, קיש איזו המעטה של יהודי־בבל. בספרי ההיסטוריה שלימדתי בכתה — לא היה זכר למורשת התרבותית שלנו, לספוד התחיה הלאומית של קהילותנו, לגזירות, לפרעות ולנבטי־בית שהתגשנו בהם. בספרים שנשלחו ממשרד החינוך מצאתי כאילו ליהודי בבל היתה היסטוריה עד קץ תקופת הגאונים בשנת 1038 ומאז ועד היום, הכל נמחק, כאילו הגענו לארץ ערום ועריה תרבותית והיסטורית, שואבי מים וחוטבי עצים — וכך הצגנו. והרי זה היה סילוף עובדתי. יהדות עירק באה עם סוריה, רופאיה ומשורריה, עם מורשת תרבותית עשירה ועם היסטוריה משלה שחשוב לדעת עליה לא פחות מאשר ההיסטוריה של יהדות אירופה. בעצם — עד היום, דומתני, יוצאי בבל ויוצאי יתר ארצות האיסלם, שמוצא ומבושששת, ומתכחש לאמת אם אומר שאין הדבר גורם לנו סבל. עשרים שנה צריכים היינו לחכות עד שמשרד החינוך הוציא מקראה ניסויית שהביא לביטוי גם אותנו — אבל גם בכך אין תזוזה ממשית. עד שספרי ההיסטוריה והספרות בארץ לא יכילו באותם הכרכים גם את סיפור קהילותינו — לא תהיה השתלבות עדתית אמיתית בארץ. אחד הדחפים החזקים לכתיבת השירים והפואמות בספרי „על גדות הנהרים" היה במקרה טיפוסי שארע לי כמחנך. לימדתי ספר איוב בכתה ז' ותלמידי היו בחלקם יוצאי עירק. סיפרתי שאיוב קבור בעירק, שיש לנו גם קברי עזרא הסופר ונחמיה, הבאתי תמונות מחיי יהודי בבל, סיפרתי על תרבות קהילתנו ובהפסקה ניגשה אלי תלמידה ושאלה: המורה, אם גם לנו יש כל כך הרבה דברים יפים, למה לא כותבים אותם בספרים שלנו? הסברתי לה שאנחנו מדינה צעירה ולא היה פנאי לחבר ספרים גם עלינו, אבל השאלה ניסרה במוחי ולא נתנה מנוח. כשהייתי מחפש למשל שיר בעברית ללמוד לתלמידי או סיפור זהוי שיתאר את חיי קהילתנו — פשוט לא מצאתי דבר. וכך נולדו שירי בבל שלי".

כשם שהחינוך הישראלי הוא חד צדדי בתיאור העולם התרבותי והמושגי של יהדות אירופה, כך, סבור כתב, גם הבקורת ועולם הספר בארץ, מעגרים בפני יוצרים יוצאי המזרח. כאב לו. למשל, שכאשר דב סדן מדבר בהמימות על השירה היהודית שנכתבה בשפות לועזיות, הוא אינו מזכיר את השירה היהודית בערבית.

היצירה והמשכה

כתב נתקל בתופעות דומות גם בנסיונותיו להתקבל בחוגים ספרותיים, בוועדות הממונות על חלוקת השנה הקצבית (פרסום או מימון להוצאת שירה) או בין המבקרים המקצועיים שלנו. אבל כאדם מעורה בחיים הישראליים ובטוח בכתיבתו — אין תופעות אלה גורמות לו לתיסכול של ממש. הוא ממשיך לכתוב כל העת, וכרגע למשל, הוא מחפש פה ושם עצה מנויה ביותר הגדוש כדי לערוך שני קבצי שירה נוספים מה שהצטבר במגירותיו. האחד — כרך שירים לירים והאחר — כרך שירים חברתיים (תגובות פיוטיות לנסיונותיו במעברות וב„ישראל השניה") למרות עבר כשייכן בערבית — הוא חש עצמו עתה משורר עברי בלבד. „אינני מאמין שאפשר לכתוב שירה בשלה רבה, שירה כנה ואמיתית בשתי לשונות. מרגע עלייתי לארץ — קטעתי את עצמי בלשון העברית. אבל גם חיכיתי כמעט עשרים שנה עד שפרסמתי ספר ראשון הרי זה כדי להניח לשירי להבשיל ולאחיזתי בשפה — להעמיק".

יעוד רוחני

כחלק מן האני מאמין הפיוטי שלו, מזכיר שלום כתב גם את אמונתו כי שירה אמת חייבת לבטא תכנים אנושיים חיובים ותחושה של יעוד רוחני ותרבותי הוא מתנגד לגישה של המשוררים הצעירים הניהיליסטים „מושפעי התרבות המערבית הנבובה" ומוצא כי בכל שכתיבתו מתגברת, כי משתרשים בה יותר הנושאים היהודיים והלאומיים. „אני כותב לירקיה אישית שלי — ומוצא בה להתנהתי ביטוי למסורת היהודית".

דוגמה להתגלות עצמית כזו מצא בשיר שכתב לאחר מלחמת ששת הימים בקובץ „לא רש מאודי":

„ומשה קם. קם משה כמו / שעוד לא קם נביא בעמיו.
משה קם. קם משה כמו / שאלקיו למסוף שלה / ומשה הפעם כמו / אלקיו...
משה קם. קם משה / שבעולם לא רוחו / ולא מת.
ונעשה כמו אלקיו הפעם / מלא עולם!

ם נאמן רוחו

שמות

יב: „ישנן נשמות הזוכרות השניה עד מיהודי־קדב... י לעולמנו, טרם שיורד ל־

אני נמצא עם רבי יעקב־ זה כאילו הייתי ביהדותי".

*

רשימות בשנות שהותו של דן גרשם: „יום ה' כסלו, נתעוררה בי אהבת ידידי

זות הראי"ה
פרק ע"ז
*****
ו וסדרו על ידי
משה צבי נריה

י, ונראה לצריך רחמים יהבית. כחצות היום [כ

*

ו מבנה הרב את הגרי"מ: בי ונועם ידי, המאור ה־ צלת הקודש", „ידיד־נפשי" י, כליל־תפארת התורה ר' מאר מזה יקרה", „אוצר ת טהורה, ומשנתו ברורה, זוהי", „הרב המאור הגדול עטרה החוכמה והיראה".

ירושלים

תרל"ט ד"ל — יליד ירו־ . הכיר את כל גדוליה פרם של כל צדיקיה [אביו בית־דינו של הגאון ה־ בריסק, רבי יהושע־לייב יקיל], בכל מהותו היה ים־של־מעלה, ירושלים דיה [קבלת־שבת שלו ב־ יד הכותל־המערבי היהה ן ר' משה קליערס זצ"ל, טבריא, היה אומר: „יהי קבלי שבת עם ר' יעקב־ ר הכותל"]. הוא ספג ב־ את כל הידורית והמרד־ י־מצוות וקטנוי־מנהגים, לא היבת יקירי ירושלים מסורה. הוא דבק ביהוד ר, קודשי"ד מכובד, הגאון ע' רבי צבי־מיכל שפירא מידי כי לא תמנו, ונתן נו, ונתקרבתי ביותר לל־ ת אצל מורי ורבי הגאון ה־ישראל מוהר"ר צבי־ יל" — בהקדמתו לספרו יא, ירושלים תשי"ן, ד־ שלו בקשרי רוח ונשמה: ותוסף בצל קדושתו, ול־ מעומיה דמי וגם הוא מאד מאד, להורות לי זהור וקדושת יראתו" (מ־ זה של הגרי"מ לספר „ציץ ירושלים תרי"ש — של צבי־מיכל ז"ל). יות דבקות זו בעיני הרב. ים. כתב בהסכמה לספר ד: „— — — אשרי חלקו ימו], שזכה להתדבק ב־ , ולהתבשם מריחו־בשמים הקל־תפוחין־קדישין, של לשמה, הרבצת מעמיק צדיק כביר, האי בהוריא את, אשר האיר בעיר־ קלים תיו, כבוד הרב ה־ ש והמור, מוהר"ר צבי

מיכל זצ"ל — — — אור גנוז וטמון, אשר כל ימי־חייו היו כל מעיניו להיות מבני־עליה בענוה הגדולה מכולם".

„ונפשי קשורה בנפשו"...

עם עלות הרב לארץ נכבש רבי יעקב־משה כולו ע"י נשמתו האצילה של הרב ואישיותו הכבירה, לבו ו־ נפשו נכבשו על ידי שיח־תפילתו ורוממות עבודת־ד' שבה [שמיעת קריאתו את פיוט ה„אקדמות" בחג־ השבועות, היתה בשבילו חוויית־ קודש עמוקה, בלתי־נשכחת], ומוחו ורוחו נכבשו על ידי שיחות הראי"ה בנגלה ובנסתר, במרחבי־מעמקי סו־ גיות הש"ס, ובגבהי־גנזי המחשבה הישראלית ושושני־סודותיה והוא התקשר אליו בקשר־עליון־דאורייתא.

— „את גודל הרושם וריבוי האו־ רות שנתוספו בי, באלו הימים שנת־ אכסנתי בביתו — לא אוכל לתאר על־גליון" (הד־הרים, עמ' י').

„מתפעל הנני על עושר רוחב שכ־ לו, וביותר מבקיאותו העצומה בכל חדרי התורה" (שם, עמ' ח').

— „בימים שהסתופפתי בצל יקרה־ באוהל־עוז־קודשו, זכיתי להתענגים שמימיים — להתענג, ליהנות ולהת־ בסם, מאור גדולת וקדושת תורת־ אמת של מרן עטרת־ראשינו שלי־ ט"א" (שם, עמ' י"ז).

— „רגשי־הקודש של הדרושים ה־ נישאים והנוראים, שזכיתי לשומעם הפעם, הגביהו אותי והרוממוני למעלה גבוהה. וכל כך פעלו עלי, הסיחו־ דעתי מכל אשר בעולם וכל העבר, עד שבשעה שבאתי לירושלים, מסי־ בה שלא מצאנו עגלה — והלכנו רגלי, ממש שכחתי סדרי־הדרכים מ־ כל וכל, ולולא ידידי שקידמו פני — לא ידעתי אנה לילך, וכן למחר כשהלכתי לעיר — בקושי גדול שב לי הזכרון בסדרי־הדרך" (שם, עמ' נ).

„מאז הופיעה שמשו של גאון־ עוזנו, פאר ישראל וקדושו, על שמי ארצנו הקדושה, בשנת תרס"ד, ב־ עלותו על כסא הרבנות של יפו וה־ מושבות — זכיתי להתדבק בזוהל־ תפוחין־קדישין, וגם הוא פתח לפני את אוצרו הטוב, ויריק עלי משפע־ קדשו, וישקני ממי־בארו, וממעינו המתגבר בהלכה ואגדה, ויורני דברי־ אלקים־חיים בדברים שהם כבשונו־ של־עולם, לאהבת ד' ויראתו, אהבת ישראל לסגולתו, ואהבת ארץ־חמדתו כליל־תפארתו" (בהקדמה ל„בית־זבול" ח"א).

„רוב מחשבותי — מתורתו למרתו" (הד הרים עמ' י"א).

„חיי תלויים בחייו, ונפשי קשורה בנפשו" (שם, עמ' ע"ד).

הנשמה המלאה תמיד שלהבת־אש־קודש

ב„הודא יומא", לאחר שנערכה ה־ טהרה, באולם הגדול של בית־הרב שבו היה מתפלל בשבתות ובו היה מקבל פני הבאים לקבל פניו ברג־ לים), עמד אותו גאון וצדיק רבי יעקב משה חרל"פ ז"ל, ופתח בדברי־ הספד נרגשים ביותר, לשבעה שטוף־ דמעה וכולו משתוחח תחת עצמת כאב סילוקו של הרב. בהודה־קודש סיפר, על המראה הגדול, אשר זכה לו באישון־לילה, בנסיעתו עם הרב בגליל, בחורף תרע"ד:

התעוררתי באמצע הלילה, וראיתי את הרב נישא בסערת רוח, הלוך ושוב לאורך החדר, נהורותי התחרד־ ממני, והנה ניגש אלי ואחז בי, ידיו היו קרות כקרח ופניו בערו־והוד כלפידים, ומפיו פרצו דברי־להבה: „רבי יעקב־משה, איך ודע מאי־

בריענט מן אהבת־השם" : (אני נשרף מאהבת השם)..."

ומכאן מבעים הדברים, שכתב ה־ גרי"מ ז"ל במאמרו על הרב, על ה־ נשמות הגדולות של בני־העליה, ש־ הם „גם נגלים וגם נסתרים", ש„בד־ לות הקדושה והאבדלתא שלהם נוראה מאוד, ושלבבם בוער כאש אוכל ד'" („שיעור קומה" — ירושלים תשכ"ג — עמ' 5).

ומתגלה לנו ששורות־קודש שנכת־ בו על ידי הרב, בפירושו על סידור־ התפלה, בתיאור „נשמה המאירה

תמידי", הם למעשה דברים אישיים, המתארים את נשמתו הוא:

„אני לדודי ועלי תשוקתו — לא תוכל להכחיש עצמת מעלתה ואורה, הנשמה המאירה תמיד, המלאה תמיד שלהבת אש קודש וצמאון אלקי עלי־ יון, הספוגה כולה תמיד בנחלי עד־ נים של קודש־הקדשים, השרויה תמיד בתוך ספירה של שירת־זמרת־נגינת־ נועם־קודש, הצמאה ומתענגת יחד־" (עולת ראיה ח"ב, עמ' ח"ס).

תוך כדי ביאור פסוק מופלא ב־ שיר־השירים, גילה לנו הרב גילוי פנימי מעמקי נשמתו הוא, שעם כל ענוות־הצדיק, האמת הפנימית שבה פורצת ועולה, שלהבתה עולה מאליה, ונחלי־עדניה משקים ומרווים צמאים לקודש ונכספים לאורה.

הדברים מזכירים לנו את האמור ב„אדרא זוטא": „פתח רבי שמעון ואמר, אני לדודי ועלי תשוקתו — כל יומין דאתקטרנא בהאי עלמא, בחד קטירא אתקטרנא ביה בקודשא־ בריך־הוא, ובגין כך השתא ועלי תשוקתו. — — — בד' תתהלל נפשי ודאי, דהא נשמתי ביה אחידא, ביה להטא, ביה אתדבקת ואשתדלת" (ע־ זוהר האזינו, דף רפ"ח ודף רצ"ב).

חזון הראי"ה

בשעת־רצון זכיתי לשמוע מפי מורי ורבי הגרי"מ זצ"ל על גילוי החזון, שהיה עד לו:

כשהגיע מפולניא הספר „נפלאות הרבי" על ה„חוזה מלובלין", על פלאי כח ראייתו, שמשום כך כינוהו בשם החוזה, שגבו המעשים מבינתי ורציתי להבין שורש־הדברים. אמרתי אעלה־נא אל הרב, ואשאל ממנו הס־ בר על הדרגא המופלאה הזאת של אותו צדיק.

כשבאתי לבית הרב, מצאתיו מוק־ רד ומוקף אנשים בחדר הקטן, ולא יכולתי לגשת אליו. עברתי על פניו בברכת שלום, ונכנסתי לאולם וישב־ תי וחכיתי עד שיוכל לקבלני. כש־ נתרוקן החדר, קם וניגש אלי, קמתי כמובן לקראתו. ובטרם היה סיפק בידי לפתוח פי ולומר לו מה שאלתי ומה בקשתי, שילב הרב ידו על כתפי, התחיל מתהלך אתי על פני האולם, ופתח בדיבור על מעלות ה־ צדיקים, שהתרכזו בקידוש כוחות מיוחדים שבגופם, להעלותם לדרגת גבוהה: היה מי שקידש את המוח, והיה מי שקידש את הלב, והיו גם שריכזו עיקר עבודתם בחושים יותר מובדלים, כמו קידוש האזנים — חוש השמיעה, וכן קידוש העינים — קי־ דוש חוש הראיה, [ע' ראשית־חכ־ מה, שער הקדושה, פרק ח': „והנה אחר שביארנו בפרקים הקודמים, קדושת המוח והלב — — — נבוא עתה לבאר — — — קדושת הראיה — — — ונעתיק כל מה שנמצא ב־ דברי הרשב"י המבואר פרטי העין"], וכאן הרחיב הרב את הדיבור ביותר, וסיים: — ואת היתה מדריגת ה־ חוזה מלובלין". — — —

כשסיפר לי מו"ר את הדבר, ראי־ תי שעדנו עומד נרגש מן הגילוי שהיה לפניו, הוא בא אל הרב שיס־ ביר לו את דרגתו של „החוזה", והנה הרב חוזה־רואה את מחשבו־ תיו, וטרם נשאל — ענה.

„גדול 24 שעות ביממה"

שאלו את הגרי"מ ז"ל: מה ראית שכה־נדבקת בהרב, והרי הכרת ב־ ירושלים גדולים וצדיקים? השיב ה־ גרי"מ ואמר: הכרתי גדולים שהיו גדולים הרבה שעות ביום, אולם היו להם גם שעות של קטנות־מוחין, שעות שבהם היו כאחד־האדם, לא כן הרב — אצלו לא היו שעות של קט־ נות. הוא היה גדול 24 שעות ביממה!

* יצא לאור *

— משנת זרעים עם פירוש ה־ רימב"ץ לרבנו יצחק ב"ר מלכי צדק מסימפונט, למשנה זרעים, יו"ל על־ פי כתבים לונדון וכתבים אקספורד עם הערות הארות. ומקורות וביאו־ רים, מאת הרב ניסן זקס, יד הרב הרצוג, הוצאת מכון התלמוד ה־ ישראלי השלם בסיוע קרן וארצ־ ווילד, ירושלים, תשל"ה.

— במעגלי יצירה (הגיגים, משוררים, מספרים ומסאים). שני כרכים, מאת משה אונגרפלד, הוצאת עם הספר, כרך ראשון 351 עמ', כרך שני, 320 עמ'.

— בימים אלה הופיע כרך ס־ה מאסף סופרי ירושלים לספרות ד־ בקורת, בעריכת ישראל אלירז וחנוך קלעי. המאסף מפרסם לראשונה דפים מיומנו של שלמה צמח על דוד בן גוריון וכן סיפורים מעזבונם של ש"י עגנון, חיים הזז ויהודה האזרחי.

— ספר היובל לשמעון הלקין, במלאות לו ע"ה שנים, בעריכת בצו שכבי"ך ומנחם פרי, בהשתתפות טובי הסופרים והמדענים, 845 ע', הוצ־ דוהו תלמידיו ומוקיריו ע"י הוצאת ראובן מס, ירושלים. תשל"ה.

— יהדות מרוקו, פרקים בחקר תרבותם, מאת יששכר בן־עמי, הוצאת ראובן מס, ירושלים תשל"ו, החלק העברי רל"ג עמ'; החלק ה־ לועזי 105 עמ'.

— יתנה הרב, מאת דוד יוסף, הוצאת מסדה, 486 עמ'.

— הסטוריה כלכלית, חברתית של אירופה בימי הביניים, מאת אנרי פירן. תרגם א. אריאל. עריכה מדעית י. פרוור. הוצאת מסדה, תשל"ה, 213 עמ'.

— ציונות, מחקרים בהסטוריה של הציונות והיישוב העברי בא"י, אנגלית, בעריכת דניאל קרפי ובגליה וגל, אוניברסיטה ת"א ליד מסדה, 432 עמ'.

— מורה־דרך בפילוסופיה של הדת. מאת ד"ר מ. א. סולה, הוצאת ראובן מס. ירושלים, תשל"ה.

— קלוזאפ, קבצים לאמנות ה־ קולנוע הטלויזיה, הוצאת מסדה, תשל"ו, 228 עמ'.

שבתות הסבא

מאת אברהם ביק

לזכרו של סבי, רבי שלום פרלוב זצ"ל, בעל „משמרת שלום" — המיסיב להסתלקותו!

צורתו של הסבא לא היתה קבועה. צורתו בימות החול, למשל, לא היתה דומה לצורתו ביום השבת, ובימי החג היה לובש צורה אחרת לגמרי. השבתות המועדים היו משתקפים ממש בפניו. בעל קומה פתוחה מבינונית. עינים תכולות עמוקות, עם זוהר של חן ומעוטר זקן לבן. אלו הם שרטוטים מויה פניו, לפי שנקבעו בזכרוני. מן ההכסה הראשונה וההמוה של תינוק משתאה, עת ישבתי על ברכיו, עד ההסתכלות והאחרונה בדמותו.

שבת אחת שבימי ילדותי הראשונה. שבתא דמעלי שבתא.

העיירה בראהין בין רצ'יציה והומל ברוסיה הלבנה. עיירה קטנה ועפרה הוא חול, ובעת ירידת גשמים מניחים שם קרשים מרחוב לרחוב ועוברים עליהם כמו על גשרים.

בבית מנוחה של קדושה וקדושה של מנוחה. ה„מגיד" מתאסף והוא במדרש־כניסה ראשונים לקודש, כאילו מדבר עם שורש העולם... „הודו — נאות זיו העולם"... „שבת קודש נגשי תולת אהבתיך". — קולו בקע את האפלה ואת הדממה.

— „יש במדרש וגם בזוהר: אמרה השבת לפני הקודש־ברוך־הוא: לכולם נתת בן זוג ולי לא נתת בן זוג. אמר לה הקב"ה: ישראל יהיה בן זוגך. אנו יודעים שהשבת נדחית מפני נפש מישראל. אפילו על חיי שעה. לכאורה קשה: כיון שכל הטעם שמחללין שבת בשביל נפש מישראל הנמצאת בסכנה, הוא משום: חלל עליו שבת אחת, כדי שישמור שבתות הרבה, איך מקקוין את הגל על חיי שעה? הלא נפש זו תמות ולא תשמור שבתות אחרות? אלא כיון שבן ישראל הוא בן זוג של השבת, ודאי שהשבת מוסרת נפשה בשביל בן־זוגה. אפילו לחיי שעה. למדים מזה, רבותי, שלא רק ישראל מוסרים נפשם בשביל השבת אלא גם השבת נדרות בשביל נפש מישראל. — —"

ילד הייתי. כמעט לא הבנתי דבר. אז ראיתי רק את הקול. ראיתי את הנשמע, ונקלטו הדברים במוחי מבלי שהבינותים אז.

יום השבת גוע והלך. מבטי היושבים סביב ה„שולחן" התאחדו ב„רעוא דרעוין". בכל פנים התעמקו המשקעים והקמטים. כלים שלמעלה השקיעו והריקו לכלים שלמטה „שלוש סעודות". והנה נשמע הניגון העצב של „ידה אכסוף" ודומה הניגון מקשר נשר של כל יחיד בנשמת הפנימית שבפנימית של ההוויה כולה.

והנה פלח אור את אפילת הרזים, מבליח ומזריחה. האנשים שבסעודה השלישית שיצאו חוץ לעצמותם, חוזרים לעצמם. ואחרי ה„הבדלה" ישב עם האנשים. השבת כבר הסתלקה מן הבית.

נגמרו זמירות „המבדיל". מעל השולחן הוסרה המפה הלבנה. והוא סח, שח — — — מרגליות רבות ויקרות שופכו באותן השיחות לפני החסידים העצובים. באותן השיחות הללו השמיע גם הדב־ רים ששמעתים אחרי ימים ומענים מפי אבא ז"ל, והתנו הצעיר, ומשום מה עלו עכשיו במצודת מחשבתי.

—„דע לכם — אמר — זקני ר' אהרן הגדול מקארלין — היה אומר: כל הדואג בעל עבירה הוא וכל הדאגות אסורות הן חוץ מן הדאגה על הדאגות. השמח בחלקו הוא תמיד בבחינת מלא, מלא ברכת ה', ומי שיש לו מנה רוצה מאתיים, הריהו כל ימיו במצב של חסר. — — —"

אמא נכנסה לקרוא אותי ללכת אל מטתי, כדי שלא אצטרך עוד פעם יותר לשאת אותי ישן לחדר משכבי. אני מבטיחה, שלא אירדם... אבי חומל עלי, אני נשאר, מנרדם שניה...

*

בהיותו אברך, אחר החתונה והיה רבם של חסידי קוידינוב בלידא. אבל כשפרצה מחלוקת בעיר השתמט מהרבנות, ועזב את העיר בחשאי.

רבי — אמרו לו מעריציו — רק הוא יכול לסלק את המחלוקת בעיר. סבא באכה דום מעקרת לבבו.

— רבי נחום מצ'רנוביל — סיפר — שאל פעם את הבעל שם טוב: — רבנו מוהירנו אתה מאד שלא לומר שקר חלילה. מה הדין כשצריכים לעשות שלום? — השיב הבעל שם הקדוש: — כדי לעשות שלום אני אומר דווקא אמת, מאוד אמת, שאסור לשקר אפילו מפני דרכי שלום, ואמה ואמונה אהובות זו בזו.

גדול בתורה. יותר מעשרים שנה החליף תשובות עם גדולי הדור, רבי מרדכי מלצר מלידא ורבי ירוחם יהודה, הגדול ממינסק. בין כתביו נמצאו קונטרסים שלמים וחירוצי קושיות תוספות על רש"י ברוב הש"ס, ומעולם לא הזכיר מזה אפילו חצי דבר.

כשעזב את לידא ונלקח אחר כבוד לשבת בכסא הרבנות בעיירה הקטנה, ביירך בירכת „שהחיינו" ו„הגומל כאחד".

חביב היה ביותר על גדול הדור, רבי חיים הלוי איש בריסק, וכשבא אליו בפעם הראשונה אמר שלגלות בא אבל לא להתגלות. לגלות את שיטתו של גאונה של בריסק, אבל לא את עצמו.

— למה עזב כבודו את לידא? — שאלו גאונה של בריסק.

— מתנגדים היו שם. רצו ברב שיהיה לא רק בנם של קדושים, שלשלת היוחסין, אלא מובהק בתורה.

— אבל שמעתי מתנגדיך מעטים היו — אמר הגאון.

— אבל היה חשש ממחלוקת גדולה.

כשעזב אמר רבי חיים הלוי — הבל שלא הבינו שלא רק רבי הוא, אלא ייחסן במלא המובן, הוא רבי שלום. ואין ייחוס אלא ייחוס עצמו. תורתו מכרזת עליו.

*

פעם סח לי הרב רבי רפאל מרדכי בארישנסקי זכרונו לברכה, רבה של הומל ולבסוף ימיו רבה של ואשינגטון, בירת ארצות הברית. פעם אחת נתבקשתי לבא למינסק לדין תורה לפשר שם בין שני בעלי דין. צד אחד בירר לו את רב העיר רבי אליעזר מד"א (מרא דאתרא) ממינסק, וצד אחד רב מן הסביבה, והוא רבי שלום מבראהין מחבר „משמרת שלום", הספר החסידי היחיד שעליו הסכים רבי חיים מבריסק. כשבאתי לבית הרב מצאתי שהרב ישן. אמרתי להרב ר' שלום, כיון שהרב ישן ואין בלבנו להעיר אותו. נשמע קודם את בעלי הדינין מציגים טענותם. הציגו טענותיהם. כיון שהציגו מה שהציגו, אמרתי להרב ר' שלום:

— הרי זה דין קשה. נשמע מה בפיך!

— אין זה דין קשה כלל, — צמצם רבי שלום את עיניו הבחולות הרכות — זה הוא סמ"ע מפורש בחושן משפט, עיין שם.

לא יצתה שעה קלה והנה נכנס הרב ואמר:

— הבנתי שכבר דנתם בעניין קשה זה. ורצוני לשמוע חוות דעתכם. — עניתי. — הרב מבראהין פסק מה שפסק לפי הסמ"ע, אבל איני זוכר שהסמ"ע פסק כן. ניגש הרב אל ארון הספרים והוציא את החושן משפט והראה לי ואמר:

— תנוח דעתך: לא ישנתי. עשיתי עצמי כישן, כי רציתי לדעת אם אתם זוכרים את הסמ"ע. ועכשיו באתי ונחזיק טובה לחסיד זה, שחתך את הדין כהלכה בשעה קלה. — אולם על דבר אחד אני מצטער — הופיע צחוק קל על שפתי רבי אליעזר ממינסק — שאין כאן הרבנית, זוגתו של הרב...

— למה הרבנית דווקא? כלום אינה יודעת שבעלה גדול בתורה? — שאלתי.

— שמעתי שכבודו — פנה רבי אליעזר אל רבי שלום — אינו בקי גדול בצורת מטבע, ואולם היא יודעת, כי כל שבת היא משבתות הספירה — כמה יש לספור ולמנות בכל יום חמישי ושישי.

*

כ"ו חשון תרצ"ו

הבוקר היה בוקר של סתיו. ימי קישור העבים הגשמים והרחובות המרופשים מלאים היו שלוליות עכורות. סבא, שהיה מוטל על ערש דווי, התעורר עם שחר. הבוקר האיר בחלים עוממות ואחר כך בגוון כלול מאדום, ואחר כך בגילוי גמור. הסבתא ניגשה אל מטתו. היא הסתכלה בפניו. כמה ימים להט בקדחת, שריפה של כליון. פניו היו לבנים. רק שתי עיניו עדיין בערו. — רצונך את הטלית — והתפילין? — שאלה אותו.

— כן ענה בשפה רפה — גם היום שני זוגות תפילין.

החדר היה מלא זריחת אור.

הסבתא עזרה לו להתעטף בטלית ושמעה שפתיו מפטירות: „כשם שאני מתכסה בטלית בעולם הזה, כן תזכה נשמתי להתלבש בטלית... בעולם הבא..."

הוא נפל על המטה. עבים כיסו את שמי העיירה. וחושך על פני תהום, והגשים אוחיות המרית. ואולם דומה היה שהיה עתה בפניו הארה דקה של אדם שיצא למעלה מגדרי הזמן והירנים.

דרכי הוראה בלשון

מאת י. עמוס

העורכים: צבי אורנן ובן־ציון פישלר, בהוצאת המועצה להנחלת הלשון, ירושלים, תשל"ה—1975.

אהרן רוזן היה מורה מחונן ללימוד הלשון העברית. בעודו נער עלה עם הוריו מקלויזנבורג, הונגאריה, לארץ ישראל בשנת 1924. למד באוניברסיטת ירושלים והיה מוסמך במדעי הרוח. כשרונו ללמד את השפה העברית היה גדול והצלחתו היתה רבה.

הוא לימד עברית בקול ישראל בשעות המגדם, הרביץ תורה לעולים חדשים והגיע לשיטה משלו בהקניית הלשון, בספריו „אלף מלים א'" ו„אלף מילים ב'" ובספרים אחרים, כולל ספר מיוחד להוראת הלשון אנשים שאינם יודעים קרוא וכתוב „ראה, שמע וקרא". הוראת הלשון היתה לו תכלית חייו ושנים רבות עמד בראש המכינה לעברית לסטו־ דנטים מחוץ לארץ שעל יד האוני־ ברסיטה העברית בירושלים. בשנים 1967/68 שידר שיעורים לרוסיה ב־ קול ציון לגולה תכה לקבלת הדים רבים על לימוד הלשון במחתרת ב־ ידי יהודים רבים. כאשר דיווח על כך בקונגרס של הברית העברית הע־ לבית שמע מפי עולה מרוסיה דין וחשבון, כיצד למדו יהודים רבים בברית המועצות את הלשון מתוך הספר אלף מלים. רוזן נרגש ואמר: „אם לתודה כזו זכיתי — חיי לא היו לשווא...

שלושה שערים בספר: הראשון על האיש ומשלו, השני — על הלשון העברית, השלישי — על הנחלת ה־ לשון. במאמר הפותח על דרכי ה־ הוראה של אהרן רוזן מציג המחבר את עיקרי הלימוד בקורס למתחילים. שיטתו היתה להורות את הלשון ה־ עברית בעברית ולא לדבר בלשון ה־ אם של התלמידים, אלא בשעת ה־ צורך בלבד, ולנהל את השיעורים בצורה של שאלות ותשובות מבלי להשתמש בספר לימוד. רוזן הרבה גם לתלמידיו לרשום מלים חדשות באותיות לטיניות. הוא השתדל ל־ הקנות לתלמידיו ארבע מאות מלים ראשונות מחיי יום יום, הסתמך ב־ כך על המקובל אצל עמים בעלי תרבות מפותחת, אשר אנשים בעלי חינוך ממוצע משתמשים בחלק קטן בלבד מן המלים שהם יודעים. ב־ שפה האנגלית יש כמאה אלף מילים, ואילו האנגלי המשכיל משתמש בשליש מאות מלים בלבד.

השער השני פותח במאמרה של רות אהרונסון־ברמן על „רישומם ה־ מילוני של פעלים — שורשים ובנ־ ינים". צבי אורנן כותב על „התביעה לשינוי ערכים בהוראת הדקדוק ה־ עברי" וכוונתו לדקדוק הפורמלי ול־ דקדוק הפונקציונאלי. דעתו היא, ש־ יש להגיע „לפורמולות דקדוקיות ה־ מתאימות למצב שליטתנו בלשון, ל־ חומר הכלול בה היום ולצרכים ה־ נוכחיים בה. כלומר פורמולות פונק־ ציונליות! הבו לנו דקדוק (כמובן פורמלי!) — שיהיה פונקציונלי בשבילנו". רחל לנדאו כותבת „על דרגות הכבילות הסימנטית של הל־ שון". פנחס לפיד כותב על השפה העברית בכנסיות, נושא שהוזנח על ידי חוקרים יהודים. כידוע נקלטו בתפילות הנוצריות מלים כגון: אמן, הללויה, שבת, פסח, משיח, רבי, הושיעה־נא וקרבן שנשאבו מתוך ה־ אונגליונים. המסמך העברי הראשון, שהוא משובש ביותר, הוא תרגום ה־ תפילה „אבינו שבשמים" שנכתב ב־ אותיות לטיניות בשולי ספר תפילה נוצרי במאה השמינית. לפיד מספר גם על התרגום העברי של אונגליון, היחידי מפרי עטו של רב בישראל, והוא הפרק הי"ב של „אבן בוחן" מאת הרב שם־טוב בן יצחק אבן שפרוט מטודלה מסוף המאה הארבע עשרה. הרב שם־טוב נאלץ להתווכח עם הכמרים ובספרו ביקש לרכז את הטיעון היהודי ולשם כך תרגם את האונגליון של מתי והוסיף עליו הש־ גות רבות משלו. הספר זכה להפוצה רבה בין יהודים ובין נוצרים ושיירי תרגומו נשארו בתרגום העברי הידוע של הברית החדשה בידי פראנץ דליד־ טש.

שלמה מורג עוסק במאמרו ב„מלית מפתח" ו„מלות עזור" בלשונו של „ירמיהו": רוני פינס כותב על „ה־ סתמיות במישור התחבירי": בן־ציון פישלר עוסק ב„ב' כ' פ' דגושות ו־ רפויות שלא כדין — בעברית הישר־ ראלית": אליעזר רובינשטיין כותב על „תוזוות קטיגוריאליות בצירופי שם התואר בלשון המדוברת": י־ יונתן שונרי מתאר את ה„עברית ב־ שידורי הטלוויזיה הירדנית".

*

השער השלישי נפתח במאמרו של רפאל בלנגר על „תנועת העין בהד־ ליך הקריאה". שושנה בלום עוסקת ב„הוראת הקריאה בעתוף": שלמה הרמתי כותב על „בעיות השלב ה־ ראשון בהוראת הקריאה": יהודה מירסון מספר על צו ממלכתי משנת 1858 בדבר הוראת השפה העברית בהונגריה הספרדית. הדבר קרה בעיר טמשוואר, בהונגאריה. אצל יהודי אשכנז רווחה ההיגוי האשכנזי ואילו אצל הקהילות הספרדיות — ההיגוי הספרדי. באותם הימים השתייכה ה־ עיר וסביבתה להונגאריה, אלא שה־

(סוף בעמוד 8)

אורחת לקידוש /

מאת יחיאל גרנטשטיין

ד קטן לידה יצאה את המוסד הגדול לקה הרדומה על עיר הבירה ושאלי־ה ובצה כולה למשך תקופת שהותה נגת ושלווה צעדה לעבר הרחובות יותר חופשה אחר בית־כנסת כדי יו ולהתפלל תפילת־שבת.

יפ' מקדמת באחת משבתות הקיץ. ם לפגוש בעיר הקודש תושבים תיירים, ובעיקר בני־נוער, עושים שליחותיהם על כתפיהם, מי לבתי־ מקומות מגוריהם ומי — לכותל מנינים הקבועים שלהם, בפינות ה־ שם יחודי כמום היום.

קס. הכבישים כמעט ריקים מתנועה, ונקי. רוח צפונית־מערבית נישאה ין היה בכוחה לצנן את החום שהלך מש סיפסה יותר ויותר אל־על.

לה הילדה צנומת־מראה, על פני צביטה לכאן ולכאן, והכל כה שונה ל כך מרחוק ושותה. ראתה בתים ת, עצים, גנותיהם מרועפים, ד־ מהחבאים בינות עצי־אקליפטוס ועצי־משוש תמירים, וקוצי קוצים. דקר מתוכם, כמתוך סבך, חלון או ות, ומשום־מה דמיינה כי אלה הם ות, המביטות מתוך סוגר, אל עולם ה.

עוברים ושבים ברחובות דרכם הל־ ו מעיניה האנשים עם הטליתות שמשה מפה ומשם בוקעים קולות רה וזמרה. לאחר מקום כזה נכנסת. נשים של אותו בית־תפילה מצאה ע נשים בלבד, די מבוגרות. חללו ו בכניסתות המשיכו לפלפל, כל זר שלו, ולהתפלל. משהתיישבה ו סידורה, הרגרה בלבה שאין זה בית־תפילה שביקשה למצוא, אך ישבה על הספסל, כבר לא רצתה המקום ונשארה שם עד גמר ה־

יתה התפילה וניגשה אל דלת ה־ עלה באחת המתפללות, אשה מבו־ ת נראתה בעיניה הרבה צעירה בראותה ישובה שפופה על ספסל אותה עוז ושאלה אם תוכל להצ־ ללוותה הביתה כדי לשמוע אצלם צות הדברים מהר־מהר, הסמיקה תה עומדת נבוכה, עיניה משפלות, ס בקלקלתו ונבצר ממנו להצדיק שעשה.

אשה המבוגרת שמחה כשלה רי וילדה יהודית מארץ נכריה — מיד הבחינה בכך — מחונכת ומורגלת בביתה ב־ קיום מצוות עד הקפדתה על חובת שמיעת קידוש של שבת ושנית, שנזדמנה לה הזדמנות נאותה להוכיח שבדיה בדו אנשים מלבם על תושבי עיר־הקודש שכביכול אינם מצטיינים במצוות הכנסת־אורחים, שבתיהם כביכול סגורים בפני אנשים הבאים להתארח כאן, או שאינם מסבירים פנים לתיירים ואף לא לאלה הבאים לגור בה ובגינם סובלים כביכול ה־ אחרונים בדידות גמורה. אמרה לה האישה בלבה: אולי שמעה כבר נערה זאת, ואולי לא שמעה דיבה זו המהלכת בקרב הבריות, היא בכל אופן תשמח לארח אותה ותוכל לספר בטוב ירושלים.

— — — נכנסה לדקות מספר, לשמיעת קי־ דוש בלבד. ושהתה בביתם שעות מספר. לאחר שטעמה מיין־הקידוש, מעוגת־שבת שהמאר־ חים כיבדוה, התיישבה לרגע קט בלבד, מי־ טעמי נימוס, כדי לקום מיד ולחזור לקבוצה, למוסד. לא, האנשים עיכבו בעדה, לא נתנו לה לצאת מביתם. בנותיה של המשפחה, יל־ דות בערך בגילה, התיישבו לידה, הקיפוה, הפצירו בה שתשאר עמן, הבטיחו לה שילוו אותה לאן שתרצה להגיע, ובלבד שתסעד עמן יחד, כי שמח תמיד בביתן בסעודת־שבת. התקשתה לסרב ונשארה.

*

משאלה, איש לא ביקש זאת ממנה, גוללה, תוך כדי הסעודה, בהפסקות שבין מנה למנה, את המועקה שעל לבה. סיפרה למסובים סי־ פור חייה. עד כמה שיודעת נולדו כבר הוריה בארצות הברית. מאין הגיעו אליה? מעולם לא התעניינה. דבר אחד היא יודעת, שנולדה ומתגוררת עד הלום בעיירה נידחת, שאולי נכון יותר לכנותה בשם כפר גדול. אביה רוקח במקצועו ובעל בית־מרקחת ה־ יחיד בסביבה הקרובה. כבר בצעירותה שמעה אומרים שלפנים גרו בעיירה שלהם הרבה יותר יהודים מאשר בעת האחרונה, אלא שהם התפזרו, הלכו לניו־יורק, לבוסטון, לשיקגו, והותירו במקום בית־כנסת יפה, ולא הותירו מנין יהודים שיתפללו בו ולכן שומם הוא בימי חול ובשבתות וגם בחגים. אביה הינו אולי היהודי התשיעי או העשירי בעיירה, אבל בין כך אין הוא רגיל ללכת להתפלל. הקהילה הקטנה אינה מעניינת אותו. מה קשר אותה ליהדות, למסורת? כמעט לא דבר. מאז היא זוכרת את עצמה, היו חברותיה נוצ־ ריות. הן היו מבקרות בביתה והיא — בבתי־ הן. רק מאוחר יותר, אולי בגיל עשר, או אחת־עשרה, החלה פתאום שאלה מנקרת ב־ מוחה: אם יהודיה היא, אז במה? במה קשורה היא לעם זה שכביכול שלה הוא? מה משמ־ עות הקשר הזה?

מנוחתה הנפשית ניטלה הימנה. שאלות ל־ אין שיעור היו לה, ומעט מאוד תשובות. כעני המלקט פירורים לסעודת מזון כדי לכלכל את קיבתו הריקה, כך צירפה פרט לפרט. נסעה לדודה אחת בטורונטו ולאחת אשר ב־ ניו אורליאנס. הצטרפה לחוגים בהם למדה דעת על דברי ימי עמה, מסורתו, על יהדות בכלל. דברים רבים התבהרו לה, אך ידעה היא שאף עתה, אחרי שלמדה כל אשר למדה, אין ידיעותיה על מהותה העצמית מספיקות, ונפשה צמאה, כמהה לדעת יותר.

כעשר נפשות הסבו אל השולחן. עשרה פיות שרו זמירות שבת, „יום זה מכובד מכל ימים כי בו שבת צור עולמים". עלעלה בסי־ דור שלה ומצאה את הזמר המושר בתרגום אנגלי. התלהבה, שיתפה עצמה בשירה, כס־ לפתע, נתכרכמו פניה, ומבלי שתוכל להתגבר, פרצה בבכי. התנצלה מיד. ביקשה שלא לפרש את התנהגותה כילדותית. החוויה, הסבירה, חזקה מדי בשבילה שתוכל לרסן את עצמה, את רגשותיה. שולחן השבת, הזמירות בצוותא, הם אשר הביאו אותה לדמעות. אך דמעות גיל הן, דמעות שמחה על שנזדמן לה לחוות חוויית־שבת כזו. המיית־נפש שלא ידעה עד כה. לא, לא היא הסתירה מפני המארחים כי אלה הן גם דמעות של צער, של יסורים. נזכרה בביתה שאליו תצטרך לחזור, בבית־ הורים היודע אורח־חיים לחלוטין אחר. מה יהא עתה עליה? שאלה את השאלה בקול רם והיא התגלגלה עד לקצה השני של השולחן, נישאה אל־על ושבה אליה, אליה בלבד.

אלם מייסד. איש לא פצה פה, לא המבוגרים ולא הצעירים אשר סביבה. הבינו שהבעת דעתם לא תהיה מן הנימוס, ביודעם שבסך־ הכל מתארחת אצלם עלמה ולה חמש־עשרה או שש־עשרה שנים לכל היותר.

מצטערת אני, התנצלה שוב בקומה מאל השולחן, על שהמכסתי את שמחת השבת בביתכם דווקא בעת הזימרה, אבל מעריכה אני אתכם, הוסיפה, על שאיפשרתם לי להת־ פרק מן המטען המעיק עלי. עתה יודעת אני היטב שמה שצריך להתחולל עמי שם, ב־ עיירתי, לא בידי מישהו אחר הדבר. אלא בידי עצמי, בידי.

יצאה לרחוב והחמה כבר צמודה מעל ל־ ראשה. היתה זו חמה להוסת של יום שרב כבד. אף על פי כן לא מיהרה, פסיעותיה היו איטיות, אולי פיתלה אותן השאלה ששאלה בבית־המארחים וליוותה אותה כל הדרך. לא נטשה אותה: „מה יהא עתה עליה? מה ד־"

*

צירוף מקרים מפתיע לפעמים למדי. יש שבהתרחשותם הם מעלים מתהום הנשיה דב־ רים, ארועים שהיה להם מקום לפני זמן רב או מעט יותר, ונשכחו כליל מן הלב.

דבר זה קרה גם למארחיה של אותה נערה יהודיה מן העיירה הנידחת אשר בארצות ה־ ברית שהתארחה אצלם מקרית לסעודת שבת אחת. ככל שחלף יותר זמן מאותו ארוע, כן הוא תפס פחות מקום בשיחות בני־הבית, עד שנשכח כליל מהם.

והנה...

— — — באזור מגוריהם, לא הרחק מ־ אותו מקום בו נפגשו לראשונה, ליד בית־ הכנסת, נפגשו באקראי בשנית. הדבר היה בשעת בין־ערביים של יום אחד מימות ה־ שבוע, בראשית הקיץ. לא היה כבר זכר לחמה שטיילה כאן לפני שעה קלה בלבד בין ההרים הצמק, ואבדה אי־שם מאחורי הבתים רבי־ הקומות, בהותירה אחריה שובלים אדומים־ והבהבים בלבד, מעין מצעים בוערים, שאף הם נאכלו ולא היו. על הכביש שסלילתו טרם הושלמה כדבעי, דהרו מכוניות ואוטובוסים, אלה אל מרכז העיר ואלה ממנו, כאילו נדברו נהגיהם מלכתחילה מי יכנס עם רדת הלילה אל תוך העיר, ומי יסתלק ממנה. שבילים רבים משתרגים כאן מן המורד התלול ועד לגבעות המתנשאות. שכונות חדשות נבנו ובתיהן עומדים כאן אלה על ראשיהם של אלה דומים לפירמידות בעלות סיגנון חדיש, בן זמננו.

בשביל אחד כזה נפגשו פנים אל פנים. היא באה לקראתם כשעגלה לפניה ובה תינוק עטוף שמיכה דקה. הצטלבות של מבטים. טעות? כן, לא! הכירה את מארחיה ממכס ראשון התוודעה להם. נדהמו. לא האמינו ל־ עיניהם. לאחר דקות ספורות סרו יחד לדירת מגוריה, התיישבו במרפסת, שתו שתיה קרה ומרעננת.

ארוך היה סיפורה ומרתק. שנים קשות חל־ פו עליה. מאז שבה הביתה מביקורה בארץ, לא ידעה מנוחה. ניטלה הימנה חדוות החיים. בביתה לא הבינו לרוחה, התעלמו ממנה ה־ הורים, שתי אחיותיה הבכירות לעגו לה. מש־ התרחבו הלכו הבדלי הדעות ביניהם, עזבה את בית־ההורים והחלה נודדת ממקום ל־ מקום. שבעה נסיונות ומשברים. כמעט ולא יכלה להם, כמעט תכבנה לאורח־חיים שלא חפצה בו, שנפשה סלדה ממנו. ברם, לאמיתו של דבר, היו גם רגעים שהוא משך אותה, והאי בגלל המצב שאליו נקלעה. ואז פגשה את סטיב שלה. כמותה, נמצא אף הוא אותה עת על פרשת דרכים. אף הוא עזב את בית־ הוריו, דווקא מסיבות הפוכות. נפשו השקה בחופש מוחלט, בהשתחררות מכבלי המשפחה, מהשתייכות לחברה עליה נמנו הוריו. ביתו לא נתן לו מאומה, לכן לא ראה כל הגיון וכל צורך להיות קשור אליו. בסיס החיים ניטל מתחת לרגליו, ונשאר הוי בתוך לא־מאומה, באפסות. עמד לגרור אף אותה אל אותה אפ־ סות. כבר עשו צעדים משותפים לקראת חיים ללא מעצורים, ללא חובות כלפי החברה וללא דרישות כלשהן ממנה.

אבל, הרי זה לא קרה, הגיבו מארחיה לשע־ עבר בחיוך, הרי רואים אנחנו בך...

כן, השיבה בעלת הבית הצעירה ופניה קרנו. כך לא קרה. ניצלנו. נמלטנו מאבדון. חבל באמת שסטיב איננו בבית, לומד הוא מבוקר עד ערב בישיבה כזאת בעיר־העתיקה המיועדת במיוחד לאלה אשר צריכים להספיק את אשר החסירו בימים הרבים שהיו מכורים לשגעונות הזמן.

עיניהם של האורחים — מארחיה לשעבר של בעלת הבית הצעירה — תרו חיפשו אחר הריהוט בדירה, אחרי דברים אחרים שרגילים למצוא בדירות מגוריהם של זוגות צעירים, ולא מצאום.

המארחת הצעירה הבחינה במבטיהם התמ־ הים ונתחייכה. אין לכם לחפש מה שלא תמ־ צאו — הפליטה בשלוה — דבר, כאן, אינו שלנו. אף לא הקירות הריקים. ללא אמצעים הגענו. מנותקים אנו שנינו מן הבית והמש־ פחה, אך איננו מודאגים כלל. הבאנו עמנו את עצמנו, את נפשנו ואת התינוק. זה העושר שלנו ובכך אשרנו.

— — — ירד הערב. הגיעה השעה להאכ־ כיל את התינוק ולהשכיבו לשינת לילה. לא רצו להפריע לה וקמו ללכת.

חבל באמת שסטיב איננו ונבצר מכם להכירו, חזרה המארחת הצעירה על דבריה הקודמים, אבל גם כך יכולים אתם לשער בנפשכם, אמרה ועיניה הכחולות התנוצצו, שהשאלה ששאלתי בשבתי בביתכם, ליד שולחן השבת — „מה יהא עתה עלי?" — לא נשארה ללא מענה. בצאתי מכם, לקחתיה עמי, נשאתיה בלבי, עשתה את רישומה ב־ קרבי. ייסרה אותי, עד שהיה וקרה עמי מה שרציתי כי יהיה ויקרה. מענה, על אף הגל־ גולים שידעתי. צמחו למעקה הימים שלנו של היום, שלי ושל סטיב.

אבל זה הדאי דרש כוח ועוז מצדך, הפליט אחד מבני הזוג בעומדם כבר על מפתן הבית.

היא לא השיבה, הנהנה בלבד בראשה ל־ אות הסכמה, או כדי לאשר שאכן דרש ממנה הדבר כוח רב ועוז ובעצמה אינה יודעת מאין שאבה אותם.

מוסד הרב קוק

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

הופיע הכרך השני של

חידושי הריטב"א על הש"ס

לרבינו יום טוב ב"ר אברהם אלאשבילי
יו"ל על־פי כתבי־יד ודפוסים ראשונים בצירוף
מבואות, ציוני מקורות, מקבילות, הערות ובאורים

מסכתות סוכה ותענית

על ידי

הרב אליהו ליכטנשטיין

מסכת מועד קטן

על ידי

הרב צבי הירשמן

המחיר: —.38 ל"י

●

כרך א'

מסכת עירובין

על־ידי

הרב משה גולדשטיין

המחיר: —.34 ל"י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל. 615036

יד הרב הרצוג

מכון התלמוד הישראלי השלם

הופיע:

פירוש הריבמ"ץ השלם

לרבנו יצחק ב"ר מלכי־צדק מסימפונט
למשנה זרעים

על פי כתבי־יד בר"מ ואוקספורד
עם השלמות רבות לעומת המודפס
ועם הערות הארות ומ"מ

מאת

הרב ניסן זקש

*

440 עמוד בפולי־סורים
המחיר — 48.— ל"י

*

מכון התלמוד הישראלי השלם — בית־וגן, ירושלים
מכירה ראשית:
בימים חיים גיטלר, פיליפ 4, תל־אביב

مكتبة من الاجيال

هكذا من الأصل

מי ישלוט באוקיאנוס ההודי

מאת ד"ר י. [illegible]

עד לפתיחות תעלת סואץ נחלקו הדיעות האם הרוסים מעוניינים בפתיחתה או לא. אולם, אחרי פתיחות התעלה התברר לעיני כל, שלרוסים היה אינטרס מיוחד בכך וזאת כדי לפתוח הדרך למזרח הרחוק ע"י קיצור הדרך מהים התיכון לאוקיאנוס ההודי.

אחרי המלחמה בווייטנאם ועם צאת צבא ארצות־הברית משם אמרו, שהרוסים אינם מעוניינים עוד בפתיחות התעלה. נאמר גם, שידיעות כאלה נמסרו מאת הרוסים לירושלים. פתיחות התעלה הוכיחה שלא היה כל יסוד לשמועות אלה וההתעוררות שהתרחשה לאחרונה באוקיאנוס ההודי בין ארצות הברית לבין רוסיה מעידה על כך.

ההתחרות בין שתי מעצמות העל באוקיאנוס ההודי התריפה לאחרונה וזאת למרות החלטת עצרת האו"ם משנת 1971, שהאוקיאנוס ההודי צריך להישאר אזור שקט. הוטל אז על ארצות הברית ועל רוסיה להתחיל בדיונים עם הארצות הגובלות את האוקיאנוס ההודי לשם הגשמת ההחלטה הזאת. מכיוון שלא חלה תזוזה, באשר המעצמות לא היו מעוניינות בכך, הוחלט כשנה אחרי כן בעצרת האו"ם להטיל על מזכיר האו"ם קורט ואלדהיים להכין דו"ח על ההשלכות של נוכחות הציים המלחמתיים של המעצמות הגדולות באוקיאנוס ההודי ושנתיים אחרי כן, חודש האו"ם את ההחלטה הראשונה. מעניין שארבעת המעצמות הגדולות: ארצות־הברית, רוסיה, אנגליה וצרפת נמנעו מלהצביע ואילו סין — הצביעה בעד.

ויש גם הסבר להצבעה זו. באותה שנה, שעצרת האו"ם הטילה על שתי מעצמות העל לדאוג שהאוקיאנוס ההודי יהיה אזור שקט, החליטה ארצות הברית להרחיב שדה פעולתה ובארצות הגובלות עם האוקיאנוס ההודי, תוך כוונה להדק את הקשרים בין דרום־מזרח־אסיה לבין המזרח התיכון. לצורך זה הוקם בהוואי מטה מיוחד לטפל בעניינים אלה.

המפולת בהודו־סין חזקה בארצות הברית את הדיעה, שאל לה להשתתף במלחמות פנימיות בארצות אחרות, אך עם זאת לא משכה ידיה לגמרי מכך, שכן לפי דוקטרינת ניקסון — האמריקאים לא ישלחו עוד צבא למרחקים להתערב במלחמות פנימיות, אבל ישלחו ציוד לצד הצודק במלחמה. אם הצד הצודק לא יוכל להחזיק מעמד, יצוידו אותו האמריקאים וגם ישלחו סיוע לארצות שכנות המוכנות להושיט לו עזרה. מכאן, הצורך בשליטה בדרך ימית הוא האוקיאנוס ההודי, כדי לבצע משימות כאלה. הם נעזרו ע"י מעצמות המערב צרפת ואנגליה, שנמנעו מלהצביע באו"ם. גם הרוסים עושים את החשבון שלהם. הם מעוניינים בשליטה בדרך הימית הזאת ולכן נמנעו מלהצביע. לא כן הסינים. הם מעוניינים להיות לבדם גורם מכריע במזרח הרחוק ולהרחיק את השפעת מעצמות העל משם, מעוניינים הם, שהאוקיאנוס ההודי יוכרז כאזור שקט והצביעו בעד זה בעצרת האו"ם.

גם מבחינה כלכלית הנתיב האוקיאנוס ההודי לדרך חשובה ביותר. האמריקאים שלחצו בכיוון הדה־קולוניזציה רצו להשתלט על העולם בכוח הדולאר, היינו על ידי הכנסת הון ומוצרים תעשייתיים לארצות המזרח הרחוק. לשם כך, הם זקוקים לדרך ימית בטוחה — האוקיאנוס ההודי. כדי להבטיח נתיב מים זה, צריך גם להקים בסיסים צבאיים בארצות הגובלות את הים הזה. לכן, אחרי צאת האמריקאים את וייטנאם נשארו עוד קרוב לשמונים אלף חיילים אמריקאים באזור זה, כי המדיניות הכלכלית והצבאית הולכות כאן שלובות זרוע.

★

הרוסים סומכים על ארצות מוסלמיות שמאליות

רשמית אין לרוסים בסיסים צבאיים בארצות הגובלות את האוקינוס ההודי. האמריקאים מודים בגלוי, שיש להם בסיסים בצפון אוסטראליה ובצפון אתיופיה. ועדת האו"ם בראשותו של המזכיר קורט ואלדהיים, דרשה לבטל כל הבסיסים הצבאיים של איזה צד שהוא בארצות הגובלות את האוקיאנוס ההודי. דרישה זו מלווה באזהרה, אם לא יעשה כן, גם הצד השני — רוסיה — לא ישתוק. הוועדה העבירה אומנם החלטה באו"ם להכריז על האוקינוס ההודי כאזור שקט. יותר מזה לא היה בכוחה לעשות.

הרוסים טוענים, שאין להם בסיסים בארצות הגובלות את האוקיאנוס ההודי. רשמית, זוהי טענה נכונה, כי אין לה הסכמים גלויים עם אינו ארץ שהיא. מאידך, טוענים האמריקאים, שיש לרוסים נקודות אחיזה בעיראק, בסומאליה המוסלמית, באיי סוקוטרה, בכניסה למפרץ עדן ועוד כמה מקומות. מדובר כאן בארצות מוסלמיות שמאליות המאפשרות לרוסים להקים בסיסים בארצותיהן. מבין הארצות האלה — סומאליה המוסלמית היא הארץ היחידה הנותנת לאמריקאים האפשרות לנסות להשפיע עליה, כי אין בסתון רב שיכלתן לדחוק את רגלי הרוסים משם. וזאת על אף הלחץ מצד ארצות ערב השמרניות.

כשנודע, שהרוסים הקימו בסומאליה המוסלמית מיתקנים לגבי חשיבות ובעיקר באי ברברה, שהקימו שם נמל תעופה גדול עם מיתקני תקשורת עצומים, ברור היה לכל, שאין צורך במקום הזה לנמל תעופה בגלל בשביל התעופה האזרחית. אלא מדובר כאן בנמל תעופה צבאי רב־ערך. מה שמדאיג את האמריקאים שהבסיס הוא מול עדן השמאלית. עדן בעצמה מאיימת על עומאן, אם עומאן היתה נופלת בידי המחבלים השמאליים, הם היו מאיימים על המפרץ הפרסי עם אוצרות הנפט של באזורין, כוויית ואולי גם סעודיה הערבית. ואם ברברה בידי הרוסים מול עדן, הוא איום נוסף על האזור. לכן הוזהרו האמריקאים לנסות להקן שם את המצב.

נשיא סומאליה, סיהאד, שהואשם בתלות במוסקווה, כדי להפגין עצמאות הרשה למשלחת מארצות הברית לבקר בכל המקומות גם באי ברברה, כדי להוכיח בכך, שבני־ארצו שולטים בכל המיתקנים הצבאיים שבארצם. אלא, שלא ניתן לאמריקאים לבקר במיתקני התקשורת הסובייטיים, גם לא מיתקני הטילים ומקומות המגורים של היועצים הרוסים. התברר בגלוי, שקיים קשר אמיץ בין סומאליה לבין רוסיה המספקת לסומאליה נשק וציוד מלחמתי רב וגם סיוע טכני.

ראשי ארצות ערב השמרניות מסתכלות בעין רעה על תלותה של סומאליה ברוסיה. הדברים נאמרו בגלוי לנשיא הארץ הזאת עת ביקורו בסעודיה, שעליו לשנות את דרכו המדינית אם ברצונו ליהנות מעזרת הערבים. האמריקאים מצדם מוכנים לשנות את ההחלטה האוסרת הגשת עזרה לסומאליה המוסלמית, אם היא תסכים להעניק לספינות המלחמה האמריקאיות מיתקני תדלוק. אולם תשובה בנידון טרם ניתנה. המצב הקיים שם מדאיג מאוד את ארצות־הברית.

★

המעבר לדלק הערבי

לערבים, בפרט לארצות ערב המפיקות דלק, ענין מיוחד מהנעשה באוקינוס ההודי, כי רוב הדלק מארצות ערב עבר בדרך זו מאז מלחמת ששת הימים. גם אחרי פתיחות תעלת סואץ מעוניינים בארצות הברית להבטיח להם אספקת דלק מהמפרץ הפרסי דרך האוקינוס ההודי. מה עוד, שהמיכליות הגדולות אינן יכולות עוד לעבור דרך תעלת סואץ. עד כמה שהאמריקאים מעוניינים בדלק הערבי העיד העובדה, שבעת משבר האנרגיה אחרי מלחמת יום הכיפורים, הם איימו על הערבים בהתערבות צבאית, אם יפסיקו אספקת הדלק לארצם.

שר ההגנה של ארצות הברית, ג'יימס שלזינגר, הצהיר השנה בחדש מארס: ההשתלטות על מ[illegible] הדלק במפרץ הפרסי הכריע [illegible] המצב בצורה יסודית בשת[illegible] צבאית בין העמים... הרוסים [illegible] נים להזק את נוכחותם באזו[illegible] "אנו נהיה ערים למציאות [illegible] נדע לדאוג לכך בעוד מועד". [illegible] גם, שארצו תמשיך לשלוח [illegible] שלה יחידות לאוקיאנוס ההו[די] [illegible] מפרץ הפרסי.

למעשה קיימת התחרות [illegible] אמריקאית באוקיאנוס. התח[רות] המלחמה הקרה ובארצות ה[illegible] אותו, אלא שבימינו אלה ההתחרות עוד יותר. האמרי[קאים] כרתו ברית עם כמה ארצות ש[illegible] בת האוקיאנוס ההודי והרוסים תפקו באבטחת העתים, כי [illegible] הקדישו אז תשומת לב מיוחד[ת] המלחמה הימי. בסוף שנות הח[משים] ובראשית שנות השישים, [illegible] אמריקאים את הצוללות ש[illegible] פולאריס, כדי להבטיח על [illegible] בים. אלא, שבראשית שנות [illegible] התחילו הרוסים לחזק את [illegible] המלחמתי שלהם.

פתיחות תעלת סואץ חיזק [את] ההתחרות הרוסית־אמריקאית [באוקי]יאנוס ההודי ובארצות הגובל[ות] [illegible] ארצות אפרו־אסיאתיות ש[illegible] האוקיאנוס הזה, הם ביום יותר [חשו]שים ללחצים המופעלים עליהם [משני] הצדדים. אין להם עמדה אחת [illegible] אחת. מהן מעמידה תנאים [illegible] איראן, פאקיסטאן, אינדונסיה [illegible] אוסטראלית מוחות כולן [illegible] ההתחרות שבין שתי מעצמות [העל] באוקיאנוס אשר לפי החלטת [האו]"ם צריך להיות אזור שקט. [illegible] אין להן עמדה אחידה כיצד [לפעול] על ההצעות של מעצמות.

בו בזמן, שהרוסים באים [illegible] שלום קולקטיבית באסיה, [illegible] בטהראן, כי איראן תהיה [illegible] עליהן השמירה על האוקיאנוס [ההו]די. אולם, בהתחשב בכוח הים [illegible] שתי הארצות האלה לשמש [illegible] האדיר של מעצמות העל, ברור [illegible] בר, שאין להן כוח רב לבצע מ[illegible] זו. ההסתמכות על החלטת [האו]"ם בנדון מלפני ארבע שנים [לא] תועיל להן הרבה.

ארצות ערב, ביחוד אלה המ[פיקות] דלק מעוניינות בשקט באוק[יאנוס] ההודי, כי חלק גדול של [illegible] הדלק שלהם עובר עד היום [ב]נתיב הימי הזה. כמובן, שאין [להן] כל ענין בהגברת כוח הרוסים [illegible] אבל יהיו מרוצים אם גם האמ[ריקאים] נים לא ישלטו באוקיאנוס [illegible] הלוא בסופו של דבר הם [illegible] באירגון הארצות הבלתי מז[דהות] אשר עיקר מטרתו הוא למנוע [השפ]עת המעצמות הגדולות בעולם [illegible] אינם יכולים למנוע ממעצמות [illegible] להגביר את כוחותיהם בנתיב הזה, תריהם מעודדים את ה[illegible] הגובלות אותו, לא להיכנע ל[illegible] מצד המעצמות הגדולות ומ[illegible] ביניהן, רוסיה וארצות הברית, [שמק]ים בסיסים צבאיים באזור [illegible]

★

הבחינה הישראלית

אחרי מלחמת ששת הימים [illegible] מעוניינים בסתימת התעלה, [illegible] להפעיל לחץ על המצרים [illegible] השותים אתם וגם מפני שה[illegible] היו מעוניינים בכך, לא היה [להם] כל ענין להקל עליהם לקצר הדרך מהים התיכון לאוקיאנוס [ההו]די, שכה היו זקוקים לו [illegible] נשק לווייטקונג במלחמתו נגד [illegible] ההודו־סין בעזרת ארצות הברית. [אח]רי מלחמת יום הכיפורים חל [שינוי] בעמדה שלנו בנושא זה. לו [illegible] טוענים אצלנו, שפתיחות הת[עלה] [illegible] שיקום הערים הסמוכות לתעלה [illegible] נפגעו במלחמה, הם ערובה לה[illegible] המצרים, שעניינם לחיים ש[illegible] באזור הזה, אף אם אינם [illegible] עוד לעשות שלום אתנו.

עד כמה שיש הרבה מן [הצדק] בגישה זו, הרי בכל זאת עלינו [illegible] זאת בחשבון את הסכנה של [illegible] כת הרוסים באוקיאנוס ההודי [illegible] צאה מכך מאמציהם להקים בס[יסים] צבאיים בארצות השכנות בגו[illegible] אותו כדי לחזק את הכוח הימי [illegible] במעבר מים סוף מאיים עלינו [illegible] האי עדן, אלא כל עוד שהנמל [illegible] בוטי נמצא בידי הצרפתים [illegible] יכולים לעבור שם. אולם, אם [illegible] הרוסים בסיסים בסומאליה המו[סל]מית, הרי מצבנו יהיה קשה ב[illegible] הזה.

בל נשכח, שמלחמת ששת ה[ימים] פרצה מפני שהמצרים חסמו [illegible] את המעבר לאפריקה בשרם־א־ש[יך]. אולם, אין ערך רב לשארם־א־ש[יך] אם באב אל מאנדב, הנמצאת כ[illegible] פיים ושמונה מאות קילומטרים דרום לאילת והוא המעבר לא[illegible] מים סוף לאוקיאנוס ההודי ה[illegible] סגורה בפנינו, כל המעבר בבאב [אל] מאנדב הוא צר מאוד והארצות [הש]כנות הן: מצרים וסודאן — מ[illegible] רב, סעודיה ותימן — מצרה [illegible] היא בסוף הדרך לבאב אל מ[אנדב] ואחרי כן באה דיבוטי, [illegible] סומאליה הצרפתית. השטחים [של] סומאליה המוסלמית הן בקידמה [של] דז'יבוטי — בסיסים לרוסיה ב[illegible] מת אלה הם סכנה למעבר [illegible] באפריקה. אומנם, מצרים אינה [illegible] מה בהקמת בסיסים רוסיים ב[illegible] זה, אלא שפתיחת תעלת סואץ [illegible] חפת את הרוסים להתחזק באוקיא[נוס] ההודי והדבר לרעתנו.

עד כמה, שסומאליה המוסל[מית] עוינת לנו, תוכיח העובדה שב[illegible] הוא זה שהביא באו"ם בשם [ארצות] ערב ההצעה לכלול את הציונות [בין] התנועות הגזעניות בעולם.

"פסטיבל בן־שמחון" מסעיר יהדות צפון אפריקה

מאת שאול מיזליש

בקול דממה דקה הסתיים השבוע הקונגרס העולמי של יוצאי יהדות צפון־אפריקה. בכנס זה בלטו בהיעדרם שומרי וממשיכי מסורת הדורות של יהדות־מפוארת זו. היכן הם היו? מדוע נפקד מקומם של הרב פריג'ה זוארץ, של הרב אליהו רקח, של הרב עוזרי, הרב גץ, הרב מלכה, חיכן ח"כ אבו־חצירא? כיצד מוצגת פרוד בקהילת יוצאי צפון אפריקה שלמעלה ממחציתה דתית־לאומית ואיש מנציגיה אינו מכבד בנוכחותו ואינו משמיע קולו במהלך הכנס ודיוניו?

אוגוסט 1946. הימים לאחר ה"שבת השחורה" בהם נאסרו רוב מנהיגי הישוב באשי־. ישיבה של ראשי הציונות ומנהיגי העולם היהודי בארץ ישראל ובחו"ל מתכנסת בפריז. באולם משתררת דממה. צעיר בשם משה ישי (היום עסקן התנועה בבת־ים) חושף בהתרגשות פרטים על יהדות צפון־אפריקה. הוא מגולל בקצרה את תולדות יהדות רבת שורשים זו. המספרים שהוא משמיע נשמעים אסטרונומיים. חצי מיליון יהודים מחכים שם? — שואל יצחק בן־צבי. ישי מאשר ומדגיש: "הם שומרים על יהדותם בזכות מורשת אבות. היעד שלהם — ארץ־ישראל. חייבים להוציא אותם משם". מחליטים לבדוק מקרוב את דבריו של הצעיר יליד תוניס, הדובר עברית רהוטה. כשלחים הרב קפל ורנה קליין, הם חוזרים ממסע בן כמה שבועות ומאשרים את הדברים. יתירה מזו: המספרים שנקבו היו אומדן זהיר. התמונה האמיתית הרבה יותר רחבה. בדו"ח שהם מגישים לבן־צבי, קובעים השניים כי דברי ישי בדבר האלמנט הדתי כמלט המאחד והמלכד של יהדות צפון אפריקה הם אמת לאמיתה.

לימים מתגייסים אנשי מחלקת העליה של הסוכנות ובראשם יצחק רפאל, ברוך דובדבני, ש.ז. שרגאי, לפעולה נרחבת להצלת יהדות זו והעלאתה ארצה. כמעט טבעי היה שהמלאכה תעשה בידי אנשי הציונות הדתית, שכן הכל היו מאוחדים בדיעה שמשקל הדת בקרב יהודי מרוקו, תוניס, אלג'יר, לוב — הוא החזק והדומיננטי, ולכן מוטב שייצגו את א"י במלאכת קודש זו אנשים דתיים.

יוזמה של עסקן חילוני

לא כך חשב שאול בן־שמחון, נצר צעיר למשפחה מרוקאית, איש מפלגת העבודה, עסקן רפ"י, שהחליט יום אחד לקיים קונגרס עולמי של יהודים יוצאי ארצות צפון־אפריקה. ולא מצא לנכון להזמין איש מהעולים ומהמפעלים שניקבצו להעלות את יהדות צפון־אפריקה לישראל. בן־שמחון, שספג מפלה עת התמודד מטעם מפלגת ה"עבודה", על ראשות עיריית אשדוד בבחירות האחרונות, היה למעשה מחוסר־עבודה. קשריו הטובים עם מזכ"ל ההסתדרות, ירוחם משל, עזרו לו ל"ארגן" חדר ומזכירה בבית הוועד־הפועל של ההסתדרות. משם החליט למשוך בחוטים. ומה קל מאשר לפרוט על נימים כה עדינים כיהדות צפון־אפריקה, להוכיח שהיא בעלת משקל רב, ולרכוש באמצעותה עמדת כח ועוצמה פוליטית?

אבל בן־שמחון ידע שאיש לא שלח אותו לייצג את יהדות צפון־אפריקה. שום גוף לא הסמיכו לכך. משום־כך הבין שההשאיות יפה לארגון קונגרס עולמי שכזה.

איזו אישיות במדינה תסרב להופיע בכנס של יהדות כזו?

וכך גייס את נשיא המדינה, ראש הממשלה, חברי־כנסת וכ־300 נציגים מחו"ל, שחלקם אף לא נטל חלק בדיונים. אמרו לנו שאפשר ליהנות מטיול בהנחה ניכרת — או נפשטו. כך גם הסביר מדוע אינם ממלאים את אולמות הכנס בשעת הדיונים. ימים אחדים לפני תחילת הקונגרס, פרסם בן־שמחון מודעת־ענק בעתונים ובה תוכנית מפורטת של הכנס, ורשימת המשתתפים. מאותם מנהיגי הישוב שנכחו ב־1946 בכנס בפריז — לא הוזמן איש. חלקם — כיוון שאינם עוד בין החיים. השאר — היות והם אנשי הציונות הדתית־הלאומית. בן־שמחון התעלם מחלקה של יהדות זו. לגביו כנראה אינה קיימת.

מחים נגד המארגנים

"אבל זה לא ילך לו" מבטיח ראש עיריית רמלה ח"כ אהרון אבו־חצירא, בן למשפחות האדמו"רים היחידה של יהדות מרוקו, הפועל למען הציבור הצפון־אפריקאי בעירו (כ־60%) ובארץ כולה. "הוא לא פגע רק ביהדות הדתית, נציגת צפון־אפריקה. למעשה כל חברי־הכנסת, מכל הסיעות, כולל "המערך", לא שולבו באיזון מעשי הדיונים, וממילא לא היתה להם כל יד בקבלת החלטות.

(הכוונה להח"כ מ.גן, ב.צ. חלפון, י. פרץ, ז. אמיר וסגן שר התקשורת א. מויאל). כל הנואמים היו על טהרת מפלגה אחת". במגעים טלפוניים שקיימו עם פרסום התוכנית בין חברי־הכנסת נציגי יהדות צפון אפריקה, הועלתה אפשרות ל"פוצץ" את הכנס. אבל מפני כבוד האורחים שהגיעו מחו"ל — החליטו לגנוז את תכנית "פיצוץ" הכנס.

אגב, גם הצירים מחו"ל הוזמנו על בסיס מקרי. לא היו אלה נציגים מוסמכים של הקהילות. למשל, הרבנים החשובים של יהדות צפון אפריקה בצרפת, ובראשם הרב זעיש מפריז, נשארו בבית... ושוב, בן־שמחון מסתדר היטב בלעדיהם. לשם מה לו סעיפים המדברים על חינוך דתי־לאומי? מכאן יש להבין את העובדה שגם הראשון לציון הרב הראשי עובדיה יוסף, שאמנם כיבד בנוכחותו את טכס הפתיחה — לא הוזמן לשאת את דברו. ואפילו לא דברי ברכה קצרים. הרב עזב את הטכס באמצעיתו, דבר שעורר סערת רוחות בקרב הצירים והאורחים הרבים. "אפילו הגויים, להבדיל, מבינים שלפתיחות כנס שלהם, כשמוזמן נציג הכנסייה נותנים לו לפתוח לברך"... אמר אחד הצירים בזעם.

נוסף לכך השאיר בן־שמחון מחוץ לתמונה את ההתאחדויות עולי מצרים, לוב ותוניס. הם יכלו להאפיל עליו ולקצץ מהצלחתו, למה לו איפוא פרטנרים להצלחה?

בן־שמחון גם לא נפגע מהאקט של שר הדתות ד"ר יצחק רפאל, מי שעמד בראש המבצע הגדול של העלאת יהדות צפון אפריקה, שהחזיר את כרטיס ההזמנה במחאה על אי־הזמנת ושיתוף נציגי היהדות הדתית.

בן־שמחון שכח גם את ברוך דובדבני, היום ראש המרכז לחינוך דתי, ובעבר מנהל מחלקת העליה בסוכנות היהודית, שכתת רגליו לילות כימים בהרים הצפון־אפריקאים במאמץ השבת הבנים הנדחים לגבולם. רק ביום השלישי של הכינוס, כשפורסמה הידיעה על החרמת הכנס מצד מנהיגי היהדות הדתית־לאומית, הגיע רץ מיוחד לדובדבני ואתו הזמנה. בן־שמחון לא שכח גם ל"השחיל" ברגע האחרון, באהוית־כתיב, את שמו לרשימת נואמים.

מדוע לא באו אישי תורה?

"האולם היה ריק ממנהיגים רוחניים, לכן לא ייצג את יהדות צפון־אפריקה האמיתית בארץ ובעולם", אומר חבר־הכנסת אבו־חצירא. בלי מנהיגים רוחניים אין ליהדות זו קיום ממשי. רק חברי מפד"ל, בעלי פנקס חבר יש כ־50 אלף איש (ראשי־אב, בלי בני־משפחותיהם!) היכן הם? היכן נציגיהם?

"בודאי שנסיק מסקנות, ונתבע הפקת לקחים לגבי המפעל הפרטי של בן־שמחון. ואלינו יצטרפו אנשי "הליכוד" וגם חלקים גדולים ב"מערך".

כפליא שהקונגרס נטל לעצמו הזכות לדון בעניני חינוך. בלא שנציגי החינוך הדתי, שרובה ומניינה של יוצאי יהדות צפון אפריקה נמנה עליו, יהיה אפילו מיוצג.

התדמית של יהדות צפון־אפריקה היא הרבה יותר מסורתית מאשר בן־שמחון וחבריו מנסים לשוות לה" אומר ח"כ אבו־חצירא. לדבריו, הקיצוץ בנטיעות הפאר של יהדות זו, שאיבדה מזהרה, הוא בחוסר מסגרת יציבה שהציבה היהדות הדתית, כדי להתמודד עם המסגרת החילונית. משום כך לא היתה המשכיות למסורת, לערכים, לחינוך היהודי הנפלא שהיה נהוג בחו"ל.

פשוט, המסגרת החדשה, הכלי החדש לא מילא את יעודו, בהחזקת הנוער שנפלט מהמסגרת החינוכית האמיתית שהיתה יהדות זו. לכן היום חלק גדול מהנוער הזה מנותק מהיהדות הדתית, ומכאן גם סיבת הירידה בכמות ואיכות של החינוך הדתי כולו. "אבל — מדגיש אבו־חצירא — אי־אפשר לדבר על איבוד המסורת כולה, תמיד יש כאלו המוציאים עצמם מן המסגרת הקהילתית — כמו בן־שמחון — אבל הרוב נשאר מסורתי. וזוהי התדמית הנכונה של יהדות צפ"א".

לדיעה זו שותף הרב פריג'ה זוארץ, מהנציגים הבולטים של יהדות יוצאי לוב הדתית־לאומית. "80% מילדי יוצאי יהדות לוב מבקרים בבתי"ס דתיים" הוא אומר, ומדגיש שחלק ניכר מבתיים אלה נמצאים בישובים חילוניים שאינם משתייכים לשבעת ישובי הפוה"מ של יוצאי לוב. "בשיכון שלי — שיכון ותיקים בנתניה, אני רואה שהצעירים ממלאים את בתיהכ"נ, אבל עם זאת אני מודע למשבר הפוקד את יהדות צפון אפריקה כולה. לכן יש לעמוד על המשמר". הרב זוארץ, חבר פריג'ת הייר מסבירים את ההתעוררות העמוקה של יוצאי לוב בעובדה שרוב העולים באו עם מטען יהודי עצום, שכלל ידיעה רהוטה בשפה העברית, שניקנתה ב"חברת ציון" ובתלמודי תורה לילים שהוקמו בטריפולי. הוסף לכך את חריצותם ואת השקט הפנימי של בני יהדות זו, והלך קליטתם המושלמת כמעט של כ־45 אלף בני יהדות זו בארץ.

(סוף בעמוד 7)

האם ללעג ולקלס היינו?

מאת י. י. ביסטריצר

זה ימים אני מתהלך ברגש של בושה והלם. בושתי והכלמתי מדברים רבים שנעשו או לא נעשו אצלנו בזמן האחרון. ברצוני להתחלק עם קוראי העתון בהרגשתי זו, כדי להשיח דאגה מן הלב. אסתפק הפעם בשני דברים, אשר ממש זועקים לתגובה ברבים.

א. השביתה ב"אל־על"

סוף סוף נגמרה השביתה הגדולה, שנמשכה כשלשה שבועות ועלתה לחברת אל־על — בעצם למדינת ישראל — בעשרות מיליונים לירות. במסתרים תבכה הנפש, לא רק על המיליונים הרבים שירדו לטמיון, אלא ובעיקר על כבוד ישראל שנלה, ועל שם ישראל שחולל בעולם. (רק לי בלבד ידוע על כמה מכתבים מיהודים באמריקה לקרוביהם בארץ, שכותבים על ביטול ביקורם בישראל עקב השביתה, יהודים וציונים מרבים שרוצים לנסוע רק באל־על; ועל הכלימה שמכסה פניהם, השביתה המחורה, שלדבריה מורידה את הדמיתה של ישראל לשפל המדרגה, גם בעיני ידידים מושבעים...)

מה היו צריכים עכשו לעשות השותפים באחריות האשמים בשביתה זאת? לשהות צריכים להתחבא כל אחד בפינתו ולשתוק, אבל לא כך נוהגים אצלנו. אצלנו התחילה מיד ה"דברות" וה"נאומים". כל אחד מצהיר הצהרות ברבים ומתפאר ב"השיגים" שהשיג. יושב־ראש ועד עובדי בתי המלאכה התפאר, שהשיג "ועדת חקירה" שתחקור את הנעשה בהנהלת אל־על: (ועדת חקירה יקרה מאד...) מנכ"ל החברה מתפאר, שהשיג, שהעובדים חזרו לעבודה ולא השיגו כלום, אכן השיג עצום עוד "השיג" כזה לחברת "אל־על" ...ומזכ"ל ההסתדרות מר ירוחם משל מתפאר בהשיג גדול מאד, השובתים קבלו את מרות ההסתדרות והיא גם תרכיב את ועדת החקירה. באמת היה לו כדאי בשביל ה"השיג" הזה להפסיק את השליחות בחוץ לארץ ולחזור הביתה. הוא הצליח להציל את הפרסטיזה של ההסתדרות הגדולה והחזקה. עד כדי כך הגענו...

וזה מה שמדאיג ביותר, אף אחד אינו מתבייש ואינו מכה על חטא, על החטאים שחטאו "בבלי דעת" ו"בדעת ובמרמה"; "בצרות עין" ו"בתונאת רעי"; "בגלוי ובסתר", ב"קשיות עורף" ו"בעזות מצח"; "בכחש ובכזב" ו"בקלות ראש" ואחרון (לא חביב) "בחילול השם" (לא לפי סדר התפילה אלא לפי סדר מעשיהם ומחדליהם של שני הצדדים האשמים בשביתות שלנו).

ועוד יותר מדכא וכואב, אף אחד לא יתן את הדין, ולא ייענש על החטאים שחייבים עליהם ומענישים עליהם במדינה מתוקנת, את הפרנס המדיני ביותר במבנה ציבורית כללית.

אצלנו גם זה לצבור, והכל מספירין כראתמול.

ב. אניית המטען בתעלת סואץ

בהסכם ההפרדה הראשון בין ישראל לבין מצרים, שנחתם לפני כשנתיים, הובטח מעבר חפשי של אניות הנושאות מטענים לישראל דרך תעלת סואץ, שמדינת ישראל הוזידה אותה למצרים לפי ההסכם הזה.

לא "חס ושלום" אניות ישראליות, תחת דגל ישראל, וגם לא אניות המופעלות על ידי צוותים ישראליים, אלא מטענים "לא אסטרטגיים" באניות זרות עם צוותים זרים.

עברו שבועות ועברו חדשים. כמעט שנתיים, וההבטחה הזאת, אשר הנשיא של המעצמה הגדולה בעולם היה ערב לה, לפחות מוסרית, ההבטחה שהיתה בעצם צריכה להיות המבחן לרצונה הטוב של מצרים לקיום ההסכם, לא קוימה. ואצלנו היה שקט ושלוה, אף אחד ממדינאים שלנו, שחתמו על ההסכם ותוך אמ־ראים לו, לא צצה פה ולא צפצף, אף צפצוף קל שבקלים ולא התריע בבאמא על הפרה גסה זו של אחד מסעיפי ההסכם העיקריים והחשובים ביותר.

והנה הגענו להסכם ההפרדה השני, או "הסכם הביניים", כפי שקוראים לו בז'ארגון הפוליטי שלנו. והנשיא המצרי הערום כנחש, מכר לנו שנית את ההבטחה על מעבר אניות בתעלת סואץ עם מטענים ישראליים.

הפעם היתה זאת לא רק הבטחה אלא התחייבות מפורשת, כתובה וחתומה ע"י מצרים, בהסכם שחתמה עם ארה"ב למען מדינת ישראל.

ושוב עברו שבועות וחדשים ושיחקו אותנו משחק "החתול והעכבר", בעוד כמה ימים תעבור האניה עם המטען, בעוד שבוע תעבור, ובעוד חודש תעבור — האניה עם המטען לא עברה. ונתנו על כך תירוצים ותירוצים שונים. פעם לא השיגו אניה (כאילו אין מספיק אניות פנויות בעולם...), פעם לא היתה סחורה להעביר אותה או שכדאי להעביר אותה דרך התעלה, ופעם ה"צוות" לא היה מתאים לנשיא סאדאת. העברת אניה לישראל היתה יכולה חלילה להזיק לתדמיתו בעולם הערבי, וסאדאת המסכן עוד עלול בגלל זה להיכשל וליפול.

והנה סוף־סוף הגיע הזמן הנכסף. הגיע "הפיתוי המתאים"; נשיא מצרים עורך ביקור בארה"ב ומתקבל שם בכבוד מלכים, בתור "אוהב שלום ורודף שלום", זהו הפיתוי המתאים ביותר להעברת האניה. ועכשיו השיגו כבר אניה והיה כבר מטען להעברתו.

ו"לשמחת כולנו" נתבשרנו ביום שישי (31.10.75) בכל אמצעי התקשורת, העתונות והראדיו, שאניה יוונית עם מטען של מלט מיועד לישראל הגיעה לפורט סעיד ועומדת בתור לעבור עוד באותו יום, עם שיירה של אניות, את התעלה לנמל ישראל. הודעה על כך, הודגש בכל הידיעות, גם נמסרה רשמית ע"י רשות התעלה.

ובכן, הכל טוב ויפה, ופתאום שוב עיכוב הדיש, האניה לא הוכל לעבור ביחד עם השיירה של שאר האניות, מה קרה? ההודעה של האניה, עלהם עבור ההעברה של האניה, שהיתה צריכה להגיע מהבנק ביוון או בקאהיר לפורט־סעיד, לא הגיעה; כך נמסר, בכל אופן בידיעה של סוכנויות הידיעות מקאהיר. ועוד תירוץ נמסר בידיעות, יש סכסוך על גובה הסכום, שצריך לשלם בעד ההעברה. אמנם פורסם באופן רשמי, ע"י רשות התעלה, בכל העולם תעריף קבוע, 2 דולאר בעד טונה של מטען, אבל התעריף הזה כנראה הוא לכולם פרט לישראל. אניה המובילה מ־

יהודי סאן־דומינגו

מאת טוביה פרשל

(רשמי מסע)

1.

אבנידה מויא היא אחת השדרות הראשיות של המרכז המסחרי של סאן דומינגו, בירתה של הרפובליקה הדומיניקנית. שתי חנויות לרהיטים, שתיהן בבעלות יהודית, ממוקמות אחת לשניה. לפני האחת עומד שומר מזוין על משמרתו. מה חנות זו מחנויות? אתם לא תנחשו את הסיבה. בעל החנות הוא קונסול הכבוד של ישראל בסאן דומינגו. מאז החלו טרוריסטים ערביים להתקיף אישים, מוסדות ומשרדים יהודיים בחוץ לארץ, הפקידו שלטונות הרפובליקה הדומיניקנית שומר על החנות המשמשת גם משרד לקונסול הכבוד.

מונית הביאתנו לשם. הנהג הצביע על השלט הקונסולרי מעל החנות, ואמר אלינו: "ראו הנה חנות יהודית. זה שרציתם?"

מיד לאחר שהגענו לסאן דומינגו ונרשמנו במלון "אל אמבחדור" יצאנו לסייר בעיר ולחפש יהודים. נודע לנו כי בית הכנסת שוכן בקירבת־מקום. הזמנו מונית וביקשנו מן הנהג להביא אותנו למרכז העיר ולעצור בדרך ליד ה"סינאגוגה".

בית הכנסת הוא בנין יפה, נמוך קומה, לבן וחדש־יחסית. בקיר ליד השער כתובת בספרדית ובאנגלית: "המרכז היהודי של הרפובליקה הדומיניקנית". השער היה סגור. סיבבנו את הבניין וחיפשנו כניסה אחרת. דפקנו בחלונות. הנהג צפר בכל כוחו שיפתחו לנו — אך אין קול ואין עונה. יותר מאוחר נודע לנו כי לבית הכנסת אין שוער, רק שומר לילה.

קצת מאוכזב חזרתי למונית. הנהג הרגיש במצב רוחי, הרגיש כי הייתי רוצה מאוד להיפגש עם יהודים... הוא הראה "ריח של עסק". "עליכם לראות את עיר־היהודים", אמר, "אמנם זה די רחוק מכאן, אך אני מוכן לקחת אתכם לשמה".

עיר היהודים אותה הזכיר הנהג היא העיר סוסואה על שפת־ימה הצפונית של המדינה.

בשנת 1938 כינס פראנקלין רוזוולט ועידה בינלאומית כדי לדון בהגירתם והתיישבותם של פליטים פוליטיים וקרבנות של רדיפות דת וגזע. בועידה שהתקיימה באויאן בצרפת, הודיעה הרפובליקה הדומיניקנית, אשר בראשה עמד אז הרודן טרוכייו, שהיא מוכנה לקבל, בהדרגה, עד מאה אלף פליטים.

מפאת פרוץ מלחמת העולם השניה מן הנמנע היה לתכנן הגירה המונית למדינה, אך כאלף ומאתיים פליטים יהודים מצאו בה מקלט. רובם התיישבו במושבה החקלאית היהודית סוסואה שנוסדה בשנת 1940 ופותחה בעזרת ה"ג'וינט". המתיישבים שלא היה להם נסיון בחקלאות, נתקלו בקשיים שונים, ורבים יצאו כעבור זמן את המושבה. גם מבין אלה שנשארו, זנחו רבים את החקלאות ופנו למסחר־ידי אחרים. היום גרות בסוסואה כארבעים משפחות יהודיות. מצבן הכלכלי הוא איתן. משקיהן מספקים חלב, גבינות ומוצרים חקלאיים אחרים לשווקים ולחנויות גדולות.

הנהג שקרא לסוסואה "עיר היהודים" השתמש בכינוי שהיה פעם יאה למקום, אך אינו הולמו יותר. בתקופה האחרונה הפכה סוסואה, אשר שפת ימה נאה, שקטה ומוצלה בכל דקלים, לעיר נופש. בני השכבות הגבוהות של המדינה בנו להם שם חוילות יפות והמתיישבים היהודים מהווים היום רק מיעוט קטן בתוך האוכלוסיה המקומית ההולכת וגדלה.

"עליכם לראות את עיר היהודים. אני אקח אתכם לשמה", חזר הנהג על הצעתו.

לא נעניתי להצעה. מאוד, מאוד רציתי לראות את סוסואה, אך כדי להגיע לשם צריכים לעבור כל רוחבה של המדינה, נסיעה של כמה שעות, ואנחנו היינו דוחקים בזמן. אמנם בלבי קיננה התקווה — תקוה שלא נתקיימה — שעוד נשיג תחבורה זולה ומהירה לסוסואה ונספיק לשלב ביקור בה בתוכניתנו הגדושה.

"לא אוכל להוליך כעת על נסיעה לסוסואה", השבתי לנהג. "הראה לנו קצת ממראות העיר והבא אותנו אל יהודי".

"כן", אמר הנהג, "אני מכיר חנות יהודית".

כעבור עשרים דקה עצר לפני חנות הרהיטים אשר לפניה עמד השומר המזוין על משמרתו.

נכנסתי אל החנות ועשיתי דרכי בין רהיטים שונים אל המשרד אשר בצד האחורי, שם מצאתי את ברונו פיליפ, בעל החנות וקונסול־הכבוד של ישראל, יושב ליד שולחנו.

2.

ברונו פיליפ הוא בן ברלין, שם היה עובד בבנק להשקעות. הוא יצא את גרמניה בשנת 1933, ולאחר שהתגורר במדינות שונות באירופה הגיע לרפובליקה הדומיניקנית. הוא שימש יועץ לטרוכייו כאשר זה יסד את בנק החקלאות של המדינה. חנות הרהיטים של פיליפ היתה פעם הגדולה ביותר במדינה. ולו ולבנו יש גם עסקים אחרים, כולל בית חרושת לארגזים של בקבוקי קוקה־קולה!

הוא נתמנה קונסול־כבוד של ישראל בשנת 1957. בשנת 1964 פתחה ישראל שגרירות בסאן דומינגו והיא מטפלת גם בעניינים קונסולריים. משרתו של פיליפ, אשר אינו עוד צעיר לימים, היא מאז כהונת־כבוד במובן כפול.

היחסים בין ישראל והרפובליקה הדומיניקנית הם ידידותיים. ישראל שולחת מומחים למדינה זו וכמה וכמה דומיניקנים צעירים משתלמים במוסדות מדעיים בישראל. הרפובליקה הדומיניקנית תומכת בדרך כלל בעמדותיה המדיניות של ישראל.

מר פיליפ נתן לי למזכרת גליון מיוחד שהוצא לרגל יובל הכ"ה של מדינת ישראל על ידי "דה סאנטו דומינגו ניוז", עתון בשפה האנגלית המופיע בסאן דומינגו. בגליון, אשר תאריכו 8 במאי 1973, מאמרים על יסודה והתפתחותה של מדינת ישראל, על המושבה היהודית בסוסואה — המסמלת עזרת הדומיניקנים לפליטים היהודים — ועל סיוע המומחים הישראליים למשק המדינה של הרפובליקה הדומיניקנית. תוכנית פיתוח של מרכז חקלאי ברפובליקה נקראת "פרויקטו אלכסנדר דוך" לזכרו של מי שהיה שגריר ישראל בסאן דומינגו.

כאשר ביקשתי ממר פיליפ לספר לי על חיי יהודי סאן דומינגו, יעץ לי לפנות למשה גויטיין, שהוא אחד מ"ראשי בית הכנסת". גויטיין — הוא בעל החנות השניה של רהיטים הסמוכה לבית מסחרו של פיליפ.

רק כמה צעדים מליכם מחנותו של פיליפ לזו של משה גויטיין — אך אנו מצאנו אליו כמעט כמה שעות, אחרי שסיירנו בחלק גדול מן העיר. הסיבה: סיאסטה (שעת מנוחת בין־הצהרים)!

הרפובליקה הדומיניקנית, המשתרעת על שני שלישים של האי היספאניולה, היתה במשך שלוש מאות שנה מושבה ספרדית. העם היושב בה שפתו ספרדית והליכות חייו הושפעו במידה רבה מאורח חייו של הספרדי. הספרדי אוהב את הבטלה, את ההליכה לאט. אוהב הוא "פיאסטה" (יום־חג) ו"סיאסטה" ("השעה השישית", כלומר הצהרים). ה"סיאסטה" נשמרת בקפדנות ברפובליקה הדומיניקנית. כל המוסדות והעסקים סגורים על מנעול משעה שתים עשרה ועד שתים אחרי הצהרים. כאשר יצאנו מבית מסחרו של פיליפ כבר החלה "סיאסטה", וחנותו של משה גויטיין היתה סגורה. החלטנו לסייר בעיר ולחזור בשעה מאוחרת יותר לאבנידה מויא.

3.

סאן דומינגו נוסדה על־ידי הספרדים בסוף המאה החמש־עשרה, והיא היתה מושבם הקבוע הראשון של בני אירופה בעולם החדש. היא שיגשגה במחצית הראשונה של המאה השש־עשרה, אך ירדה מגדולתה לאחר הכיבושים הספרדיים במרכז ובדרום אמריקה, כאשר הרבה מתושביה עזבוה כדי לחפש אוצרות בארצות־הכיבוש החדשות. היום סאן דומינגו היא עיר מאונת והומיה, בת יותר משמונה מאות אלף תושבים. היא גדלה והתפתחה במיוחד בעשרים וחמש השנים האחרונות.

מאבנידה מויא הלכנו ברגל ל"פלאסא קולון" (כיכר קולומבוס) אשר בלב העיר הקולוניאלית העתיקה אשר שרידים ממנה עדיין קיימים. עלינו על אוטובוס שנסע לאחד הפרברים דרך חלק גדול של העיר. היה זה אוטובוס ישן והוא היה מלא עד אפס מקום. במשך הנסיעה השגנו מקומות ליד חלון. גשם התחיל לרדת. ניסיתי לסגור את החלון — אבל הוא לא נסגר. שכנים עזרו לי במאמצי הממושכים, אך כל השתדלותנו היתה לשווא עד שמישהו המציא פטיש. אחד השכנים התלונן באוזנינו על גודל העוני במדינה והראה לנו דרך החלון מקום ששימש שדה־קרב במלחמת האזרחים של שנת 1965.

חזרנו באוטובוס, שאף הוא היה ישן ורעוע. עברנו בכביש לא־מרוצף ומלא שוחות, והאוטובוס עשה "קפיצות" והיטלטל מצד אל צד. פחדנו שעוד מעט יתהפך. אמנם הנסיעה הגיעה לקיצה באופן פתאומי, אך לא בלתי־צפוי: אחד הגלגלים נשבר. ירדנו וחיכינו בגשם ובבוץ. אוטובוס אחר אסף אותנו והביאנו למרכז העיר. לרוע מזלנו עבר אותו אוטובוס את אבנידה מויא במקום שהיה מרוחק מחנויות הרהיטים. עשינו דרכנו לאורך השדרה הארוכה. השעה היתה מאוחרת והששתי פן לא אמצא עוד את משה גויטיין בחנותו. עברנו ליד חנות תכשיטים עליה התנוסס השם פרנקנברג. ודאי הוא יהודי, חשבתי בלבי, אך לא התעכבנו. מאוחר יותר נודע לי כי רודי פרנקנברג, הוא אחד החברים הפעילים המנצחים בקהילה היהודית. סוף־סוף הגענו לאיזור חנויות הרהיטים. הבחנתי בשלט הקונסולרי הישראלי אשר מעל לחנותו של ברונו פיליפ. נכנסנו לחנות השכנה ושאלנו על משה גויטיין. התברר שלמשה שתי חנויות, אחת ליד חנותו של פיליפ ואחת מולה, בעבר השני של הרחוב. משה נמצא בחנות השניה.

4.

יהודים התחילו להתיישב ברפובליקה הדומיניקנית במאה התשע־עשרה. המתיישבים הראשונים היו ספרדים מהולנד ומן האי קוראסאו והאיים הקרובים לו. ישוב זה לא התקיים. היהודים התבוללו ונטמעו באוכלוסיה המקומית. הישוב הנוכחי ראשיתו לפני מלחמת העולם הראשונה, כאשר הגיעו לרפובליקה הדומיניקנית מספר יהודים ממזרח־אירופה. הישוב נשאר קטן עד סוף שנות השלושים. המספר הגדול יחסית של פליטים יהודים מדיקטטורות נאצים שהורשה לבוא למדינה הגדיל את הישוב בהרבה. עם סיום המלחמה ביקשו רבים מן הפליטים להמשיך בדרכם למדינות אחרות, אך בראשית שנות החמישים היו עדיין יותר מאלף יהודים במדינה. מאז פחת והלך מספרם. הגיעו רק מעט מתיישבים יהודים חדשים, בלילם כמה מקובה.

"אתם שואלים מה מספר היהודים בעיר הבירה. זה תלוי במה שאתם קוראים 'יהודים'", אמר לנו משה גויטיין. "יש ששים נפשות בערך המעורבות פחות או יותר בפעילות הקהילה. יש עוד ארבעים איש שהם יהודים רק בשם — הם באים אלינו רק בימים הנוראים. אפשר שיש עוד אנשים הנושאים את השם 'יהודי' — אך אין אנו יודעים עליהם".

"מזמן לזמן אני פוגש כאן אנשים המספרים לי שהם צאצאיהם של יהודים", המשיך מישה גויטיין. "כמה מהם אפילו הראו לי צילומים של זקניהם. צילומים של יהודים טיפוסיים"!

מישה הוא איש לודז'. הוא ורעייתו, בת קובנה, הם ניצולי השואה והם הגיעו לרפובליקה הדומיניקנית בשנת 1947. הם יודעים עברית ועוקבים אחרי המתרחש בעולם היהודי. מישה, רודי פרנקנברג וחיים מיינסטר, שנפגשתי עמו לאחר מכן, הם העושים והמעשים בקהילה.

תפילות מתקיימות רק בלילות שבת. כמה מחברי הקהילה ובני ביתם מתאספים בבית הכנסת. לפעמים מצטרפים אליהם תיירים יהודיים המבקרים בעיר. לא תמיד יש מנין. לאחר התפילה מסיבים לעונג שבת.

בימים הנוראים מלא בית הכנסת. מישה גויטיין וחיים מיינסטר עוברים לפני התיבה. מישה הוא גם בעל־קריאה. בימים הנוראים אפשר לראות בבית הכנסת שני שגרירים של מדינות זרות, שגריר ישראל, ורוברט הורוויטש, שגריר ארה"ב בסאן־דומינגו. ראש "גדוד השלום" האמריקני ברפובליקה הדומיניקנית ואחד היועצים בשגרירות ארצות־הברית, אף הם יהודים.

בפורים חג הפסח מזמינה הקהילה יין ומצות מארצות־הברית. "לפי בקשתו אנו מספקים לשגריר האמריקני יין ומצות", סיפר מישה.

"האם עורכים אתם סדר ציבורי", שאלתי.

"לפני שנתיים היה יהונתן בייץ שגריר ישראל בעירנו. רעייתו מאירה היתה פעילה מאוד בין הנשים, וביוזמתה נערך סדר ציבורי. מאז לא היה לנו סדר בציבור", השיב מישה.

הוא סיפר לנו על שני ארגונים פרו־ישראליים הפועלים במדינה: המכון הדומיניקני־הישראלי לתרבות, אשר מטרתו לקדם יחסים תרבותיים בין שתי המדינות, וקבוצת "שלום", אשר חבריה הם סטודנטים דומיניקניים שהשתלמו בישראל. קבוצות "שלום" קיימות גם בדרום אמריקה.

לא רחוק מחנותו של מישה, באותו רחוב עצמו, נמצאת חנות הרהיטים של חיים מיינסטר. ביקרנו אצל שני בעלי חנויות רהיטים בסאן דומינגו, למה לא נבקר גם אצל השלישי?

חיים מיינסטר הגיע לרפובליקה הדומיניקנית לפני מלחמת העולם השניה. הוא השתדל רבות להביא לשם את רעייתו ובני ביתו שנשארו בפולין, אך כאשר קיבל את רשיונות ההגירה לבעננם כבר לא יכלו לצאת מאירופה. הם ניספו בשואה. מיינסטר נשא אשה שנית ויש לו ארבעה ילדים. הוא פעיל, כאמור, בקהילה. גם עושה למען ישראל. יחד עם מישה היה בין הראשונים, בראשית שנות החמישים, שערכו מגבית למען המדינה. לרעייתו עסק משלה ולבנו הגדול בית חרושת של מזרנים — אך לא על אלה כאחוזו. מתפאר הוא על פעילותו בקהילה, על עשייתו למען ישראל ועל שעלה בידו לגדל ולחנך את ילדיו כיהודים, דבר שלא כל־כך קל בסאן דומינגו הרחוקה.

צללי ערב נטו כבר כאשר יצאנו מחנותו של מיינסטר. נבלענו בזרם הרחוב הרעשים של העיר. בדרך חזרה למלון עברנו שוב ליד בית הכנסת. השער הזה עדיין היה נעול מבעד לשער הנעול. בדמדומי ראיתי מצד גברים ונשים מטיבים בליל שבת לעונג שבת. הם משתהים של יהודות ויהודים. רוצים הם להתהלך לשעה קלה מן הגבור ולטעום מקדושתה ואווירתה של השבת.

אגודת מודיה | ישיבת הר עציון

זה עתה הופיע

תחת חופת ברזל

מאת

בנימין איש שלום

בן ישיבת הר עציון

תאור מסכת חייו של

דניאל אורליק הי"ד

תלמיד ישיבת הר עציון ובוגר מדרשית נועם שנפל במלחמת יום הכיפורים

הספר יוצא מרשות היחיד ופותח חלון לעולמם של בחורי דור הכיפות הסרוגות, צמיחתם וחינוכם, בעיותיהם ודרכם

להשיג בכל החנויות המובחרות

ההפצה הראשית: לוי כהן, בולת בנימין 5, תל־אביב, טלפון 623696

ווירת בחירות
רחפת מעל חיפה

מאת יהודה עזריאלי

ירה של ערב בחירות אופפת את . מי יקום ומי יפול; מי יכהן כראש בשנתיים הקרובות, ומי יהיה המו־ יוכל להתמודד על כהונה זו בבחי־ ישיות שתתקיימנה בשנת 1977. אב־ המערך" מנסים לדחוק את הקץ, שכוננו ועדה מיוחדת לדון בהיער־ צבהכנות, לקראת פרישתו של ראש ה ח"כ יוסף אלמוגי, עם בחירתו ה־ : בראשית ינואר 1976 כיו"ר ההנ־ ציונית. אבל, ההכרעה קרובה ואין זה.

רשמי, הוועדה פועלת כהלכה ומתכוננת ן של יו"ר סיעת המערך יוסף בלושטיין, תוך עיג להסכם בדבר המועמד והלוקת התפקידים צאליים. אולם, "מאחורי הקלעים" רוחשת ר־ צעילות אינטנסיבית של "מקח־וממכר" פוליטי, ת במידה רבה מאופי האישים והמעמדים — ת מזה מהעובדה שאנו עומדים בפני שינוי בחירות — וצריך להתחשב גם בדעת הקהל. הציבורי שהיה צריך להתהיל בעוד שנתיים, ' דלתות מפלגת השלטון כבר היום. כי המפ־ זפתהויות הפוליטיות בחיפה כיום, כרשמע ציר מכה סיקרה בעוד שנתיים. מי המועמד אלי הפשור להצליח, שלא ישמיט את מושכות כמפלגת "העבודה". מבחינת גיוס קולות ית בדעת הקהל. גם זו שאינה מוחה עם "העבודה", המפקפקת והמלבטת איזה פתק בקלפי, היה אלמוגי כתובת נוחה. הוא הצליח עוד יותר את הרוב האבסולוטי של ה"מערך" העירייה ל־15 נציגים, מתוך 25. דווקא לק־ רן הבחירות האישיות" בקנות בראשי "העבו־ פה התחושה של סכנה. שמא תפגע התפשרו־ ני בסיכויי העתיד. שמא התנופה שהתחילה בכמה תחומים, כמו החברות הכלכליות הייעול הריאורגניזציה באגפי העירייה ו־ קציבים לביצוע תכניות חדשות — כל אלה יידי היורשים. החשש מדה־אלמוגיזציה מפ־ האנשים שפעלו עמו בעירייה בשנתיים האח־ אידך, אין איש מעוניין בשינויים פרסונאליים ז, שיביאו להדחה או לפרישות מביכות עד ' הבכירים והאישים שיש להם כיום חלק ישיר העיר, כמו סגני ראש־העירייה ירוחם ציזיל, על תיק הכספים החשוב, או צבי ברזילי על תיק "החינוך", ועוד.

ההמשך

הומוגניות בכל מערכת השינויים הצפויה. ספק יוסף בלושטיין, יו"ר סיעת "המערך" נם בו מדובר נכבדות לכהונת ראש־העירייה הקרובות. לדעת תומכיו, הוא עשוי להיות ודיאלי ל"הסדר ביניים" בעירייה. כלומר, במקרה שלא נמצא מעמד חזק ומתאים לרצת אנשי אלמוגי, שיוכל להוביל את "שלמון ההמשך" הגם להתאים לכהונה זו בבחירות האישיות בעוד שנתיים, עשוי עתה בלושטיין להיות המועמד המתאים. בכח ההנהגה הטמון באישיותו ובכושר תמרונו הפוליטי, הוא יוכל להוביל את ספינת "העבודה". עד הבחירות הבאות. ובינתיים, יוכשר מעמד מתאים מבחוץ לכהונה־הראשונה בעיר.

אלא שמחשבי הקיצין הללו, אינם לוקחים בחשבון, עדיין, את תגובותיו ואת מעמדו של ירוחם ציזיל, המכהן עתה כסגן ראש־העירייה ומי שכיהן בתפקיד נבוהר זה כבר בעבר.

אחרי הנסיון הבלתי־מוצלח לשכנע את אביגדור ברזל, מנכ"ל בתי־הזיקוק וחבר הנהלת העירייה, לקבל על עצמו את התפקיד, אין ברירה ל"מערך" אלא לבחור כראש עירייה, מועמד אחד מתוך חברי מועצת העירייה כחוק. ולכן, נראה שבכל קונסטלציה, לא יוכלו להתעלם מציזיל. כפי שהתבטאו חבריו לסיעה, לא נוכל "לשפוך את דמו", של מי שכיהן כבר כראש עירייה, ולפסוח עליו.

ניהול "קבינטי"

במקרה כזה מציעים כמה מראשי ה"עבודה" פשרה מעשית "שתשביע את הארי" ולא תכוסס את התכניות והפעולות שהם רוצים ביוקרן. המדובר בניהול "קבינטי" ליד ראש־העירייה, המורכב מחברי מועצת העירייה, בחלוקת תפקידים עם "תיקים" מוגדרים בתחום המוניציפאלי. במקרה כזה, כמובן, יהיה צורך להתחשב בחברי הסיעות הקואליציוניות, השותפות לניהול העיר. גורם־זה עלול לסבך את המצב במקרה של ה"ליכוד" המפולג ומפורד בתוכו. בסיעה המונה ששה נציגים במועצת־העירייה, נשמעות לעתים קרובות יותר משש דעות בכל ענין. ואפילו בשאלת התגובה הציבורית האפשרית לגבי התפטרותו של אלמוגי לא ידע "הליכוד" להתלכד סביב עמדה מוצהרת אחת. חילוקי הדעות שבתוכו, בין 4 המפלגות המרכיבות את "הליכוד", לא נשארו חתומות מאחורי דלתיים סגורות. חלק מאנשי הסיעה אף נתן להם פומבי במסיבת עתונאים ובתגובות לעתונות. אבל, אנשי ה"מערך" סבורים שלא יקשה עליהם להסתדר עם נציגי "הליכוד" גם במקרה של שינויים פרסונאליים בראשות העירייה. כה עוד, שהם מוצאים שפה משותפת ועמדה נוחה ומתואמת, עם סגן ראש העירייה מטעם "הליכוד", ד"ר יונה אנגל, ועמיתו. ראש הסיעה ד"ר א. לב.

התכנית להסמכת "הקבינט" המוניציפאלי בחיפה מעוררת תהיות על טיבו ואופיו. מה תהיינה הסמכויות. ומה יהיה מעמדו של ראש־העירייה ביחס לאחראים ונושאי התפקידים שלידו. האם אלה יהיו ראשי עירייה זוטא ?! אין רע בתהליך של דה־צנטרליזציה בשלטון המוניציפאלי המסועף והמורכב לאגפיו ומחלקותיו. בתנאי ש"המנגנון" הציבורית לא תתריק וחלוקת הסמכויות לא תקפח סיעות אחרות. מכל־מקום, ההכרעה לא תוכל להידחות. ותוך חדשיים שוב יכפה כנראה הגורל על חיפה, חילופי שלטון בראשות העירייה שהיו תכופים ביותר ב־5 השנים האחרונות.

בית היוצר לשוטר

מאת חיים פיקרש

ברחוב שקמונה מס' 20 נוצבת חנות של צורף. עם חלון ראווה גדול ממדים, ובו שפע של מוצגים, ובכלל זה זוג פמוטים, חנוכית כסף, שערנים מעוררים, עם מזוזה במשקוף דלת הכניסה, עם חלונות מסורגים, שבחלקם פרוצים, ובסמוך — דירת מגורים, עם נברשות יפות מפיזות אור, ארונות של ספרים גדושים, שטיח ססגוני ו...בובת פלסטיק שפגיון נעוץ בליבה.

החנות היפה הדירת המגורים הנאה אינה אלא "דירה של פשע", שהוקמו בבסיס האימונים לשוטרי וקציני משטרת ישראל, בשפרעם, במגמה אחת ויחידה — להמחיש, בצורה בלתי אמצעית, בפני חניכי הקורסים את דרך הפשע ולקרבם אל המציאות. "אין אנו תופסים מאמץ בשטח זה של המחשה הקרובה למציאות" — מספר סגן ניצב נתן שפריצר. סגן מפקד הבסיס. הוא מוסיף כי שיטה זו של המחשה בזירה לא רק אל ליבם של החניכים כי אם ובעיקר, אל הגיונם.

החנות של הצורף שנפרצה ודירת המגורים שהיוותה את מוקד הרצח, הועתקה אל הבסיס בשפרעם מתוך המציאות הישראלית. בתחום זה עתידים להיאבק מאות חניכי הקורסים לובשי מדי השוטר. העובדה שהפשע בישראל הפך להיות מתוחכם יותר, גרמה לכך שגם סדרי הלימוד הסכו להיות מתוחכמים, ולא בכדי גאים מפקדי הבסיס על העובדה שאף ה"אינטרפול" החל לשבח את פיתוח אמצעי ההדרכה של המשטרה וגם שירותי צ. ה. ל. נעזרים בשיטה החשנית זו, שהוכיחה עצמה, בכל מה שקשור להחדרת המציאות לתודעתו של השוטר שבדרך. והלה. עם סיומו של הקורס. מגיע אל ה"שטח" כ...זקן ורגיל, כהגדרת אחד המדריכים, איש המדור המרכזי של משטרת תל־אביב.

עיקרי ההדרכה

ומשביקשו מפקדי הבסיס להדריך את השוטר ב"מהם" הכוונת תנועה, או בחקירת תאונות הדרכים, היקצו שטח רב ממדים, סללו כבישים. מדרכות, הציבו רמזורים ותמרורים, ובינות של נוי חולפי שדרות עצים מצילים, "ממש כמו בעיר" ושילחו תבה—של מכוניות, הסובבות ב"עיר המיניאטורית" כשבתוך ניצב לי שוטר ומכוון התנועה שלפיתים היא גם קצת סואנת...

הלאה מזה, שדה המטווחים. כמה עשרות חניכים אוחזים באקדח. יורים "כאילו" את הדמות הנעה בחשיכה. מתגלגלה מבצי ידו. לפנים אחוז בנשק "רק למצבים דחופים". כיום, כל שוטר, לרבות עובדי מינהלה מצויידים בו. "הסיבה, אומרים לנו, לא רק בשל השימוש בנשק החם מצד אנשי העולם התחתון כי אם ובעיקר, בשל ריבוי פעולות החבלה. אגב. נשאי הטיפול בבטחון הפנים, החל להעסיק את ה־

משטרת השוטרים, והדבר בא גם לידי ביטוי בסדרי אימוני והכשרות השוטרים. כאן לא רק שהציבו את התערוכה הקטנה של אמצעי החבלה המאולתרים של המחבלים, המכילה את ככרות הלחם שמולאו בחומר הנפץ, האבטיח שנמצא בחיפה עם חומר נפץ וילקוט בית הספר שניתלה על גדר המוסד החינוכי בירושלים, כי אם גם מכשירים את השוטר, כיצד לטפל בחמרי חבלה השדים. ועד להרחקתם.

התום. אחר שהחל להעסיק את השוטרים — התידרוך בפיזור הפגנות. "לא רק פרשת קיסינג'ר השמיטה" — אומר תת־ניצב דוד אורן. מפקד בית הספר. כי אם גם ההפגנות שלא אירעו על רקע פוליטי, כמו סיגור דייקים מפגינים שהוצאו "גבים צווי הריסה ועוד. אך מורך השימוש ה"קצת קיצוניות" של פיזור הפגנות מעילי "גוש אמונים" הפיקה המשטרה לקחים. אלה הופקו לטווח ארוך אף לגבינו, מוסיף תת ניצב אורן. "יתכן ויבוא שינוי בתרגולי האלות שבידי השוטרים".

בכלל, נושאי בטחון הפנים שהופלו בשנתיים האחרונות של השוטרים, הביאו לכך שאת קורסי ההשתלמות בשפרעם. האריכו בעוד כמה שבועות. במסגרת זו מלמדים אותם איך לקיים לחימה בתנאים של שטחי מגורים. השימוש הראוי בכלי הנשק השונים, דרכי התגובה במצבים שונים של פיגועים ועוד.

בסיס מרשים בחזותו

בסיס האימונים של משטרת ישראל בשפרעם, קיים מאז הקמת המדינה "ועוד לפני כן, מתקופת המנדט". על גיבעה נישאה, מוקפת עצי ברוש מגביהי צמרת, חבוי לו אותו בסיס, המאוכלס כולו בידי שוטרים. לרבות אנשי הצוות השירותים, שהינם אנשי משטרה מהשורה. הבסיס עצמו מרשים בחזותו, בשמירת הנקיון שבו, בטיפוח עצי הנוי, המדשאות הצבע הלבן ה"בוהק" בכל פינה. הבסיס כל כך נקי ומסודר עד כי נראה השלטים — "שמור על הנקיון" המוצבים בשטח נראים מיותרים...

500 שוטרים, משתתפים ב־40 סוגי הקורסים המנוהלים כאן. כמה עשרות בכל קבוצה פזורים היו בשטח, והועסקו בתירגולים. אימונים. תחקירים ועוד. בין משתתפי הקורסים, אומר לנו המפקד, אחוז ניכר של ילידי הארץ. אלה מסמלים את התפנית שחלה לגבי הדמיתה של המשטרה.

מהי הסיבה לשינוי בתדמית זו, תבאה בין השאר לידי ביטוי ב"בהירה של ממש" מצד מאות צעירים, בתוכם סטודנטים, אקדמאים ועולים חדשים לשרת במשטרה ?

תת־ניצב אורן סבור כי בקרב הציבור חל, משום, "דימוי יותר טוב" כלפי השוטר הישראלי. לבד מכך רמת המשכורת. יוקרת גבוהה, והבטחון ליציבות במשרה, לעומת השוק החופשי, מה שמביא למשטרה, אומר תת ניצב אורן גם אנשי צבא. ביניהם בעלי דרגות. אגב, אל שורות המשטרה מצטרפים גם חניכים דתיים רבים יחסית. אם בעבר חשו עצמם הדתיים במשטרה "שלא בנוח", כיום, עם ריבוי הפיטוקים, ובמיוחד בתחומי התחקירים והייצוג בבתי המשפט, מצטרפים רבים מבין הסטודנטים מאוניברסיטת בר־אילן אל שורות המשטרה.

זה בא גם לידי ביטוי בסדרי התפילה בבית הכנסת הנאה שבטבור בית הספר לשוטרים. סגן ניצב אברהם קליין, ראש יחידת ההדרכה בבית הספר, הינו שומר מסורת. הוא מנהה אותנו אל בית הכנסת ותוך כדי כך מספר. שמניני תפילה מתקיימים כאן לא רק בימי שבת וחג אלא גם בימי החול. בין המצטרפים לתפילה וללימוד, השוטרים הנמנים עם עולי גרוזיה.

בכלל, תודעת המסורת מטופחת בין החניכים. הרב רוזנברגר, רבה של שכונת בת־גלים בחיפה, מקיים שיעורי הסברה ושיחות תורניות באורח קבוע, ושלא לדבר על תרומתו לקידום ענייני הדת והרוח מצידו של רבה של המשטרה הרב א. חזן. גם המחלקה לתרבות תורנית שליד עיריית חיפה מסייעת בשטח זה.

טיפוח ערכי המסורת

נושאי הדת לגבי בני המיעוטים. הנכבים עם חניכי בית הספר לשוטרים וקצינים, אף הם זוכים לתשומת הלב הראויה. בימי חגיהם, מספר תת ניצב אורן, הם מקבלים חופשה ומשמבקשים לקיים תפילות הרי שמותרת להם הנסיעה לשפרעם או לחיפה הסמוכה. הגיבוש החברתי "תופס" גם לגבי התעודתם החברתית של בני המיעוטים. מבין אלה נמנים רבים בין חניכי קורסי הסמלים־התוקרים, ד"ר בני מיעוטים משתתפים בקורס הקצינים. גם שוטרי מזרח ירושלים משתלבים בקורסים הכלליים ואילו שוטרי רצועת עזה, יהודה ושומרון לומדים בקורסים נפרדים, בהם כלמדים. אגב, את החוקים הנוהגים בשטחים הם ואף המנדט הירדני הירדני!

קורס קצינים נמשך עד לשנה וכך גם לגבי משתתפי קורסי הגבורות. קורסי הסמלים קרוב ל־7 חדשים ו"אתם" שוטרים עוברים את הקורס במשך 5 חדשים לערך. "חניכי בית הספר לשוטרים משמשים דרך קבע עתודה לצרכי המשטרה" — אומר תת־ניצב אורן, בציינו כי לא אחת נזעקו השוטרים ל...פזר הפגנות. לקיים פיקוח ושמירה על הסדר (ושהותיו המתמשכות של קיסינג'ר בארץ, קצת הפריעו למהלך התקין של הקורסים...) אך גם אלה, מסתבר, נלקחים בחשבון, שכן מייחסים כאן חשיבות מרובה ל"עבודה בשטח" וצבירת הנסיון !

★

אכן, ימים טובים הגיעו ל"בית היוצר — לשוטר". שכן החומר האנושי "הרבה יותר טוב מבעבר". עתה מגיעים מועמדים לתפקידי שיטור, עם רמת השכלה נאותה. עם עבר של שירות בצ. ה. ל. ובכלל, "הגיעו הדברים לידי כך שאנו כבר משיבים ריקם פניהם של מאות צעירים, בתוכם גם רבים וטובים". מפקדי הבסיס מודעים לעובדה כי חלה כאמור, "רמה גבוהה" בדרכי ביצוע הפשיעה בארץ, ושיטות התיחכום של אנשי ה"עולם התחתון", וגם בשפרעם נערכים למצבים החדשים של הפשע הישראלי.

נושאי ההדרכה קודמו בכמה וכמה שלבים. ושירות המעבדות הניידות של המשטרה, בזיהוי פלילי, גלמד אף הוא, על ידי השוטרים המיועדים. כי הפעם הל הציווי של "שופטים תתן בכל גבוליך" — ואלה צריכים להיות "שוטרים מובחרים, מאומנים ומכושרים" — כהגדרת אחד המדריכים.

"פסטיבל בן־שמחון"

(סוף מעמוד 6)

כולל השמירה על ערכי מסורת, פולקלור והווי "שהם סממני חיינו התוססים" אומר פריגיה תייר, ומדגיש כהוכחה שבארץ 250 בתי־כ"נ של יוצאי לוב. ובמרביתם ניתן לראות פנים צעירות. את מנהגי החיים הנציחו גם יוצאי לוב, ביניהם עמירם גואטה (גבעתי) ואברהם נחום (סימבריה) בספר על יהדות לוב, באוסף "פיוטים", מנהגים ולבוש שיצא לאור.

ומדוע לא הזכירו חובת העליה ?

רוב יהדות לוב עלתה ארצה. אבל פלגים גדולים של יהדות מרוקו, תוניס ואלג'יר, עדיין היה בגולה, בעיקר בצרפת. "מדוע לא הורגש תו־משמעית בקונגרס שמקומם של יהודים אלה בארץ ? מדוע נתנו להם את ההרגשה שמסתפקים בתרומותיהם בלבד ? מדוע ההסכמה־שבשתיקה לגל נישואי התערובת הפוקד את יהדות צפון אפריקה בצרפת ? הרי יהדות זו גדלה על ברכי אהבת ארץ התורה, וזה היה גם הדגל שהתנוסס בראשה. ארץ ישראל ותורת ישראל היו גם היעוד הבצוי, איפה כל זה ?" — שואל בכאב משה ישי יוצא תוניס.

מוסיף משה פרג'ון, איש טירת־הכרמל: "על היהדות הדתית הצפון אפריקאית להקים מתוכה מנהיגים בעלי שיעור קומה שיבידו דברים בראש־חוצות ויארגנו קונגרס מייצג ולא "פסטיבל" נוסח בן שמחון.

מדוע החינוך הדתי ירד פלאים, בשל ההליכה של בני יהדות צפון־אפריקה לבתי־ספר חילוניים ? — זהו אתגר. שמשש קורא ליהדות התיתי". הרב גל, "רבו של הכוהל", יליד תוניס אף הוא, מיצר על ירידתה של יהדות צפון אפריקה מכמה מכמנים ונכסים. הראשון שבהם: הלמדנות. "התיזי־אי הוא מספר, הנדיר את סוגים שממנה יצאה תורה, ה"עילוי" התוניסאי — שמו הלך לפניו. זקנים וסף היו שקודים על דף הגמרא ביושבם בגלות. כאן בישראל — הדבר אינו בא לידי ביטוי.

האם יקום איש על העדה

יהדות טונים ידעה לשלב בתכניה המקוריים, מבלי לאבד את הזהות היהודית. והדבר מתבטא בחוסר כמעט מוחלט של נישואי תערובת. דבר הבולט בקרב עדות אחרות. בקונגרס לא ניתן ביטוי לכל הדברים האלה. ליהדות הדתית הצפון־אפריקאית לא צמחה מנהיגות בולטת, פרט למשפחת אבו־חצירא, ולכן היא איננה מורגשת בשטח. לדעתי, זוהי אחת הסיבות שהקונגרס הזה היה חילוני לגמרי.

אומר הרב גל, "בעלי התורה צריכים להרים־קול, שכן יש באמצעותם ניתן להתגבר על פער העדות. בעלי התורה הם האמריסטה שהיוותה ביהדות צפון אפריקה. והם גם ישארו כאלה. אבל הם צריכים לקום. בממשלה — בולט מקרב יוצאי תוניס השר ארזני. אצל הרופאים — ד"ר רם ישי. מדוע לא קם רב אחד גדול שינהיג את העדה ?

"יהדות טוניס כוחה בנטייתה לא להתבלט. שקטה, נקיונת, שורשית. משום כך אין גם "אנטרסמאנשפט" תוניסאי. אם כי יש עזרה הדדית (בכל העדה יש כ־30 מקרי סעד בלבד). אבל צריכה לקום דמות שתתעלה ותוביל המחנה. היכן היא ?".

עולים ומניעיהם

מאת יהושע שמש

לפי אומדן שמסר בימים אלה היועץ הכלכלי של משרד האוצר, אפרים דברת, ישתווה בשנת 1975 מספר העולים לארץ למספר היורדים ממנה. נתון מדאיג זה נובע, כמובן, משני גורמים — מהגידול במספר היורדים ומהירידה במספר העולים. מה שלא צויין באותו אומדן הוא, מה חלקם של עולים־לשעבר בין היורדים מן הארץ, אך לפי נתונים שונים, הם מהווים חלק בלתי מבוטל מציבור זה.

מכיוון שכך, משמע שיש עולים לא מעטים אשר היו להם ציפיות מסויימות מהחיים בארץ, ונתאכזבו מהן. כדי לעמוד על סיבות ירידתם של עולים, יש לבחון מה היו מניעיהם לעליה ולבדוק באיזו מידה עונים תנאי החיים בארץ על כך. לכאורה, התשובה פשוטה : עולים מארצות רווחה, המוותרים על "סיר הבשר". עושים זאת בעיקר ממניעים ציוניים מובהקים, ואילו יהודים מארצות מצוקה, העולים לישראל, עושים זאת במקרים רבים יותר מרצון לעזוב את ארץ מגוריהם מאשר מתוך שאיפה לעלות לארץ. אכן, יש בתשובה זו הרבה מן האמת, אך מניעי העלייה הם הרבה יותר מסובכים.

אפרים תבורי, דוקטורנט במחלקה לסוציולוגיה באוניברסיטת "בר אילן", פרסם בימים אלה מחקר השוואתי מאלף על מניעי ההגירה של עולים אקדמאים מארצות הברית ומברית המועצות. החוקר ראיין 49 עולים מארה"ב ו־29 מבריה"מ, ובני או בנות זוגם, כולם חברי הסגל של אוניברסיטאות "בר אילן" ותל־אביב, מדרגת מרצה ומעלה, שעלו לארץ בין השנים 1967 ו־1973.

בין "דחיפה" ו"משיכה"

אומר אפרים: מבחינה מקצועית יש ענין מיוחד במחקר זה, לאור שתי אסכולות הקיימות בקרב הסוציולוגים, בדבר מניעי ההגירה ממדינה למדינה. אסכולה אחת טוענת, כי כל מהגר "נדחף" לצאת מארץ מוצאו כתוצאה מכוחות שליליים באותה ארץ. לעומת זאת, טוענת האסכולה האחרת, כי מהגרים עשויים "להימשך" לאיזור אחר, למרות שבארץ מוצאם אינם מרגישים כוחות ה"דוחפים" אותם לצאת ממנה. לשם בדיקת הנושא נבחרו שתי קבוצות עולים, שלכאורה יגלו נטיות מנוגדות של גורמי "דחיפה ו"משיכה" — עולים אקדמאים מארה"ב ומבריה"מ.

מסקר על המצב של יהודי בריה"מ, ממשיך אפרים, ניתן לחשוב כי התנאים הקשים בבריה"מ מביאים אותם להרגשת "דחיפה" לצאת מארץ זו. המצב של היהודי האמריקאי שונה בהרבה מזה של הסובייטי. נוסף לכך שהוא נהנה מחופש בתחומי הפרט והדת, הוא גם נהנה ממצב כלכלי, המעניק לו הרבה יותר מאשר באפשרותה של מדינת ישראל להציע לו. ניתן לצפות, אם כן, שעלייתו לישראל היא תוצאה מהכוחות ה"מושכים" אותו לבוא לישראל, היות שאין כוחות הנראים לעין, ה"דוחפים" ומבריחים אותו מארה"ב.

האם אכן ההבדל בין עולים מארה"ב ומבריה"מ, הוא שהקבוצה הראשונה "נמשכה" לישראל והשניה "נדחפה" מבריה"מ ? — על שאלה זו ודומותיה עונה המחקר המקיף.

אפרים תבורי עצמו אף הוא עולה אקדמאי מארה"ב, אך אין הוא נציג טיפוסי של אוכלוסיית המחקר. הוא נולד בניו־יורק למשפחה דתית ציונית מובהקת. אביו, הרב צבי תבורי, היה מנהל המחלקה לחינוך תורני של הסוכנות היהודית בניו־יורק ומראשי תנועת המזרחי שם. כיום הוא משמש כיו"ר הוועד המנהל של בית חינוך עיוורים בירושלים ונשיא ארגון הרבנים עולי המערב. שני אחיו של אפרים עלו אף הם לישראל — אחד מהם נמצא כיום בשליחות בקנדה, כראש ישיבת "בני עקיבא" בטורונטו, והשני משמש כמרצה לתלמוד באוניברסיטה "בר אילן". אפרים, חניך "בני עקיבא", סיים את בית הספר התיכון של "ישיבה־אוניברסיטה" ובסוף שנת 1965 בא לארץ ללמוד שנה בישיבת "כרם ביבנה". לאחר מכן התחיל ללמוד במחלקה לסוציולוגיה באוניברסיטה "בר אילן", כשהתכנית היתה לחזור לארה"ב אחרי שנה. אך באה מלחמת ששת הימים והיא שנתנה לו את הדחיפה הסופית להישאר בארץ. כיום אפרים, בן ה־27, הוא כאמור דוקטורנט ב"בר אילן".

ממצאי המחקר מסתבר, כי גם העולים מארה"ב וגם העולים מבריה"מ מרגישים "דחיפה" לצאת מארץ מוצאם, אך עוצמתה וסיבה שונים מקבוצה לקבוצה.

הרצון לחיות כיהודים

השאלה הראשונה שנשאלה לגבי העולים מארה"ב היתה באיזו מידה הרגישו עצמם כחלק מהחברה האמריקאית : רובם הרגישו שיש פער או מרחק בינם לבין חבריהם הלא־יהודים. הם הרגישו עצמם זרים בחברה הכללית. הרגשתם כמנותקים מהחברה האמריקאית הרחבה היתה כללית וגם ספציפית בתקופת עבודתם וחינוכם בארה"ב. מעניינת מידת שביעות־רצונם מהקהילה היהודית האמריקאית. מספר הגורמים שהביאו לאי־שביעות־רצון היה גדול יותר מאלה שהביאו לשביעות־רצון. כמעט כל זוג דיבר על אספקט שלא היה נעים לו.

ממה בעצם הם מוטרדים באשר להשתלבותם בקהילה היהודית ? אומר אפרים תבורי : יש כמה נקודות המאפיינות את הפרתיהם. ראשית, חוסר היכולת של הקהילה היהודית האמריקאית לטפל בשאלה היהודית מול החברה הלא־יהודית. הם הרגישו שאין עתיד לקהילה היהודית בארה"ב, או שהם מוטרדים על־ידי השיעור הגבוה של התבוללות ונישואי תערובת. נקודה חשובה שניה היא חוסר שביעות־רצון מהקהילה היהודית האמריקאית כשלעצמה. רבים הרגישו שאין חיים רוחניים, אין אתגר בחייהם ואין אפשרות לחיות חיים יהודיים מלאים. נוסף לכך, חלק הביעו דעות שליליות על המנהיגות היהודית, שלפי תפיסתם היא חומרנית ואינה מתמודדת עם הבעיות העומדות בפני היהדות האמריקאית. בשנים האחרונות נתפרסמו ספרים ומחקרים רבים על מעמדו של האינטלקטואל היהודי בארה"ב, ומסתבר שקיימות בעיות רבות לגבי השתלבותם הטובה בקהילות. מהעולים שראיינתי לא שמעתי בדרך כלל טענות על המוסדות היהודיים — בתי־ספר יהודים, בתי כנסת, שירותים דתיים וכו'. הביקורת העיקרית היתה לגבי יכולת הקהילה היהודית להתמודד עם בעיות ההשתלבות בחברה האמריקאית. הם חשו אי־שייכות לחברה הרחבה והופרעו מהתרבות הזרה. הם לא הרגישו "דחיפה", אלא אי־נחות.

אחת ממסקנות המחקר היא, כי ההרגשה שהם אינם שייכים לכלל החברה האמריקאית, יחד עם העובדה שאינם מקבלים סיפוק מהקהילה היהודית בארה"ב, מביאות לידי נכונותם לעלות לישראל. העובדה שגורמים אלה היו הגירוי להחלטתם לעלות מקבלת תמיכה מתפיסתם שההבדל לחיות כיהודי בישראל בהשוואה לארה"ב, היא הקלות שבה אפשר לחיות חיים יהודיים בארץ. החיים בארץ "טבעיים" והיהודי מפסיק להרגיש שהוא חלק ממיעוט.

מוסיף איש שיחנו : יש נקודות נוספות, העשויות להסביר את העלייה מארה"ב כ"עליית משיכה", כמו הגורם הציוני. אך חלק קטן מהמרואיינים הזכירו ציונות כגורם שתרם להחלטתם לעלות. רובם לא רמזו על נקודה זו כגורם שהשפיע על כוונותיהם. רק חלק קטן מהם השתייכו לארגונים ציוניים. העובדה שיש בארה"ב הרבה ציונים פעילים שאינם עולים לארץ מראה שהציונות אינה תנאי מספיק לעלייה לישראל, ומחקר זה, כמו מחקרים דומים, מראה שהיות ציוני אינה תנאי הכרחי לכך.

איש שיחנו מוסיף, כי חשיבות הגורם היהודי לגבי כלל העולים שבאים מארה"ב מקבלת חיזוק במספר העולים הקשורים בזרם האורטודוקסי. מסתבר, כי 37 אחוז מעולי ארה"ב משתייכים לזרם זה ולמעלה מ־60 אחוז מדווחים שהם באים מבתים "דתיים". אחוז היהודים הדתיים המשתייכים לזרם האורטודוקסי בארה"ב קטן בהרבה משיעורם בכלל העולים לארץ, ומכאן שיש ליהודים דתיים יצוג־יתר בין העולים מארה"ב.

זהות לאומית

כאמור, מחקרו של אפרים תבורי הקיף רק עולים אקדמאים, ואולי אין הם משקפים את כל אוכלוסיית העולים, על כל סבך בעיותיהם ומניעיהם. אך בעיותיהם של האינטלקטואלים, אף שאולי יש בהן ספציפיות להם, משמעות בבואה לתמונה הכללית. לגבי העולים מבריה"מ קיימות אצל האינטלקטואלים בעיות כלליות, שחריפותן לגביהם גדולה בהרבה מאשר אצל שאר היהודים. אומר עורך המחקר : היהודים בברית־המועצות מופלים לרעה בגלל יהדותם. הדבר ניכר במידה רבה בתחום החינוך — כניסה לבתי־ספר טובים, ובתחום העבודה — התקדמות מקצועית בהתאם לכישורים. בהופעת אלה חשים יהודים אקדמאים במידה רבה, והאפליה השפיעה בעיקר עליהם. אצל היהודים בבריה"מ הזהות היהודית היא לאומית יותר מאשר דתית. המניע העיקרי אצל רבים מהם לעלות לישראל הוא רצונם לעזוב את בריה"מ, יותר מאשר רצונם לעלות לישראל.

מדוע, אם כן, רובם עולים לישראל ואינם מהגרים לארצות אחרות ? אומר אפרים תבורי : רצונם לצאת מבריה"מ מביא אותם באופן הגיוני לישראל, כמדינה יהודית, שבה אפשר להשאיר מאחוריהם את רדיפת היהודים. יש עוד סיבות המביאות אותם דווקא לישראל. כך, למשל, רובם נהנים בישראל מרמת חיים גבוהה יותר מזו שהיתה להם בבריה"מ. אין הם מרגישים שהיו להם ויתורים כלכליים כתוצאה מעלייתם. אם כי ייתכן שלגבי חלק מהם היתה התקווה לשפר את מצבם הכלכלי סיבה נוספת לעלייתם דווקא לישראל. נוסף לכך, העלייה לישראל שמורה כזכות לכל יהודי, בעוד שההגירה לארצות אחרות מותנית בהסכמת אותה ארץ לקבל את המהגר.

העולים מארה"ב, לעומת זאת, הפסידו הרבה מבחינה כלכלית כתוצאה מעלייתם לישראל. רובם עבדו בעבודה קבועה בארה"ב וכמעט כולם סבורים שהיו משתכרים כעת בארה"ב יותר מאשר לפני עלייתם. ליהודי האמריקאי יש ברירה בתוך ארה"ב. הוא יכול לקבל פיצוי אמוציונאלי על ההרגשה שאינו מזדהה עם החברה האמריקאית, על־ידי השתייכותו לקהילה היהודית, אך כאמור רוב המשתתפים במחקר לא קיבלו סיפוק רב מהקהילה היהודית שם. קיימת אם כן לגביהם גם "דחיפה" וגם "משיכה". אם לא היתה קיימת מדינת ישראל, מדגיש איש שיחנו, הרי לא היו עוזבים את ארה"ב. הרי הם מהגרים בגלל הסיבה היהודית — וברור שהמקום היחיד שבו עשויות להיפתר בעיותיהם הוא בישראל. אמנם, קיימת "דחיפה". אך אין היא חזקה עד כדי שתניע יהודי מארה"ב להגר לכל ארץ אחרת. הרי גם בארץ אחרת לא תיפתר לגביו בעיית הזהות היהודית, וישראל היא המקום היחיד המושך אותו. לגבי עולים מבריה"מ שונה, כאמור, המצב — כי לגביהם מניע עיקרי הוא ה"דחיפה" לצאת משם.

אלה הם חלק ממצאי מחקרו של אפרים תבורי, וברור שהם מלמדים יותר מאשר על מניעיה של אוכלוסיית הנחקרים — עולים אקדמאים. יש בנתונים בכדי לתת חומר רב למחשבה באשר למניעי העלייה משני הריכוזים היהודיים הגדולים ביותר — ובעיקר, כדי לבדוק באיזו מידה אכן ערוכים כהלכה במדינת ישראל לענות על ציפיותיהם של עולים אלה.

מכרים מספרים על סאדאת...

מאת נעמי גולן

סוחר יהודי סרב למכור מקלט רדיו לסאדאת הצעיר בשנות ה־40, שיפר נשיא מצרים בהתחסדות, בשבוע שעבר, בעת ביקורו בארה"ב — ומה יותר מזה צריך כדי להוכיח את אופיים הגרוע של היהודים או להצדיק את שינאתו אליהם ! יתר על כן, אותו סוחר ודומיו — היו כולם סוכנים ציוניים ובצדק גורשו מארצו... הלכנו לפני ימים אחדים אל ה"סוחרים" הללו עצמם — כדי לשמוע את גירסתם שלהם לסיפור המעשה...

שלושים וארבעה אלף יוצאי מצרים גורשו מארץ הנילוס במלחמת השחרור, במלחמת סיני במלחמת ששת הימים. יחד עם בני ביתם מגיע מספרם לששים אלף נפש. למעלה ממחציתם מתגוררים בבת־ים ובחולון וכולם משתייכים לארגון ג. יוצאי מצרים ונפגעי הרדיפות האנטי־יהודיות מצרים. שמואל (סמי) עטייה יו"ר הארגון הארצי ושב במשרד תוך קטן בחולון סמוך לארון ברזל לא וגדוש בתיקים משפטיים. האיש הקשיש, ליד 1904, מוציא כמה מן התיקים הללו, מדפדף הם ואומר : "אלה כאן ארבעת אלפים תיקי ביעות של יהודי מצרים על רכושם שנשאר בידי השלטונות. אנחנו השארנו שם בתים, מגרשים, ונויות, בתי כנסת ששווים קרוב ל־167 מיליון דלר. והנה כאן 671 תיקים של אסירי ציון, יהודים שישבו בבית סוהר במאסר לא חוקי פי־40 ם ועד שלוש מאות יום ומעלה, ללא משפט, לי שקיבלו תגמולים או פיצויים, ותיכף מבית הסוהר שלחו אותם לאניה, לגירוש".

סמי עטייה יליד אלכסנדריה היה אחד התושבים נכבדים ביותר של העיר רבת הלאומים. בעל ית מלאכה לתעלות. וסוכן ראשי של מפעל ויית תוסים. בתקופה בשנות מלחמת העולם השניה — ליו"ר ארגון בעלי המלאכה באלכסנדריה בינלאומית, תפקיד שמילא עד למאסרו בימי מלחמת סיני כסוכן ציוני.

כל אלכסנדריה הכירה אותי"

"היה לי כבוד כמו של מלך, בימים של פארוק", ספר סמי. "כל אלכסנדריה הכירה אותי כאיש יבוד, בקומה מעלי, בבנין שבו היה המשרד שלי, יה לי שכן, אחיו של עבדול נאצר. היינו חברים כמו שני אחים. גם דודו של נאצר, שהיה בא דבה לבקר — נעשה חבר שלי. אחיו היה נאצר גם מבקר אצלנו, היינו מכירים טוב אחד את שני. וכשעלה נאצר לשלטון נתן לי מדליה על עולות שעשיתי לטובת הציבור. מדליה קיבלתי 1955 ולבית סוהר זרקו אותי ב־1956..."

בגאות מרגעית פותח בפנינו האיש ספר מצרי מימי חייו באלכסנדריה ומראה את תצלום חוליה, את דמותו החייכנית, המכוסה בתרבוש, ת תצלומו של ה"ראיסי" הלוחץ את ידיו בחמימות מר : "בסך הכל היו לנו חיים טובים במצרים. היהודים באלכסנדריה היו סוחרים, בעלי אכה או בעלי בתי־חרושת. רובם גרו בחלקים עשירים של העיר. היו גם צרות — אבל עם "בקשיש" תמיד ידענו להסתדר.

כל הילדים שלנו למדו בבתי ספר יהודיים של קהילה, לימדו בהם עברית, מותר היה ללמוד ה שרצו — והרבה יהודים נעשו רופאים ומהנדסים. רק במוסדות הממשלה ובצבא — לא קיבלו ודים. המצב הזה השתנה אחרי "המהפכה" של צר והחברים שלו".

את אחד ה"חברים", אנוואר סאדאת, הכיר סמי יה ברם עלותו לגדולה.

"היה לי עוד שכן — עו"ד בשם מוחמד עוסמאן, שהיה חבר הגימנסיה של אנואר סאדאת. כך הכרתי את מי שהיום נשיא מצרים. היה אדם פשוט ממשפחה פשוטה. לא שמו הרבה לב אליו, ידעתי שישב כמה פעמים בבית הסוהר בגלל פעולות שעשה עם ה"אחים המוסלמים" וגם ראיתי איך ה"אחים המוסלמים" עוזרים לנאצר לעשות את המהפכה. זה לא היה לטובתנו, כי הארגון הזה, שהיה מחתרתי ודתי קיצוני, שנא יהודים כמו הנאצים הגרמנים".

כשעלה נאצר לשלטון

האם החלק שנטלו ה"אחים המוסלמים" בהפיכה המצרית והשתייכותו של סאדאת אליהם — הם־הם ששינו את גורלם של יהודי מצרים ?

"כשעלה נאצר לשלטון עוד היינו כמו בני מלכים", אומר עטייה בתוקף, "אבל מה, בכף לא היה לקצינים הם באו אלינו כל פעם לקחת עוד ועוד. קבעו לנו מיסים גבוהים מאוד — הרבה יהודים ברחו בגלל זה. לארץ ישראל היה אסור לברוח, אז ברחו לצרפת ומשם לארץ. אני בעצמי עזרתי לחמש מאות משפחות לעזוב את מצרים בשנות החמישים וגם הוצאתי לדרך נתנה להם הקהילה היהודית לבגדים ולאוכל. הייתי ציוני מהבוקר כל החיים שלי, בגיל ארבע עשרה הלכתי לתנועת נוער "השמונאים" באלכסנדריה, עכיום זה היסטוריה. אח"כ הייתי חבר ב"מכבי", וכמה בנים שלי שלחתי לארץ לבנות את המדינה. יום אחד קראו לי למשטרה ואמרו: מה זה ? איזה מבריח אנשים למדינת ישראל ? כבר הייתי ברשימה השחורה שלהם. עניתי : יש לנו אישורים מהשר עצמו על כל משפחה ומשפחה. כבר אמרתי — עם קצת "בקשיש" אפשר היה להשיג כל דבר, ביחוד שאני הכרתי את כל "הגדולים" באלכסנדריה..."

אדם אחר שהכיר את ה"גדולים" הוא יוסף בוהר, היום בעל חנות שקדים וצימוקים ואילו בקהיר ציוד, מוזהר סיטונאי במכשירי כתיבה בפירכו המסחרי של העיר וספק ראשי של נייר למערכות עתונים, ביניהם למערכת "כיצד אל תהאת", כצרים הצעירה, עתון המפלגה הנאצית המצרית, שאירגנה נייסות נוער אלים, לובש חולצות ירוקות, גוסה האס.אס. בגרמניה, שסאדאת נמנה על מנהיגיה...

"חיינו תחת פארוק היו טובים", מספר בוהר. "בזמן מלחמת העולם השניה נעשו חלק מן הערבים לפשיסטים. אני שהייתי מביא נייר לעתון של המפלגה שלהם הכרתי אז את אנואר סאדאת. סאדאת היה אדם פשוט, דתי קיצוני, חבר קנאי של האחים המוסלמים. לא פעם שמעתי אותו מספר על פעולות חבלה נגד האנגלים. הוא היה מסוגל אותם ימים לטפס על צינורות ולהניח מוקשי חבלה, אבל היה אדם חסר השכלה וחסר נימוסים, והיתה לו התנהגות אכזרית, כמו של נאצי. האנגלים שמו אותו בבית סוהר ושללו את אזרחותו. עד מהפיכת נאצר היה מסובב עני וחסר כל. אני זוכר את אשתו הראשונה, גרמניה, ממנה הוא למד את הגרמנית שהוא מדבר היום. היא היתה עוזרת בית, שונאת יהודים. סאדאת בעצמו ניסה לארגן טבח ביהודים כשרומל התקרב למצרים, והעיתון שלו היה כותב על הקירות כתובות כמו "מוות ליהודים", "היהודים כלבי הערבים". אחרי שניצחו האנגלים במלחמה היה צריך דלפתן טכש. כשסוהר יהודי היה רואה אותו ברחוב — תיכף היה עובר למדרכה השניה או מפנה את הראש, כי סאדאת היה נוהג לעצור אותנו ומתחנן שניתן לו הצ־לירה, לירה, כי לא היתה לו שום פרנסה, וגם לעבוד אסור עליו.

אם איזה סוהר יהודי לא רצה למכור לו רדיו — אין פלא. הוא היה פאשיסט ולשנו גם יהד..."

סאדאת פאשיסט

על השתייכותו למפלגה הפאשיסטית של סאדאת, שמענו גם מפי ברוך זמיר (בלבל) היום מזכיר אסירי ציון במצרים, ואחד מחשודי "עסק הביש".

מאז 1952 כשתפסו את חברי הרשת הציונית הייתי ברשימה השחורה של הבולשת", מספר זמיר, "אבל שחררו אותי מחוסר הוכחות ורק הטרידו אותי בלי סוף בבילושי פתע בביתי, ביחוד בגלל שהייתי מזכיר עליית הנוער במצרים. בשנת 1956, באוקטובר, אסרו פתאום את כל יהודי העיר וריכזו אותם במבצר אנגלי שנעשה למחנה ריכוז. מפקד המחנה, וזה היה אחד עשרה שנים אחרי גמר מלחמת העולם, היה איש אס.אס. יום אחד בא לבקר את המחנה אדם שהכרתי, אבו צוף, לשעבר היינו ידידים ואפילו שיחקנו כדורעף יחד. האיש הזה, ידידו של מפקד המחנה הנאצי — הוא גם ידיד אישי של סאדאת".

שאלנו את זמיר על אופי חיי היהודים במצרים תחת שלטונם של נאצר סאדאת והקצינים והוא מסביר: "חיי הזוהר שלנו היו בימי פארוק. עם נאצר באה רוח חדשה למצרים. אולי בהשפעת הרעיונות הפאשיסטים שקלט מאנשים כמו סאדאת או בהשפעת הדתיות הקיצונית הלוחמת של "האחים המוסלמים" ניסה נאצר להחדיר רוח פלהנתיה במצרים. אבל העם המצרי אינו מיליטריסטי מטבעו. הן הפלאחים והן אנשי העיר, כפי שהכרתים היטב, הם אנשים אוהבי שלווה ולא בנויים למלחמה. והרוח החדשה הזאת נשבה לא רק כלפי המצרים — גם כלפי היהודים. אספר דיגמא מנסיוני האישי. למדתי בנעורי סטטיסטיקה הנהלת חשבונות ותעמלנות רפואית. פתאום יצא חוק הדיש שרק אם יהודי היה רוקח במקצועו — יוכל לעבוד בתעמלנות רפואית. מכיוון לא יכולתי לעסוק בביהצ"ר. כסטודנט היו לי באוניברסיטת קהיר חברים מוסלמים, שאמנם לא התייחסו אלינו באהבה, אבל כיבדו אותנו מאוד, אולי בגלל שהיהודים הצטיינו בלימודים. לא יכולתי כמובן ללמוד כל מקצוע שרציתי. מאחר שהייתי בן מצרים, ולא נתנו עלי ללמוד רפואה, למרות המחסור העצום ברופאים, אסור היה ליהודי ללמוד גם מדעי המדינה, מדעי הטבע ומדעי המדינה. בן אחותי, לעומת זאת, שהיה יהודי נתין זר. למד הנדסה בלא מפריע. כשיצאה הגזירה על התעמלנים הרפואיים — נעשיתי עצמאי, עסקתי ביבוא ויצוא, ואז הוציאו אנשי המשטר המהפכני גזירה נוספת : כל יהודי הרוצה לפתוח עסק חייב לקחת שותף ערבי אם ברצונו לקבל רשיון... או אסרו גם על לימוד עברית בבתי הספר שלנו..."

אשר למיסוי הגבוה שהוטל על היהודים מעיר זמיר : "המשטר המהפכני היה עני וניסה לקחת מכל אחד. היהודים גרו ברובם ברובעי עילית, ולכן שילמו הרבה מיסים. נידבה לי שבסך הכל, מי שעסק רק במסחר, לא היה פעיל ציוני, ולא עבר על החוק — הניחו לו לחיות בשקט. רק בזמן מלחמת 67' החליטו המצרים שכל יהודי מצרים הם ציונים (בגלל השמחה הכללית שלנו על נצחונות ישראל וכיבוש ירושלים) — וגרשו אותנו מארצנו".

"האחים המוסלמים"

ליוסף שבדיה, מהנדס בניין ממצרים, היום איש ארגון יוצאי מצרים בישראל היו בימי היותו סטודנט במצרים חברים מבין "האחים המוסלמים". היה זה או אירגון מחתרתי, והוא לא ידע על השתייכותם עד אשר פעם, בעת שיחה רעים, הביעו את שנאתם ליהודים, הוא הודעזע, שכן לא היה זה דיבור אופייני לבני מצרים. עד ימי שלטון הקצינים של נאצר וסאדאת, חיו יהודי מצרים ככל אזרחי המדינה. מספר שבדיה :

"אולי הצטיינו בגינונים ובנמוסיות קצת יותר מן המצרי הרגיל, אולי נתנו כבוד גם לאנשים שלא הגיע להם. בגלל שבכל זאת הרגשנו קצת זרים — אבל בסך הכל היו לנו חיים שקטים, כאנשי מסחר, רובנו רצינו לחיות בשלום עם כל אחד. סיפורו של סאדאת בארה"ב לא מתקבל על הדעת. ידוע שהסוחרים היהודיים של קהיר ואלכסנדריה היו אנשי נימוס מובהקים, הם ייצגו את התרבות המערבית במצרים, כולם דוברי שפות רבות ובעלי גינונים. דברי סאדאת נובעים מזה שהוא פאשיסט ובן למשפחה פשוטה. כאשר ב־1967 האשימו נאצר וחבריו את כל היהודים בציונות וזרקו לבית הסוהר, זה היה סתם צד פוליטי בגלל אינטרסים משלהם, כי האמת היא שרוב יהודי הקהילה לא היו ציונים למרות שאהבו את ציון בלבם והיו מהפללים ושומרי מסורת".

חיזוק לדברים הללו שמענו, אגב, מפי בנו של סמי עטייה. נער שנשלח ע"י אביו בילדותו אל תנועת נוער ציונית ובגיל שלוש עשרה ערך שביתת רעב במצרים כדי שיתירו לו לעזוב את אימו ולנסוע לארץ ישראל דרך צרפת : "ליהודים היה טוב במצרים והם לא היו עוזבים מרצונם.. אני זוכר איך הגיע אלינו לאלכסנדריה בשם בדוי ובסתר, נציג של הסוכנות שהיה מארגן את הנוער לעבור עם עגלות ממולכזות בתוך הרובע היהודי, היינו מפוצצים מטעני חבלה ברחובות היהודים, כדי שהיהודים ייבהלו, יחשבו שזו עבודה של המצרים עצמם, ויתארגנו לעליה..."

האב, סמי עטייה מודה גם הוא שרדיפות פיזיות לא היו, והוא איננו בדעתו כי נאצר, אישית, לא היה עויין ליהודים למרות כל גאוות הלוחבים שנשא מטעמים פוליטיים פנימיים (האחים המוסלמים שסייעו לו לעלות — נעשו לאחר מכן מבקריו ויריביו המרים, ודרכו של סאדאת העיד).

"אבל צרות אחרות היו לנו בכל זאת. תיכף אחרי המהפכה באו קצינים לחנויות ואיימו בצורה דיפלומטית שאם לא ניתן כסף למימון השלטון — ירשמו את שמנו ברשימה השחורה במשטרה. הם דרשו שבכספינו נממן את סניפי המפלגה המקומיים, היו מתרימים אותנו על כל דבר — אם היו צריכים לסלול כביש בשכונה — היינו צריכים לשלם. אם רצו להוציא אלבום צילומים לפאר את שמו של נאצר — היינו צריכים לשלם, אם היו צריכים לממן רכישת נשק למלחמה בישראל — היינו צריכים ודאי לשלם. כדי להפגין את נאמנותנו. הפחד הגדול התחיל כאשר הציע נאצר בפרלמנט להלאים את כל הרכוש היהודי. הצעתו לא התקבלה, אבל מאז שהלאים את תעלת סואץ, היו פוקדים את בתינו בלשים, היו חיפושים, איומים ותמיד דרשו עוד ועוד כספים. אחרי שהרב הראשי, נחום אפנדי, התערב לטובתנו, קבעו שכל יהודי נותן 20 אחוז מהצהרת ההון שלו — מס למדינה, וסוף־סוף, אחרי שלושה ציינים לכספינו עשר שנים — יקשיבו את שלהם. כשגרשו ב־56' קרוב ל־13 אלף מיהודי מצרים, כל אחד עם עשרים לי"י וחבילת בגדים — לקחה מצרים את כל רכושם. כך קרה גם ב־67'".

הרכוש היהודי במצרים

שאלנו את יוצאי מצרים האם יש להם תביעות ספציפיות רשמיות על רכוש זה. שמואל עטיה מנפנף בידו לעבר אלפי התיקים שבארונו ואומר : "הכל מדוייק, רשום ומסודר. כל בית, כל חנות, כל מגרש ציבורי, כל בית כנסת ומקווה של הקהילה, רשמנו עם מספרי החלקות, עם ערך הכספי המדוייק, עם הכתובת בקהיר או באלכסנדריה, זה רכוש שלנו ולאיש אין זכות עליו. אני עוסק בזה כמעט חמש־עשרה שנה. דיברתי עם כל גדולי המדינה, מאשכול המנוח ועד גולדה מאיר ועד הממשלה הנוכחית. הצעתי — קודם כל אפשר לבוא לאו"ם ולספור שכספי הפליטים נאים בארץ לא יחזרו — עד שיחזור כספנו. אחר־כך טענתי שאסור לנו להחזיר את אבו רודס עד שסאדאת יחזיר את רכושנו. הגשתי בשמנו צו על תנאי נגד המדינה — אבל העניין תשותק מטעמים פוליטיים. היום אני אומר — כשיבוא סאדאת דינים לישראל חשבון על הנפט שלקחנו באבו־רודס בשבע השנים האחרונות — נגיש לו חשבון נגדי של רכוש יהודי מצרים שנשאר בידיו"...

עטיה מראה לנו רשימות מסודרות להפליא של רכוש ציבורי ופרטי שנעזב במצרים עם חיסול הקהילות. לדוגמא : "בית כנסת הרמב"ם ברחוב חמאם צרב מחוכר 15, 609 מ"ר, ערכו בדולרים: 60,000".

או : "צפפה אל מדא, בית כנסת פורטוגזי, 154 מ"ר, כסי 7, ערכו בדולרים — 15,400". וכן הלאה וכן הלאה. אגב, ממשלת מצרים מעריכה את הרכוש היהודי שהחרימה בשווי של מאתיים אלף לי"י בלבד. הקהילות בהן מדובר הן אלכסנדריה, קהיר, טנטה, מנצורה ודמנהור ופורט סעיד — ערך רכושן הציבורי תשעה מליון ושלוש מאות אלף לי"ש ועליהן נוסף רכוש פרטי שערכו 6 מיליון לי"ש. עד שכל אלה יוחזרו או יוכרו רישמית ע"י או"ם, יש לישראל במשא ומתן שלה עם סאדאת, קלף נוסף, שמשום מה לא הפעילה אותו עדיין עד היום.

هكذا من الأصل

مكنز من الاحل

בחוג המשפחה

מאת נעמי גוטקינד

צעיף עם כל דבר

שיבתו של הצעיף אל מוקד האופנה היא אחד הסממנים הבולטים של החורף הקרב. את יכולה להופיע עם צעיף בכל שעות היום והערב ולעטוף אותו סביב כל שמלה, מעיל או מעילה. אפשר לעטוף מתניים בצעיף בשני ארוך גדילים ובכך להוסיף גוון אופנתי לשמלת ערב ישנה. אפשר להתעטף „בצעיפי מבתאי" פרוגים או רקומים על הכתפיים, אפשר להסב את הצוואר בצעיף ארוך ונולש עם כל כוחו והולכה, והמעניין ביותר — אפשר לעטוף את הראש בצעיף קמיצה, לורקה או משי — גם להזדמנות חגיגית בערב! בתצלום המצורף מפגיד הדגמה חדישה של המראה החגיגי. שמלת ערב ארוכה ירכה מבד קראנה (פריט סינטטי נוצץ) עם צעיף ארוך העוטף את המתניים וקצוותיו מגיעים כמעט עד לריצפה וצעיף שני, מבד השמלה, העוטף את הראש במאפיה ערבית. אגב את הראש אפשר לעטוף, לפי מצות האופנה, בכל הצורות המוכרות לך בעזרת הצעיף — ממרוקאן והאפיה ועד לקשירה נוסח „מאה שערים" או נוסח צפון אפריקה.

טלויזיה אלימה - וילדינו

מאז הותקנה הטלויזיה בארץ מתנהלים סביבה ויכוחים ציבוריים סוערים. האחרון שבהם — סביב התכנית הסאטירית „ניקוי ראש" שהודשה את הופעתה. כאשר שמדובר במכשיר ביתי, ההודר לרשות הפרט — אין לתמוה על התופעה. גם בארצות דמוקרטיות אחרות מתנהל לא פעם ויכוח סוער סביב אופי השידורים ותכנם. דוגמא אקטואלית לכך בכל מהותה שהציף את רשתות השידור בארצות הברית בשנה האחרונה של שאינן מקרינות סרטים המתאימים לכל המשפחה בשעות הערב המוקדמות, כסתבר שהתגובה הציבורית בנידון הצליחה והיום משדרת כל רשת טלויזיה אמריקאית שעה ספרותית חינוכית המתאימה לכל הציבור מטף ועד זקן. נושא אחר שהוויכוח עליו יפיף כימי הטלויזיה עצמה הוא — האלימות בסרטים המוקרנים.

הוי היינו מוכירים את הלבטים של הורים ומחנכים לפני שנים אחדות, בשעה שכר היכם של ספורי האחים גרים. ההוציאו סיפורים אוטפימיים ואגושים לאגדות האלימות של אותם סופרים גרמניים. גם אז היו שהמליצו על הסיפורים האכזריים כפורקן לאלימות המצויה בילד מטבעו — ונכבדים היו שהאשימו את הסיפורים בגירוי הילד לתגובות אלימות. אין ספק כי הטלויזיה הביאה הביתה פשע, רצח, פחד ואיומים שלא היו קיימים בו קודם. כיצד הם ישפיעו על הילדים?

טלויזיה אלימה אינה הופכת ילדים לאגרסיבים, טוענים המחקרים בעולם כולו. היפוכו של דבר: הילד האגרסיבי מבקש ומחפש את האלימות בטלויזיה. ילד המעון במרירות חברית, או ילד אשר האיזון החברתי והמשפחתי שלו רופף מסיבה זו או אחרת — ישתמש בטלויזיה האלימה בצורה בלתי טבעית, ובתגובה אלימה. לילדים בעלי נטיה למרירות וזעם, האלימות בטלויזיה יכולה לשמש לשחרור הדחפים הקיימים. הטלויזיה עדיין לא גרמה לאדם נורמלי ליטול אקדח ולרצוח, אבל לאדם שנוטה לכך, שהרהר בכך, היא עשויה לספק את דרך הפעולה. הילד הנורמלי והמאוזן, לא יושפע לרעה באופן עקרוני. אולם כאן ממלאת תפקיד כמות האלימות המשודרת אליו בטלויזיה.

מדוע נתפסת הטלויזיה לכמות כה גדולה של אלימות? שלוש סיבות לכך. בראש וראשונה, אנו חיים בתקופה אלימה — בין אם נדבר בתוכן „מבט לחדשות" או במתח המלחמתי, בבריונות הנוער או בפרוך ערבי. מנקודת ראות זו, משקפת הטלויזיה את האלימות שבחברה.

כמות האלימות גדלה גם כתוצאה מאווירה כללית של ליברליות. כשם שמורשים עתה מין חוסר מוסריות באמצעי התקשורת ההכתיים, כשם שאנו סובלנים יותר לסטיות ופתוחים יותר לשונה ולמוזר, כך גם גדלה האווירה המתירנית הפתוחה לגבי אלימות, מנקודת ראות צנזוריאלית.

לגבי מפיקים ובמאים מסויימים, האלימות היא דרך זולה ובדוקה לרווח, לקופה. תחת אשר יתמכו על אמנות, כשרון, יצירתיות — החיפוש הוא אחר „שוק", הלם, אטרקציה וסנסציה.

כך בבד עם כל אלה, יש גם כמה השפעות חיוביות ברורות לאלימות בטלויזיה. כשהיא מוצגת בבנות ובכבדיאותיות, יש לה ערך חינוכי מבחינה הכנת הילד המתבגר לחיים. כשהיא עשויה בטעם טוב וזבבידה, היא יכולה לסייע לפשען האלים של הצופה להשתחרר ולהתפרק.

אם פותרי מתנהג באליכות, למשל, הרי שהילד יודע כי זהו סרטון לא מציאותי, קריקטורי, מוזר, פנטסטי, הוא יודע לקבל את הוכן הזה ברוח כזאת, בכל שהפעולה האלימה קרובה יותר למציאות בהצגתה בטלויזיה, ככל שהיא צבעונית, מפורטת ומדויקת — כן יגדל ערך הנזק לילד. יסודות של הומור, לעומת זאת, מערבונים וכיוצא באלה — מרכבים את המעשה, מרחיקים אותו במקום ובזמן. תפקידם של הורים ומורים לעזור לילד להבחין בין אלימות לשמה ואלימות חיונית, טבעית, מציאותית. תפקידם להגן על הילד הבלתי מאוזן (היסטרי, אגרסיבי, פסיכוטי, אפאטי וכדומה), מפני רבוי של אלימות.

המחקרים בנושא זה מוציאים מסקנות ותקוה חביבות באשר אין לדעה מתי, באיזה גיל ובאיזה מצב מגיב אדם למשקע של אלימות, שהצטבר במשך שנים רבות בזכרונו. יחד עם זאת, קשה להתעלם מהצטברות של יסודות בריוניים בחברה הישראלית, שהם בוודאי אינם תוצאה ישירה של תכניות הטלויזיה, אך ברור שהטלויזיה ככח ההנך ומשפיע לא עשתה מאומה כדי להציע ליסודות האלימים בחברתנו מוצא סביר ופרודוקטיבי יותר למרירותם.

„פרוייקט הרווחה"

בראשית שנת הלימודים השליש הזה משרד החינוך והתרבות בהפעלה הדרגתית של „פרוייקט הרווחה" ב־24 עיירות פיתוח וב־4 שכונות עירוניות המצויות במצוקה. במסגרת הפרוייקט ניתן טיפול מיוחד לשלושה שלבי גיל: גילאי 3־5, גילאי 12־16 ויוצאי צבא וכן טיפול כוללני לכל האוכלוסיה באותם יישובים.

במסגרת הטיפול בגילאי 3־5 מושם דגש מיוחד על הדרכתן של הגננות, הדרכת אמהות ברוכות ילדים, הגני הדרכה ויצרבוני הדרכה להורים והפעלת מקומיים במרכזים הקהילתיים. במקורה זו יסופר על הטיפול בתחומים אלה.

בכוונה לחזק את התהליך הדרכתי של הגננות העובדות בגני הילדים ביישובים שבהם מצויים הילדים טעוני־טיפוח שילבו השנה 35 מדריכות לגננות. תפקידי המדריכות הם לסייע לגננת בעבודתה על־ידי מתן סיוע, עצה והדרכה, לפתח פעילות כרוכות — המקדמת כל יחיד בגן ולהבטיח ניצול יעיל של האמצעים הצימודים לרשות הגננת בגן הילדים. משרד החינוך מייחס חשיבות רבה לעבודתו של המדריכות שנבחרו לאחר מיונים קפדניים.

תוכנית „אתגר" ל־1.200 משפחות

תוכנית אחרת במסגרת „פרוייקט הרווחה" המופעלת כבר בהיקף רב היא תוכנית „אתגר" — הדרכת אמהות בבתיהן.

על־פי תוכנית זו נבחרו במשפחות בבתים ילדים בני גילאי 4 הזקוקות להכוונה האם לצורך העשרת טיפול לילדיהן. הדבר מתבצע על־ידי מדריכה המגיעה אתה לביקור למשפחה ומוסרת לאם דפי עבודה שבהם ניתנים הרגילים לפיתוח חשיבה ויכולת הלמידה. על האם „ללמדי" את הילד על־פי הנחיות המדריכה ותוך שימוש בדפי העבודה הנמסרים לה. התוכנית „אתגר" מתבצעת על־ידי משרד החינוך באמצעות המכון לחקר היגוכם של טעוני־טיפוח באוניברסיטה העברית.

אשתקד הקיפה התוכנית כ־400 משפחות ובשנה זו משתתפות בפרוייקט כ־1200 משפחות ב־20 נקודות יישוב.

חוגי הדרכה ופרסומי הדרכה

בשלבי הפעלה ראשונים נמצאים חוגי הדרכה שוגים לאמהות באשר בקרוב יוחל בהפעלת מספר ניסויים למתן הדרכה הגבה בהתמחות לטיפול באם ובילד („טיפות חלב") בשיתוף עם משרד הבריאות.

במרכזן מכינים עתה הוצאה לאור של חוברות הדרכה וכן כתב־עת ושמי שבו יפורסם חומר הדרכה שיעסוק בבעיות חינוך וגידול ילדים.

בקיץ הבא יורחב מפעל הקייטנות לאמהות ברוכות ילדים המשותף למשרד החינוך והתרבות ולמרכז לדמוגרפיה שבמשרד ראש הממשלה.

מעונות־יום במרכזים הקהילתיים

נושא נוסף הכליל ב„פרוייקט הרווחה" של משרד החינוך והתרבות הוא עידוד הפעלתם של מעונות־יום במרכזים הקהילתיים המוקמים על־ידי החברה למתנ"סים (מרכזי תרבות, נוער וספורט) בעיירות הפיתוח ובבתי האוכלוסיה שבהם מצויים הילדים טעוני־טיפוח.

כידוע, מתרכזת עיקר הפעילות במתנ"סים בשעות אחה"צ והערב כך שניתן לנצל את המבנים בשעות הבוקר ובשעות אחה"צ המוקדמות, ובניכל בצדקה כלכלית אלה להמשיך על ידי כך גם בבניית מעונות חדשים. התוכנית היא להביא בשעה אחת את האמהות למרכזים הקהילתיים ושעה שהילדים שוהים במעון, לקיים חוגים שונים לאמהות. האם גם תוכל להביא את ילדיה למעון ולהתפנות לעריכת קניות, סידור הבית, בישול וכו'. במקומות שונים בארץ כבר פועלים מעונות־יום במרכזים הקהילתיים וידוע, כי הדבר זוכה להצלחה גדולה.

החברה למתנ"סים היא שמפעילה תוכנית זו אך במסגרת „פרוייקט הרווחה" היא נהנית מתמיכה והשתתפות חלקית — מלבד גורמים נוספים — של משרד החינוך והתרבות. השנה יושבה באוניברסיטה העברית בירושלים קורס מיוחד להכשרת מנהלות למעונות אלה.

התוכנית שסופר עליהן ברשימה זו הן רק חלק מתוכניות פרוייקט הרווחה המופעל השנה על־ידי משרד החינוך והתרבות על־פי החלטת ועדת השרים לעניני רווחה חברתית. הפרוייקט נמצא בשלבים ראשונים והצדדים שמגיעים מהישובים הם חיוביים ביותר. איש במשרד החינוך לא מאמין כי פרוייקט זה הוא שיביא לחיסול הפערים החברתיים־תרבותיים במדינה.

הליכות והלכה

ביקור חולים

מאת הרבנית אילה גליקסברג

בבעבר בין קיץ להורף רבה הנטיה להצטנן. בנושא זה כדאי לשמוע כמה עצות שיעצו קדמונינו למבקרי חולים:

✶ כל המבקר את החולה, גורם לו שיחיה (נדרים מ').

✶ אין מבקרים את החולה עד שהולכתו חמה (עד שעבר חומו) (נדרים מא).

✶ מתפללים המון להחולה (בפקוח נפש) עיין גדולי ישראל (יובא פיד ע"ב).

הצלחה לתערוכה של אמצעי הוראה לטעוני־טיפוח בתל־אביב

להצלחה יוצאת־דופן זכתה תערוכת הנודה של אמצעי הוראה לתלמידים טעוני־טיפוח, התערוכה, המוקמת בבנין המרכזיה הפדגוגית העל־יסודית בתל־אביב, נפתחה לפני כחודשיים על־ידי הועדה לחינוך יסודי במשרד החינוך והתרבות. מארגני התערוכה הופתעו מהעניין הרב שהיא עוררה. עד כה ביקרו בה כ־10,000 מורים, סמינריסטים, סטודנטים ואנשי חינוך מכל רחבי הארץ.

התערוכה, הראשונה מסוגה, אורגנה על ידי יו"ר הועדה לחינוך יסודי במשרד החינוך מר אפרים רוקח, את הריכוז הפדגוגי של המוצגים ביצעו המנחות הארציות של משרד החינוך הנה גרזים ואסתר תאודור ואת העיצוב גב' עדה שרת.

עשרים מדורים

בתערוכה 20 מדורים: מתופר לציות במושגים, דגם של למידה מושג, פתוח מושגי זמן, הבעה יוצרת הבעה עניינית, הבנת הנקרא, כתיבה תמה, נושא משולב, עדות בישראל, אחריות הלומד ללמידתו, האזן והבחן, טלביזיה מגומה, הספריה בבית־נה, משחקות בספרות, חיזוק הדימוי העצמי, פיתוח אינטלקטואלי בלימודי קודש, מודלים להפעלת צוותי מורים ותלמידים, מודלים לארגון כיתות, הרבה לגנות היצירתית ומושגי רחב. כן מוצגות בתערוכה התנסויות למורה עם תלמידים טעוני טיפוח בכיתות א', ב', ג' בשקופיות ובטלויזיה במעגל סגור.

מוצגים נוסו בבתי־הספר

המיוחד בתערוכה זו הוא שבפני המבקרים מוצגים עבודות שנעשו בין כותלי בתי־הספר ואת לאחר שנוסו בקרב התלמידים וזכו להצלחה, משום כך נראות בין המוצגים מורות רבות המעתיקות את המוצגים כדי להשתמש במה שמן וראות בתוכניהן. רבות אף מבקרות מסיבה זו יותר מפעם אחת בתערוכה. בכך השיגה למעשה מטרת התערוכה להציג בפני המחנכים דרכי הוראה ואמצעי הוראה מנוסים לעבודה עם אוכלוסיית תלמידים טעוני־טיפוח.

התערוכה תהיה פתוחה עד סוף החודש. בתצלום — פינה בתערוכה.

שח־מט

בעריכת שלמה קנדלשיין

ליברזון מוביל בתחרות באיסלאנד

אלוף הארץ רב אמן ולדימיר ליברזון המייצג את ישראל בתחרות האזורית לאליפות העולם ליחידים המתקיימת בימים אלו בריקיאוויק בירת איסלנד כוהיך בראש התחרות. לאחר הסבוב ה־11 צבר ליברזון 9 נק' והוא קודם את ריבלי (הונגריה) — 8 נק'. פארמה (יוגוסלביה) — 7½ נק', יאנסה (צ'כיה) — נק', אולפסון (איסלנד) ו... (הולנד) — 6 נק' (1) כל אחד וכו'.

אין ספק כי זהו הישג מצוין לליברזון המהווה המשך לשרשרת הישגיו המרשימים בתחרויות... וזכיה בבקום הראשון בתחרות הבינלאומית בונציה ובקליפורניה.

בתחרות האזורית באיסלנד נוטלים חלק 16 שחמטאים בעולים מרביהם רבי אמנים בינלאומיים. עוד ארבעה סבובים נותרו לסיום ושלושה ראשונים עולים לשלב הבא — התחרות הבינאזורית.

נראה לנו כי סיכוייו של ליברזון להעפיל לשלב הבא טובים מאוד ואנו מאחלים לו הצלחה מלאה.

משחקי הגביע 1975 — 1/8 גמר

מאבק דרמתי בין אלופת הארץ אס"א טכניון חיפה ואס"א אוניברסיטה תל־אביב הפמי"ד בכל את שער משחקי שלב 1/8 גמר גביע המדינה 1975. בשתי קבוצות אלו מתרכזים מיטב שחמטאינו. כך שמשחק זה היה כמצופה דרמתי. מלא מתח ועניין מהחלתו ועד סופו.

אוניברסיטה תל־אביב הובילה כבר 2 : 0 בזכות נצחונותיהם של שכבון כהן ואפרים כרמל על יעקב בלייםן ויצחק בר־זיו. מחצית נקודה בלבד היתה חסרה לאוניברסיטת תל־אביב בכדי לעלות לשלב רבע הגמר. שכן בצחונו של כגן על בלייםן בלוח הראשון הבטיח לאוניברסיטה ת"א את העליה.

אולם כאן התהפכה הקערה על פיה. שחקני הטכניון זכו בשלושת המשחקים הנותרים בנצחונות: מלכיאל פרץ, אברהם קוסקי, והדר ברנשטיין ניצחו את עמיקם בלשן, ישראל גלפר ואברהם קלדור. הטכניון זכתה איפוא בסיום בנצחון מינמלי 2 : 3 ועלתה לשלב רבע הגמר.

התוצאות הבלאות:

אס"א טכניון חיפה — אס"א אוניברסיטה תל־אביב 3 : 2.

הפועל צורה עיליה — „הפועל" עפולה גלבוע 2½ : 2½ („הפועל" נצרת עיליה עולה לרבע גמר בזכות נצחון בלוח ראשון).

נוער „הפועל" רמת־גן — „הפועל" חולון 4 : 1.

מרכז הנוער א' תל־אביב — „הפועל" חדרה 3½ : 1½.

„אליצור־רשבסקי" תל־אביב — צעירי „הפועל" רמת־גן 3 : 2.

„הפועל" „פולקלייד" ראשון לציון — „הפועל" רמלה 4 : 1.

„הפועל" רמת־גן — צעירי מועדון באר־שבע 4 : 1.

ביתי"ר „מיכלי" תל־אביב — „הפועל" ראשון לציון — נדחה.

136 קבוצות במשחקי הליגה — 1976

מספר שיא של 136 קבוצות ובהן למעלה מ־1300 שחמטאים ושחמטאיות נרשמו למשחקי הליגה 1976. זהו מספר שיא של קבוצות בכל תולדות קיום משחקי הליגה. הגרלה משחקי ארבע הליגות על מחזוריהן נערכה השבוע במשרדי האגוד הישראלי לשחמט. משחקי הליגה יתחילו במחצית ינואר 1976 ויסתיימו במחצית יולי. מבט קצר בקבוצות המשתתפות גרם ינו לספוק רב. שכן לראשונה במשחקי הליגות משתתפות 28 קבוצות דתיות — „אליצור", מהן שתי קבוצות „הטסטוריוני" קבוצה אחת על טהרת „הבית החלבי" — קבוצת הנכים של „אליצור" קרית־שמואל. וקבוצת שחמט כישובי ההתנחלות בשטחים „אליצור" גוש עציון.

רבוי הקבוצות הדתיות מהווה עדות נאמנה להגברת תודעה השחמט בקרב הציבור הדתי בכל חלקי הארץ. כן נציין לטובה את מסירותו הרבה של הרכז החדש לשחמט ב„אליצור" יצחק ארנסט שנכנס לא מכבר לתפקידו ולו חלק נכבד בקידום השחמט הדתי.

החלה ההרשמה לאליפות ההתיישבות העובדת — 1975

האליפות התשיעית ליחידים לשחמטאי ההתיישבות העובדת תערך השנה בסמינריה הקבוץ הארצי בגבעת חביבה (7—15.12.75). יתקיימו שתי תחרויות: תחרות א' (7—15.12.75) מיועדת לשחמטאים בעלי דרגות שניה ומעלה והיא תהיה בת 11 סבובים „שוויצרים".

תחרות ב' (9—15.12.75) מיועדת לשחמטאים בעלי דרגות שלישית, רביעית, חמישית ובלתי מדורגים והיא תהיה בת 9 סבובים „שוויצריים". למנצחים יוענקו פרסים נכבדים.

ההכנות כסעם ענף השחמט במרכז „הפועל" בעלתו לשחמטאי ההתיישבות העובדת הזוכאים להשתתף בתחרויות.

ההרשמה אצל רכזי השחמט בתנועה הקיבוצית וכן אצל רכז הענף שחמט ב„הפועל" — ולמן גורביץ, לא יאוחר מ־20.11.75.

✶

באליפות הרצליה מובילים לאחר הסבוב ה־6: גודמן ציזי ושלמה קנדלשיין עם 5 נק' כל אחד. שלישי אליעזר בראונשטיין — 4½ נק'.

בתחרות משתתפים 16 שחמטאים המתחרים ב־9 סבובים „שוויצרים".

„הפתעה במסע השני"

המשחק הבא נערך בתחרות הבינלאומית השנה בלאס־פלמאס בין שני רבי אמנים ידועים לרסן ופומאר. חשיבותו של המשחק הוא בעיקר בחידוש התאורטי בפתיחה קארו־קאן בו הפתיע לרסן המנצח את יריבו במסע השני.

הגנת קארו־קאן.

לרסן — פומאר

1. ה4 ג6 2. פה3 ד5! (מסע מפתיע ולא מקובל) 3. ה5 רו5! (עדיף ג5) 4. פד4! מה7 ... 5. ... 6. ... 7. רה3 ... 8. ... 9. ... 10. ... 11. ... 12. ... 13. ... 14. ... 15. ... 16. ... 17. ... 18. ... 19. ... 20. ... 21. ... 22. ... 23. ... 24. ... 25. ... 26. ... 27. ... 28. ... 29. ... 30. ... 31. ... 32. ... 33. ... 34. ... 35. ... 36. ... 37. ... 38. ... 39. ... 40. ... 41. מהו4 השחור נכנע.

דרכי הוראה

(סוף מעמוד 5)

שלטונות החליכון, שלא לכלול את האיזור בשליטה ההנגארית, כי אם להשאירו תחת פיקוח ישיר של פילוגות וינה. בשנים שקדמו לשלטון האוסטרי שלטו בבקים התורכים ויהודים ספרדיים רבים הגיעו לעיר. מספר היהודים על אלפים נפש והיריבות בין האשכנזים והספרדים נתקיימה שנים רבות. אף על פי שהיה להם בית ספר משותף. הרב על ההיגוי הגיע לשלטונות, ונראה שידם של אחינו הספרדים היתה על עליונה. ביום 5 במרס 1858 חתם פקיד מטעם השם „איזן גוברנטור" על צו ממלכתי, שנשלח לבית הספר וזו לשונו:

„כיון שהיהודים הנקראים ספרדים כבמאים את השפה העבריה בצורה נכונה יותר מאשר יהודים אשכנזים, וכיון שתפילות רבות של הראשונים הן יותר טהורות בהיגוין ובתוכנן, מצאנו לנכון, בהסכמת המיניסטריון להינוך, לצוות על סגל ההוראה, להורות את השפה העבריה בהיגוי הנכון, הדומה לזה שבו מלמדים את השפה הזאת בבתי הספר הגבוהים. כן מצווה בית הספר להנהיג להבא יותר תשומת לב להעמקת לימודיהם של היהודים במוצא ספרדי ופורטוגיזי". הצו גרם למבוכה, ואולי הבורים העתיקו רשלוחו לפרסום לכתב העת היהודי בשפה הגרמנית. „בן חנניה" שהופיע בסגד, ואשר עורכו היה הרב ליאופולד לעף. שנכנה על גדולי הרבנים בהונגריה. הרב לעף פרסם את הצו בתוך הכתבה וצירף את חוות דעתו בזכות ההיגוי הספרדי. אך הואיל הדבר יכול לגרום למבוכה ולערבוביה בקהלות האשכנזיות הציע הרב לעף להנהיג הוראה זו בצורה מוחלטת רק בכיתה הראשונה. בנוסף לכך תבע הרב לעף מן המורים להיות בקיאים בדקדוק הלשון העברית. ידיעות והפתעו סתנות דעתו של הרב לעף, אך מעמדו ויוקרתו גרמו להם שיקבלו עליהם את הדין.

יעיד בקובץ „בעיות בהוראת אילוי הכלים של הלשון העבריה" מאת רפאל ניר; „הוראת עברית ולימודי היהדות באוניברסיטאות צרפת" מאת רנה־שמואל סירת; „היחיד בכתת הוראה" מאת אולפן לעבריה" מאת שלמה קודש; „קליטת כלים בהוראת מהקדמים" מאת חיים רבין, ו„על מקומו של המקרא בהעולה הלשוני" מאת יהודה ת' רדאי. יהודה רדאי מתנגד לקשור את לימוד הלשון למתחילים עם הקריית כדשג על התנ"ך. הוראת המקרא, לדעתו, מוסיפה מעט על ידיעת הלשון, והיא עשויה אולי להזיק בהבנת המקרא. אם אין אפשרות להורות את המקרא לעצמו, עדיף לבכלה, ולא להגבירה באמצעות הנחלת הלשון. בלזוה רחון מספרת על התוכור בכתה. המאמר האחרון הוא פרי עטו של המוהך והסופר הידוע צבי שארפשטיין, המספר נסיונו על ליצור לשוננו בסביבה נכרית.

מאלזס עד ירושלים

(סוף מעמוד 5)

לדברים ההחלטיים שאמר וכתב במשך שנים רבות על הוראת התלמוד תורייה.

מחקרים במקרא

במפעלו הסיפרותי המדעי של פרופ' נהר כולל עד־עכשיו כתריסר ספרים ויותר משלוש מאות מאמרים ומחקרים. לפעמים פונה המחבר לקהל הרחב, ויש בכחו לשלהב את לבו לעניין היהודי; אולם, לרוב, כתביו מופנים למלומדים ותרומתם תרומה נכבדת לקידום מדעי היהדות בדור הזה. בדרך כלל, הופיעו כתבי נהר בצרפתית, ומיעוטם נכתבו במישרין בלשון הקודש. כמה מספריו תורגמו ללשונות שונות, ובאחרונה גם לעברית. ביבליוגרפיה מפורטת של כתבי נהר (עד שנת 1975), תמצא בספר־היובל לכבודו, שיצא לאור בקיץ תשל"ה, הוגש במעמד חגיגי לנשיא המדינה, פרופ' אפריים קציר.

רוב ספריו של נהר דנים במקרא. „משה", שתורגם לעברית (הוצ' מסדה, 1973), פורש לפנינו בירעה מרשימה את יעודו של עם ישראל בעבר ובהווה על רקע מורשת התורה שקיבל משה רבנו. „עמוס, תרומה להבנת הנבואה", היה בשעתו עבודת הדוקטור של פרופ' נהר. „ירמיה" מתאר את חיי הנביא בצורה ביוגרפית. „הערות על קהלת" מציע מפתח מקורי להבנת המגילה. „מהות הנבואה" הנו מחקר מעמיק בהיקף גדול, שזכה בהערכה רבה אצל המלומדים. ספר זה הופיע בשתי מהדורות לעורר הודה רבה בגירסתו האנגלית והספאנית. יחד עם אשתו, פירסם פרופ' נהר „תולדות עם ישראל בימי המקרא" בשני כרכים עבים. זהו ספר ליעוד, מלווה בטקסטים לעיון ובמסמכים להעודה.

בנוסף על ספרים אלה, יש להזכיר מאמרים חשובים, בביוהד על דמותו של איוב ומשמעות סבלו.

אולם א. נהר לא הסתגר במסגרת של חקר התנ"ך בלבד. גם בספריו על המקרא, וגם ביתר ספריו, מורגשת נטייה להרחיב ולהדגיש שחייו הרוחניים של עם ישראל מראשית התהוותו עד ימינו אנו — מקשה אחת הם, תוך כדי התפתחות מתמדת; ואם שומה עלינו לחזק את צעדי הדור החי שלנו מתוך התבוננות במורשת העבר, יש גם כן צורך להבין את משמעות העבר לאור נסיונו אנו.

ספרו על מהר"ל מפראג

כדי להדגיש ולחעד רעיון זה החליט פרופ' נהר לרכז את מחקריו מסביב דמות מרכזית בתולדות עמנו, שצפה מעל השיגרה של קהילות היהודים ומבשרת את שינויי העולם החדש מתוך יראת־כבוד ודאגה כנה להמשיך את המסורת העתיקה. הלא הוא המהר"ל מפראג. יחסה זו נשאה פרי מעבר למשוער. עובדה היא שנוצרה אסכולה של מלומדים, החוקרים את ערכיה הנצחיים של היהדות באספקלריה זו. נהר עצמו חיבר ספר מסכם על אישיותו ופועלו של המהר"ל („באר הגולה" בצרפתית) ושניים מתלמידיו: ב. דרייפוס ובנימין גרוס כתבו ספרים על „הפ... ארץ ישראל" ועל „נצח ישראל" ...

יוצא דופן במסגרת זו הוא ספרו של פרופ' נהר ... האסטרונומי של דוד גנז. גנז היה תלמידו של המהר"ל, ויחד עם זאת השתלם בתכונה במחיצתם של הוגים כיוהאן קפלר, מגשמי האסטרונומיה המודרנית. ... מחקר מעמיק, המשתרע על מאות עמודים ... אמיתו של דבר חכמת ... גלומה בכתבי הקודש ובמסורת הקבלה.

אם נתקדם יותר בזמן, נמצא דרך חדשים במחקר ... של פרופ' נהר. הוא ... עורים מקיפים ופרסם מאמרים על אישיותם ופועלם של רש"ה, היינה, ... רוזנצוויג, ראבינוביץ ורבים אחרים. ... לצרפתית. הוסיף מבוא חשוב של לאון פינסקר „אוטואמנציפאציה".

בעיות הקיום היהודי

השאלות הבוערות של הקיום היהודי בזמן הזה קרובות מאד ללבו של א. נהר. הוא נתן את דעתו לחידוש השפה העברית; ... לימוד לסטודנטים על אומנות ... מעברית לצרפתית.

הסכלתו של נהר ... במיוחד לטיפול בנושא השואה. ... נהר הקדיש זמן ומאמצים לא מבוטלים לעניין זה ... לא הסכים לחזור בעצמו לארץ גרמניה, אבל הוא קרא ספרים ... (22 מאמרים קובצו ... תחת הכותרת „הקיום היהודי בדידות העימותים" (1962)).

יתכן שגולת הכותרת של ... הסיפרותי של נהר היא ספר ... על הדממה בשואה. שם הספר הוא: „גלות הדיבור — מן הדממה שבמקרא עד הדממה באושוויץ". ...

בירור שסקירה זו אינה ... אין צורך לחזור ... עיון בקורא ... העמדת תלמידים ... באוניברסיטה או פעילות ... בכל שכבות הציבור. ... הקורא העברי שקיימת ... אסכולה שלמה ...

מהיצרן לצרכן!
עדיין במחיר הישן
מעילים וחליפות
אופנת 76' לנשים
גם לפי מידות
עבודה מעולה
שלייפטקס
מונטיפיורי 15, ת"א
בשעות 16—9

מקואות
מאת האדריכל יוסף שנברגר

מקואות בדורות קדומים ✶ תמצית יסודות הלכתיים ✶ הנחיות תכנוניות לאור ההלכה ✶ כללי תכנון ופרוגרמה ✶ בעיות קונסטרוקציה, הסקה, חשמל וכו'.

הספר מאפשר לימוד הבעיה המיוחדת של תכנון מקואות וישמש עזר למתכננים ולרבנים המופקדים על פקוח הבניה והתחזוקה.

גודל: 31×17 ס"מ, 140 עמ', 150 צילומים תכניות ותרשימים.

מהדורת פאר, כריכה מהודרת —.110 ל"י
מהדורה רגילה —.78 ל"י

הוצאת ספרים פלדהיים
ירושלים · תא דאר 6525 · טל' 526468

חסכי עד 800 ל"י
קני מכונת תפירה BROTHER
במחיר שלפני הפיחות!!
★המלאי הקיים מוגבל לדגמים אלו בלבד וכל הקודמת זוכה!

BROTHER 791 STRETCH MASTER — חסכי 470 ל"י — 2975 — במקום 3445 ל"י
BROTHER 796 SUPER AUTOMATIC FREEARM — חסכי 800 ל"י — 4990 — במקום 5790 ל"י
BROTHER 888 SUPER ZIG-ZAG — חסכי 340 ל"י — 2245 — במקום 2585 ל"י
BROTHER 702 SUPER AUTOMATIC — חסכי 635 ל"י — 4225 — במקום 4860 ל"י
BROTHER 500 POPULAR — חסכי 220 ל"י — 1345 — במקום 1565 ל"י
BROTHER 461 STRETCH-O MATIC — חסכי 530 ל"י — 3545 — במקום 4070 ל"י

הצעה זו מוגבלת עד גמר המלאי. אנו מצטערים אך לא נוכל לקבל הזמנות בטלפון.
אצלנו המחיר כולל מזוודה ומנוע תוצרת חוץ
BROTHER איכות · אמינות · הדורה

[illegible]